

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
**0-36 AYLIK ÇOCUKLAR İÇİN
EĞİTİM PROGRAMI**

045993517 - 1945993517 - 1945993517 - 1945993517

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
**0-36 AYLIK ÇOCUKLAR İÇİN
EĞİTİM PROGRAMI**

1945993517 - 1945993517 - 1945993517 - 1945993517 - 1945993517

İçindekiler

Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları	5
Okul Öncesi Eğitimin Amaçları	6
Okul Öncesi Eğitimin Temel İlkeleri	7
0-36 Ayda Gelişim	10
0-36 Ayda Eğitimin Önemi	11
Aile ve Toplumun Önemi	12
Eğitiminin Önemi	13
0-36 Aylık Çocuklarda Sağlık, Bakım ve Beslenmenin Önemi	14
0-36 Aylık Çocuklar İçin Eğitim Programının Genel Özellikleri	15
0-36 Aylık Çocuklar İçin Eğitim Programının Uygulama Esasları	21
1. Eğitim Programını Planlama	21
2. Eğitim Programını Uygulama	23
3. Eğitim Programını Değerlendirme	25
0-36 Aylık Çocuklar İçin Eğitim Programı Kullanım Kılavuzu	33
0-36 Ay Gelişim Alanları ve Göstergeleri	38
Bilişsel Gelişim Alanı Özellikleri	39
Dil Gelişimi Alanı Özellikleri	73
Fiziksel Gelişim ve Sağlık Alanı Özellikleri	111
Sosyal ve Duygusal Gelişim Alanı Özellikleri	165

Ekler

Ek-1	0-36 Ay Çocuklar İçin Gelişim Gözlem Formu	195
Ek-2	0-36 Aylık Çocuklar İçin Günlük Akış (Tam Gün) Örneği	224
Ek-3	0-36 Aylık Çocuklar İçin Günlük Akış (Yarım Gün) Örneği	225
Ek-4	Bebek/Çocuk Günlüğü	226
Ek-5	0-12 Ay Etkinlik Planı Örneği	227
Ek-6	12-24 Ay Etkinlik Planı Örneği	228
Ek-7	24-36 Ay Etkinlik Planı Örneği	229
Ek-8	T.C. MEB 0-36 Aylık Çocuklar İçin Eğitim Programı Kavram Listesi	230

Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları

Türk Millî Eğitiminin genel amacı,

1. Türk Milletinin bütün fertlerini, Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;
2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;
3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak; Böylece bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan millî birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır.

Okul Öncesi Eğitimin Amaçları

Okul öncesi eğitiminin amaç ve görevleri, Millî Eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak 0-36 aylık çocukların eğitiminde aşağıda verilen hususları amaçlamaktadır:

1. Çocukların tüm gelişim alanlarında büyümesini ve gelişmesini esas alarak bütünsel gelişimi desteklemek,
2. Sağlıklı büyüme için gerekli temel bakım, ilgi, sevgi, eğitim ve bireysel ihtiyaçları düzenli olarak karşılamak,
3. Çocukları bir sonraki eğitim aşamasına hazırlamak,
4. Şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı yaratmak,
5. Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamaktır.

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN TEMEL İLKELERİ

Okul öncesi dönem yaşamın temelidir. Bu dönemde öğrenme hızı çok yüksektir. Bir yaş grubunun genel gelişim özellikleri o yaş grubundaki tüm çocuklar için ortaktır ancak her çocuğun kendine özgü olduğu da unutulmamalıdır. Okul öncesi eğitim bazı temel ilkelere dayanmaktadır. Bu ilkeler şunlardır:

1. Okul öncesi eğitim; çocukların fiziksel, bilişsel, dil, sosyal-duygusal gelişimini desteklemeli ve onları ilkokula hazırlamalıdır.
2. Okul öncesi eğitim, çocukların gereksinimlerine ve bireysel farklılıklarına uygun olmalıdır.
3. Okul öncesi eğitim; sosyoekonomik düzeyi, dili, kültürü, cinsiyeti, bireysel gereksinimi ne olursa olsun tüm çocukların gelişimini en üst düzeyde desteklemelidir.
4. Okul öncesi eğitim programında, bireysel ve kültürel farklılıklar dikkate alınır. Çocukların bireysel, toplumsal, kültürel zenginlikleri tanınması ve başkalarına saygı göstermesi desteklenmelidir.
5. Okul öncesi eğitim kurumlarında demokratik eğitim anlayışına uygun, kapsayıcı öğrenme ortamları hazırlanmalıdır.
6. Planlamalar yapılırken bütün çocukların ilgi ve gereksinimlerinin yanı sıra ailenin, çevrenin ve okulun olanakları da göz önünde bulundurulmalıdır.
7. Okul öncesi eğitimde öğrenme süreci planlanırken öğretim ilkeleri (somuttan soyuta, bilinenden bilinmeyene, nesnellik ve açıklık gibi) göz önünde bulundurulmalıdır.
8. Hareket ve kavrama yakından ilişkili olduğundan hava koşullarına uygun olarak her gün en az bir veya bir buçuk saat açık alanda etkinlikler planlanarak çocukların doğaya, diğer canlılara olan ilgi ve farkındalıklarının artırılması desteklenmelidir.
9. Çocukların düşüncelerini, farklı ortamlarda ve farklı yollarla temsilî şekilde ifade etmelerine ve yansıtmalarına önem verilmelidir.

10. Çocukların hayal güçleri, yaşam ve iletişim becerileri geliştirilmelidir.
11. Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarına gereken önem verilmelidir.
12. Okul öncesi eğitim, çocukların erken okuryazarlık becerilerini destekleyerek okuma ve yazmaya ilişkin olumlu tutum ve alışkanlıklar geliştirmelerine olanak tanımalıdır.
13. Okul öncesi eğitim; çocukların sevgi, saygı, iş birliği, sorumluluk, yardımlaşma, dayanışma, adalet ve paylaşma gibi değerlere yönelik duyu ve davranışlarını geliştirmelidir.
14. Okul öncesi eğitim, çocukların olumlu ve gerçekçi benlik algısı oluşturmalarını, kendine saygı ve güven duymalarını desteklemeli, onlara dürtü kontrolü ve öz denetim kazandırarak sınırlar içinde özgürlüklere sahip olduklarını hissettirmelidir.
15. Çocukların, kendilerinin ve başkalarının duygularını fark etmeleri desteklenmeli ve kişiler arası sorunları yapıcı bir şekilde çözmelerine olanak sağlanmalıdır.
16. Çocuklar, yetişkinlerle güvenli ve tutarlı bir ilişki kurduklarında kendilerini güvende ve özgür hissederler. Bu nedenle eğitimciler çocuklarla kurdukları olumlu, sürekli ve duyarlı etkileşimler ile psikolojik yakınlık hissini oluşturmali ve güvenli bağlanmayı sağlamalıdır.
17. Çocukların bağımsız davranışlar geliştirmeleri desteklenmeli, yardıma gereksinim duyduklarında yetişkin desteği, rehberliği ve güven verici yakınlığı sağlanmalı, çocukların başkalarına yardım edebileceği fırsatlar oluşturulmalıdır.
18. Öğrenme sürecinde çocukların fikirlerine saygı gösterilmeli; karar verme, plan yapma ve değerlendirme süreci ortaklaşa yönetilmelidir.
19. Eğitimciler, çocukların içsel disiplin geliştirmeleri için hem çocuklara özgürlük vermeli hem de kuralları belirli olan bir yapı oluşturmalıdır. Bu yapı, çocuklara güvende olduklarını hissettirir, güvende olan çocuklar ise inisiyatif olarak keşif sürecine başlar.
20. Yemek, uyku, oyun saati gibi günlük rutinler; çocukların ne zaman ne olabileceğini tahmin etmelerine yardımcı olarak güvende hissetmelerini ve öz güven duymalarını, değişime ayak uydurmalarını, geçmişi, bugünü ve geleceği anlamalarını kolaylaştırır. Ayrıca günlük, haftalık ve yıllık olarak tekrar edilen etkinlikler çocukların hafızalarını güçlendirir, iyi alışkanlıklar geliştirmelerine yardımcı olur. Bu nedenle eğitimciler günlük, haftalık ve yıllık olarak tekrarlanan düzenli etkinlikler planlamalıdır.

21. Oyun, bu yaş grubundaki çocuklar için en etkili öğrenme yöntemidir. Bu nedenle eğitim programında farklı oyunlara yer verilmelidir.
22. Gelişim ve öğrenme, çok sayıda sosyal ve kültürel ortam içinde gerçekleşir ve bu ortamlardan etkilenir. Bu noktada eğitimciler, sosyokültürel ortamların ve aile yaşantısının çocukların öğrenmeleri üzerinde etkili olacağını göz önünde bulundurmalıdır. Eğitim sürecine çocukların, ebeveynlerin ve toplumun etkin katılımı sağlanmalıdır.
23. Okul öncesi eğitim ile okul öncesinde rehberlik hizmetleri bütünleştirilmeli ve rehberlik hizmetlerinin gerçekleştirilmesinde okul öncesi eğitimin felsefesi dikkate alınmalıdır.
24. Okul öncesi eğitim programının değerlendirilmesi kapsamında her bir çocuğun bireysel gelişim değerlendirmesi, öğretmenin öz değerlendirmesi ve programın değerlendirilmesi düzenli ve sistematik olarak yapılmalıdır.
25. Değerlendirme sonuçları çocukların, öğretmenin ve programın geliştirilmesi amacıyla etkin olarak kullanılmalıdır.
26. Eğitimciler, devamlı olarak kendilerini geliştiren ve yaptıkları uygulamalarını eleştirel gözle yeniden değerlendiren bireyler olmalıdır.

0-36 AYDA GELİŞİM

Bebekler*, ilk üç yılda çok hızlı büyüme ve gelişme sergilerler. Bu büyüme ve gelişme sürecinde bulundukları ortama ve çevrelerindeki kişilere sürekli uyum sağlamaya çalışırlar. Bebeklerin refleksler ve sınırlı hareketler ile başladığı bu süreç daha karmaşık ve gelişmiş beceriler ile davranışlar geliştirilmesiyle devam eder. Fakat bu gelişimsel süreçte hem genetik hem de çevresel faktörler nedeniyle gelişimin hızında bireysel farklılıklar gözlemlenebilir.

Yaşamlarının ilk yıllarında bebekler ile çocukların düşünme biçim ve davranışlarını bilmek, onların gelişimini destekleyici etkinlik ve ortamlar hazırlamak açısından önemlidir. Beynimiz, 0 ile 3 yaşları arasında hayatımızın sonraki herhangi bir noktasında olduğundan daha hızlı büyür ve her saniye bir milyondan fazla yeni sinirsel bağlantı oluşturur. Bebekler duygusal ve fiziksel olarak doğru beslendiklerinde, erken öğrenme deneyimlerine sahip olduklarında bu sinirsel bağlantılar uyarılır ve güçlenir. Doğumdan sonraki ilk aylarda refleksif hareketler yoğun biçimde görülür. Sinir sisteminin ve duyu organlarının gelişmesi ile birlikte çevreden gelen uyarılar giderek işlevsel hâle gelir, zamanla refleksler yerini amaçlı hareketlere bırakır. Bebeğin dokunarak, hissederek ve deneyerek nesneleri algılama, tanıma, nesnelerle ilgili neden-sonuç ilişkileri kurma gibi becerileri gelişir ve bebek yaşama hazırlanır. Davranışlarının sonuçlarını görüp haz aldıkça keşfetmek için daha çok güdülenir, deneme yanılma yoluyla ve uygun eğitimsel fırsatlarla deneyimlerini artırır.

Erken dönemlerden itibaren destekleyici ortamlar hazırlamak ve bebeklerin gelişimlerini takip etmek önemlidir. 0-36 ay arasında yürüme, konuşma, iletişim kurma, düşünme, akıl yürütme ve sorun çözme gibi birçok beceri kazanılır. Gelişimsel olarak döneme özgü bu becerilerin kendi dönemi içinde gerçekleşmesi önemlidir ve bu becerilerin sonraki dönemde edinilmesi oldukça zor olabilir. Bu dönemdeki eğitimler, dil, matematik ve problem çözme gibi akademik becerilerin yanı sıra iletişim kurma, empati, sorumluluk alma ve iş birliği gibi toplumsal yaşam için gerekli olan sosyal becerilerin gelişimini ve öğrenmeyi pekiştirmeyi amaçlaması açısından da önemlidir.

0-36 ay arasındaki çocuklara sağlık, beslenme, gelişim ve eğitim konularında destek verilmesi gerekmektedir. Bu süreçte bebeklerin gelişimi ve eğitiminde ebeveynler/bakım verenler ile iş birliği içinde olmak ve süreci karşılıklı bilgi alışverişinin olduğu, destekleyici, etkin ve süreklilik içinde devam ettirmek tüm küçük çocukların bütünsel gelişiminin desteklenmesi açısından önemlidir. Bu nedenle doğumdan itibaren 0-36 aylık çocukların Erken Çocukluk Eğitim Programlarına katılmaları eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması açısından büyük önem taşımaktadır.

* Alanyazınında 0-12 ay bebeklik dönemi olarak görüldüğü için ilgili aylar için "bebek", 13. aydan itibaren ise "çocuk" ifadesi kullanılmaktadır.

0-36 AYDA EĞİTİMİN ÖNEMİ

Çocuklar, doğdukları andan itibaren öğrenmeye açık, sürekli merak eden ve keşfetmek isteyen bireylerdir bu yüzden onlara bu isteklerini karşılayacak yeterli olanakları sunmak önemlidir. Bu konu ile ilgili alan yazınında yapılan çalışmalar, özellikle doğumdan sonraki ilk birkaç yıl, çocuğun yaşadığı çevrenin ve uyaranların tüm yaşamında etkili olduğunu göstermektedir. Bu nedenle nitelikli çevre ve çocuğun bu çevrede edindiği deneyimler büyük önem taşımakta ve çocuğun sonraki yıllardaki gelişimini olumlu yönde etkilemektedir.

Çocuğun eğitimi ailede başlar. Aileden sonra eğitim kurumları çocuğu toplumsal yaşama hazırlar. Erken çocukluk eğitimi kurumları, sadece çalışan ebeveynlere çocuğun bakımı için destek olunan bir yer değil, çocuğun tüm gelişim alanlarını destekleyen, onları gelecek eğitim basamaklarına hazırlayan ve aileyi erken çocukluk eğitimi konusunda bilgilendirmeyi amaçlayan kurumlardır.

Küçük çocuklar, ilişkiler ve sosyal çevreleri bağlamında gelişirler. Erken çocukluk eğitim programları, çocukların sosyal-duygusal alanda iletişim, empati, duygu farkındalığı ve duygu düzenleme becerilerini; bilişsel alanda ise matematiksel ve uzamsal algılarını, ayrıca problem çözme yetilerini geliştirir. Dil alanında sesleri ayırt etme, sesi doğru kullanma ve kendini sözel olarak ifade edebilme becerilerini de destekler. Çocuklar, fiziksel gelişimlerinin temelini oluşturan küçük ve büyük kaslarını doğru kullanabilmeyi öğrenerek el-göz koordinasyonu gerektiren işler kadar denge gerektiren hareketleri de yapabilirler. Aynı zamanda temizlik kurallarını, giysilerini tek başına giyip çıkarmayı, doğru beslenmeyi, kazalardan ve tehlikelerden korunabilmeyi de öğrenirler. Bu nedenle erken çocukluk eğitim kurumlarında verilen nitelikli eğitim, "yaşama en iyi başlangıç" noktası olması nedeniyle önemlidir.

AİLE VE TOPLUMUN ÖNEMİ

Çocukların yaşamları boyunca sağlıklı bireyler olarak gelişmeleri, yaşamlarının ilk yıllarında sağlanan destekleyici ortamlardaki ilişkilerden büyük ölçüde etkilenir. Bu süreçte ailenin yanı sıra yakın çevre, diğer yetişkinler ve içinde bulunulan toplum da çocuğun gelişimi üzerinde doğrudan ve dolaylı etkilere sahiptir. Bu kişilerin çocukların gelişim ve öğrenme süreçlerine aktif katılımları, çocuğun gereksinimlerine duyarlı tutum ve destekleyici davranışlar göstermeleri önemlidir. Eğitim kurumlarında çocuklara sunulan eğitim aile ortamında desteklenmedikçe eğitim programları hedeflerine tam olarak ulaşamazlar. Ebeveynler, erken çocukluk eğitimi sürecinde aktif rol alarak çocuklarının potansiyellerini geliştirmeleri için ihtiyaç duydukları tüm desteği sağlamaya yardımcı olurlar. Bu nedenle ebeveynler, okul öncesi ortamlarda gerçekleşen öğrenmeyi evde de desteklemelidirler. Ebeveynlerin eğitime katılımı, eğitim kurumu ile ev arasında güçlü bir bağlantı kurarak kazanılan bilgi ve becerilerin pekiştirilmesi, gelişim ve öğrenmede sürekliliğin sağlanması açısından önemlidir.

EĞİTİMCİNİN ÖNEMİ

Eğitimci, erken çocukluk eğitiminin niteliğini ve çocuğun gelişimini etkileyen en temel belirleyicilerinden biridir. Çocuklar sadece değer gördükleri, sevildiklerinden emin oldukları ve kendilerini güvende hissettikleri destekleyici ortamlarda çevrelerini keşfederler ve öğrenme fırsatlarını değerlendirirler. Bu destekleyici ortamın en önemli bileşeni ise ebeveyn/eğitimci/bakım veren ile çocuk arasında kurulan tutarlı ve güvenli ilişkidir. Eğitimci, çocuk ile tutarlı ve güvenli bir ilişki geliştirdiğinde çocuğun sahip olduğu yeterliliklerin farkında olduğunda ve bu yeterlilikleri dikkate alarak çocuğa yeni öğrenme deneyimleri sunduğunda çocuğun gelişimini desteklemiş, duygusal ihtiyaçlarını karşılamış, toplumsal yaşama uyum ve adaptasyon yeterliliğini artırmış, gelecekteki başarısını olumlu yönde etkilemiş olur. Eğitimci, her çocuğun gelişimsel ve bireysel farklılıklarını dikkate alarak kapsayıcı bir yaklaşımla tüm çocukları kucaklayan bir anlayış benimsemelidir.

0-36 AYLIK ÇOCUKLARDA SAĞLIK, BAKIM VE BESLENMENİN ÖNEMİ

Büyümenin en hızlı olduğu 0-36 aylık dönemde bakım ve beslenme, yaşama sağlıklı başlangıç için ayrı bir önem taşımaktadır. Büyüme geriliği, çeşitli vitamin veya mineral eksiklikleri ve ishaller 0-24 ay grubu bebeklerde/çocuklarda ölümle sonuçlanan çocukluk hastalıkları arasında yer almaktadır. Bu yaş döneminde büyüme, en hızlı dönemde olup ortaya çıkan büyüme geriliklerinin iki yaş sonrasında düzeltilmesi oldukça güç olabilmektedir. Bu nedenle 0-24 ay arasında bakım ve beslenme alışkanlıklarındaki doğru davranışların çocuklara kazandırılması ve yetişkinlerin bu konuda bilgilendirilmesi önem kazanmaktadır.

Çocuğun büyüme ve gelişmesiyle birlikte önceliği değişmeyen tek konu, sağlık hizmetlerinden yararlanma gereksinimidir. Bu dönemde bebeklerin ve çocukların gelişimsel özellikleri (küçük nesnelerin ağza alınması, altının bezlenmesi, ağız sularının akması, emekleme gibi) nedeniyle enfeksiyona yakalanma riskleri çok yüksektir. Bu durum, özellikle çok sayıda bebeğin/çocuğun bulunduğu ortamda mikropların daha kolay yayılmasına neden olur. Çünkü bebekler ve çocuklar henüz mikroplara karşı yeterli derecede bağışıklık kazanamadıkları ve bakım merkezlerinde birçok çocukla bir arada oldukları için belli hastalıklara daha fazla yakalanma riskiyle karşı karşıyadırlar. Bu nedenle çocuğun kuruma kabulünden önce gerekli testlerin yaptırılması ve kurumda çocuğun bakımı sırasında düzenli olarak bunların tekrarlanması önemlidir. Bunlara ek olarak kurumda hastalıkların yayılmasını önlemek için hasta çocukların ve çalışanların kuruma gelmemesi sağlanmalı ve yeniden kuruma dönmeleri için belirli kurallar oluşturulmalıdır. Bakım verenler, çocukların kurumda bulundukları süre boyunca ilaç kullanmaları gerektiğinde ilaç uygulama yöntemlerini bilmelidirler. Yanlış ilaç uygulamalarının yol açabileceği sorunlardan korunmak için kurumda yazılı kurallar oluşturulmalıdır.

Gelişmiş birçok ülkede kamu politikalarını belirleyenlerin çocuklarla ve çocukların yaşam kaliteleriyle çok daha yakından ilgilendikleri bilinmektedir. Çocukların yaşam kaliteleri temelde gereksinimlerinin karşılanıp karşılanmaması ile yakından ilgilidir. 0-36 aylık çocukların temel bakım gereksinimlerinin karşılanması, ebeveynlerin ve bakım verenlerin görevidir. Özellikle de 0-12 ay arasındaki bebeklerin bağışıklık sistemlerinin henüz tam gelişmemiş olması, onların bu dönemde bakımlarına daha fazla önem verilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Bu süreçte çocukların ihtiyaçlarının yeterince karşılanmaması, aşılarının zamanında yapılmaması, hijyen uygulamalarının yetersiz olması, yetersiz ve dengesiz beslenmeleri ciddi hastalıklara ve sakatlıklara neden olmaktadır. Özellikle 0-12 aylık dönemde bebek, tamamen başkasına bağımlı bir şekilde yaşamını sürdürür. Çocukların geleceği için ihtiyaçlarının karşılanması, sağlıklarının korunması ve dengeli bir şekilde yeterli beslenmeleri son derece önemlidir.

0-36 AYLIK ÇOCUKLAR İÇİN EĞİTİM PROGRAMININ GENEL ÖZELLİKLERİ

Bu program, 0-36 aylık çocukların zengin öğrenme deneyimleriyle sağlıklı büyümelerini; fiziksel, sosyal, duygusal, dil ve bilişsel gelişimlerinin en üst düzeye ulaşmasını ayrıca sağlık, bakım ve beslenmelerinin uygun şekilde desteklenmesini sağlamak amacıyla geliştirilmiştir.

Aşağıda 0-36 Aylık Çocuklar İçin Eğitim Programı'nın temel özellikleri verilmiştir:

Gelişimseldir.

Programın başarısı için ön koşul, çocukların gelişim düzeylerine uygun olması ve onların ihtiyaçlarını karşılamasıdır. 0-36 aylık çocuklara yönelik geliştirilen programın temel amacı çocukların bilişsel, dil, fiziksel ve sosyal-duygusal gelişim alanlarındaki gereksinimlerinin karşılanmasıdır. Bu nedenle çocukların gelişim özellikleri dikkate alınarak her yaş aralığına uygun, farklı gelişim alanlarındaki gereksinimlerinin karşılanması ve öz bakım becerilerinin geliştirilmesidir. Programın sağladığı bilgi ve beceriler, çocukların yaşam boyu akademik, sosyal ve duygusal gelişimine destek olacak temeli oluşturmaktadır.

Sarmaldır.

Çocukların gelişim özelliklerini temel alan bu programda içerik belirlenirken birbiriyle ilişkili olma ve ardışıklık ilkesi göz önüne alınmıştır. Bu bağlamda 0-36 aylık çocuklara yönelik geliştirilen bu programda yeni öğrenmelerin ön öğrenmelerin üzerine inşa edilmesi esastır. Bilişsel, dil, fiziksel ve sosyal ve duygusal gelişim alanlarına yönelik gelişim göstergeleri yeri ve zamanı geldikçe tekrarlanmalı ve bu göstergeler, gelişim özelliklerine göre kapsamı genişletilerek ilerletilmelidir.

Dengelidir.

Programda gelişimin bir bütün olduğu göz önünde bulundurularak çocukların bilişsel, dil, fiziksel gelişim ve sağlık, sosyal ve duygusal gelişim alanları desteklenmelidir. Bu kapsamda hem kapalı hem de açık alanlarda oyun, müzik, hareket gibi çeşitlilikleri içeren bireysel, büyük ve küçük grup etkinlikleri planlanmalıdır. Programda, hem eğitimciler hem de çocuklar tarafından başlatılan etkinliklere yer verilmeli ve bu etkinlikler için ayrılan uygulama süreleri dengeli bir şekilde dağıtılmalıdır.

Çocuğu bütüncül olarak destekler.

Gelişim; bilişsel, dil, fiziksel, sosyal ve duygusal alanlarda hep birlikte gerçekleşir. Bu noktadan hareketle Program, tüm gelişim alanlarını destekleyecek nitelikte ve çok yönlüdür. Ayrıca gelişim yaşanan fiziksel ve sosyal çevre ile doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle Program, çocukların gelişimsel gereksinimlerini sadece eğitim ortamı boyutuyla değil aile ve toplum boyutuyla da ele almaktadır.

Duyarlı dönemleri dikkate alır.

Duyarlı dönemler, bebeğin/çocuğun özellikle çevresel etkilere duyarlı olması nedeniyle belirli kapasitelerin geliştiği dönemdir. Bu dönemde çocuk, özellikle o dönemle ilgili becerilerini geliştirmekle ilgilenir ve tüm enerjisini buna odaklar.

Yaşamın ilk yıllarında bebekler/çocuklar, gelişimsel olarak önemli ilerlemeler kaydederler. Program; nesne devamlılığı, konuşmanın gerçekleşmesi, yürüme, tuvalet alışkanlığı gibi duyarlı dönemlerin desteklenmesine odaklanarak yapılandırılmıştır. Program, bu duyarlı dönemlerin eğitimciler, ebeveynler ve bakım verenler tarafından özenle takip edilmesi, gerekli uyaranların ve desteklerin sağlanmasına önem verir.

Oyun temellidir.

Çocuk oyun aracılığıyla öğrenir, kendini ve içinde yaşadığı dünyayı oyunla tanır ve kendini en iyi oyun sırasında ifade ederek kritik düşünme becerilerini oyun içinde kazanır. Programda oyun, çocuğun gelişiminde ve öğrenme sürecinde temel bir yöntem ve/veya etkinlik olarak ele alınmıştır. Çevre, çocukların nasıl ve ne oynadıklarını etkiler. İyi kaynaklara sahip, iyi planlanmış ve öngörülebilir iç ve dış alanlar, çocukların oyun için mevcut fırsatları görmelerine yardımcı olur. Bu ortamın hazırlanmasında yetişkinin iki rolü vardır: düzenlemek ve kaynak sağlamak. Oyun, fiziksel mekânın koşulları düzenlenerek hem açık hem de kapalı alanlarda çocukların gelişimine uygun olarak planlanmalıdır.

Güvenli ve çocuk dostu ortamların düzenlenmesi önemlidir.

Güvenli, duyarlı ve besleyici ortamlar çocukların öğrenme ve gelişimlerini desteklemenin önemli bir parçasıdır. Öğrenme ortamı çocukların yaş, gelişim özellikleri, ilgileri ve gereksinimleri dikkate alınarak düzenlenmelidir. Bebekler/çocuklar, bireysel ve farklı gelişim ihtiyaçlarını destekleyen ortamlarda gelişirler. Çocuk dostu bir öğrenme ortamında, bebekler/çocuklar kendilerini güvende hissederler, çevrelerini keşfederler, etkinliklere katılırlar, öğrendiklerini deneyimleme fırsatı bulurlar.

Etkileşim temellidir.

Bebenin/çocuğun gelişiminin desteklenmesi, farklı öğrenme deneyimleri sunulmasına bağlıdır. Öğrenme deneyimleri çocukların farklı duyularına ve gelişim alanlarına hitap eden materyal, ortam, akran ve yetişkin etkileşimini içerir. Bu bağlamda program, çocukların kendi deneyimlerinden ve çevrelerindeki dünyayla etkileşimlerinden kendi bilgilerini oluşturmalarına fırsat sağlar.

Araştıracak/keşfederek öğrenme önceliklidir.

Bebekler/çocuklar, en iyi kendi merakları ve keşifleri doğrultusunda öğrenirler. Bebeklerin/çocukların gelişim özelliklerine uygun olacak şekilde çevrelerini araştırma ve keşfetmelerine fırsatlar sunmak önemlidir. Bu dönemde keşif günlük yaşamda da gelişimin önemli bir parçasıdır. Çocuklar çevrelerini, akranlarını, yetişkinleri

gözlemleyip etkileşime girerek bilgiyi yapılandırır. Dolayısıyla program, çocuğun doğrudan kendi deneyimleriyle öğrenmesine fırsat verir.

Kapsayıcıdır.

Kapsayıcı eğitim uygulamaları, "tüm" çocukları eğitim ve bakıma katılmaya teşvik eder. Kapsayıcı eğitimde tüm bebekler/çocuklar farklılıklarıyla aynı sınıfta/ortamda birlikte öğrenirler. Kapsayıcı eğitim, kültürel çeşitliliğe ve her bebeğin/çocuğun sınıfa getirdiği benzersiz katkılara değer vermektedir. Kapsayıcı bir ortamda her çocuk kendini güvende hisseder ve aidiyet duygusuna sahip olur. Bebeklerin/çocukların gelişimleri yaşlarına göre benzerlik gösterse de bireysel farklılıklar da söz konusudur. Gelişim ve öğrenme hızı, çocuktan çocuğa değişir ve her çocuğun gelişimi farklı gelişim alanlarında farklı hızda ilerleyebilir. Dolayısıyla bebeklerin/çocukların güçlü olduğu alanlar, gereksinimleri ve ilgi alanları değişebilir. Program bebeklerin/çocukların bireysel özelliklerini dikkate alarak onları destekleyen bir yapıda hazırlanmalıdır.

Başarılabilir, zorlayıcı deneyimler sunar.

Çocuklar, kendi gelişim seviyelerinin biraz üstündeki bir düzeye ulaşmaya teşvik edildiklerinde gelişim ve öğrenmeleri ilerler. Böylece çocukların yeni edindikleri beceriler üzerinde düşünmek ve bunları uygulamak için birçok fırsatı olur. Ebeveyn/ eğitimci/bakım verenler, bebeğin/çocuğun mevcut beceri veya gelişim düzeyinin biraz üzerindeki bir beceride/verilen bir görevde başarılı olmasını sağlayan desteği sunarak bebeğin/çocuğun gelişimine önemli ölçüde katkıda bulunur. Bebekler ve çocuklar destekleyici bir ortamda yeni bir aşamaya geçtiklerinde bu beceriyi bağımsız olarak ve farklı durumlarda kullanmaya devam edebilirler, böylece bir sonraki zorluk için sağlam bir temel oluştururlar.

Yeni beceri ve kavramları deneyimlemek ve pekiştirmek için tekrarlanan fırsatlar, bebeklerin/çocukların bu edindikleri bilgi veya beceriyi yeni durumlarda uygulamaya ve kullanmaya devam edebilecekleri düzeye ulaşmaları için de gereklidir. Bu nedenle eğitimciler, öncelikle bebeklerin/çocukların gelişimsel düzeylerini belirleyerek çocukların düzeylerine uygun ama onları biraz zorlayacak, bir üst aşamaya taşıyacak deneyimler sunmalıdır.

Değerlendirme süreci çok yönlüdür.

Değerlendirme, eğitimcilere ve ebeveynlere bir çocuğun gelişimi ve büyümesi hakkında kritik bilgiler sağlar. Bebeklikten itibaren değerlendirme, bir çocuk hakkında bilgi toplama, bilgiyi gözden geçirme ve daha sonra bu bilgiyi çocuğun anlayabileceği ve öğrenebileceği düzeyde eğitim süreçlerini planlamak için kullanma sürecidir. Bir eğitim ortamında bir çocuğun gelişimiyle ilgili bilgi, gözlem, gelişimsel tarama ve devam eden değerlendirme gibi temel süreçler aracılığıyla elde edilir. Bu bilgilerle eğitimciler her çocuk için gelişimsel göstergelere uygun programı hazırlar, uygular ve değerlendirir. Değerlendirme süreci bebeğin/çocuğun değerlendirilmesi, programın değerlendirilmesi, eğitimcinin kendi kendini değerlendirmesi olarak üç boyutta ele alınmıştır. Değerlendirmede çocuğun, programın ve eğitimcinin kendini

değerlendirme süreci iç içe olduğundan birinden elde edilen bulgular, diğerlerinin değerlendirilmesinde de kullanılır. Değerlendirmenin çok yönlü olarak yapılması, objektif olması ve değerlendirme sonuçlarının sonraki uygulamalarda dikkate alınması programın nitelikli bir şekilde uygulanıp başarılı olması açısından önemlidir.

Millî, manevi, kültürel ve evrensel değerleri dikkate alır.

Değerler, insan davranışlarını etkileyen ve onların yaşamlarına yol gösteren ilkelerdir. Toplumlara özgü değerlere uygun yetişen bireyler, o toplumun bir parçası olarak topluma uygun davranışlar sergiler ve böylelikle değerler yeni nesillere aktarılır. Değerler öğretimi konusunda yapılan çalışmalar değerlerin çok küçük yaşlardan itibaren öğrenildiğini vurgulamaktadır. Bu doğrultuda Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı'nda olduğu gibi değerlere çocuklarının gelişimsel özellikleri dikkate alınarak yer verilmiştir.

Ailenin ve toplumun eğitime katılımı önemlidir.

Ailenin çocuğun eğitime erken katılımı çocukların gelişimlerini olumlu yönde destekler, çocuğun kazandığı bilgi, beceri ve tutumları pekiştirir, bunların kalıcılığını sağlar. Kaliteli bir okul öncesi eğitimi, ebeveynlerin yanı sıra toplumun katılımını da teşvik etmektedir. Çocukların en iyi şekilde gelişmesini ve sağlıklı büyümelerini desteklemek için tüm paydaşların katılımı, iletişim, iş birliği ve uzlaşma içinde olmaları, ayrıca okul, aile ve toplum sistemlerinin ortak bir anlayışla hareket etmeleri önemlidir.

Gelişime Uygun Uygulamalar

Gelişimsel olarak uygun uygulama (GUU), çocukların ihtiyaçlarını, bireysel yeteneklerini ve kültürel geçmişlerini göz önünde bulundurarak küçük çocuklar için en uygun öğrenme ortamını sağlamaya odaklanan, araştırmaya dayalı bir yaklaşımdır. Çocuklar, erken çocukluk döneminin kritik yıllarında hızlı bilişsel, fiziksel, sosyal ve duygusal gelişim gösterirler. Gelişime uygun uygulamalar eğitim deneyimlerinin her çocuğun benzersiz ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde tasarlanmasını sağlamaya yardımcı olur, çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olarak gelişimini destekler ve yaşam boyu öğrenme için zemin hazırlar. Gelişime uygun uygulamalar ilkesini benimseyen eğitimciler, çocukların gelişmesini ve potansiyeline ulaşmasını sağlayan ilgi çekici ve kapsayıcı ortamlar yaratabilir.

GUU'lar, çocukların kültürel ve sosyal geçmişlerini göz önünde bulundurarak bireysel olarak gelişimsel ihtiyaçlarına, yeteneklerine ve ilgi alanlarına göre uyarlanmış eğitim deneyimleri sağlamayı amaçlayan pedagojik bir yaklaşımı ifade eder. GUU; eğitimcileri, araştırmaya, çocuk gelişimi teorilerine ve her çocuğun kendine özgü bağlamına dayalı olarak program öğretim ve değerlendirme hakkında bilinçli kararlar almaya teşvik eder.

Gelisimsel Olarak Uygun Uygulamaların Temel Felsefesi

1. Yaşa uygunluk

Yaşa uygun uygulamalar, çocukların büyüüp geliştikçe yeteneklerinin ve ihtiyaçlarının değiştiğini kabul eder. Yaşa uygun uygulamalar, belirli bir yaş aralığındaki çocukların tipik gelişimsel kilometre taşları ve yetenekleriyle uyumlu olacak şekilde tasarlanmış eğitim faaliyetleri ve stratejileridir. GUU'ları kullanan eğitimciler; programı tasarlarırken, materyalleri seçerken ve etkinlikleri planlarken çocukların yaşa bağlı gelişimsel kilometre taşlarını ve ortak büyüme modellerini göz önünde bulundurur. Çocukların bilişsel, fiziksel, sosyal ve duygusal gelişimlerini dikkate alan yaşa uygun uygulamalar, öğrenme deneyimlerinin her çocuk için erişilebilir, ilgi çekici ve anlamlı olmasını sağlar.

2. Bireysel uygunluk

Bireysel uygunluk; her çocuğun kendine özgü güçlü yanları, ilgi alanları ve zorluklarıyla benzersiz olduğunu kabul eder. Bireysel olarak uygun uygulamalar, eğitim deneyimlerinin her çocuğun benzersiz ihtiyaçlarını, ilgi alanlarını ve yeteneklerini karşılayacak şekilde uyarlanmasını içerir. Bu uygulamalar; çocukların farklı hızlarda geliştiğini, çok çeşitli güçlere ve zorluklara sahip olduklarını kabul eder. Programı öğretimi ve değerlendirmeyi bireysel farklılıklara uyum sağlayacak şekilde uyarlayan eğitimciler, tüm öğrenciler için başarıyı destekleyen kapsayıcı ve destekleyici öğrenme ortamları yaratabilirler.

Eğitimcilerin öğrenme deneyimlerini çocukların özel ihtiyaçlarına ve yeteneklerine göre uyarlaması için onları bireysel olarak gözlemlemeleri ve değerlendirmeleri gerekmektedir. Bu, öğretimi farklılaştırmayı, çeşitli materyaller ve etkinlikler sunmayı veya her çocuğun potansiyeline ulaşmasına yardımcı olmak için ek destek sağlamayı içerebilir.

3. Kültürel ve sosyal uygunluk

Kültürel ve sosyal uygunluk, çocukların ve ebeveynlerin farklı geçmişlerine, inançlarına ve geleneklerine saygı duymayı, bunlara değer vermeyi ve bu çeşitliliği kucaklamayı vurgular. GUU'lar eğitimcilerin çocukların yaşadıkları kültürel ve sosyal bağlamı dikkate almasını sağlar çünkü bu faktörler, çocukların öğrenme ve gelişimlerini şekillendirmede önemli bir rol oynar. Eğitimciler, kültürel olarak duyarlı öğretim uygulamalarını birleştirerek, çeşitliliği göz önüne alarak ve kapsayıcı ortamları teşvik ederek aidiyet duygusunu geliştirir. Bu sayede çocukların kendilerine ve başkalarına karşı olumlu tutum geliştirmelerine yardımcı olabilirler.

Erken Çocukluk Eğitiminde Gelişimsel Olarak Uygun Uygulamaların Yararları

1. Zenginleştirilmiş öğrenme ve gelişim

GUU'lar her çocuğun benzersiz ihtiyaçlarına göre uyarlanmış, gelişimsel olarak uygun deneyimler sunarak bilişsel, fiziksel, sosyal ve duygusal gelişimi destekler. GUU öğrenme ve akademik başarı için güçlü bir temel geliştirme olasılığı daha yüksektir.

2. Geliştirilmiş benlik saygısı ve güven

GUU'lar çocukların kendilerini değerli, saygı duyulan ve yetenekli hissettikleri olumlu bir öğrenme ortamını teşvik eder. Çocuklar, öğrenmeye ve kişisel gelişime yönelik sağlıklı bir tutumu destekleyen bir öz güven ve benlik saygısı geliştirirler.

3. Artan katılım ve motivasyon

Öğrenme deneyimleri gelişimsel olarak uygun olduğunda çocukların katılımı ve katılım için motive olma olasılığı daha yüksektir. GUU'lar anlamlı, ilgili ve eğlenceli etkinlikler sunarak çocukların doğal merakını ve öğrenme sevgisini teşvik eder.

4. Daha güçlü eğitimci-çocuk ve çocuk-çocuk ilişkileri

GUU'lar eğitimciler ve çocuklar arasında olduğu kadar çocukların kendi aralarında da güçlü, besleyici ilişkiler kurmalarının önemini vurgular. Bu olumlu ilişkiler, aidiyet duygusunu besleyebilir ve iş birliğini, empatiyi ve sosyal-duygusal gelişimi destekleyen bir sınıf topluluğu yaratabilir.

5. Özel gereksinimi olan çocuklara destek

GUU'lar bireysel farklılıkları tanıyarak özel ihtiyaçları olan çocuklar için değerli destekler sunar. Eğitimciler; öğretimi farklılaştırarak, yapı iskelesi sağlayarak ve ebeveynlerle/destek uzmanlarıyla yakın çalışarak tüm çocukların ihtiyaçlarını karşılayan kapsayıcı öğrenme ortamları yaratabilirler. Bu yaklaşım, her çocuğun destekleyici ve besleyici bir ortamda öğrenme, büyüme ve tam potansiyeline ulaşma fırsatına sahip olmasını sağlar.

0-36 AYLIK ÇOCUKLAR İÇİN EĞİTİM PROGRAMININ UYGULAMA ESASLARI

1. Eğitim Programını Planlama

Planlama, çocukların gelişimlerini desteklemek için hangi gelişim göstergelerinin seçileceği, bu göstergelerin hangi düzeyde nasıl çalışılacağı ve değerlendirileceği konusunda eğitmeniye kolaylık sağlar. Geliştirilen eğitim programlarının başarıyla uygulanmasının ön koşullarından biri de nitelikli bir planlamanın yapılmasıdır. Planlama, eğitmeniye yol gösterirken eğitmeninin süreci ve kendisini değerlendirmesine de fırsat verir.

0-36 aylık çocukların öğrenme süreçleri planlanırken gelişim özelliklerine uygun şekilde geliştirilen göstergelerden yararlanılır. Programda bilişsel, fiziksel, sosyal, duygusal gelişim ile dil ve sağlık gelişimi alanlarına yönelik gelişim göstergelerine yer verilmiştir. Gelişim alanlarına göre gösterge sayıları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Gelişim Alanları	BİLİŞSEL GELİŞİM	DİL GELİŞİMİ	SOSYAL DUYGUSAL GELİŞİM	FİZİKSEL GELİŞİM VE SAĞLIK
Gösterge Sayıları	71	70	55	153

Gelişim göstergeleri seçilirken bebeğin/çocuğun yaş ve gelişim özelliklerinin dikkate alınması önemlidir. Eğitmeniden çalıştığı bebek/çocuk grubunun özelliklerini dikkate alarak her gün seçtiği gelişim göstergelerini etkinlik planına yazması beklenir. 0-36 aylık çocuklar için eğitim programının planlama aşamasında öğrenme ortamı dikkate alınmalı, bebek/çocukların gelişimini destekleyici göstergeler belirlenerek günlük akış oluşturulmalı ve uygulanacak etkinliklerin planlaması yapılmalıdır.

Öğrenme Ortamı

0-36 aylık çocukların öğrenme sürecinin en önemli parçalarından biri, içinde bulundukları öğrenme ortamlarının niteliğidir. Bebeğin/çocuğun bulunduğu ev veya kurum ortamı onun bilişsel, dil, fiziksel gelişim ve sağlık, sosyal ve duygusal gelişimini olumlu yönde destekleyecek nitelikte sessiz, rahat ve kucaklayıcı olmanın yanı sıra aktif öğrenmeyi teşvik edici olmalıdır. Öğrenme ortamı, çocukların gelişim düzeylerine göre düzenlenmeli henüz emekleme ve yürüme evresine geçmeyen bebekler ile emekleme ve yürümeye başlamış bebeklerle/çocuklarla ayrı alanlarda bulunmalıdır. Bu alanların düzenlenmesi de uygun şekilde yapılmalı, henüz yürümeyen ve daha çok sırtüstü yatan bebekler sessiz ve sakin bir ortamda bulundurulmalı, tavanda veya baktıkları yerlerde ilgi çekici ve öğrenmeyi destekleyici materyaller bulundurulmalıdır. Emekleyen ve yürüyen yani hareket halinde olan bebekler için ortam güvenli ve temiz olmalıdır. Bu yaş grubundaki çocukların duyu gelişimlerini destekleyen yumuşak, renkli ve sesli materyaller yer almalıdır. Ayrıca duvarlarda çocukların gözleri hizasında ilgi çekici malzemeler bulunmalıdır. Daha büyük yaş grupları (24-36 ay) için hareket ve keşfetmeye yönelik ortamlar oluşturulmalı; onların yürüme, koşma, zıplama, tırmanma gibi becerilerini geliştirecek malzeme ve mo-

bilyalar bulundurulmalıdır. Bu yaş grubu çocuklar için öğrenme merkezleri oluşturulmalı ve çocukların bu merkezleri aktif olarak kullanımını destekleyecek etkinlikler planlanmalıdır. Öğrenme merkezleri; blok, dramatik oyun, kitap ve müzik köşeleri gibi çocukların hem keşfetmelerine hem de birbirleriyle etkileşim kurmalarına olanak tanıyan alanlar olmalıdır.

Günlük Akış

Günlük akış, yapılacak etkinlikler ile rutinleri gösteren çizelgedir. Bebek ve çocukların devam ettiği kurumun/kuruluşun farklı olması nedeniyle günlük akışta yer alan etkinlik ve rutinler için saatler yer almamaktadır. Her kurumun kendi sürecine ilişkin günlük akışını uygun saatlerle planlaması daha uygun olacaktır. 0-36 aylık çocuklar için bir tam günlük akış; serbest oyun, güne başlama zamanı, etkinlik zamanı, bahçe/açık alan zamanı, öğle/uyku zamanı, etkinlik zamanı, bahçe/açık alan zamanı, günü değerlendirme ve serbest oyun bölümlerinden oluşmaktadır. 0-36 aylık çocuklar için bir yarım günlük akış; serbest oyun, güne başlama zamanı, etkinlik zamanı, bahçe/açık alan zamanı, öğle/uyku zamanı, günü değerlendirme, serbest oyun bölümlerinden oluşur. Beslenme, alt değiştirme ve uyku gibi rutinler 0-36 aylık çocukların gündelik hayatlarında önemli bir yer tutmaktadır. Bu nedenle 0-36 aylık çocuklar için bu rutin bakımlar, günlük akış içinde ihtiyaç duyulan sıklıkta içinde bulunulan zaman diliminin bir parçası olarak düşünülmelidir. Bebeklerin ve çocukların temel gereksinimleri ihtiyaçlarına uygun olarak aksatılmadan gerçekleştirilmelidir. Örneğin, bahçe/açık alan zamanı esnasında bebekler/çocuklar bahçeye çıkarıldığında alt değiştirme ve acıkanlar için beslenme rutini atlanmamalıdır.

Eğitimci, günlük akışa o gün gerçekleştirdiği süreçleri sırasıyla sadece başlıklar hâlinde yazmalıdır. Eğitimcinin günlük akışı düzenli olarak hazırlaması ve kaydetmesi gerekir. Bu bir sonraki günün planlanması ve gerekli durumlarda yapılacak değişikliklerin izlenmesi açısından eğitime yol gösterecektir. Tam günlük ve yarım günlük eğitim akış planı, bebeğin ya da çocuğun okulda kalış süresine uygun şekilde bireysel olarak da hazırlanabilir. Eğitimci, bir bebek/çocuk için benzer şekilde günlük akışı planlayabilir. Aynı zamanda eğitimci, bebeğin/çocuğun beslenme, alt değiştirme, etkinlik ve varsa ilaç kullanımına ilişkin saatleri bebek/çocuk günlüğü formuna kaydetmelidir. (EK 4 Bebek/Çocuk Günlüğü).

Etkinlik Planı

Günlük akış hazırlanırken eğitimcinin gelişim göstergelerini desteklemek için planladığı etkinliği etkinlik planına ayrıntılı olarak yazması gerekir. Etkinlik planında etkinliğin adı, gelişim göstergeleri, materyaller, öğrenme süreci, kavramlar ve değerlendirme bölümleri yer almaktadır.

Gelişim göstergeleri yazıldıktan sonra öğrenme süreci bölümünde etkinliğin hangi materyallerle nasıl gerçekleştirileceği ayrıntılı olarak açıklanmalıdır. Etkinliğe başlamadan önce ortam dikkatlice gözden geçirilmelidir. Eğitimciler, bebeklerin/çocukların yaş ve gelişim özelliklerini dikkate alarak hazırladıkları etkinliklerle ilgili güvenlik önlemlerini mutlaka almalıdırlar. Ekler kısmında eğitimcilere uygulamalarında yardımcı olacak 0-36 ay için bir tam günlük ve bir yarım günlük akış çizelgesi yer almaktadır (EK 2 ve EK 3).

Eğitimciler, çalıştıkları bebekler/çocuklar arasında farklı özelliklere sahip çocukların ihtiyaçları ve gelişim özelliklerini dikkate alan, gelişime uygun uygulamalar planlamaya özen göstermelidir.

Etkinlik planının değerlendirme bölümünde gruptaki bebeklerin ve çocukların gelişim takibine yönelik değerlendirmeler yapılır. Bebeklerin ve çocukların yaş ve gelişim düzeyine uygun olarak etkinlik hakkında sohbet edilir. Ayrıca, yine yaş ve gelişim düzeylerine uygun açık uçlu sorularla günlük akışta gerçekleştirilen çalışmalar üzerine konuşulur. Son olarak günün genel değerlendirmesi yapılır. 0-36 Aylık Çocuklar İçin Eğitim Programı kapsamında eğitimcilerin sorumluluklarından biri de aile katılım çalışmaları planlamaktır. Aile katılım çalışmaları, ebeveyn-çocuk ilişkisinin desteklenmesi ve güçlendirilmesinin yanı sıra bebeklerin/çocukların bilgi, beceri ve deneyimlerini zenginleştirerek bebeklerin/çocukların gelişiminin aile ortamında da düzenli olarak desteklenmesine yönelik fırsatlar sunar. Erken çocukluk dönemi, okul-aile iş birliğinin en yoğun olması gereken dönemdir. Bu dönemde ailenin sadece çocuğu hakkında bilgi almak için değil programın zenginleştirilmesi için de potansiyel eğitimci olduğu unutulmamalıdır. Aile katılımı, erken çocukluk eğitim programlarının önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Aile katılımı, kurumda verilen eğitimin devamlılığı, ailenin çocuğunu daha iyi tanıması ve program konusunda bilgi sahibi olması, çocuğun gelişiminin desteklenmesi için karşılıklı iş birliği ve iletişimin güçlü tutulmasını sağlar. Bu nedenle mutlaka planlı olarak aile katılımı çalışmaları yapılmalıdır.

Program kapsamında eğitimciler ve ailelerin 0-36 ay arası çocukların gelişimini desteklemek için kullanabilecekleri temel stratejiler ve ailelerin evde uygulayabilecekleri etkinlik önerilerinin bulunduğu bir kılavuz kitap hazırlanmıştır. Bu program eğitimcilere aile katılım etkinliklerinin önemi hakkında bilgi vererek süreçte kullanabilecekleri yöntem ve etkinlik örnekleri sunmaktadır. Eğitimciler, günlük eğitim akışını değerlendirme bölümünde aile katılım etkinliklerine yer verebilecekleri gibi belirledikleri herhangi bir zaman diliminde aileyi sürece dâhil edecek bu etkinlikleri kullanabilirler. Eğitimciler duyuru panoları, telefon görüşmeleri, kısa ileti hizmetleri, kitapçıklar, görsel işitsel kayıtlar, fotoğraflar, bültenler, haber mektupları, yazışmalar, çocuk gelişim dosyaları (portfolyo), toplantılar, okul ziyaretleri, geliş-gidiş zamanları, internet temelli uygulamalar ve dilek kutuları yolu ile ebeveynlerle iletişim kurabilirler.

0-36 Aylık Çocuklar İçin Eğitim Programı'nda çocukların bakım ve korunmasında dikkat edilmesi gereken hususlar sağlık, bakım ve beslenme kılavuzunda yer almıştır. Kılavuzda yer alan bilgiler ve örnek çizelgeler, çocukların bakım ve korunma ihtiyaçlarının giderilmesi konusunda eğitimcilere kolaylık sağlamak amacıyla hazırlanmıştır.

2. Eğitim Programını Uygulama

Programın uygulama boyutu, değişimi ortaya koyma sürecidir. Programın başarıyla uygulanmasında gelişime açık, yaratıcı eğitimciler ile nitelikli eğitim ortamlarının rolü büyüktür. 0-36 Aylık Çocuklar İçin Eğitim Programı kapsamında eğitimciden beklenen, planladığı öğrenme sürecini günlük akış çerçevesinde uyguladıktan sonra çocukların, kendisinin ve programın değerlendirmesini yaparak sonuçlarını sonraki uygulamalarına yansıtmasıdır.

Uygulama sırasında eğitimcilerin göz önünde bulundurması gereken noktalar şunlardır:

- Günlük eğitim akışı ve etkinlik planı göz önüne alınarak gerekli materyaller ve ortam düzenlenmelidir.
- Etkinliklerin sadece kapalı alanlarda değil açık alanlarda da yapılmasına özen gösterilmelidir.
- Etkinlik için gerekli görülen güvenlik önlemleri alınmalıdır.
- Bebek/çocuk için rol model olduğu göz önünde bulundurularak jest ve mimiklere, ses tonuna, vücut diline dikkat edilmelidir. Eğitimciler, tutum ve davranışları ile bebeğe/çocuğa güvende olduğunu hissettirmeli, tedirgin ve kaygılı tutum ya da davranışlardan kaçınmalıdır.
- Bebeklerin ve çocukların birbirinden farklı özelliklere sahip olduğu dikkate alınarak çocukları birbirleriyle karşılaştırmaktan kaçınılmalıdır. Günlük akışta etkinlik bölümüne eğitimci o gün için planladığı etkinliğin adını başlık olarak yazmalıdır.
- Eğitimciler, çalıştıkları yaş grubundaki bebekler veya çocukların ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak etkinliklerde gerekli gördükleri düzenlemeleri önceden planlamalıdır.
- Bebeklerin/çocukların beslenme ve bakım rutinleri aksatılmadan gerçekleştirilmelidir. Bu nedenle beslenme ve bakım rutinleri için günlük akışta ayrı bir zaman dilimi yer almamaktadır.

Gün içinde planlanan süreçleri gerçekleştirmede günlük akış eğitimciye yol gösterecektir.

Günlük akış şu şekilde olmalıdır:

- Serbest oyun ile başlar. Grupta yer alan çocuklar bir araya gelene kadar serbest oyun oynanır. Güne başlangıç zamanında bebeklerin/çocukların yaş ve gelişim düzeylerine uygun bir planlama yapılır. Bu zaman diliminde herhangi bir konuda çocuklarla sohbet etme, şarkılar ve tekerlemeler söyleme, parmak oyunları oynama, kitap okuma gibi etkinlikler yapılabilir. Bu etkinlikler, bebeklerin/çocukların eğitimciyle ve akranlarıyla iletişimlerinde kolaylıklar sağlayacaktır. Ayrıca gün içinde çocuklarla yapılacak etkinliklere ve rutinelere ilişkin bilgilerin paylaşıldığı bir zamandır.
- Etkinlik zamanında eğitimcinin bebekler/çocuklar için hazırladığı bireysel ve/veya grup etkinlikleri çocuklarla birlikte uygulanır.
- Etkinlik zamanı tamamlandıktan sonra bebekler çocuklar bahçeye açık alana çıkarılır ve çocukların burada güneş ışığından yararlanmaları ve oyun oynamaları sağlanır. Bahçe zamanı bebeklerin/çocukların yaşları, gelişim düzeyleri, kurumun açık hava oyun alanları, yaşanan bölgenin hava koşullarına bağlı olarak değişiklik gösterebilir. Ayrıca bebeklerin/çocukların gün içinde en az bir kez olmak koşuluyla hatta mümkünse birden çok kez, her hava koşulunda açık havada oyun ve/veya etkinlik gerçekleştirmesi gelişimleri ve doğada olma alışkanlığı kazanmaları için gereklidir. Öğle zamanı rutin bakımlar yapılır, yemek yenir, uyuyan bebekler/çocuklar için uyku hazırlığı yapılır. Uyku saatinde bebeklerin/çocukların ihtiyacına göre uyumaları sağlanır. Bebeklerin/çocukların zamanlarının büyük bir kısmını kapsayan ve beynin gelişmesini sağlayan temel aktivite uykudur. Bebeklerin/çocukların sağlıklı gelişimi için uyku oldukça

önemlidir. Uyku sırasında bağışıklık sisteminin güçlenmesi, büyüme hormonunun salınımı gibi işlevler daha aktif çalışır. Bu nedenle bebeklerin/çocukların uyku düzenlerinin olması sağlıkları ve gelişimleri için önem taşımaktadır. Bebeklerin/çocukların büyümesiyle uyku süreleri ve günlük uyku sayıları değişim göstermektedir. Yenidoğan bir bebek, hayatının başlangıcında daha fazla uykuya ihtiyaç duyar, ancak büyüdükçe ve aylar geçtikçe uyku gereksinimleri azalır. Yenidoğan bebekler ve çocuklar uyku ihtiyaçlarını tek seferde karşılamamaktadırlar. 0-2 aylık bebekler, gündüz 4-5 kez toplamda 5-7 saat uyurken 3-5 aylık bebekler gündüz 3-4 kez toplamda 4-5 saat, 6-8 aylık bebekler gündüz 2-3 kez toplamda 3-4 saat, 9-12 aylık bebekler gündüz 2 kez toplamda 2-3 saat, 12-18 aylık bebekler gündüz 1-2 kez toplamda 2-3 saat, 18-24 aylık bebekler gündüz 1 kez toplamda 2 saat, 25-36 aylık çocuklar; gündüz 1 kez toplamda 1-2 saat uykuya gereksinim duymaktadırlar. Bu bilgiler doğrultusunda kuruma devam eden bebeklerin/çocukların uyku gereksinimleri eğitim programı ile ilişkilendirilerek karşılanmalıdır. Bebeklerin/çocukların uyku gereksinimlerinin karşılanması hem büyüüp gelişmeleri hem de gün içindeki süreçlere uyumları açısından önem taşımaktadır. Uyumayanlar dinlenmeye veya serbest olarak oyun oynamaya yönlendirilir ve onlara eşlik edilir. Öğleden sonra, sabah gerçekleştirilen tüm süreçler sırasıyla tekrar edilir. Bu bölümde yer alan etkinlik zamanında eğitimcinin sabah yaptığı etkinlikten farklı bir etkinlik yapması beklenmektedir. Günü değerlendirme zamanında öncelikle eğitimci günlük akış içerisinde yer verdiği farklı gelişimsel özelliklere ilişkin çocuk gözlemlerini, beklenen beceri ve davranışlara ilişkin kaydedilen gelişimi, çocukların birbirleri ile etkileşimini, hoşlandıkları ya da hoşlanmadıkları durumları, varsa oyun ve oyuncak tercihleri vb. bölüme kaydeder. Sonrasında, bebeklerle/çocuklarla bir araya toplanılır, yaş ve gelişim özelliklerine göre çocuklarla birlikte günü değerlendirmeye yönelik konuşmalar yapılır. Eğitimci günü değerlendirme zamanında çocukların gün içinde öğrendikleri hakkında bilgi alarak daha sonraki günlerin planlaması için ipucu toplar. Serbest oyun ya da kurumdan ayrılış zaman diliminde bebekler/çocuklar serbest oyun oynarlar, eğitimci de bebekler/çocuklarla birlikte oyun oynar ve onlara eşlik eder. Ebeveynlerin bebeklerini/çocuklarını almaları beklenir.

3. Eğitim Programında Değerlendirme

0-36 Aylık Çocuklar İçin Eğitim Programında değerlendirme çok yönlü olarak ele alınmıştır:

- Çocuğun Tanınması ve Değerlendirilmesi
- Programın Değerlendirilmesi
- Eğitimcinin Kendini Değerlendirmesi

Çocuğun Tanınması ve Değerlendirilmesi

Bebeklerin/çocukların gelişim ve öğrenmelerinin değerlendirilmesi; onların gelişimlerinin izlenmesi ve takibi, planların ve programın değerlendirilmesi, çocuk merkezli eğitsel karar alma ve aileler ile iş birliği yapma hususlarında oldukça önemlidir. Bebeklik döneminde ve çok küçük yaşlarda çocuklar oldukça hızlı bir şekilde gelişim gösterirler. Özellikle çok küçük çocuklar için her çocuğun gelişimine ilişkin bilgilerin güncel ve doğru olmasını sağlayacak bir değerlendirme yaklaşımına sahip olmak çok önemlidir. Süreç odaklı değerlendirmeler, çocuğun günlük rutinler boyunca becerilerini işlev-

sel bir şekilde kullanmalarının takibini sağlamaktadır. Bu yaklaşım, değerlendirmenin gelişim ve öğrenme süreciyle bitişik ve iç içe olmasını gerektirmektedir.

Bebeklerin/çocukların gelişimlerinin izlenmesi ve bu doğrultuda planlamalar yapılması açısından sistematik gözlemin önemli bir yeri bulunmaktadır. Gözlemler sırasında eğitimcilerin çeşitli gözlem kayıt araçları kullanmaları değerlendirmeyi sistematik hâle getirmektedir. Bebeklerin/çocukların gelişimlerini anekdot kayıtlar, ses ve görüntü kayıtları, kontrol listeleri gibi araçlar ile kayıt altına almak, eğitmeniye kanıta dayalı bir karar alma süreci sağlamaktadır. Gözlemlerin farklı araçlarla yapılması ve çocuğun çeşitli günlük ortamlarından elde edilmesi daha gerçekçi değerlendirmelerin olmasını sağlamaktadır. Eğitimciler, bebekler/çocuklar hakkında gözlemlerden elde ettikleri bilgileri kullanarak planlarını yapabilir, planlamalarında gerekli düzenlemelere karar verebilir ve buna uygun öğretimsel düzenlemeler yapabilirler. Gözlem kayıtlarının sürekliliği ve tutarlılığı, bebeklerin/çocukların gelişimlerinin etkili bir şekilde izlenmesini sağlamaktadır. Bu süreci daha sistematik hâle getirmek için gelişim dosyalarının kullanılması önemlidir. Bebeklerin ve çocukların gelişimlerini izlemek ve belgelemek için kullanılan dosyalarda, onların ürünleri ve çizimlerinin yanı sıra görsel-işitsel kayıtlar, anekdotlar, gelişimlerini yansıtan fotoğraflar, kontrol listeleri ve eğitmeni yorumlarının bulunması, dosyanın daha kapsamlı ve bütüncül bir yapıya kavuşmasını sağlamaktadır. Bu tür bir yaklaşım, gelişim ve öğrenme süreçlerini daha detaylı bir şekilde değerlendirmeye olanak tanır. Gözlemlerden elde edilen kanıtların bebeklerin/çocukların bireysel gelişim dosyalarında yer alması, dosyaların düzenli aralıklarla dönem sonunda ebeveynlerle paylaşılması tavsiye edilmektedir.

Erken çocukluk eğitiminde bebekleri/çocukları tanıma ve değerlendirme; çocuğun gelişiminin süreç odaklı ve sistematik olarak izlenmesine, bu izlemeye bağlı olarak gerekli değerlendirmelerin yapılması ve kararların alınmasına, bu kararların uygulanmasına odaklıdır. Bu kapsamda bazı temel ilkeler aşağıda verilmiştir:

- **Etkililik:** Bebeğin/çocuğun gelişimine yönelik olarak alınacak tüm kararlar sistematik, güvenilir, kanıt temelli tanıma ve değerlendirme çalışmalarına dayalı olmalıdır.

Bunun yanı sıra tüm tanıma ve değerlendirme çalışmalarında yönetim, ebeveyn ve ilgili diğer paydaşlara etkili geribildirim sağlanmalıdır.

- **Çocuğa özgünlük:** Erken çocukluk eğitiminin tüm süreçlerinde olduğu gibi tanıma ve değerlendirme çalışmalarının da her bir bebeğe/çocuğa yönelik olarak yapılması, tanıma ve değerlendirme çalışmalarında bebeğin/çocuğun bireysel özelliklerinin, ihtiyaçlarının ve farklılıklarının dikkate alınması esastır. Tanıma ve değerlendirme çalışmalarının bebeğe veya çocuğa özgü olması, bebeklerin veya çocukların gelişimlerinin bir grup olarak değerlendirilmesine engel değildir; aksine her bir bebeğin veya çocuğun bireysel farklılık ve ihtiyaçlarının dikkate alınması gerektiğine vurgu yapar.
- **Çok boyutluluk:** 0-36 Ay Eğitim Programı'nın genel yaklaşımı ve kuramsal altyapısı, bebek/çocuk gelişimini çok yönlü ve çok boyutlu tanımlamaktadır. Bu doğrultuda gelişim alanları; bilişsel gelişim, dil gelişimi, sosyal ve duygusal gelişim, fiziksel gelişim ve sağlık olmak üzere çocuk gelişiminde yaklaşık eşit ağırlığa

sahip alanlarla ayrıntılandırılmış ve özelleştirilmiştir. Bebeğin/çocuğun gelişimi, tüm bu gelişim alanlarını bir bütün olarak içeren eş zamanlı ve eşgüdümlü bir süreç olarak değerlendirilmektedir. Çocuk gelişiminin bu çok yönlü ve çok boyutlu yapısı, tanıma ve değerlendirme çalışmalarında da çok yönlü ve çok boyutlu model, yöntem ve tekniklerin kullanılması ihtiyacını beraberinde getirmektedir. Bu bağlamda okul öncesi eğitimde, bebeğin veya çocuğun farklı gelişim alanlarındaki ya da bir gelişim alanının çeşitli alt alanlarındaki düzeylerinin ölçülüp değerlendirilmesi önemlidir. Aynı zamanda bu gelişim alanlarını birbirleriyle ilişkilendiren ve bütünleştiren ölçme ve değerlendirme model, yöntem, teknik ve araçlarının kullanılması esastır.

- **Süreklilik:** Her bir gelişim alanında bebeğin veya çocuğun gelişimini sürekli destekleyecek tanıma ve değerlendirme çalışmalarında bu değerlendirmelere dayalı karar ve uygulamalara ihtiyaç vardır. Bu kapsamda çocuk gelişiminin izlenmesine yönelik tanıma ve değerlendirme çalışmalarının kesitsel olmaktan çok tekrarlı ve/veya boylamsal ölçümlerle süreklilik sağlayacak biçimde yapılması esastır.
- **Çeşitlilik:** Çeşitlilik iki yönlüdür.
 - (i) Değerlendirme yöntem, teknik ve araçlarında çeşitlilik
 - (ii) Veri kaynaklarında çeşitlilik.

Bunlardan ilki; her bir gelişim alanı veya alt alanında, bu alan veya alt alana en uygun model, yöntem, teknik ve araçlarla ölçme ve değerlendirmelerin yapılmasını tanımlamaktadır. İkincisi ise çocuk gelişimine yönelik tanıma ve değerlendirmelerin doğrudan çocuk üzerinde yapılan tanıma ve değerlendirme çalışmalarıyla sınırlı kalmamasını, bunun yanı sıra eğitimci, ebeveyn, akran, sosyal çevre gibi ilgili diğer paydaşların da tanıma ve değerlendirme çalışmalarıyla süreçlere dâhil edilmesini tanımlamaktadır.

- **Aktarılabilirlik:** Erken çocukluk eğitiminde bebeğin/çocuğun gelişimine yönelik yapılan tüm tanıma ve değerlendirmelerin sistematik olarak kayıt altına alınması, bunların açık, anlaşılır, pratik ve kullanışlı şekilde düzenlenerek diğer eğitim kademelerine aktarılması esastır.

Erken çocukluk eğitiminde tanıma ve değerlendirme çalışmalarının yukarıda belirtilen temel ilkeler ve açıklamalar doğrultusunda yürütülmesi beklenmektedir. Bu kapsamda yürütülen çalışmalara ilişkin tüm dokümanlar, her bir çocuk için ayrı hazırlanacak olan bir "Çocuk Gelişim ve Öğrenme Dosyası" içerisinde düzenlenir.

Sistematik Gözlem ve Dokümantasyon

Erken çocukluk eğitiminde değerlendirme sürecinde önemli bilgi toplama yöntemlerinden birisi de gözlemdir. Eğitimciler, erken çocukluk döneminde sürekli bir gözlem hâlinindedir. Gözlemin sistematik olması, çocuğu tanıma ve değerlendirme sürecinde en önemli basamaktır. Sistematik gözlem, eğitimcinin gözlem odağının olması ve gözlemin kayıt altına alınması durumunda gerçekleşir. Erken çocukluk eğitiminde gözlem

odakları arasında gelişim ve öğrenmeye yönelik gelişim göstergeleri, beceri alanları, bebeklerin/çocukların ilgi alanları ve ihtiyaçları, bebekler/çocuklar arasında gerçekleşen etkileşim türleri ve iş birlikleri, bebeklerin/çocukların oyun tercihleri ve rolleri gibi çok çeşitli alanlar yer alabilir. Değerlendirme yapabilmek için sistematik gözlem ve etkin dinleme ile bebeklere/çocuklara yönelik bilgi sahibi olmak ön koşuldur. Bebekler/çocuklar nasıl öğreniyor, gelişimleri nasıl ilerliyor sorularına kanıtlar yoluyla cevap verilmesi bebekler/çocuklar hakkında etkili kararlar alınmasını sağlar. Dokümantasyon, bebekler/çocukların gelişim ve öğrenmelerinin çeşitli gözlem kayıt araçları ile kayıt altına alınmalarını kapsamaktadır. Hedeflenen gelişim göstergeleri ile uyumlu amaçlı bir dokümantasyon bebeklerin/çocukların seviyelerinin, becerilerinin ve yapabildiklerinin görünür olmasını sağlar.

Erken çocukluk döneminde de kullanılabilecek gözlem kayıt araçları arasında anekdot kayıtlar, kontrol listeleri, derecelendirme ölçekleri, fotoğraflar gibi çok çeşitli araçlar yer alır. Bebek/çocuk ürünlerinin incelenmesinin yanında kullanılacak birkaç gözlem kayıt aracı ile gelişim ve öğrenmenin izlenmesi daha profesyonel bir süreç ile yapılır.

Anekdot Kayıtlar: Bebeklerin/çocukların eylemlerini, etkileşimlerini ve öğrenmelerini görme fırsatı sunan, bebeğe/çocuğa ait doğrudan gözlemleri içerir. Öğrenmenin veya gözlenen olayın/durumun betimlemesi yapıldıktan sonra gözlenen bu olayın, durumun ve öğrenmenin gelişim ve öğrenme adına ne anlama geldiğine ilişkin yorumlar yazılır.

Kontrol Listesi ve Derecelendirme Ölçeği: Kontrol listeleri, bebeklerin/çocukların geli-

şim ve öğrenme süreçlerinde belirlenen öğrenme hedeflerine göre hazırlanmaktadır. Bebeklerin/çocukların öğrenme ve gelişimi, kontrol listelerinde yer alan iki seçenekte (var/yok, evet/hayır, gerçekleşti/gerçekleşmedi, ✓/x, gibi) bir sistem ile kaydedilir. Derecelendirme ölçekleri ise bebeklerin/çocukların bir beceriyi veya göstergeyi ne derece yaptıklarını gösterecek şekilde (Hiçbir zaman/Nadiren/Bazen/Sıklıkla/Her zaman/1-5 gibi) not alınmasını sağlar. Kontrol listeleri ve derecelendirme ölçekleri bir bebeğe/çocuğa özgü hazırlanabildiği gibi bir sınıftaki tüm bebekleri/çocukları kapsayacak şekilde de tasarlanabilmektedir.

Ses ve Görüntü Kayıtları: Fotoğraflar, ses ve video kayıtları, bebeklerin/çocukların öğrenme ve gelişimlerini gözlemlene ve izleme açısından önemli bilgi kaynaklarıdır. Etkili fotoğraflar, bebeklerin/çocukların bir beceriyi sergilediği, bir gelişimi gösterdiği, etkileşimini yansıttığı, yeteneğini veya ilgisini yakaladığı anları içerir.

Eğitimciler, bu gözlem kayıt araçlarının bir veya birkaçını kullanabilir, kendi sınıflarına özgü farklı gözlem kayıt araçları kullanabilirler. Bu araçların hepsinin aynı anda mutlaka kullanılması gerekmez ancak çeşitlendirilmesi oldukça önemlidir. Eğitimciler, ses ve görüntü kayıtlarında bebeklerin/çocukların kişisel verilerin ve çocukların mahremiyetinin korunmasına dikkat etmelidir.

Gelişim Gözlem Formları

0-36 Aylık Çocuklar İçin Eğitim Programında çocukları tanımak ve gelişimlerini takip etmek amacıyla gelişim gözlem formları hazırlanmıştır. (EK 1)

Gelişim gözlem formları, bebeklerin/çocukların aylara göre gelişim düzeyleri hakkında eğitimeye bilgiler sunar. Bu formlar, bebeğin/çocuğun gelişimini ilk bir yıl içinde her aylık, ikinci yaşa kadar üç aylık, üçüncü yaşa kadar da altı aylık periyotlarda izleyecek şekilde düzenlenmiştir.

Gelişim gözlem formunda bilişsel, dil, fiziksel gelişim ve sağlık sosyal ve duygusal gelişim alanlarına yönelik gelişim göstergeleri yer almaktadır. Eğitimcilerden her bebeğin/çocuğun bireysel özellikleri ile içinde bulunduğu ayın gelişim göstergelerini göz önüne alarak gelişim gözlem formuna gerekli bilgileri kaydetmesi beklenir. Böylece her gelişim alanında bebeğin/çocuğun hangi düzeyde bulunduğu belirlenir. Ayrıca eğitimciler, bebeklerin/çocukların gelişiminde dikkat çekici ilerlemeleri ya da problem olarak gördükleri durumları Gelişim Gözlem Formu'nda yer alan "Açıklamalar" kısmında belirtmelidirler. Böylece gelişim göstergelerinin neden yerine getirilmediğine ve çözüm yollarına ilişkin önemli ipuçları elde edilecektir.

Gelişim gözlem formunu doldururken eğitimcilerin dikkat etmesi gereken hususlar şunlardır:

1. Her bebek/çocuk için ayrı ayrı gelişim gözlem raporları hazırlanmalıdır.
2. Gelişim gözlem raporları, belirlenen zaman dilimlerinde doldurulmalıdır. Bebek/çocuk içinde bulunduğu ayın tüm göstergelerindeki davranışları yerine getiriyorsa gözleme bir sonraki ay veya/ay grubunun göstergeleri ile devam edilmelidir.

3. Gelişimde süreklilik göz önünde bulundurularak gelişim gözlem formunda gözlenemeyen göstergeler daha sonraki aylarda gerçekleşene kadar izlenmelidir. Örneğin 25-30 ay grubunda 26 aylık bir çocuk için gözlenemeyen veya kısmen gözlenen gösterge(ler) bir ay sonra yani çocuk 27 aylıkken yapılacak gözlemde tekrar kontrol edilmelidir.
4. Bebek/çocuk, birden fazla gelişim alanında beklenen gelişim özelliklerini gösteremiyorsa ya da içinde bulunduğu aydan daha ileri ayların gelişimsel özelliklerini gösteriyorsa aile ile iletişime geçilmeli ve tam teşekküllü bir sağlık kuruluşunun ilgili birimlerine yönlendirilmelidir.

Çocuk Gelişim ve Öğrenme Dosyası

Gelişim gözlem formlarının yanı sıra her çocuk için hazırlanan çocuk gelişim ve öğrenme dosyası da onların gelişimleri hakkında eğitimcilere ve ebeveynlere önemli bilgiler sağlar. Bebek/çocuk gelişim ve öğrenme dosyası, çocukların yaptıkları etkinliklerin amaçlı olarak toplanmasıdır. Bebeklerin/çocukların gelişimini ve başarılarını göstermek için bir araya getirilen çalışmalarının bir koleksiyonudur. Bebek/çocuk gelişim ve öğrenme dosyaları, öğrenme süreci içinde seçilen ürünlerden bebeğin/çocuğun gelişiminin yansıtıldığı dosyalar olarak da adlandırılabilir. Böylece bebeğin/çocuğun süreç içinde gelişimi izlenerek kat ettiği yol gözlemlenebilir. Erken çocukluk döneminde bebek/çocuk gelişim ve öğrenme dosyaları kapsamında gelişim ve gözlem formları, görüşme notları, aileye ait bilgi formları, eğitimci görüşleri ve yorumları, bebeğin/çocuğun yaptığı etkinlikler, açık ve kapalı alanlarda yapılan etkinliklerde/okul dışı öğrenme ortamlarında çekilmiş fotoğraflar yer almalıdır.

Çocuğu Tanıma ve Değerlendirmenin Planlanması

Değerlendirme, öğrenme ve öğretim sırasında eğitimciler ve bebekler/çocuklar tarafından kullanılan planlı, sürekli bir uygulamadır. Süreç odaklı bir değerlendirme sürecinin etkin kullanımı, eğitimcilerin aşağıdaki uygulamaları iş birlikçi ve bebeklerin/çocukların ihtiyaçlarına duyarlı bir sınıf ortamına yerleştirmelerini gerektirir:

- Bebeklerin/çocukların nasıl öğrendikleri ve nasıl gelişim gösterdiklerini gözlem kayıt araçlarını kullanarak ortaya çıkarmak ve analiz etmek,
- Gelişim ve öğrenmenin bebek/çocuk merkezli ve etkili bir şekilde ilerlemesi için gelişim göstergelerini belirlemek,
- Öğrenme stratejilerini, hedeflerini değerlendirmek ve öğrenmeyi desteklemek için kanıt kullanmak,
- Ebeveynleri, bebeklerinin/çocuklarının gelişim ve öğrenmeleri ile ilgili bilgilendirmek.

Eğitimciler, planlamalarını yaparken materyallerini, öğrenme süreçlerini planladığı gibi aynı zamanda değerlendirme süreçlerini de planlamalıdır. Bebekler ve çocuklar için hedeflenen gelişim göstergelerine değerlendirme verileriyle karar verilmesinin yanı sıra bu göstergelere ne derece ve nasıl ulaşıldığını belirlemek için hangi gözlem odaklarının belirleneceği ve hangi gözlem kayıt araçlarının kullanılacağına da karar verilmelidir.

• Programın Değerlendirilmesi

Eğitimcilerden uyguladıkları programı farklı zamanlarda çeşitli yöntemlerle değerlendirmeleri, sonuçlarını sonraki uygulamalarına yansıtmaları ve yeni öğrenme süreçlerini planlarken bu sonuçlarından yararlanmaları beklenmektedir. 0-36 aylık bebekler/çocuklar için eğitim programının etkinlik planında yer alan değerlendirme bölümü ile günlük akışta yer alan günü değerlendirme, öğrenilenleri gözden geçirme ve süreci bir bütün olarak değerlendirme fırsatı sunar.

Etkinlik planını değerlendirmek, etkinliklerin bebeklerin/çocukların gelişimsel ihtiyaçlarını karşıladığından ve öğrenme hedefleriyle uyumlu olduğundan emin olmak için önemlidir. Kapsamlı bir değerlendirme genellikle birkaç temel alanı kapsar: Bunlar;

Gelişimsel Uygunluk

Etkinlikler bebeklerin/çocukların gelişim aşamasıyla uyumlu olmalıdır. Etkinliğin bebeklerin/çocukların ilgisini çekip çekmediğini ve tam olarak katılıp katılmadıklarını gözlemlenir ve etkinlikte yer alan bilişsel, dil, sosyal/ duygusal veya fiziksel gelişimle ilgili becerilerin bebeklerin/çocukların gelişimlerine uygun olup olmadığını değerlendirilir.

Öğrenme Hedefleri

Eğitimciler, etkinliklerin amaçlanan gelişim göstergelerini karşılayıp karşılamadığını inceler. Örneğin, amaç sosyal becerileri geliştirmekse, bebekler/çocuklar arasında işbirlikçi oyun, paylaşım ve iletişimle ilgili gösterdikleri davranış örnekleri gözlemlenir.

Katılım ve İlgisi

Çocukların ilgi, ihtiyaç ve gelişimlerine göre hazırlanmış etkinlik planları bebeklerin/çocukların ilgi ve meraklarını ve yaratıcılıklarını harekete geçirir. Katılım, etkinliğin uygun şekilde zorlayıcı ve uyarıcı olup olmadığını gösterebilir.

Eğitimciler, bebeklerin/çocukların etkinliklere gösterdiği ilgi düzeylerini gözlemler. Örneğin bebekler/çocuklar etkinliklere katılmak için motive ve heyecanlılar mı yoksa dikkatleri dağılmış gibi mi görünüyorlar? gibi.

Bireysel ve Grup İhtiyaçları

Etkili planlar, çocukların çeşitli yeteneklerini ve ilgi alanlarını dikkate alarak , bireysel öğrenme stilleri ve grup dinamiklerine uyum sağlamak için farklılaştırılmış seçenekler sunar.

Eğitimciler, etkinliklerin her çocuğun bireysel ihtiyaçlarını ve grup etkileşimlerini ne kadar iyi karşıladığını izler. Örneğin, daha sessiz çocukların etkinliklere katılıp katılmadığı veya daha aktif çocukların enerjilerini dışarı atabilecekleri bir yer olup olmadığını değerlendirilir.

Güvenlik ve Erişilebilirlik

Etkinlikler, belirli ihtiyaçları veya özel gereksinimleri olanlar bebekler/çocuklar da dahil olmak üzere tüm çocuklar için güvenli ve erişilebilir olmalıdır. Materyallerin ve etkinliklerin yaşa uygun ve güvenli olduğundan, küçük parçalar veya tehlikeli unsurlar içermediğinden emin olunmalıdır.

Etkinlik planının değerlendirme zamanında, etkinliğe ilişkin açık uçlu sorular sorularak bebekler/çocuklar düşünmeye, yaptıklarını gözden geçirmeye ve öğrendiklerini pekiştirmeye sevk edilir. Günlük akışta yer alan günü değerlendirme zamanı ise gün içerisinde yapılan etkinlikleri gözden geçirme, deneyimleri paylaşma ve yeni öğrenme fırsatları oluşturmaya yönelik sorular sorulabilir. Gün için yapılan değerlendirmeler eğitmen tarafından grup zamanı kısmına not edilmelidir. Bebek grubu ile çalışan eğitmenler, bebeğin verdiği tepkileri göz önüne alarak değerlendirmesini yapar.

• Eğitmenin Kendini Değerlendirmesi

Eğitmenler, şu soruları sorarak ihtiyaç duyduğu alanlarda kendini geliştirmek için çaba harcayabilir:

- Sınıftaki çocukların gelişimsel özelliklerini ayırt edebiliyor muyum?
- Gelişim alanlarında yer alan gelişim göstergelerini biliyor muyum?
- Etkinliklerimde gelişim alanlarına dengeli bir şekilde yer veriyor muyum?
- Grup etkinlikleri ve bireysel etkinlikler yapıyor muyum?
- Sınıf içi ve açık alan/bahçe zamanına dengeli olarak yer veriyor muyum?
- Çocukların gelişimsel özelliklerini düzenli olarak kaydediyor muyum?
- Aile görüşmeleri yapıp ailenin eğitim ve katılım etkinliklerine yeterince yer veriyor muyum?
- İyi olduğum alanlar nelerdir?
- Destek almam gerekenler alanlar nelerdir?

0-36 AYLIK ÇOCUKLAR İÇİN EĞİTİM PROGRAMI KULLANIM KILAVUZU

0-36 AYLIK ÇOCUKLAR İÇİN GÜNLÜK AKIŞ (Tam Gün)

SERBEST OYUN

Gelen bebekler/çocuklar karşılanır ve bebeklerin/çocukların büyük bir kısmı gele-
ne kadar serbest oyun oynamaları sağlanır.

GÜNE BAŞLAMA ZAMANI

Bebekler/çocuklar, eğitimci ile daire şeklinde oturarak bir gün önce ne yaptıkları
ve o gün neler yapacaklarını konuşur.

ETKİNLİK ZAMANI

Eğitimci, o gün bebeklerin/çocukların gelişimini desteklemek için planladığı
etkinliği uygular. Bebekleri/çocukları bahçeye veya açık alana çıkarır (Günlük akışa
planladığı etkinliklerin adını yazar.).

BAHÇE/AÇIK ALAN ZAMANI

Eğitimci, serbest oyun ve /veya planlı etkinlikler için bebekleri/çocukları bahçeye/
açık alana çıkarır. Bebeklerin/çocukların serbest oyun oynamalarına ve/veya
planlanmış etkinliklere katılmalarına fırsat verir.

ÖĞLE/UYKU ZAMANI

Bu bölümde öğle yemeği yenir ve uyku saati yapılır. Uyumayan bebeklerin/
çocukların serbest oyun oynamaları sağlanır.

ETKİNLİK ZAMANI

Eğitimci, o gün bebeklerin/çocukların gelişimini desteklemek için planladığı
etkinliği uygular. Bebekleri/çocukları bahçeye veya açık alana çıkarır (Planlanan
etkinlik bahçede de yapılabilir.). Bebeklere/çocuklara serbest oyun oynamaları
için fırsat verir ve ara öğün yapmalarını sağlar (Günlük akışa planladığı etkinliklerin
adını yazar.).

BAHÇE/AÇIK ALAN ZAMANI

Eğitimci, serbest oyun ve /veya planlı etkinlikler için bebekleri/çocukları bahçeye/
açık alana çıkarır. Bebeklerin/çocukların serbest oyun oynamalarına ve/veya
planlanmış etkinliklere katılmalarına fırsat verir.

GÜNÜ DEĞERLENDİRME

Eğitimci bebeklerin/çocukların gelişim alanlarına ilişkin gün içinde yaptığı gözlemlerine, bebeklerin/çocukların bireysel ilgilerine, oyun arkadaşı, oyuncak tercihi gibi gözlemlerine bu bölümde yer verir. Bebekler/çocuklar, eğitimci ile daire şeklinde oturarak o gün neler yaptıklarını ve ertesi gün neler yapacaklarını konuşurlar.

SERBEST OYUN /KURUMDAN AYRILIŞ

Bebekler/çocuklar odada/sınıfta toplanır ve kurumdan ayrılana kadar bebeklerin/çocukların serbest oyun oynamaları sağlanır.

* Rutin bakımlar, günlük akış içinde ihtiyaç duyulan zamanlarda karşılanır.

0-36 AYLIK ÇOCUKLAR İÇİN EĞİTİM PROGRAMI KULLANIM KILAVUZU

0-36 AYLIK ÇOCUKLAR İÇİN GÜNLÜK AKIŞ (Yarım Gün)

SERBEST OYUN

Gelen bebekler/çocuklar karşılanır ve çocukların büyük bir kısmı gelene kadar serbest oyun oynamaları sağlanır.

GÜNE BAŞLAMA ZAMANI

Bebekler/çocuklar, eğitimci ile daire şeklinde oturarak bir gün önce ne yaptıkları ve o gün neler yapacaklarını konuşurlar.

ETKİNLİK ZAMANI

Eğitimci, o gün bebekler/çocukların gelişimini desteklemek için planladığı etkinliği uygular. Bebekleri/çocukları bahçeye veya açık alana çıkarır (Günlük akışa planladığı etkinliklerin adını yazar.).

BAHÇE/AÇIK ALAN ZAMANI

Eğitimci, bebekleri/çocukları bahçeye açık alana çıkarır. Bebekleri/çocuklara serbest oyun oynamaları için fırsat verir.

ÖĞLE/UYKU ZAMANI

Bu bölümde öğle yemeği yenir ve uyku saati yapılır. Uyumayan bebeklerin/çocukların serbest oyun oynamaları sağlanır.

GÜNÜ DEĞERLENDİRME

Eğitimci bebeklerin/çocukların gelişim alanlarına ilişkin gün içinde yaptığı gözlemlerine, bebeklerin/çocukların bireysel ilgilerine, oyun arkadaşı, oyuncak tercihi vb. gözlemlerine bu bölümde yer verir. Bebekler/çocuklar eğitimci ile daire şeklinde oturarak o gün neler yaptıklarını ve ertesi gün neler yapacaklarını konuşurlar.

SERBEST OYUN /KURUMDAN AYRILIŞ

Bebekler/çocuklar, odada/sınıfta toplanır ve kurumdan ayrılana kadar çocukların serbest oyun oynamaları sağlanır.

* Rutin bakımlar, günlük akış içinde ihtiyaç duyulan zamanlarda karşılanır.

ETKİNLİK PLANI

Etkinlik Adı	Her etkinliğe mutlaka bir isim verilmelidir.
Gelişim göstergeleri	Gelişim göstergeleri bölümüne alınan gelişim alanı ve göstergeler yazılır.
Materyal	Materyal bölümüne etkinlikte kullanılan materyaller yazılır.
Kavramlar	Öğrenme sürecinde etkinliğin nasıl uygulanacağı ayrıntıları ile açıklanır.
Değerlendirme	Değerlendirme bölümüne çocuklarla birlikte etkinliği değerlendirmek için sorulacak sorular veya kullanılacak diğer değerlendirme teknikleri (resim çizdirme, oyun, sunum gibi) yazılır.

GELİŞİM GÖZLEM FORMLARI

Gelişim gözlem formları, bebeklerin/çocukların aylara göre gelişim özelliklerini gösterme düzeyleri hakkında eğitimciye bilgiler sunar.

Bu formlar, bebeğin/çocuğun gelişimini ilk bir yıl içinde aylık, ikinci yaşa kadar üç aylık, üçüncü yaşa kadar altı aylık periyotlarda izleyecek şekilde düzenlenmiştir.

Her bebek/çocuk için ayrı ayrı gelişim gözlem raporları hazırlanmalıdır. Bebek/çocuk, içinde bulunduğu ayın tüm göstergelerindeki davranışları yerine getiriyorsa gözleme bir sonraki ay veya/ay grubunun göstergeleri ile devam edilmelidir.

Bebek/çocuk birden fazla gelişim alanında beklenen gelişim özelliklerini gösteremiyorsa ya da içinde bulunduğu aydan daha ileri ayların gelişimsel özelliklerini gösteriyorsa aile ile iletişime geçilmeli ve öncelikle aile hekimine, ardından da tam teşekküllü bir sağlık kuruluşunun ilgili birimlerine yönlendirilmelidir.

GELİŞİM GÖZLEM FORMLARI

GELİŞİM ALANI	Göstergeler	Düzey			Açıklama
Sosyal ve Duygusal		Gözlendi.	Kısmen Gözlendi.	Gözlenmedi.	
	Kendiliğinden gülümser.				
	Dokunsal uyarana tepki verir.				
	Kucağa alındığında sakinleşir.				

- Gelişim gözlem formunu doldururken her bebeğin/çocuğun içinde bulunduğu ayın gelişim özelliklerini dikkate alınız.
- Bebek/çocuk bulunduğu ayın göstergelerini o anda gösteremiyorsa farklı zaman ve mekânlarda tekrar gözlemleyiniz.
- Kendi ay grubundaki gelişim göstergeleri gözlenemediğinde daha önceki ayın gelişim göstergelerini izleyiniz.
- Gelişim göstergelerinin tamamını gösterdiği ay grubunu bebeğin/çocuğun bulunduğu gelişim yaşı olarak temel alınız ve eğitim sürecini uygulayınız.
- Birden fazla gelişim alanında beklenen davranışlar gözlenemiyorsa bebeği/çocuğu tam teşekküllü bir sağlık kuruluşunun ilgili birimlerine yönlendirmek gerekmektedir.

0-36 AY GELİŞİM ALANLARI VE GÖSTERGELERİ

BİLİŞSEL GELİŞİM ALANI ÖZELLİKLERİ

Biliş sözcüğü, "insan beyninin algılama, öğrenme, anlama, düşünme, bellekte saklama, anımsama, tanıma, yeniden ortaya çıkarma, düşünme, tasarlama, sorun çözme, çözümleme, birleştirme ve değerlendirme gibi zihinsel süreçlerinin tümü" olarak tanımlanmaktadır. Bilişsel gelişim, bu zihinsel aktivitelerin doğumdan başlayarak yaşlılığa kadar geçen süreçteki gelişimini ve değişimini açıklamaktadır. Bilişsel gelişim, sürekli ve ilerleyen bir dengelenme sürecidir. Bebek, dünyaya geldiği andan itibaren çevresine uyum sağlama çabası içindedir ve yeni, bilinmeyen bir durumla karşılaştığında bir dengesizlik oluşur. Bu durum döngüsel yani tekrarlayan bir yapıda devam eder. Piaget, bilişsel gelişimi bebeklerde ve çocuklarda dünyayı öğrenme yolunda bir denge/dengesizlik ve yeni bir denge süreci olarak görür. Bebek/çocuk giderek farklılaşan ve genişleyen biliş kalıplarıyla vücudunu, insanları, nesneleri ve durumları tanımaya ve anlamaya çalışır. Böylelikle sınırlı zihinsel yeteneklere sahip bir bebekken dünyayı anlamada ve uyum sağlamada semboller kullanan bir çocuk olmaya doğru ilerler. Bilişsel gelişim dönemleri, sabit bir sırada meydana geldiği hâlde çocuklar bir dönemden diğerine farklı aylarda/yaşlarda geçerler. Bebeklerin/çocukların zihinsel yapıları yetişkinlerden farklıdır ve dünyayı görme ve gerçeklere karar vermede kendilerine özgü öğrenme ve anlama yolları vardır. Yaşamın en erken dönemlerinden itibaren bebek beyni saniyede üç milyara kadar değişen oranlarda yeni öğrenme bağlantıları kurabilir. Beyin, yaşantılar sonucunda fizyolojik olarak da değişir. Bu değişimde kalıtım ve çevresel faktörler önemlidir. Doğumdan sonraki ilk altı ay boyunca duyuşsal mesajlar, bebeğin beynine akın ettikçe beyindeki nöronlar arasında bağlantılar oluşur ve aktif hâle gelir. Beyin, mesajları alır ve bir alandan diğerine aktarır. Bu nedenle bu dönemde bebeklerin bol uyaranla karşılaşması, onların beyin gelişimleri açısından çok önemlidir. Başlangıçta çevresindeki uyarıcılara sadece refleksif tepkilerle cevap veren bebek, giderek duyuşsal yetenekleri ile fiziksel ve motor hareketlerini de koordine ederek çevreyi anlamaya çalışır. Zihinsel süreçler hem içsel hem de diğer insanlarla etkileşim sonucunda oluşur. Bebekler/çocuklar zihinsel becerileri, çevresinde yer alan diğer bireyler ile etkileşim hâlindeyken öğrenir ve içselleştirir. Bu süreçte meydana gelecek ilerlemelerin mümkün olan en üst düzeyde gerçekleşmesi için sosyal bağlamın ve yetişkinlerin çok önemli bir rolü vardır. Ebeveynler ve eğitimciler bebeğin gelişim düzeyini göz önünde bulundurarak onlar için bol uyaran içeren bir çevre hazırlamalı ve mümkün olduğunca onlara çok etkileşim içeren deneyimler sunmalıdır.

BİLİŞSEL GELİŞİM ALANI ÖZELLİKLERİ

BİLİŞSEL GELİŞİM

1-12 Ay

1. AY

Gelişim Göstergesi Kendinden 20-30 cm uzaklıktaki parlak renkli nesneye bakar.

Öğrenme-Öğretme Süreci Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeği yatar pozisyonda kucağına alır. Diğer eline materyallerden birini alarak bebeğin nesneye odaklanabileceği şekilde materyali hareket ettirir. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin hareketli ve parlak nesneye bakıp bakmadığını dikkatlice gözler.

Açıklama Bebeğin bakışlarının nesneye odaklandığından emin olunması gerekir. Bebeğin, ebeveyn/eğitimci/bakım verenin alını ile saçı arasındaki renk farklılığına (kontrasta) bakması beklenir.

Gelişim Göstergesi Sese tepki verir.

Öğrenme-Öğretme Süreci Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin sırayla her iki kulağının yakınında çingirak sallar/zil çalar veya el çırpır. Bu oyunu oynarken bebek, sesin geldiği yöne doğru bakmaya çalışır. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bu oyunu tekrarlar-ken bebeğin tepkilerini dikkatle izler.

Açıklama Bu uygulama sessiz bir ortamda çingirak, zil sesi ya da el çırpma ile gerçekleştirilir. Bebeğin yaptığı herhangi bir hareket (irkilme, sıçrama, dönme gibi) tepki olarak değerlendirilmelidir.

DEĞERLENDİRME

Bebeğin refleks kontrolü yapılır, parlak nesneye bakma ve sese tepki verme becerileri değerlendirilir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

2. AY

Gelişim Göstergesi **Görme alanı içinde hareket eden nesneleri izler.**

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebekle bir süre konuştuğundan sonra bebeğin görme alanı içinde yavaş yavaş hareket eder. Bebeğin ara ara dikkatini çekerek kendisini izlemesini sağlar.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bu uygulamayı kendi hareket ederek yapabileceği gibi herhangi bir oyuncak "yatay, dikey, dairesel hareketlerle" sallayarak da tekrarlayabilir.

Gelişim Göstergesi **Yetişkini tanıdığını belli eder.**

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebekle fiziksel temas kurar, onunla konuşur ve ona gülümser.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım verenin bebekle yakın temas kurması, onunla konuşarak gülümsemesi bebeğin o kişiyi tanımasına yardımcı olur. Bebek yetişkini tanıdığını ona bakarak belli eder.

Gelişim Göstergesi **Göz kontağı kurar.**

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebekle konuşurken, ona yemek yedirirken, onun bakımını yaparken, onunla oynarken bebeğin gözlerinin içine bakar. Bebekle göz göze gelmeye dikkat eder. Bebeğin de kendisine bakması için dikkatini çeker.

Açıklama

Bebekle her fırsatta göz kontağı kurularak etkileşim sağlanmalıdır. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren sesi, baş hareketleri, mimik ve jestler ile bebekle göz kontağı ile etkileşimi sürdürmelidir.

DEĞERLENDİRME

Bebeğin refleks kontrolü yapılır. Görme alanı içinde hareket eden nesneyi izlemesi, yetişkini tanıdığını belli etmesi ve göz kontağı kurma becerileri gözlenerek değerlendirilir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

3. AY

Gelişim Göstergesi **Görüş alanında olan bir oyuncakı kavrar.**

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin görüş alanında bir oyuncakı bebeğe uzatır. Bebekten uzatılan nesneyi fark etmesi, nesneye bakması ve nesneyi elleriyle kavraması beklenir. Uygulama farklı nesneler ile değişik zamanlarda tekrarlanır.

Açıklama

Ebeveynin/eğitimcinin/bakım verenin gözlemlemesi gereken davranış, bebeğin görüş alanına bir nesne girdiğini anlaması ve nesneyi fark etmesi olmalıdır. Bu farkındalıktan sonra bebek nesneyi kavrama becerisi gösterir.

Gelişim Göstergesi **Parlak renkli ve hareketli bir nesneyi 180 derece izler.**

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin görme alanında tuttuğu nesneyi sallayarak onun dikkatini çeker. Nesne, bebeğin görme alanının bir ucundan diğer ucuna kadar hareket ettirilir ve hareket eden nesneyi 180 derecelik açıyla izleyip izlemediği gözlenir.

Açıklama

Nesneyi izlerken bebeğin başını sağ/sol taraftan diğer tarafa çevirmesi beklenir.

DEĞERLENDİRME

Bebeğin refleks kontrolü yapılır. Bebeğin görüş alanındaki oyuncakı kavrama ve parlak renkli ve hareketli nesneyi 180 derece açıyla izleme davranışı gözlenir ve değerlendirilir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

4. AY

Gelişim Göstergesi

Elindeki nesne alındığında nesneyi arar.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren bebeğin eline çingırak gibi bir nesne verir. Bir süre sonra çingırakı bebeğin elinden alır. Bebeğin elinden alınan nesneyi araması için nesne hareket ettirilir.

Açıklama

Alma ve verme davranışları tekrar edilirken bebeğin elinden nesne nazikçe alınmalı ve asla zorlanmamalıdır.

Gelişim Göstergesi

Elindeki nesne alındığında nesneyi almak için elini uzatır.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Bebeğin elinden nesne alınır. Alınan nesne hareket ettirilir. Bebeğin arama davranışı gösterip göstermediği ve nesneyi almak için elini uzatma davranışı izlenir. Bu uygulama, bebeğin ilgi gösterdiği nesnelerle oyunlaştırılarak tekrar edilir.

Açıklama

Hareket ettirilen nesne bebeğin görüş alanında olmalı ve elinden nesne nazik bir şekilde alınmalı, zorlama olmamalıdır.

Gelişim Göstergesi

Ellerini ilgiyle inceler.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin ellerini görüş alanı içinde nazikçe kaldırır ve bırakır. Bu şekilde bebeğin ellerini fark etmesi sağlanır. Belirli aralıklarla bu uygulama tekrar edilir.

Açıklama

Bebekler, görüş alanı içindeki nesnelere bakar. Bebek, ellerini fark ettiğinde ellerine bakar, izler ve inceler.

Gelişim Göstergesi

Sesleri ayırt eder.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebekle sürekli etkileşim kurar. Çeşitli sesleri (hayvan sesleri, dudak hareketleri ile çıkarılan abartılı sesler) çıkararak bebeğin farklı seslere dikkatini çeker. Bebeğin bildiği seslerle ilk kez duyduğu seslere verdiği farklı tepkileri izler. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, farklı zamanlarda çeşitli sesler kullanarak bebeğin sesleri ayırt etmesini sağlar.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, mümkün olduğunca bebekle sesli iletişim kurmalıdır. Bebeğin sesleri ayırt ettiği jest, mimik ve hareketlerinden anlaşılır.

Gelişim Göstergesi

Değişik tatlara farklı yüz ifadeleri ile tepki verir.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, farklı tatlardaki yiyecekleri bebeğin dilinin ucuna değdirir ve verdiği tepkiler gözlenir.

Açıklama

Çeşitli zamanlarda çocuğun ağzına farklı tatlarda (ekşi, tatlı, tuzlu) yiyecekler değdirilerek tepkileri gözlenir. Burada amaç, bebeğin farklı gıdalarla beslenmesi değil tat alma duyusunu geliştirmektir. Bebekler altıncı aydan itibaren ek gıdalara başlarlar. Bebeğin değişik tatları fark ettiği yüz ifadesindeki değişikliklerden anlaşılır.

DEĞERLENDİRME

Bebeğin refleks kontrolü yapılır. Bebeğin elinden nesne alındığında arama, elinden alınan nesneye uzanma, ellerini ilgiyle inceleme, sesleri ayırt etme ve değişik tatlara farklı yüz ifadeleri ile tepki verme davranışları gözlemlenir ve bu davranışlar değerlendirilir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

5. AY

Gelişim Göstergesi Eline verilen nesneyle oynar.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeği minderlerle destekleyerek karşısına oturtur. Bebeğe oyuncakla nasıl oynanacağını gösterir. Onun dikkatini çekerek oynadığı eline verir ve incelemesini bekler. Bebeğin oyuncaklarla nasıl oynadığını gözlemler ve gerektiğinde ona destek olur.

Açıklama

Tehlikeli olmayan ve boyutları bebeğe uygun olan her türlü nesne, oyuncak olarak kabul edilir. Oyuncakların hepsi aynı anda bebeğe verilmemelidir. Tek tek verilerek her birini manipüle etmesi ve incelemesi beklenir.

Gelişim Göstergesi Çeşitli kokulara farklı tepkiler verir.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, tülbent gibi ince yapıda bir kumaş ya da çeşitli kapların içine kabuk tarçın, nane, kekik gibi baharatlar veya portakal, limon ya da elma kabuğu koyar. Bunları bebeğe koklatarak çeşitli kokuları algılamasını sağlar. Bebeğin farklı kokulara verdiği tepkiler ve yüz ifadesindeki değişimler dikkatle gözlemlenir. Bu gözlemler, bebeğin duyuşal gelişimi ve çevresel uyarılara karşı duyarlılığı hakkında önemli ipuçları sağlar. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren "Ne güzel kokuyor!" gibi ifadelerle bebeğin dikkatini kokuya çeker.

Açıklama

Bebeğin verilen bir kokunun diğerinden farklı olduğunu yüz ifadesindeki değişiklikler ile göstermesi beklenir. Farklı kokuların art arda verilmemesi gerekir. Koku sunumları arasında kısa bir süre beklenmeli ve aynı uygulamada üçten fazla koku sunulmamalıdır.

Önemli olan bebeğin çeşitli kokuları algılaması ve yüz ifadesi ile ayırt ettiğini göstermesidir. Doğal kokular kullanılmalı, kimyasal kokulardan uzak durulmalıdır. Bebeklerde kokulara karşı alerjik tepkiler söz konusu olabilir bu nedenle bebeğin tepkisi dikkatli bir şekilde kontrol edilmelidir.

DEĞERLENDİRME

Bebeğin eline verilen nesne ile oynama ve çeşitli kokuları ayırt etmeye yönelik davranışları gözlemlenir ve bu davranışlar değerlendirilir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

6. AY

Gelişim Göstergesi Kaybolan nesneyi/kişiyi arar.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebekle saklambaç oyunu oynamak için karşılıklı oturur. Önce kendi yüzünü örtüyle kapatır ve örtüyü açtığı anda "cee" sesi çıkarır. Sonra örtüyü bebeğin yüzüne kapatır ve "ceee" diyerek açar. "Anne nereye gitmiş? Nereye gitmiş? Aaaaa buradaymış..." diyerek bebeğe saklanan kişinin kaybolmadığını gösterir. Bu oyun farklı nesnelerin saklanması ile devam ettirilir. Bebeğin saklanan ya da elinden alınan nesneyi gözüyle izlemesi beklenir. Bebek, kişi ya da nesnenin arkasından bir-iki saniye bakarak onun kaybolduğunu fark ettiğini belli eder.

Açıklama

Bebek gereken tepkiyi vermiyorsa eğitimci seslenerek bebeğin ilgisini çekmeye çalışır.

Gelişim Göstergesi Aynadaki görüntüsüne tepki verir.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, aynayı bebeğin karşısına ya da yanına gelecek şekilde değişik konumlarda yerleştirerek dikkatini aynadaki görüntüsüne çeker. Bebeğin aynadaki görüntüsüne gülerek, elini uzatarak ya da hayret ederek tepki verip vermediğini izler.

Açıklama

Bu etkinlik gerekli güvenlik önlemlerinin alındığı, sabit ve büyük bir aynanın önünde gerçekleştirilmelidir.

DEĞERLENDİRME

Reflekslerin kaybolup kaybolmadığının kontrolü yapılır. Bebeklerde altıncı ayda refleksler kaybolur. Kaybolan nesneyi/kişiyi arama ve aynadaki görüntüsüne tepki verme davranışı gözlemlenir ve bu davranış değerlendirilir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

7. AY

Gelişim Göstergesi

Görme alanı içinde saklanan nesneyi arar.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebekle oyun oynamak için karşılıklı oturur. Bebeğin görme alanı içinde onun ilgisini çeken bir nesneyi gösterir ve dikkatini nesneye çeker. Bu nesneyi kendi arkasına ya da bir yastığın arkasına saklar. Bebeğin nesneyi arayıp aramadığını gözlemler. Bebek, nesneyi aramıyorsa bebeğin araması için nesne saklandığı yerden çıkarılır ve bebeğe gösterilir. Bebek bakarken nesne tekrar saklanır ve bebeğin nesneyi araması beklenir. Bu oyun çeşitli nesnelerle zaman zaman tekrarlanır.

Açıklama

Öğrenme sürecinde bebeğin davranışı; kaybolan nesneyi arama, nesnenin kaybolduğu yere bakma ve kaybolan nesnenin hareketini izlemesi olarak düşünülmelidir. Bu aşamada bebeğin oyuncacı bulması değil arama davranışı göstermesi önemlidir.

Gelişim Göstergesi

Görme alanı dışına çıkan yetiştikine ses, jest, mimik ve hareketlerle tepki verir.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin görme alanında durur. Bebeğe seslenerek ya da çeşitli jest ve mimiklerle bebeğin ilgisini çeker. Bebeğin kendisine baktığından emin olunca görme alanından çıkarak saklanır. Bebeğin ses, jest, mimik ve hareketlerle tepki verip vermediğini gözler. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, saklanma oyununu zaman zaman tekrarlayarak nesnenin kaybolmadığını bebeğe fark ettirir.

Açıklama

Bebek, henüz nesne devamlılığını kazanmadığı için kendisine bakan ancak görme alanından çıkan eğitimciden ayrılmak istemediğini belli eden ağlama, mızırdanma gibi tepkiler verir.

Gelişim Göstergesi

Nesneyi eliyle keşfetmeye çalışır.

**Öğrenme-Öğretme
Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğe eliyle tutabileceği büyüklükte çingırak, diş kaşıyıcı, oyuncak gibi farklı materyalleri uzatır. Bebek eliyle nesneyi tutar ve sallayarak hareket ettirmeye, ses çıkartmaya çalışır. Eline alır, evirir, çevirir. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin nesneyi inceleyip incelemediğini gözlemler.

Açıklama

Bebeğin her iki eline de oyuncak verilebilir ve oyuncağı tutması sağlanabilir. Eline verilen oyuncaklar/materyaller farklı dokularda, renklerde ve seslerde olabilir.

DEĞERLENDİRME

Bebeğin görme alanı içinde saklanan nesneyi arama, görme alanı dışına çıkan yetiştikine ses, mimik ve hareketlerle tepki verme ve nesneyi eliyle keşfetmeye yönelik davranışları gözlemlenir ve değerlendirilir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

8. AY

Gelişim Göstergesi

Kısmen saklanmış nesneyi bulur.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Bebek sevdiği bir oyuncakla oynarken ebeveyn/eğitimci/bakım veren, oyuncacı bebeğin elinden alarak ucu görünecek şekilde bir örtünün altına koyar. Bebeğin örtüyü kaldırıp oyuncacı bulmasını bekler. Bulursa oyuna devam eder. Bulamazsa oyuncak, örtünün altından çıkarılıp bebeğe gösterilir ve tekrar aynı şekilde saklanıp bebeğin bulması beklenir. Bebeğin oyuncacığın hareketini izlemesi, kaybolduğu yere bakarak oyuncacı bulması beklenir.

Açıklama

Bu öğrenme sürecinde önemli olan bebeğin oyuncacı ulaşmasını engelleyen örtüyü kaldırarak oyuncaca ulaşmasıdır. Farklı nesneler ve oyuncaklar örtünün altına kısmen saklanarak oyun şeklinde devam edilir.

Gelişim Göstergesi

Eylemlerinin sonuçlarını görmek için eylemlerini tekrarlar.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebekle oyun oynarken bebek bazı eylemlerde bulunur. Örneğin oyuncacı yere atmak gibi. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğe oyuncacığını tekrar verir. Bebek, oyuncacığın hareketini görmek için davranışı tekrar ederek oyuncacı yeniden yere atar. Beklerde bu tür tekrarlı davranışlar, bebeğin eylemlerinin sonuçlarını gözlemlemesi ve böylece öğrenme sürecinin gerçekleşmesi anlamına gelir.

Açıklama

Gelişimsel bir özellik olan bu davranış için ebeveyn/eğitimci/bakım verenin bebeğin tekrarlayan davranışlarına eşlik etmesi gerekir yani oyuncacı yere atan bebeğe oyuncacığın yeniden verilmesi bu süreci desteklemek için önemlidir.

Gelişim Göstergesi

İstedikini elde etmek için yetişkini aracı olarak kullanır.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebekle oyuncaklar ile oynar. Bebek kendisinden uzakta olan bir nesneyi ya da oyuncaca almaya ilişkin beden hareketleri ve jestlerini kullanır. Bu süreçte ebeveyn/eğitimci/bakım veren "Bunu mu istiyorsun, bu bebeği mi? Yoksa bu arabayı mı?" gibi tanımlayıcı cümleler ile bebeğin isteğini yerine getirir. Benzer şekilde bebeğin yetişkinin kucağında iken uzanma, bedenini istediği nesneye doğru yönlendirme gibi davranışlarına ebeveyn/eğitimci/bakım verenin uygun şekilde aracı rolü üstlenmesi gerekir.

Açıklama

Bebekler konuşmanın olmadığı süreçte isteklerini beden hareketleri, jest ve mimikler ile gösterirler. Bu süreç, karşılıklı etkileşim ve iletişimin devamlılığı için önemlidir.

DEĞERLENDİRME

Bebeğin kısmen saklanmış nesneyi bulma, eylemlerinin sonuçlarını tekrar etmek için eylemleri tekrarlama, istediğini elde etmek için yetişkini aracı olarak kullanmaya ilişkin davranışları gözlemlenir ve bu davranışlar değerlendirilir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

Gelişim Göstergesi İstendiğinde elindeki nesneyi verir.**Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebekle oyun oynarken elini uzatarak "Bana oyuncağı ver!" der. Bebek, oyuncak ya da nesneyi vermemekte ısrarlıysa bir süre bekler ve sonra yeniden ister. Bebeğin oyuncağı vermesi için başka bir nesne uzatarak "Onu bana verirsen sana bunu vereceğim." gibi ifadelerle elindekini vermesi için onu cesaretlendirir.

Açıklama

Farklı oyuncakları yeniden ister ve her seferinde istenen nesnenin adı isimlendirilmelidir. "Bebeğini bana ver, arabayı bana ver, kaşığına bana ver" gibi tekrarlı oyunlar yapılabilir. Bebeğin elinde bulunan nesne bebekten zorla alınmamalıdır."

Gelişim Göstergesi Tanıdığı bir kişi ya da nesne sorulduğunda onu aramak için başını çevirir.**Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebekle otururken yakın çevresinde bulunan tanıdığı kişilerin/nesnelerin ismini "... nerede?" diye söyleyerek dikkatini o kişiye ya da nesneye çeker. Bebekten diğer kişiler/nesneler arasından ismi söylenen bulması veya bakışlarını ona çevirmesi beklenir. Bebek, bakışlarını ismi söylenen kişiye çevirmediğinde o kişi ses çıkararak ya da çeşitli hareketler yaparak bebeğin dikkatini çeker. Bu etkinlik nesnelerle yapılırken dikkat çekmek için nesne sallanır.

Açıklama

Bebeğin kişileri ya da nesneleri arama davranışı göstermesi için uygulamaya en iyi tanıdığı kişiyle/nesneyle başlanmalıdır. Farklı zamanlarda uygulama oyun şeklinde tekrar edilmelidir.

Gelişim Göstergesi Sorulduğunda aynadaki görüntüsünü parmağı ile gösterir.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebekle ayna karşısında durur. Önce kendisinin sonra bebeğin ismini söyleyerek ve göstererek bebeğin dikkatini aynadaki görüntüye çeker. Bebeğin kendisini aynada göstermesini ister. Bebeğin adını söyleyerek "... nerede?" diye sorduğunda bebeğin aynadaki görüntüsünü parmağı ile göstermesini bekler. Bebek, doğru şekilde gösterdiğinde eğitimci ona gülümser. Yardım gerekiyorsa soruyu tekrar sorar ve önce kendisi aynadaki görüntüsünü gösterir, sonra soruyu tekrar ederek bebeğin de kendi görüntüsünü göstermesini bekler.

Açıklama

Bu etkinlikte aynanın duvara sabitlenmiş olmasına özen gösterilmelidir.

DEĞERLENDİRME

Bebeğin istendiğinde elindeki nesneyi verme, tanıdığı bir kişi ya da nesne sorulduğunda onu aramak için başını çevirme, sorulduğunda aynadaki görüntüsünü parmağı ile gösterme davranışları gözlemlenir ve bu davranışlar değerlendirilir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

10. AY

Gelişim Göstergesi **Gözünün önünden kaldırılan nesneyi ilk saklanan yerde arar.**

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebekle oynarken ona bir oyuncak verir, bebekten onunla oynamasını isteyerek uygun ortamı hazırlar. Daha sonra oyuncak ya da nesne bebeğin elinden alınarak bebeğin oyuncağı ya da nesneyi izlemesi sağlanır. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, oyuncağı bir nesnenin arkasına saklar, ardından söz konusu oyuncağı ilk sakladığı yerden alıp başka bir yere saklar. Bebeğin nesneyi ilk saklanan yerde aramasını bekler. Bu oyun, nesneyi farklı yerlere sağlayarak devam eder ve bebeğin nesneyi araması sağlanır.

Açıklama

Saklama işlemleri bebeğin gözü önünde gerçekleştirilmelidir. Bebeğin oyuncağı ilk konulduğu yerde araması yeterlidir.

Gelişim Göstergesi **Yetişkinin yaptığı el ve vücut hareketlerini taklit eder.**

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, elleri ile basit hareketler, yüzü ile çeşitli mimikler yapıp sesler çıkararak bebeğin dikkatini çeker. Bebeğin yaptığı hareketleri tekrar etmesini bekler. Bebeğin taklit çabalarını destekleyerek bebekten taklit etmesini beklediği mimik ve hareketleri çeşitlendirerek oyunu sürdürür.

Açıklama

Basit el ve vücut hareketlerini taklit edebilir. Bazen taklit, ertelenmiş olarak daha sonraki bir zamanda da ortaya çıkabilir.

DEĞERLENDİRME

Bebeğin nesne devamlılığına ilişkin gözünün önünden kaldırılan nesneyi ilk saklandığı yerde arama ve yetişkinin yaptığı el hareketlerini taklit etme davranışları değerlendirilir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

Gelişim Göstergesi**Kutuların içindeki nesneleri bulur.****Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, kapağı kolay açılıp kapanabilen bir kutu alır. Bebek kutuya bakarken kutunun içine bebeğin sevdiği bir oyuncacı koyar ve kapağını kapatır. Bebeğin kutunun kapağını açarak içindeki oyuncacı almasını bekler. Bebek bunu yapamadığı takdirde eğitimci, kutunun kapağını açarak "Aaa!.. Buradaymış!" diyerek oyuncacığın kutunun içinde olduğunu fark ettirir. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, tekrar kapağı kapatarak bebeğin oyuncacı bulmasını bekler.

Açıklama

Kutunun kapağı, bebeklerin rahatça açabileceği bir şekilde tasarlanmalıdır.

Gelişim Göstergesi**Nesneyi amacına uygun biçimde kullanır.****Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin mandal, plastik bardak, tarak gibi çeşitli nesnelerle oynamasını sağlar. Nesnelerin renk, şekil gibi özelliklerinden söz ederek bebeğin dikkatini nesnelere çeker. Sonra nesnelerin nasıl kullanıldığını hareketlerle gösterir ve anlatır. Bebeğin de nesnelerin ne işe yaradığını ses ya da hareketleriyle göstermesini ister.

Açıklama

Bebeğin kaşık verildiğinde ağzına götürmesi, çingırağı sallaması örnek olarak verilebilir. Bebek beklenen davranışı göstermediğinde eğitimcinin nesnelerin nasıl kullanıldığını göstererek ona model olması gerekir. Bebek bu nesnelerin nasıl kullanıldığını kendi üzerinde gösterebileceği gibi oyuncak bebek üzerinde de gösterebilir.

Gelişim Göstergesi**Kolayca ulaşamayacağı nesnelere çeşitli yolları deneyerek ulaşır.****Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin dikkatini oyuncaqlara çekerek onları kolayca ulaşamayacağı bir yere yerleştirir. "Bana ...yı getir." diyerek bebeği nesneye ulaşması için yönlendirir. Bebeğin nesneye farklı yolları deneyerek ulaşmasını bekler.

Açıklama

Bebeğin nesnenin önündeki yastığı itmek, örtüyü çekmek, dolap kapaklarını açmak, çekmece karıştırmak gibi davranışları yaparak nesneye ulaşması beklenmektedir.

Gelişim Göstergesi Resimleri/fotoğrafları inceler.**Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren ile bebek birlikte oturur; kitap, dergi ya da albümün sayfalarını birlikte çevirerek resimlere ve fotoğraflara bakarlar. Resimler ve fotoğraflarla ilgili "Bu resimde ne/kim varmış? Neler yapıyorlar?" gibi sorular sorarak bebeğin resmi/fotoğrafı incelemesine fırsat yaratır.

Açıklama

Bebeğe gösterilen resim ve fotoğraflardaki kişilerin/nesnelerin tanıdık olmasına özen gösterilmelidir.

DEĞERLENDİRME

Bebeğin kutuların içindeki nesneleri bulma, nesneleri amacına uygun şekilde kullanma, zor ulaşabileceği nesnelere çeşitli yollar deneyerek ulaşma ve resimleri veya fotoğrafları inceleme gibi davranışları gözlemlenir ve değerlendirilir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

12. AY

Gelişim Göstergesi Saklanan nesneyi birden fazla yerde arar.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebekle karşılıklı oturur. Aralarına üç tane minder yerleştirir. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, elindeki nesneyi, bebek görmeden minderlerden birinin altına saklar. Bebeğin nesnenin hangi minderin altında olduğunu bulmasını ister. Bu oyun, nesnenin farklı yastıkların altına saklanması ile devam eder.

Açıklama

Minder yerine yastık, örtü ya da kutu da kullanılabilir.

Gelişim Göstergesi Bir grup nesne arasından adı söylenen nesneyi gösterir.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin 4-5 oyuncakını alarak bebekle karşılıklı oturur ve oyuncaklardan birinin ismini söyleyerek bebeğin ismi söylenen oyuncakı göstermesini ya da vermesini ister. Bebek, isteneni yapana kadar farklı zamanlarda uygulama tekrar edilir.

Açıklama

Oyuncak yerine evde kullanılan, bebeğin tanıdığı tarak, fırça, el aynası, kaşık, tabak, çorap gibi nesneler de kullanılabilir.

Gelişim Göstergesi Çevresinde oynayan çocukları izler.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeği farklı yaşta çocukların bulunduğu mekânlara, oyun parkına götürerek onun diğer çocukları izlemesini sağlar. Çocukların yaptıkları ile ilgili konuşur. Bebeğin dikkatini çevredeki kişi ve olaylara çeker.

Açıklama

Farklı yaş gruplarındaki bireyleri izlemesine fırsat sağlamak için bebek düzenli olarak ev ya da yaşadığı ortamın dışında başka mekânlara götürülmelidir. Bu ziyaretler sırasında bebekle iletişim kurmak, çevredeki kişi, nesnelere dikkat çekmek ve isimlendirmek önemlidir. "Bak abla, anne, bebek, dede, ağaç" gibi.

DEĞERLENDİRME

Bebeğin nesne devamlılığına yönelik davranışları değerlendirilir. Saklanan nesneyi birden fazla yerde arama, bir grup nesne arasından adı söylenen nesneyi gösterme, çevresinde oynayan çocukları izlemeye yönelik davranışları gözlemlenir ve bu davranışlar değerlendirilir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

BİLİŞSEL GELİŞİM

13-24 Ay

13-15. AY

Gelişim Göstergesi

Nesneyi en son saklandığı yerde bulur.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğun oyuncağını onun gözünün önünde farklı yerlere saklar. Çocuğun nesneyi en son saklanan yerde bulmasını bekler. Çocuğun oyuncağı bulması için yönergeler vererek çocuğa yardımcı olur.

Açıklama

Saklama işi çocuğun gözünün önünde yapılmalıdır. Uygulama farklı zamanlarda tekrar edilmelidir.

Gelişim Göstergesi

Çeşitli nesneleri oyunlarında kullanır.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğun eline mandal, tahta kaşık, kavanoz kapakları ve çay tabakları gibi gerçek nesneler verir. Bu materyallerle oynamasını sağlar.

Açıklama

Çocuklar bu dönemde oyuncak dışındaki nesnelerle ilgilenmekten, dolapların kapaklarını açmaktan, çekmeceleri karıştırmaktan hoşlanırlar. Bu tarz girişimler engellenmemelidir. Çocuğun ilgisini çeken nesneler hakkında konuşmak, çocuklarda var olan doğal merak duygusunu geliştirecektir.

Gelişim Göstergesi

Eşyaları, mekândaki yerlerinde arar.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocukla birlikteyken içinde bulundukları odadaki eşyaları isimlendirir. İsmi söylediği nesneyi bulup getirmesini ya da nesnenin yerini göstermesini ister: "Yastığın nerede? Battaniyeni, topunu getir." gibi.

Açıklama

Çocuğun bulunduğu ve yeri belli olan tüm materyaller ve oyuncaklar bu çalışmada kullanılabilir. Çocuğun giysileri, oyuncakları bu amaçla kullanılabilir.

Gelişim Göstergesi

Özellikleri söylenen nesneleri verir.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocukla birlikteyken içinde bulundukları odadaki eşyaların özellikleri hakkında sohbet eder. Eşyaların özelliklerini söyleyerek çocuğun özellikleri belirtilen eşyaları bulmasını ister. Örneğin "Kırmızı arabayı ver, bana büyük bebeğini ver, mavi çorabını ver." gibi.

Açıklama

Çocuğun özelliği söylenen nesneyi vermesi yeterlidir. Nesnelerin renk, şekil, doku, materyal gibi özelliklerine ilişkin tanımlamalar çeşitlendirilerek bebeğin kavramsal gelişimi desteklenmelidir.

Gelişim Göstergesi

Şekilleri uygun boşluklara yerleştirir.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, üzerinde farklı geometrik şekil boşluklarının bulunduğu kutuyu çocuğa verir. Uygun parçaları doğru boşluklara yerleştirmesini ister.

Açıklama

Genellikle daire, üçgen, kare ve dikdörtgen şekilleri kullanılmalıdır.

DEĞERLENDİRME

Çocuğun nesne devamlılığına yönelik davranışları değerlendirilir, nesneyi en son saklandığı yerde bulma, çeşitli nesneleri oyunlarında kullanma, eşyaları mekândaki yerlerinde arama, özellikleri söylenen nesneleri verme, şekilleri uygun boşluklara yerleştirme davranışları gözlemlenir ve bu davranışlar değerlendirilir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

Gelişim Göstergesi Tanıdığı varlıkları başka bir yerde gördüğünde onları tanıdığını belli eder.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğun tanıdığı kişi ya da nesnelerle bahçe, park, market gibi farklı ortamlarda da karşılaşmasına olanak sağlar. Tanıdığı kişileri gördüğünde tepki verip vermediğini takip eder. Bu kişi ya da nesnelerle etkileşimde bulunmasına imkân yaratır. Nesneyi daha önce nerede, ne zaman ve nasıl gördüğü ile ilgili konuşur.

Açıklama

Çocukla sık sık tanıdığı nesneler ve kişiler hakkında sohbet edilmelidir. Örneğin "Komşu teyzeye merhaba diyelim. Ayşe bebek de bahçeye çıkmış." gibi tanımlamalar sıklıkla kullanılabilir.

Gelişim Göstergesi Basit problem durumlarına çözüm üretir.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuktan ulaşamayacağı yükseklikteki bir eşyasını almasını ister. Çocuğun farklı yollar deneyerek eşyaya ulaşması için ona zaman verir. Farklı nesneleri kullanarak ulaşma çabalarını teşvik eder. Örneğin masanın üzerindeki oyuncağına ulaşmak için örtüyü çekmesi, divanın altına kaçan oyuncağını sopa ile çıkarması, yüksekteki rafa uzanmak için sandalye ya da minder kullanması gibi farklı çözüm yöntemleri denemesine fırsat sağlar.

Açıklama

Çocuğun karşılaştığı problem durumlarında onun yerine problem çözülmemeli, farklı yollar denemesi için çocuğa yeterli süre verilmelidir.

Gelişim Göstergesi Uzaktaki nesneyi gösterir.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocukla birlikte pencereden dışarı bakar. Dışarıda görülen varlıklar ve nesneler ile ilgili konuşur. Çocuğun sorulan varlığın/nesnenin yerini işaret etmesini ister. Farklı zaman ve mekânlarda uygulama tekrar edilerek çevredeki varlıkların/nesnelerin yeri ile ilgili çocuğun farkındalığını artırır.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bu çalışma sırasında gökyüzündeki güneşi, bulutları veya bebeğin görüş alanı içindeki kedi, köpek gibi varlıkları işaret edebilir ve bu varlıkların/nesnelerin adını söyleyebilir.

Gelişim Göstergesi **Birbirini izleyen iki yönergeye uyar.**

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, gün içinde çocukla oyun oynarken "Bebeğini masanın üzerinden al. Sepetin içine koy." gibi iki ayrı yönerge içeren cümleleri arka arkaya söyleyerek onun bu davranışları yapmasını bekler.

Açıklama

Çocuğun anlayabileceği ve yapabileceği basit yönergeler verilmelidir.

Örneğin "Suyunu iç, bardağı masaya koy." ya da "Bebeğini al, bana ver." gibi yönergeler verilir.

Gelişim Göstergesi **Vücudun iki parçasını gösterir.**

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocukla vücudunu tanıma ya yönelik konuşmalar yapar. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren herhangi bir insan resmi ya da oyuncak bebek üzerindeki vücut parçalarının ismini söyleyerek gösterir. Çocuktan resim üzerinde sorulan vücut parçasını göstermesini ister.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, vücut parçalarını isimlendirme işlemini değişik zamanlarda oyunlaştırarak tekrar edebilir. Basit şarkı ve ritimle de vücut parçaları isimlendirilebilir.

Gelişim Göstergesi **Resimli kitaplardaki dikkat çekici resimleri eliyle vurarak/parmağıyla gösterir.**

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğun gelişim düzeyine uygun kitaplar seçer ve çocuğa kitapta yer alan görselleri işaret ederek etkileşimli okumayı gerçekleştirir. Çocuğa kitap üzerinde yer alan görsellere ilişkin sorular sorulur. Örneğin "Ağaç nerede? Kedi ne yapıyor, kedi nerede?" gibi. Çocuktan bildiği nesnelerin olduğu resimleri parmağı ile göstermesi beklenir.

Açıklama

Çocukların yaş ve gelişim düzeyine uygun resimli kitapların düzenli olarak çocuğa okunması gelişimi desteklemek açısından oldukça önemlidir.

DEĞERLENDİRME

Çocukta bilişsel gelişim açısından oldukça hızlı gelişen bir süreçte olduğunu gösteren davranışlar gözlemlenir. Çocukta, daha önce tanıdığı varlıkları başka bir yerde gördüğünde tanıdığını gösterme, basit problemlere çözüm bulma, uzaktaki nesneyi işaret etme, ardışık iki yönergeye uyma, iki vücut parçasını gösterme ve resimli kitaplarda dikkat çekici resimleri işaret etme veya parmağıyla gösterme gibi davranışlar gözlemlenir ve değerlendirilir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

Gelişim Göstergesi Aynı iki nesneyi eşleştirir.**Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, oyuncaklar arasından aynı olanları bir araya getirmesi için çocuğa yönlendirmeler yapar. "Bana bu kırmızı bloğun aynısını ver." gibi ifadelerle nesnelerin eşini bulmasını bekler.

Açıklama

Bu etkinlik sırasında pek çok oyuncak eşleştirilebileceği gibi çocuğun yakın çevresindeki birbirinin aynı olan şişe kapakları, mandallar, tokalar, kaşıklar, çoraplar gibi nesneler de eşleştirme amacıyla kullanılabilir.

Gelişim Göstergesi Vücudun üç-dört parçasını gösterir.**Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocukla vücudunu tanımaya yönelik konuşmalar yapmaya devam eder. Annesi, babası, kardeşi, herhangi bir insan resmi ya da oyuncak bebek üzerindeki vücut parçalarının ismi söylenir ve çocuktan resim üzerinde sorulan 3-4 vücut parçasını göstermesi istenir.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, farklı vücut parçaları seçerek devam edebilir. Önce yüzdeki bölümler, göz, ağız, burun, yanaklar çalışılabilir. Sonrasında kollar, karın, bacaklar, ayaklar gibi farklı vücut parçaları çalışılabilir.

Gelişim Göstergesi Birbiriyle ilişkili iki nesneyi bir araya getirir.**Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, kova-kürek, kalem-kâğıt, sürahi-bardak, ritim çubuğu-davul, fırça-sulu boya gibi birbiriyle ilişkili nesneleri karışık bir şekilde yere koyar. Daha sonra çocuğa "Kovaya ne ile kum doldururuz? Davulu ne ile çalarsın? Kâğıda ne ile yazı yazarsın? Sürahideki suyu ne ile içeriz? Ne ile boya yaparız?" gibi nesneler arasındaki ilişkileri düşünmesi için sorular sorar. Çocuğun yaptığı eşleştirmeleri "Kovaya kumu kürekle dolduruyoruz. Başka nelerle kum doldurabiliriz?" "Boya fırçası, sulu boyayı kâğıda rahatlıkla sürmemize yardımcı olur." gibi açıklayıcı ifadelerle pekiştirir.

Açıklama

Çocuk için ilişkili iki nesneyi bir araya getirebileceği oyuncak materyallerden yararlanılarak çeşitlilik artırılmalıdır. Örneğin oyuncak fincan-tabağı, kaşık-çatal, oyuncak bebek-giysiler, oyuncak tencere-kapak gibi.

Gelişim Göstergesi Basit sınıflamalar yapar.**Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğun oyuncakları ya da giysileri sınıflandırarak yerleştirmesi için onu yönlendirir. Üç ayrı sepeti yan yana koyarak kırmızı blokları/tuğlaları ilk sepete, bebekleri ikinci sepete, boya kalemlerini üçüncü sepete koymasını ister.

Açıklama

Renk, şekil gibi özelliklerine göre sınıflandırabileceği nesne, giysi, bloklar ve küpler kullanılmalıdır. Çocuk belirtilen özellik dışında bir nesneyi o gruba koyduğunda nesnenin özelliği bir kez daha söylenerek hatırlatılmalıdır. Ayrıca taş, yaprak, kabuk gibi çeşitli doğal nesneler kullanarak çocuktan renk, şekil ve boyut özelliklerine göre sınıflaması beklenir.

Gelişim Göstergesi Yetişkinin davranışını ses ve hareketle taklit eder.**Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çeşitli materyalleri ve hareketleri kullanarak çıkardığı sesleri çocuğun taklit etmesini ister. Parmak kuklalarını konuşturur ya da hayvan maskelerini takarak seslerini çıkarır, hayvanların hareketlerini gösterir. Daha sonra çocuktan da bu sesleri ve hareketleri taklit etmesini ister. Örneğin emekleme pozisyonunda kedi sesi çıkarabilir ve kedi gibi davranabilir ya da bir maymunu sesi ile taklit edebilir.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, taklitleri çeşitlendirip oyunlaştırarak devam edebilir.

Gelişim Göstergesi Nesneleri çıkardıkları sese göre ayırt eder.**Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğun önüne metal-ağaç, plastik malzemeler ya da ince kalın ses çıkaran materyaller koyar. Bu materyallerin çıkardığı sesleri dinletir. Daha sonra ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğa materyali görmeden sesini dinletir ve çocuktan sesin hangi materyale ait olduğunu tahmin etmesini bekler.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çevrede yer alan tüm materyallerden örneğin metal, ahşap kaşıklar, plastik kutular, pet şişeler ve sesli tüm oyuncaklardan yararlanabilir.

DEĞERLENDİRME

Bilişsel gelişim açısından çocukta hızlı bir değişim ve gelişim gözlemlenmeye devam edilir. Bu süreçte gelişen dil becerileri de bilişsel gelişimi daha iyi anlamamıza yardımcı olur. Çocuğun aynı iki nesneyi eşleştirme, vücudunun 3-4 parçasını gösterme, birbiri ile ilişkili iki nesneyi bir araya getirme, basit sınıflamalar yapma, yetişkinin davranışını ses ve hareketle taklit etme, nesneleri çıkardıkları sese göre ayırt etme davranışları gözlemlenir ve değerlendirilir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

Gelişim Göstergesi Nesneleri merak eder.**Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, uygun gördüğü nesneleri güvenliğine dikkat ederek (radyo, fotoğraf makinesi, saat, bilgisayar klavyesi gibi nesneleri) çocuğa verir. İncelemesi ve kurcalaması için çocuğa zaman tanır. "Acaba bunun içinde ne var? Nasıl çalışıyor?" gibi çeşitli sorularla çocuğu yönlendirir.

Açıklama

Çocuğun doğal merak duygusunu desteklemek için uygun olan oyuncak ve eşyaları incelemesi/kurcalaması engellenmemelidir.

Gelişim Göstergesi Sembolik oyun oynar.**Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, oyun ortamına çocuğun tanıdığı çeşitli materyal ve oyuncakları getirir. Çocuğun yanına oturur. "Ben sana misafir geldim, bana çay yapar mısın?" ya da "Haydi atlarımızı getir, atçılık oynayalım." diyerek çocuğun materyalleri farklı amaçlarla kullanarak (küçük bir bloğu bardak, bir çubuğu at, tahta bloğu telefon olarak kullanması gibi) sembolik oyun oynamasını sağlar. Çocuğun oyunu çeşitlendirmesine olanak tanır. Gerektiğinde yönlendirmeler yapar.

Açıklama

Bu süreçte çocuklar, nesne ve varlıkları başka bir nesne ve varlık gibi kullanmayı ve bu şekilde oynamayı öğrenmeye başlarlar. Yastığı, süpürgeyi araba gibi, kaşığı tarak gibi, fırçayı mikrofon, bir uzun çubuğu at ya da bir kutuyu tabak, şapka gibi kullanması ve bu şekilde oyun kurması beklenmelidir.

Gelişim Göstergesi Gözlemlediği kişilerin davranışlarını onlar olmadığında da taklit eder.**Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğun tanıdığı kişilerin belirgin davranışlarını onlar ortamda yokken taklit etmesi için "Dede nasıl yürüyor, doktor nasıl muayene ediyor, şoför nasıl araba kullanıyor?" gibi sözlerle onu cesaretlendirir. Çocuğun bu kişilerin belirgin davranışlarını taklit ederek yapmasını bekler.

Açıklama

Çocuklar, bu dönemde ertelenmiş taklit becerileri gösterirler. Gözlemledikleri bireylerin davranışlarını taklit etmekten çok hoşlanırlar.

Gelişim Göstergesi

Yer bildiren yönergelere uygun tepkide bulunur.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocukla konuşurken nesnelerin mekân içindeki konumlarını bildiren içinde, dışında, arkasında, önünde, üstünde, altında gibi kavramları içeren ifadeler kullanır. "Bebeğini sandalyenin üzerine koy, oyuncacığını sepetin içine koy." gibi sözlerle çocuğun yönergelere uygun tepkiler vermesini ister.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, yönergeleri tek tek vermeye özen göstermelidir. Bebek bir yönergeyi gerçekleştirdiğinde ikinci yönerge verilmelidir. Örneğin "Topu kutunun yanına koy." denir. Çocuk, topu kutunun yanına koyduğunda "Aferin, şimdi topu kutunun altına koy." gibi yönergeler verilir.

Gelişim Göstergesi

Parça ve bütün ilişkisi kurar.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğa dört parçalı bir yapboz verir. Onun yapbozun resmini ve yapbozu incelemesini sağlar. Daha sonra parçaları dağıtır ve çocuğun yapbozun resmine bakarak dağılan parçaları doğru yerlerine yerleştirmesini bekler. Gerekli durumlarda çocuğa yönergeler vererek yardımcı olur.

Açıklama

Parça ve bütün ilişkisi, takmalı çıkarmalı oyuncaklarla da pekiştirilmelidir.

DEĞERLENDİRME

Çocuğun nesneleri merak etme, sembolik oyun oynama, gözlemlediği bireylerin davranışlarını onlar olmadığında taklit etme, yer bildiren yönergelere uygun tepkide bulunma ve parça bütün ilişkisine ilişkin davranışları gözlemlenir ve bu davranışlar değerlendirilir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

BİLİŞSEL GELİŞİM

25-36 Ay

25-30. AY

Gelişim Göstergesi Tek basamaklı sayıları art arda söyler.

Öğrenme-Öğretme Süreci Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, 8-9 parça tuğlayı, bloğu veya başka oyuncak ve nesneyi bir araya toplar. Sonra çocukla birlikte bunları sayar. Çocuğun da tekrar etmesini bekler. Ayrıca mekânda bulunan sandalyeler, kitaplar gibi nesneler de kullanılabilir.

Açıklama Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, sayılabilecek tüm materyaller ile sayma işlemini sıklıkla tekrar edebilir. Örneğin merdiven çıkarken basamaklar sayılabilir ya da oyuncaklar kutudan çıkarılırken sayılarak çıkarılabilir. Çocuğun saymaya eşlik etmesi beklenir. Sayıları ebeveyn/eğitimci/bakım veren ile birlikte söylerken ebeveyn/eğitimci/bakım veren durduğunda da saymaya devam edip etmediği izlenmelidir.

Gelişim Göstergesi Çeşitli rollere girerek oyun oynar.

Öğrenme-Öğretme Süreci Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocukla doktora gitme, alışveriş yapma gibi oyunları sözel olarak planlar ve rolleri paylaşır. Bu oyunlar sırasında ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğu doktor, aşçı, öğretmen gibi farklı rolleri canlandırması için cesaretlendirir.

Açıklama Eğer çocuk rolleri canlandırmada zorlanırsa ebeveyn/eğitimci/bakım veren "Doktora gittiğimizde neler yapıyoruz? Doktor seni nasıl muayene ediyor?" gibi sorularla çocuğun rolleri anlayabilmesini sağlamalıdır. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, rolü önce kendisi gösterebilir, daha sonra çocuğun da canlandırmasını isteyebilir.

Gelişim Göstergesi Rengi söylenen nesneyi gösterir.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğa çevrede bulunan nesnelerin renklerini söyleyerek renkler hakkında farkındalık yaratır. "İçinde kırmızı renk olan bir eşya göster, içinde mavi renk olan bir oyuncak göster." gibi rengini söylediği nesneleri göstermesini ister. Daha sonra parmak boyası ile el baskısı yapmasını sağlar. Çocuğun resmindeki renkler hakkında sohbet eder.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, önce bir ya da iki renkle ve kırmızı, sarı, mavi gibi ana renkler ile çalışmaya başmalıdır. Çocuk bir rengi tam olarak ayırt edebildiğinde diğer renkler ile devam edilebilir.

Gelişim Göstergesi

Art arda verilen üç yönergeyi yerine getirir.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocukla oynarken "Oyuncaklarını getir. Bebeği bana ver. Diğerlerini sepete doldur." gibi üç yönerge içeren cümleyi arka arkaya kullanarak çocuktan bunları yerine getirmesini bekler.

Açıklama

Çocuğun anlayabileceği ve yapabileceği basit yönergeler verilmelidir. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğun yönergeyi anladığından emin olmalıdır. İki yönergeyi yerine getirip üçüncü yönergede çocuk beklerse yeniden üçüncü yönerge hatırlatılabilir. Zamanla çocuk art arda verilen üç yönergeyi gerçekleştirebilecektir.

Gelişim Göstergesi

Varlıkların sesiyle resimlerini eşleştirir.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çeşitli hayvanlara, taşıtlara ve doğaya ait sesleri çocuğa dinletir ve uygun olanları kendisi seslendirebilir. Çocuktan, hangi sesleri duyduğunu söylemesini ister. Daha sonra duyduğu sesleri resimleri ile eşleştirmesini ister. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğa resmini gösterdiği varlığın sesini çıkarmasını söyler.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bu etkinlikte çeşitli dergiler, resimli çocuk kitapları ve kartlardan taşıt, hayvan ya da doğa olayları ile ilgili resimlerden yararlanabilir. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, varlıklar ile seslerini eşleştirme çalışması sırasında hem çocuk hem de kendisi uygun sesleri birlikte çıkartabilir ve bunu bir oyuna dönüştürebilir. Örneğin kedi resmi-miyav sesi ile eşleştirilirken ses kalınlaştırılıp inceltilir ya da daha alçak veya daha yüksek sesle söylenebilir.

Gelişim Göstergesi

İki farklı büyüklükteki nesne arasından istendiğinde büyük ya da küçük olanı gösterir.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuk ile oynarken çocuğun önüne büyük ve küçük bir araba koyar. Çocuktan büyük arabayı vermesini ister. Benzer şekilde başka nesneler veya oyuncaklar ile örneğin "Küçük topu ver, büyük kaşığı ver." gibi çeşitlilik sağlayarak uygulamayı yineler.

Açıklama

Çocuklarda kavram öğrenme sürecine küçük-büyük gibi sık kullanılan temel kavramlar ile başlamak gerekir. Çocuk, bu kavramları öğrendiğinde yeni kavramlar ilave edilerek kavram öğrenme süreci çeşitlendirilmelidir.

DEĞERLENDİRME

Çocuğun tek basamaklı sayıları art arda söyleme, çeşitli rollere girerek oyun oynama ve art arda verilen üç yönergeyi yerine getirme davranışları değerlendirilir. Ayrıca gelişim izleme formundaki ilgili aylara ait maddeler gözlenerek değerlendirilir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

Gelişim Göstergesi **Neden-sonuç ilişkisi kurar.****Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğa gelişim düzeyine uygun olarak "Balonu çok şişirirsem ne olur? Yumurta yere düşerse ne olur? Yağmurda şemsiye olmadan yürürsem ne olur?" gibi sorular sorarak olayların nedenleri ve sonuçları hakkında sohbet eder. Çocuğun doğrudan gözlemleyebileceği uygulamalar yaparak sonucu görmesini sağlar. Çocuğun olayların sonucuna ilişkin yorum yapmasını bekler.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocukla birlikte yapılan uygulamalarında/oyunlarında neden-sonuç ilişkisi kurulabilecek tüm fırsatları değerlendirmelidir. Ayrıca çocuğun neden-sonuç ilişkisi kurabilmesi için pişmiş yumurtanın yere düşmesi, buzun üzerine su dökülmesi gibi ebeveyn/eğitimci/bakım veren ile çocuğun birlikte deneyebileceği basit uygulamalar planlanır. "Yumurta yere düştüğü için kırıldı." gibi neden ve sonucun birlikte ifade edildiği örneklerle çocuğun sonucu gözlemlemesi sağlanır.

Gelişim Göstergesi **Nesneleri birden fazla özelliğine göre sınıflar.****Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğun nesnelerin farklı özelliklerine göre sınıflama yapabileceği ortamlar yaratır. Bunun için tuğlaları ya da tahta blokları kullanır. Çocuğun yere karışık bir şekilde konulmuş olan tahta blokları ya da tuğlaları renk, şekil, büyüklük, uzunluk gibi özelliklerden aynı anda ikisini dikkate alarak bir araya getirmesini bekler. "Kırmızı, uzun blokları buraya ya da mavi, kısa blokları şuraya koy." ya da "Sarı, küçük tuğlalarını bu sepete; yeşil, büyük tuğlalarını diğer sepete koy." diyerek nesneleri sınıflamasını ister.

Açıklama

Öncelikle çocuğun nesneleri iki özelliğe göre sınıflaması beklenir. Eğer çocuk nesneleri iki özelliğe göre rahatlıkla sınıflandırabiliyorsa daha fazla özelliğe göre sınıflamalar yapması denenmelidir.

Gelişim Göstergesi **Sorulduğunda zıt kavramları söyler.**

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çevrede çocuklara zıt kavramları sorabileceği nesneleri toplar. Örneğin boya kalemleri, ağır-hafif oyuncaklar ya da büyük-küçük çoraplar, toplar bu amaçla kullanılabilir. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğa "Bu toplardan hangisi büyük, hangisi küçük? Bu kalemlerden hangisi kalın, hangisi ince?" ya da "Bu oyuncaklardan hangisi ağır?" gibi sorular sorar.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çevrede bulunan nesneleri tanımlarken çocuğun kavramsal gelişimi desteklemek için büyük-küçük, uzun-kısa, sert-yumuşak gibi zıt özellikleri hakkında konuşur ve bu özelliklere dikkat çeker. Sıcak-soğuk, siyah-beyaz, içinde-dışında, altında-üstünde, eski-yeni, boş-dolu gibi çeşitli zıt kavramlar somut örneklerle gösterilerek çalışılmalıdır. Çocuk, çalışılan zıt kavramı öğrendiğinde yeni zıt kavramları öğretmeye yönelik uygulamalar yapılabilir. Eğitimci, düzenli uygulamalarla çocukların kavram bilgisini artırmalıdır.

Gelişim Göstergesi **Yakın geçmişteki olayları hatırlar.**

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuk ile yakın geçmişte olan olaylar hakkında konuşur. "Sabah ne yedin? Dün okulda ne yaptın? Bugün yaptıklarımızdan en çok hangisini sevdiğin?" gibi sorular sorar. Kendisi bir ya da birkaç gün önce yaptığı şeylere örnekler verir ve çocuğun hatırladığı durum ya da olaylar hakkında sohbet eder.

Açıklama

Bu gelişim özelliğinde ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğun bellek gelişimini desteklemeyi hedefler. Birlikte yapılan çalışmalar da hatırlama amaçlı kullanılabilir. Örneğin birkaç gün önce çocuğun yaptığı bir resimde "Burada ne çizmiştin? Bana hatırlatır mısın? Bunu nasıl yapmıştık? Bana anlatır mısın?" gibi sorular da sorulabilir.

Gelişim Göstergesi **"Tek" ve "çift" kavramlarını içeren yönergelere uygun davranır.**

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocukla çift olan nesnelerle (eldiven, çorap, terlik) ilgili konuşur. Bu nesneleri bir araya getirdiğimizde bir çift oluşturduğunu (bir çift çorap, bir çift terlik) anlatır. Çorap, eldiven, terlik gibi nesneleri bir sepete koyarak "Çorabın tekini bul, eldivenin tekini ver. Bir çift çorap ver." gibi çeşitli yönergelerle tek ve çift kavramını anlamasına yardımcı olur.

Açıklama

Çocuğun tek-çift kavramını anlaması için yakın çevresinden somut örneklerle deneyimler sağlanmalıdır.

Gelişim Göstergesi İki nesneyi belirli bir özelliğe göre sınıflar.**Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bir özelliğe göre sınıflama yapılabilecek renkli kalemler, farklı renkte toplar, düğmeler gibi nesneleri hazırlar. Çocukla birlikte oturur. Benzer özelliğe sahip iki nesneyi sınıflamasını ister. Örneğin siyah kalemleri bulalım, mavi kutuları ayıralım gibi. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, farklı nesneler ile bu uygulamaları tekrarlar ve çocuğun nesnelerin ayırt edici özelliklerini kavraması için fırsat sunar.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bu etkinlikte çocuğun farklı sınıflamalar yapabilmesi ve belirli bir özelliğe göre bu sınıflamaları çeşitlendirebileceği nesneler ile değişik zamanlarda bu uygulamayı çalışabilir.

Gelişim Göstergesi Basit ritim kalıplarını tekrar eder.**Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, önce elleriyle kısa ve basit bir ritim tutar, aynı ritmi çocuğun tekrar etmesini ister. Örneğin çocuğun ismini, nesne isimlerini, hayvan isimlerini ve benzer isimleri ritim tutarak söyler. Çocuk, bunları tekrar etmeye çalışır.

Açıklama

Bu çalışmada çocuğun ebeveyn/eğitimci/bakım verenin uygulamasına benzer şekilde ritim tutması beklenir. Basit bazı çocuk şarkıları da benzer şekilde ritim tutularak söylenebilir.

Gelişim Göstergesi Basit şarkıları ezbere söyler.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğa öğretmek için basit bir şarkı seçer. Bu şarkıyı önce eğitimci baştan sona söyler. Sonra şarkıyı kısa bölümler hâlinde önce kendisi söyler, ardından çocuğa tekrar ettirir. Öğrenilen şarkı, bu kez çocukla beraber baştan sona söylenir. Şarkı birkaç kez tekrar edilir. Aynı şarkı farklı günlerde veya farklı etkinliklerde de tekrar edilerek ezberlenir.

Açıklama

Çocuğun gelişim düzeyine uygun basit, kısa ve çocuğun seveceği bir şarkının seçilmesi ve şarkı söylenirken şarkının sözlerine uygun hareket ve dansla desteklenmesi çocuğun şarkıyı ezberlemesini kolaylaştırır.

Gelişim Göstergesi

Kendisine okunurken ya da anlatılırken yarım bırakılan bir öyküyü neden ve sonuç ilişkisi kurarak tamamlar.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğa/çocuklara düzenli kitap okurken zaman zaman uygun noktalarda hikâyeye ara vererek "Peki şimdi ne olmuş? Köpek nereye gitmiş olabilir?" gibi sorularla çocuktan/çocuklardan yarım bırakılan hikâyede neden-sonuç ilişkisi kurmasını ve sürece ilişkin bilgisini paylaşmasını ister.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğa okuduğu ve çocuktan neden-sonuç ilişkisi kurarak tamamlamasını beklediği hikâyenin çocuğun dil gelişimi düzeyine de uygun olması gerekir. Ebeveyn/eğitimci/bakım verenin beklentisi, çocuğun kurduğu ifadeler ile bilişsel açıdan hikâyenin neden ve sonuçlarını çocuğun düşünmesine ve düşüncelerini ifade etmesine fırsat sunmak olmalıdır.

DEĞERLENDİRME

Çocuğun neden ve sonuç ilişkisi kurması, zıt kavramları kullanması, sınıflama ve sıralama yapması, basit şarkıları ezbere söylemesi gibi davranışları izlenir. Gelişim izleme formundaki ilgili aylara ait maddeler gözlenerek değerlendirilir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

DİL GELİŞİMİ ALANI ÖZELLİKLERİ

Dil bireylerin bildiklerini, isteklerini, duygu ve düşüncelerini ifade etmelerine olanak tanıyan iletişim aracıdır. Dil, düşünce üretimi ve diğer bilişsel süreçlerde merkezi bir rol oynar. Kavramları şekillendirme, bilgiyi organize etme ve iletişim kurma gibi zihinsel işlevler, büyük ölçüde dilin sağladığı yapılar ve semboller aracılığıyla gerçekleşir. Dil algılarımızın ve günlük etkileşimlerimizin temelini oluşturur. Çocuklar günlük yaşamda çok çeşitli dil yeterliklerine ihtiyaç duyarlar. Bu yeterlikler hem alıcı hem de ifade edici dili içerir. Alıcı dil, bir kişinin sözel veya yazılı dili anlamasını ifade eder. İfade edici dil ise bir kişinin iletişim kurmak için dili üretmesini ifade eder. Çocuklar dil edinirken dil bilgisinin beş ayrı bileşenini geliştirir. Ses bilgilisi bilgi (fonolojik), anlam bilimi bilgisi (semantik), söz dizimi bilgisi (sentaks), biçim birimi bilgisi (morfemik) ve kullanım (pragmatik) bilgisi. Çocuklar dil edinim sürecinde konuşma seslerini üretir, sesler arasındaki benzerlik ve farklılıkları ayırt eder. Çocukların sadece sözcükleri doğru seslendirmesi değil, onların anlamını bilmesi ve anlamına uygun şekilde kullanması da dil gelişiminin önemli bir bileşenidir. Bebeklerin bazı sözcükleri kullanmamalarına rağmen anlamlarını bilmesi bu durumu en iyi şekilde açıklar. Bir süre sonra bebekler anlamlarını bildikleri bu sözcükleri kullanmaya da başlarlar. Dil gelişiminde bir diğer önemli bileşen sözcüklerin dizilişidir. Konuşurken sözcükler belli bir sıra ile söylenmelidir. Çocukların sözcüklere doğru ekleri eklemesi ve dilin günlük yaşamda nasıl kullanacağını bilmesi de dil gelişimi sürecindeki diğer önemli bileşenlerdir.

Bebekler ilk doğduklarında ağlama, hapşıрма, hıçkırma gibi çeşitli sesler çıkarırlar. Doğumu izleyen ilk haftalarda konuşma sesleri çıkarmasalar da göz kontağı kurmaya başladıkları ilk aylardan itibaren çevreleriyle iletişim kurmaya çalışırlar. İlk ifadeler, dilin öncülleri olan jestlere ve hareketlere bağlıdır. Başlangıçta bebeğin tek iletişim yolu farklılaşmamış ağlamayken birinci ayın sonunda ağlama daha belirgin olarak farklılaşmaktadır. Altı haftalık bebekler genellikle basit ünlü sesler üretirler. İlk üretilen ünsüz ses ise h'dir. Yaklaşık olarak 6-8 hafta olduklarında özellikle mutlu oldukları anlarda cıvı cıvı sesler çıkarırlar. Üçüncü ayda "a, e, u" gibi ünlü sesleri "h" sesi ile birleştirip "ah, eh" gibi sesleri üretebilirler. Altı aylık iken seslerin tonunu ve ritmini fark edebilmektedirler. Bebekler bu aylarda "b, m, p" gibi dudak sesleri çıkarırlar ve "ba-ba, da-da" gibi ünlü ve ünsüz ses çeşitlerini tekrar ederler. Bebekler, dokuz-on aylık olduklarında diğer insanların seslerini bilinçli olarak taklit eder ve kendi dillerini öğrenmeye hazır hâle gelirler. Bir yaştan sonra bebekler; insanlar, hareketler ve nesneleri isimlendirmek için ilk kelimelerini kullanırlar. Bebeklerin ilk sözcükleri genel olarak babıldama evresinde çıkardıkları sesleri içeren sözcüklerden oluşmaktadır. Örneğin "ge-ge" sesleri çıkaran bir bebeğin ilk sözcükleri arasında "gel, del" gibi sözcükler yer alır. Sonra tek bir kelime üreterek tüm cümle yerine bunu kullanabilirler. İki yaş civarında çocuklar iki veya daha çok kelimeyi birbirine ekleyerek cümle oluştururlar. Bu cümleler genellikle isim ve fiillerin birleşmesinden oluşur. Cümlenin ana öğelerini içermesi; edat, zarf, bağlaçlara yer vermemesi nedeni ile bunlar "telgraf konuşması" olarak adlandırılır. Çocuklar iki kelimelik cümle aşamasından sonra üç veya daha fazla kelimeyi yan yana koyarak konuşmaya başlarlar. Üç yaş civarında çocukların çoğu, dilin öğelerini kullanma becerisi kazanmıştır. Çocuklar, dört yaşına geldiklerinde

neden-sonuç ilişkisi içeren cümleler kurarak daha karmaşık anlamları ifade edebilir hale gelirler. Beş yaşına ulaştıklarında ise söz dizimi kurallarına büyük ölçüde hakim olarak, yetişkinler gibi düzgün ve akıcı bir şekilde konuşabilirler. Bu, dil gelişiminde önemli bir dönüm noktasıdır.

Dil edinimi sürecinde zengin uyarıcı sosyal ortamın sağlanması, çocukla iletişimde somut ve açık ifadeler kullanılması önemlidir. Çocukla yapılan konuşmalarda onunla göz teması kurmak, çocuğun dikkatini çekerek iletişime odaklanmasını sağlar. Ona model olmak, sözlü ifadelerini genişletmek ve düzenlemek, dil becerilerinin gelişmesine katkıda bulunur. Ayrıca açık uçlu sorular sormak, sıra almayı teşvik etmek ve bu konuda yönlendirme yapmak, çocuğun düşünme ve ifade etme becerilerini destekler. Tüm bu yaklaşımlar, çocuğun dil gelişimini olumlu yönde etkileyerek iletişim becerilerinin güçlenmesine yardımcı olur. Dil gelişiminin desteklenmesinde ayrıca zengin uyarıcı ortam ve etkinlikler oluşturmanın önemi büyüktür. Resimli kitaplar, yazılı uyarılar, oyuncaklar, kuklalar, maskeler, şarkılar, tekerlemeler, parmak oyunları, dil oyunlarını içeren rutin etkinlikler çocukların düzgün/etkili ve doğru konuşmalarına, duygu ve düşüncelerini farklı şekillerde ifade etmelerine, çocukların sözcük dağarcığını zenginleştirerek sesleri ve sözcükleri doğru telaffuz etmelerine yardımcı olur. Türkçeyi düzgün kullanmayı öğrenmelerini sağlar, çocukların algı ve dikkat becerilerini geliştirir.

DİL GELİŞİMİ ALANI ÖZELLİKLERİ

1-12 Ay

1. AY

Gelişim Göstergesi Yüksek seslere tepki verir.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin uyku hâlinde olmadığı bir zaman diliminde nesne kullanarak ya da sözel şekilde bebeği rahatsız etmeyecek bir ses çıkarır. Bebeğin sese gösterdiği tepkiyi izler. Bebeğe yaklaşıp “Duydun mu? Pat/tak/rap/çat/küt diye bir ses geldi.” der. Ardından sesin nereden geldiğini söyler.

Açıklama

Yüksek ses bebeklerin dikkatlerini çeker. Yüksek sese gösterilen tepki aynı zamanda bir işitme tepkisidir. Ses çıkarılırken bebeğin hareketli olduğu bir an seçilerek hareketini durdurup durdurmadığı gözlemlenir.

Gelişim Göstergesi Kendisiyle konuşan kişiye bakar.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebek uyanıkken karşısına geçip göz kontağı kurarak konuşur, sesler çıkartır. Bebeğin kendisine bakıp bakmadığını gözlemler. Bebek ses çıkardığında ebeveyn/eğitimci/bakım veren onu dinler ve çıkardığı sesleri tekrarlar. Sohbet ediyormuş gibi yapar.

Açıklama

Bebek ile konuşurken ona yakınlaşmak bebeğin konuşan kişinin dudaklarını görmesi açısından önemlidir. Bebeğin dikkatini çekecek şekilde farklı sesler çıkarılması gerekir. Bebek konuşurken onu dinliyor gibi davranmak bebekte sırayla konuşma edinimi açısından önemlidir.

Gelişim Göstergesi Farklılaşmamış ağlama davranışı gösterir.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Bebek için ağlama ihtiyaçlarını gidermek için kullandığı iletişim yoludur. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin ağlama sebebini bulur ve ihtiyacını giderir. Bebeğin kendisini ifade etme girişimini pekiştirmek için bebeği kucağına alır, sakinleştirir. Bebeğin ihtiyacını karşılarken “Uykun mu geldi? Haydi, mışıl mışıl uyuyalım, sağlıklı büyüyelim.” diyerek bebeğin dil gelişimini destekleyen ifadeler kullanır.

Açıklama

Bebeğin ihtiyaçları giderilirken onunla konuşmak, ona dokunmak ve onun görüş alanında kalıp sakinleşmesini beklemek önemlidir. Bazen bebekler ağlamak yerine iniltiye benzer sesler de çıkarabilirler.

Gelişim Göstergesi

Rastgele sesler çıkarır.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebek sırtüstü yatarken ona yaklaşır. Çıkardığı sesleri dinler. "Benim güzel kızım/oğlum ne yapıyor? Bir yılan gibi sssss mı diyor, yoksa gu-guk kuşu gibi gu guk mu? Ya da bir ördek gibi vak vak vak mı?" diyerek bebekle konuşur. Ardından yine bebeğin ses çıkarmasını bekler. Bebeğin çıkardığı sesleri taklit eder.

Açıklama

Bebeğin çıkardığı sesleri taklit etmek karşılıklı konuşmayı, tonlamayı ve hızı öğrenmesi açısından önemlidir. Bu süreçte bebeğin çıkardığı seslere gülümsemek, heyecanlı tepkiler vermek ses çıkarma davranışını pekiştirir.

Gelişim Göstergesi

Tanıdık bir ses duyduğunda sakinleşir.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, ağladığı ya da huzursuz olduğu anda bebeği kucağına alır. "Ben buradayım. İhtiyacın olduğunda hep yanıdayım. Bana nasıl hissettiğin söyler misin?" der. Konuşma sırası bebekteymiş gibi bir süre sessiz kalır ve tepkilerini izler. Bebeğin ihtiyacını giderip sakinleşmesini sağlar. Farklı kişilerin de bulunduğu ortamlarda bebeğin tanıdığı ve tanımadığı seslere tepkisini gözlemler.

Açıklama

Bebeğin ihtiyacı giderilirken sürekli konuşmanın yanı sıra ona konuşma sırası vermek, tepkilerini izlemek önemlidir.

DEĞERLENDİRME

Bebeğin etrafıyla ilgilenmeye başlayıp ses kaynağına yönelmesi ya da sesli tepki vermesi, tanıdık sese tepkisi izlenir. Gelişim izleme formundaki ilgili aylara ait maddeler gözlenerek değerlendirilir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

2. AY

Gelişim Göstergesi **İhtiyacına göre farklılaşmış ağlama davranışı gösterir.**

Öğrenme-Öğretme Süreci Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin ağlama sesinin farklılığına göre ihtiyacını belirler. Bebeğin ihtiyacını giderip sakinleşmesini sağlar.

Açıklama Bebek acıkma, altının kirlenmesi gibi durumlarda farklı şekillerde ağlar. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin ağlama şekilleri arasındaki farklılığa dikkat etmelidir.

Gelişim Göstergesi **Durumundan hoşnut olduğunu gösteren sesler çıkarır.**

Öğrenme-Öğretme Süreci Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin ihtiyaçlarını giderir. Huzursuzluk veren (gaz sancısı gibi) durumların olmadığından emin olduktan sonra bebeği kucağına alır ya da sırtüstü yatırır. İçinde bulunduğu durumdan hoşnut olduğunu gösteren sesler çıkarıp çıkarmadığını izler. Bebek sesler üretmiyorsa onunla gülümseyerek, jest ve mimiklerini kullanarak konuşur. Şarkı, tekerleme, parmak oyunları ile bebeği ses çıkarmaya teşvik eder.

Açıklama Etkinlik sırasında bebek hoşnut olduğunu gösteren sesler çıkarırsa gülümseme, dokunma ve çıkan sesleri tekrar etme ile bu davranışı pekiştirilmelidir.

DEĞERLENDİRME

Bebeğin farklı durumlarda ihtiyacının karşılanması için ağlayarak iletişim kurup kurmadığı gözlemlenir. Hoşnut olduğu durumlarda gösterdiği sesler dinlenir. Farklı zamanlarda gözlem yapılmalıdır (örneğin acıktığında, altını kirlettiğinde ve gazı olduğunda). Gelişim izleme formundaki ilgili aylara ait maddeler gözlenerek değerlendirilir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

3. AY

Gelişim Göstergesi **Sesin kaynağına yönelir.**

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeği yatağına yatırır. Ses çıkaran herhangi bir oyuncak, bebeğin görüş alanının dışına çıkarır ve oyuncakın ses çıkarmasını sağlar. Bebeğin sesin geldiği yöne başını döndürmesini bekler.

Açıklama

Bebek, genelde sesin kaynağına gözünü açıp kapatarak, kafasını çevirerek ya da başını oynatarak yönelir. Bazı bebekler bu dönemde tam dönemeyebilir ancak sesi fark ettiğini belli eder. Bebek duymuyorsa ya da az duyuyorsa sese tepki veremez. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin görüş alanı dışında zil gibi ses çıkaran bir nesne ile uyarıcı vererek bebeğin sesin kaynağını bulmak için başını çevirip çevirmediğini takip etmelidir. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin her iki kulağı için aynı uygulamayı tekrar etmelidir.

Gelişim Göstergesi **Konuşan kişiye/ses çıkaran nesneye sesli tepki verir.**

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci /bakım veren, bebeği kucağına alır. Sevecen bir ses tonuyla bebekle konuşurken bebeğin sesle tepkiler verip vermediğini izler.

Açıklama

Bu dönemde bebek a, e, u gibi ünlü sesleri h ünsüzü ile birleştirerek ah, eh, uh seslerini çıkarır. Bebek konuşurken konuşmasını bölmek, çıkardığı sesler ile ilgilenildiğini göstermek güven duygusu açısından da önemlidir. Bebek, konuşan kişiye bakmıyorsa ona dokunarak dikkati çekilebilir.

Gelişim Göstergesi **Tanıdığı seslere vücut hareketleriyle tepki verir**

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeği sırtüstü yatırır. İlk aşamada çeşitli sesleri içeren bir öykü/olay/cümle oluştururken bebeğin ellerini ya da ayaklarını kullanarak canlandırma yapar. Örneğin "Bugün uyurken şap diye bir ses duydum." (Bebeğin iki elini nazıkçe birbirine vurur.) "Sonra uyandım ve merdivenleri saya saya aşağı indim." (Bebeğin ayak parmaklarına dokunarak sayma hareketi yapılır; 1,2,3,4 gibi.) "O da ne? Şimdi de kapı güm güm güm diye çalmaya

başladı." (Bebeğin avuç içine nazikçe dokunma hareketi yapılır.) İkinci aşamada birkaç tekrardan sonra ebeveyn/educator/bakım veren bebeğe dokunmadan aynı öyküyü tekrarlar. Bebeğin rastgele tepkiler vermesi için 3-5 saniyelik sürelerde bekler. Beklerken onun cevabını dinlediğini belli eden jest ve mimikler kullanır (kaşlarını kaldırma, gözlerini açma gibi). Bebeğin çıkardığı sesleri ya da vücut hareketlerini (başını çevirme, gözleriyle arama, bakma/izleme, konuşulanı dinliyor görünme, gülümseme gibi) gülümseme, tekrarlama ya da dokunma ile pekiştirir. Örneğin bebek güldüğünde ya da suratını ekşittiğinde onu taklit eder.

Açıklama

Bazen bebekler, ebeveyn/educator/bakım veren istese de konuşmak, etkileşim kurmak istemezler. Bebek gözlerini kapatıp başını çevirirse konuşmakta ısrar edilmemelidir. Fazla uyaran olduğu için bebek ara vermek isteyebilir. Ayrıca bebeğin insanlarla ve nesnelerle etkileşim kurabilmesi için uzun süre salıncak, puset ya da sallanan koltuklarda tutulmaması gerekir.

Gelişim Göstergesi **Ağlama dışında gırtlak sesleri ile /a, e, o, u/sesleri üretir.**

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/educator/bakım veren, bebeği kucağına alır. Sevecen bir ses tonuyla konuşarak bebeğin ses çıkarmasını sağlar. Ses tekrarlarıyla bebeğe model olur (Örneğin hu hu hu komşu komşu, gıy gıy gıy gibi.). Bebeğin sesini alçaltıp yükselterek "s, k, g" gibi yumuşak damak ve gırtlak sesleri ile rastgele çıkarılan "aaah/ooo/uuu/gauuv/agu" gibi sesler çıkartması beklenir. Ebeveyn/educator/bakım veren, bebeğin çıkardığı sesleri taklit eder ve konuşmayı sürdürür.

Açıklama

Bebek, genellikle rahat ve mutlu iken ünlü sesleri çıkarır. İlk üretilen ünsüz "h" sesidir. Bu ayda bebeğin çıkardığı sesler çoğalmıştır (gaa, guu, gıı gibi) ve süresi uzamıştır. Yetişkine bakma ve tepki verme süresinin de artması beklenir. Bebek /a,e,o,u/gibi sesler çıkardığında, çıkardığı sesler gülümseme, konuşma, dokunma ile pekiştirilir. Şarkılar, kafiyeli tekerlemeler bu dönemde bebeğin sesleri tanımasına yardımcı olur.

DEĞERLENDİRME

Bebeğe konuşan kişiyi görebileceği mesafede (20-25 cm) yaklaşarak konuşulduğunda çıkardığı sesler ve vücut hareketleriyle gösterdiği tepkiler gözlemlenir. Gelişim izleme formundaki ilgili aylara ait maddeler gözlenerek değerlendirilir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

4. AY

Gelişim Göstergesi **Babıldar.**

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeği kucağına alır ve bebek konuşması olarak da bilinen babıldama sesleri çıkarır (özellikle ünlü sesler). Sevecen bir ses tonuyla konuşarak, ninni söyleyerek bebeğin ses çıkarmasını sağlar. Daha sonra bebeği güvenli bir şekilde yatağına bırakır ve görme alanından çıkar. Bebeğin sesini alçaltıp yükselterek "agu" gibi sesler çıkarıp çıkarmadığını gözlemler.

Açıklama

Bebeğin üretmiş olduğu bu sesler ebeveyn/eğitimci/bakım veren konuşurken kısa süreli kaybolur. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren sustuğunda bebek yeniden sesler çıkarmaya başlar. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, ara ara susarak bebeğin ses çıkarma çabalarına fırsat vermelidir.

Gelişim Göstergesi **Ses perdesini alçaltıp yükseltir.**

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, ses tonunu ve şiddetini değiştirerek (ince-kalın, yüksek-alçak ses), seslileri uzatarak ve yaklaşarak bebekle konuşur. Ardından bir kitabı baştan sona okumak yerine yüz ifadeleri, ses tonlamaları, ses efektleri ve hayvan sesleri ekleyerek okumayı eğlenceli hâle getirir. Bebeğin sesleri taklit etmesine ya da farklı sesler çıkarmasına fırsat verir.

Açıklama

Bebekler, sesleri kopyalamayı iyi becerirler. Normal yetişkin konuşması yerine abartılı mimikleri de içeren bu konuşmayı tercih ederler. Anlamını bilmeseler bile konuşanın farklı yüz ifadelerinden hoşlanırlar.

Gelişim Göstergesi **Görüş alanı dışındaki ses kaynağını arar.**

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin görme alanı dışında bir ses çıkarır. Başını çevirme, gözleriyle arama, konuşulanı dinliyor görünme, şaşırma gibi tepkilerinin olup olmadığını gözlemler. Bu tepkileri taklit yolu ile pekiştirir.

Açıklama

Bebeğe yöneltilen ses, onun duyabileceği ancak rahatsız olmayacağı şiddette olmalıdır.

Gelişim Göstergesi **Kendisiyle konuşulduğunda cıvıldar.**

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bir tekerleme ya da parmak oyunu ile etkileşimi başlatır. Çocuğun tepkilerini görmek için fırsat tanır. Ayrıca günlük rutinler veya birlikte oynanan zamanlarda bebeğin konuşmalara gülerek tepki vermesi için fırsatları değerlendirir. Örneğin bebeğin alt değiştirme ya da uyku sonrası rutini sırasında bebekle göz kontağı kurar. "Aaa, altını mı ıslatmış?" şeklinde etkileşim başlatır. Bebeğin ses çıkarması için 3-5 saniye bekler. Ardından jest ve mimiklerini kullanarak neşeli bir ses tonu ile konuşmasını sürdürür. Bebeğin konuşmalara sesli yanıt verip vermediğini gözlemler.

Açıklama

Bebekler, bu dönemde ünsüz seslerin de içinde bulunduğu bazı sesleri çıkarmak için dudaklarını, dişlerini ve gırtlaklarını fazla kullanmaya başlar. Bu döneme **cıvıldama** adı verilir. Bu süreçte bebekle konuşarak, onu dinleyerek ve sonrasında sözel olmayan davranışlarını yanıtlayarak bir iletişim döngüsü oluşturulmalıdır.

Gelişim Göstergesi

Kızgın ve hoşnut ses farkını anlar.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, duygularla ilgili bir resimli çocuk kitabını okur. Duyguları ifade ederken ses tonunu değiştirerek jest ve mimikleriyle destekler.

Açıklama

Hikâye zamanı, bebekle bağ kurmak için harika bir zamandır. Aynı zamanda bebeğinizin dil gelişimini zenginleştirmenin de bir yoludur. Kitabın tamamını okuma zorunluluğu olmamakla birlikte ses farklılıklarını kullanmak önemlidir.

DEĞERLENDİRME

Bebeğin ağlama dışında çıkardığı sesler kaydedilir. Farklı ses tonlarına ve şiddetlerine verdiği tepkiler gözlemlenir. Gelişim izleme formundaki ilgili aylara ait maddeler gözlenerek değerlendirilir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

5. AY

Gelişim Göstergesi Adı söylendiğinde tepki verir.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, odanın farklı yerlerinden bebeğe adı ile seslenir. Bebeğin tepki vermesini bekler. Aynı zamanda bebek kendi kendine mırıldanırken, bir şeyle oynarken, beslenirken bebeğin adını söyler ve tepkilerini (yaptığı işi durdurma, dönme, bakma ya da ses çıkarma gibi) gözlemler.

Açıklama

Bir bebeğin dil gelişimindeki ilerlemelerden biri adını öğrenmek/tanımadır. Her bebek için farklı olmakla birlikte, çoğu bebek 3 ile 6 aylıkken isimlerini tanıyacak ve ona tepki verecektir. Bebeğe yardımcı olmak için mümkün olduğunca bebeğin adı söylenmelidir.

Gelişim Göstergesi Ebeveynin/eğitimcinin/bakım verenin çıkardığı sesleri taklit eder.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin yanına oturur ve bebeğin olduğu ortamda başkaları ile onun duyabileceği şekilde konuşur. Bebeğin işittiği sesleri taklit edip tekrarlamasını bekler. Yumuşak bir ses tonu kullanarak sesinde bağlama uygun iniş çıkışlar yapar. Bebeğin "aaa, agg, gıı, oo" gibi sesleri art arda kullanıp kullanmadığını gözlemler. Etkileşimin sağlanması için konuşmaların arasında 3-5 saniye bekler ve bebeğin çıkardığı sesleri tekrar eder. Bebeğin çıkardığı sesleri taklit ederek genişletir (Örneğin "Aaa! Evet, küp, hoooop diye attım, oooooo bu bir köpek! Köpek hav hav diyor. Topu istiyor musun? Al bakalım hoop, aferin!" gibi.).

Açıklama

Bu aylarda yetişkin konuşurken bebek aynı anda seslemeler yapmaya devam eder. Gülümseme, kucağa alma, alkışlama gibi olumlu tepkiler vererek bebeğin verdiği tepkilerin devam etmesi sağlanmalıdır.

DEĞERLENDİRME

Bebeğin görebileceği mesafeden (25-35 cm) konuşulduğunda sesleme yaparak tepkide bulunup bulunmadığı izlenir. Gelişim izleme formundaki ilgili aylara ait maddeler gözlenerek değerlendirilir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

6. AY

Gelişim Göstergesi **Dudak sesleri çıkarır.**

Öğrenme-Öğretme Süreci

Bebek durup dururken kendi kendine "b, p, m" gibi dudak sesleri çıkarır. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin çıkardığı bu sesleri tekrarlayarak ve bebek ile konuşarak bu sesleri onun tekrar etmesini sağlar. P, b ve m seslerinin bulunduğu "pembe, baba" gibi sözcükleri sıkça onun dudaklara bakmasını sağlayarak kullanır.

Açıklama

P, m, b sesleri çift dudak ünsüzü olarak adlandırılır. Bebekler önce çift dudak sesleri ile geniş düz ünlüden oluşan ünsüz-ünlü yapılarını kazanırlar. Bebek, hoşnut olduğu zamanlarda/uykuya geçerken seslilerle sessizleri birleştirerek yeni sesler çıkarır (ma, ba, ee, gibi). Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin çıkardığı bu sesleri desteklemelidir.

Gelişim Göstergesi **Tek heceli anlamsız sesler çıkarır.**

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, günlük rutinlerde bebeği beslerken altını değiştirirken, yıkarken, giydirirken yavaş ve yumuşak bir ses tonu ile bebekle konuşur (Örneğin "Aaaaa, acıktın mı, Hımm, lezzetli olmuş. Eee bebeğime, eee!" gibi.) ve bebeğe farklı sesler sunar. Bu konuşmalar sırasında 3-5 saniye bekleyerek bebeğe ses çıkarması için fırsat verir. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin çıkardığı sesleri tekrarlayarak çıkardığı sesleri genişletmesine yardım eder.

Açıklama

Bebekler, bu dönemde izole ürettiği konuşma seslerini birleştirmeye ve "a-ga", "a-ba", "a-da" gibi en az iki tane anlaşılır ünlü ile heceler üretmeye başlar ("ba, be, da, de" gibi). Bebek hoşnut olduğu zamanlarda/uykuya geçerken seslilerle sessizleri (f, v, s, z, m, n, g) birleştirerek yeni sesler çıkarır (ma, ba, ee, gibi). Ayrıca "ıgğğ, mamama, bababa, dedede" gibi ses birleşimlerini çıkarır. Bunlar ses pratikleridir ve bu pratikler sayesinde bebek ürettiği sesler ve sesleri birleştirme konusunda kendini geliştirir. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin çıkardığı bu sesleri desteklemelidir.

Gelişim Göstergesi **Ses çıkararak hoşlandığını veya memnun olmadığını belirtir.**

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, günlük rutinler sırasında bebekle etkileşimler kurarak memnuniyetini ve memnuniyetsizliğini gösteren seslemeler yapıp yapmadığını izler. Beslenme saatlerinde "Mmmm, çok güzeldi!" diyerek ona model olur. Bu etkinlik sırasında bebeğin memnuniyetini "mmm" seslemeleri ile dile getirip getirmediğini gözlemler. Bebeğin yemeyi istememe durumlarında rahatsızlığını çeşitli sesler çıkararak belli edip etmediğini kontrol eder.

Açıklama

Bebekleri yıkarken, giydirirken, beslerken sürekli konuşmalar yapmak, hoşlandığı ya da memnun olmadığını gösteren seslere, duruma uygun tepkilerde (gülümseme, onaylama, davranışı sürdürmeme gibi) bulunarak bu davranışları pekiştirmek önemlidir.

Gelişim Göstergesi

İsteklerini belirtmek için ses, jest ve mimikleri kullanır.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin destekle oturmasını sağlar ya da onu sırtüstü yatırır. Gülümseme ve yumuşak bir ses tonuyla bebekle iletişimi başlatır. Ardından bebeğin dikkatini çekecek bir nesneyi ya da en sevdiği oyuncacı bebeğe gösterir. "... ile oynamak ister misin?" diyerek nesneyi/oyuncacı bebeğe doğru uzatır ve bebeğin hareketlerini, çıkardığı sesleri gözlemler. Bebeğin herhangi bir tepki vermesi durumunda nesneyi/oyuncacı yavaş yavaş bebekten uzaklaştırır. Ardından tekrar bebeğe yaklaştırırken "Geldii, geldiii, geldiiii, hoooop, yakaladın!" gibi ifadeler kullanarak bebeğin ilgisini çeker. Her iki durum karşısında bebeğin hareketlerini (uzanma, ağzını açma, ellerini/kollarını/bacaklarını hareket ettirme, gülme, heyecanlanma, dudak bükme gibi) ve çıkardığı sesleri gözlemler. Bebeğin bu davranışlarını gülümseyerek, nesneyi/oyuncacı vererek pekiştirir.

Açıklama

Bebek acıktığında, uykusu geldiğinde, mutlu ya da sıkıntılı olduğu zamanlarda farklı jest ve mimikler kullanarak sıkıntısını ve duygularını belli eder. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bu belirtilere dikkat etmeli ve uygun tepki vermelidir. Bebek farklı sesler ile duygularını gösteriyorsa onunla konuşarak bu davranışı pekiştirilmelidir. Örneğin "Çok heyecanlandın, bu köpeği çok seviyorsun değil mi?" gibi.

DEĞERLENDİRME

Bebeğin isteklerini belirtmek için ses, jest ve mimiklerini kullanma durumu gözlemlenir. Sesli itiraz etme ve keyifle çılgık atma davranışları izlenir. Gelişim izleme formundaki ilgili aylara ait maddeler gözlenerek değerlendirilir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

7. AY

Gelişim Göstergesi Yüksek/alçak ses tonlamalarına tepki verir.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, parmakları ya da bir oyuncak yardımı ile "Geliyor, geliyor, geliyor, geldiiii!" oyununu farklı ses tonlarını kullanarak oynar. Parmaklarını ya da oyuncağı bebeğe yaklaştırırken sesini en alçak tondan yavaş yavaş yükselterek kullanır. Aynı şekilde "ce-e oyunu"nu da alçak sesle oynamaya başlayarak yüksek sesle sürdürür. Bebeğin bu ses tonlamalarına verdiği tepkileri gözlemler.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, olay ve durumlar karşısında farklı ses tonlamaları kullanarak bebeğin bu uyarılara tepki vermesini beklemelidir. Ayrıca yetişkin, bebeğe kitap okurken, ninni söylerken, rutinlerini gerçekleştirirken ya da kukla oynatırken karakterlere uygun farklı tonlarda sesler çıkarmalıdır.

Gelişim Göstergesi Hece tekrarları yapar.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, oyuncak bir bebek ya da kuklayı bebeğe gösterir. "Bu bebek bir şeyler söylüyor, bizden ne istiyor acaba?" diye sorar ve oyuncak bebeği kulağına doğru yaklaştırarak dinliyormuş gibi yapar. "Hımmm, bebek çok acıkmış. Ma-ma, ma-ma, ma-ma diyor sanki." diyerek bebeğin tepkisini izler. Daha sonra da "Dedesi ona ma-ma versin, şimdi dedesini çağıralım mı? De-de-de-de," diyerek bebeğe model olur (ba-ba, hu-hu, bu-bu gibi ses tekrarlarıyla süreç zenginleştirilir). Etkinliği ünsüz-ünlü harf sıralamasıyla oluşan heceleri vurgulu telaffuz ederek devam ettirir ve bu şekilde bebeğe model olur. Bebeğin taklit etme davranışlarını ve ses üretme çabalarını pekiştirir.

Açıklama

Bu dönemde bebekler çıkardıkları sesleri bir araya getirerek hece tekrarları yaparlar. Pek çok anne-baba "ba-ba" gibi hece tekrarlarını bebeklerin ilk sözcükleri sanırlar. Oysa bu tekrarlar yakında ortaya çıkacak sözcüklerin habercisidir. Bu hece tekrarlarını kullanarak bebeklere model olmak dil gelişim sürecini olumlu etkiler.

Gelişim Göstergesi Kelime benzeri sesler çıkarır.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin rahatça uzanabileceği bir alana topları döker. Bebeğin toplarla oynamasına fırsat verir. Ardından bir topu eline alıp bebeğe göstererek nesnenin top olduğunu söyler. "Aaaa, bak bu top küçük. Bu top da büyük. Şimdi topları sepete atalım. Bir, iki, üç!" ya da "Hoooooop, attım!" diyerek etkileşimi sürdürür. Bebeğin oyuna katılırken çıkardığı sesleri ve babıldamaları gözlemler.

Açıklama

Bu dönemde kelime benzeri sesleri çıkarırken bebeğin girişimlerini onaylamak ve ona model olmak önemlidir.

DEĞERLENDİRME

Bebeğin tekrarladığı heceler ve kelime benzeri sesler kaydedilir. Oluşturulan hece-lerin anlamlı sözcük olması şart değildir. Gelişim izleme formundaki ilgili aylara ait maddeler gözlenerek değerlendirilir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

8. AY

Gelişim Göstergesi

Adı söylendiğinde hareketini durdurur.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, gün içinde etkileşim kurarken bebeğin adını söyler. Adı söylendiğinde bebeğin tepkilerini gözlemler. Ayrıca bebeğin adını söylemenin bazı eğlenceli yollarını kullanır. Örneğin komik bir şarkıya bebeğin adını eklemek, adıyla soru sormak, kitap karakterlerinin adlarını bebeğin adıyla değiştirmek gibi.

Açıklama

Bebekler, adını duyduğunda konuşma sırasının kendisinde olduğu, iletişim kurması gerektiği konusunda farkındalık kazanır.

Gelişim Göstergesi

Tanıdığı nesnelere bakar.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren; kitap, top, küp gibi bebeğin sıklıkla oynadığı materyalleri bir araya getirir. Ardından her bir materyali sırayla bebeğe göstererek özellikleri hakkında konuşur (Örneğin "Kırmızı topumuz burada. Küçücük kırmızı bir top. Topu attım, hooop yakaladım. Kitabımın sayfalarını hışt hışt çevirdim." gibi). Her materyal için birkaç tekrar yaptıktan sonra tüm materyaller yerdeyken iki tanesini (kitap ve top gibi) bebeğe göstererek "Şimdi kırmızı topu hoooop diye sana atacağım," der ve bebeğin tepkilerini gözlemler.

Açıklama

Bu süreçte sözcüklerin kısa olması, yavaş bir tempoda söylenmesi, hareketlerle desteklenmesi önemlidir.

Gelişim Göstergesi

İlgi çekmek için kendi kendine sesler çıkarır.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin ilgi çekmek için çıkardığı sesleri gün içinde gözlemler. Bu seslere uygun tepkiler vererek bebeğin ses çıkarma çabasını destekler.

Açıklama

Bebekler ilgi çekmek için ses çıkardıklarında eğitimcilerin cevap niteliğinde sözcükler kullanması etkileşimin kurulması açısından önemlidir.

DEĞERLENDİRME

Bebeğin tanıdığı iki nesne arasından söylenen nesneye tepki verip vermediği (uzanma, gözleriyle takip etme, almaya çalışma gibi) gözlemlenir. Gelişim izleme formundaki ilgili aylara ait maddeler gözlenerek değerlendirilir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

9. AY

Gelişim Göstergesi **Mama, bay-bay, araba, atta gibi sıkça duyduğu sözcükleri anlar.**

Öğrenme-Öğretme Süreci Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, herhangi bir kişinin ortamda olmasını sağlar. Bir süre sonra o kişi ortamdan ayrılırken bebeği kucağına alır. O kişi giderken "Hoşça kalın!" der. Eğitimci de bebeğin el sallamasına yardım ederek "Güle güle!" der.

Açıklama Bebeklerin sözcükleri öğrenme hızındaki farklılık, eğitimcilerin ve ebeveynlerin konuşma sıklığının yanı sıra kullanılan sözcüklerin çeşitliliği ve yeni sözcüklerin sunulma biçimine dayanmaktadır.

Gelişim Göstergesi **Dinlediği sesleri taklit eder.**

Öğrenme-Öğretme Süreci Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğe hayvan, insan, taşıt seslerini dinleterek bebeğin ilgisini çeker. Daha sonra sesini dinlettiği hayvan veya taşıtın resmini ya da oyuncağını bebeğe gösterir. Bebeğin bu sesleri taklit edip etmediğini gözlemler.

Açıklama Bebek ile dışarıya çıkıldığında duyulan farklı seslere bebeğin ilgisi çekilerek ses taklitleri yapması desteklenmelidir. Tekrarlayan farklı sesleri taklit ederek cevap vermesi sağlanmalıdır.

Gelişim Göstergesi **Kendisiyle konuşan kişiye farklı sesler çıkararak cevap verir.**

Öğrenme-Öğretme Süreci Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bir kitap, dergi ya da gazeteden bir şey okuyormuş gibi yapar. Şaşırdığında "ahh, ohh" gibi tonlamalar gösterir. Bebeğin neden bunu söylediğini fark etmesini sağlar. Günlük rutinler sırasında bu ünlemleri kullanır. Örneğin bebeğin yemek yemesine yardım ederken yemeği döktüğünde "Ayy, yemek döküldü!" der. Bebeğin de bu ifadeleri kullanıp kullanmadığını takip eder. Bebek bu ünlemleri kullanırsa cümleler ilave ederek konuşmasını genişletir. Örneğin "Ayy yemek döküldü, masa kirlendi değil mi?" gibi.

Açıklama

Bebeğe konuşma sırasının onda olduğunu hissettirmek için susma/bekleme, susup bakma, susup dokunma stratejilerinden faydalanılabilir. Bebeğin konuşmasını genişletme onun konu hakkında daha fazla sözcük duymasına fırsat verir. Bebekler çocuksu gramer kullandıklarında (bebeksi konuşmalar) dili genişletme fırsatı kullanılmalıdır.

DEĞERLENDİRME

Bebeğin "gel, bay bay" gibi yönergelere jest ve mimikleriyle gösterdiği tepkiler izlenir. Çıkardığı sesler kaydedilir. Gelişim izleme formundaki ilgili aylara ait maddeler gözlenerek değerlendirilir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

Gelişim Göstergesi**Konuşmadaki tonlamalara benzer sesler çıkarır.****Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebekle konuşurken heyecan, kızgınlık gibi farklı duygu durumlarını belli edecek ses tonlamalarını kullanır. Bebeğin de bu tonlamaları tekrar etmesini bekler. Bir resimli çocuk kitabı seçer (hayvanlarla ilgili olabilir). Kitabı sesini inceltip kalınlaştırarak, yükseltip alçaltarak bebeğe okur. Her seslendirmenin ardından 3-5 saniye bekler ve çocuğun sese gösterdiği tepkileri gözlemler.

Açıklama

Yetişkin konuşma sırasında "ayyyyyyy, hihhhhh" gibi farklı konuşma tonlamaları yapmaya dikkat etmelidir.

Gelişim Göstergesi**İsteklerini ses, jest ve mimikle belirtir.****Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin önüne sık kullandığı ya da ilgilendiği çeşitli materyalleri koyar. Bebeğe "Hangisini istersin?" diye sorar. Bebeğin ses, jest ve mimikle kendince nesneyi ağlamadan istemesini bekler. Eğitimci, bebekle oyun oynarken onun ilgisini çeken bir oyuncakla işaret eder ya da "gel, gel" derken eliyle de bu jesti gösterir. Ardından oyuncakla baktığında parmağıyla işaret etmesi ya da "gel, gel" jestini yapması için bebeğe fırsat verir. Uygulamayı her gün yaptığı bir rutin için de deneyebilir. Örneğin bebeğin günlük rutinlerini karşılarken ihtiyacı olmadan ona bazı tekliflerde bulunur (karnı tokken yemek sunma, uykusu yokken uyutmayı deneme gibi). Bebeğin bir süre sonra başını sağa-sola sallama ve kaşığı eliyle itme gibi davranışları gösterip göstermediğini gözlemler. Dışarı çıkmak isteyen bebek ayakkabısını ya da montunu getirdiğinde eğitimci parmağıyla dışarıyı işaret ederek "Dışarıya mı çıkmak istiyorsun?" der. Bebekle sevdiği bir oyunu oynarken, oyun bitmeden önce "Oyun bitti!" diyerek oyunu sonlandırır. Ardından bebeğin oyunu devam ettirmek isteyip istemediğini anlamak için bebeğin sesleri veya hareketleriyle bu isteğini ifade edip etmediğini gözlemler.

Bebek, yüz ifadeleri ya da sesli tepkilerle oyuna devam etmek istediğini gösterirse "Tamam, oynamaya devam edelim!" diyerek oyunu sürdürür.

Açıklama

Bebek isteklerini jest, mimik ya da seslerle ifade etmiyorsa bebekle iletişim kurarken sözcüklerin yanı sıra mutlaka jest ve mimikleri kullanmak önemlidir. Bağlama uygun yüz ifadesi, jest, mimik ve ses tonuyla iletişim daha anlaşılır hâle getirilir. Bu süreçte bebeğe teklifte bulunurken ısrarcı olunmamalı, durumlar seçenek ya da teklif olarak sunulmalıdır.

DEĞERLENDİRME

Bebeğin ağlamadığı anlarda sesini yükseltme ya da alçaltma davranışlarının olup olmadığı izlenir. Gelişim izleme formundaki ilgili aylara ait maddeler gözlenerek değerlendirilir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

11. AY

Gelişim Göstergesi Nesneleri ve varlıkları ifade edebilmek için kendine özgü ses sözcük ve benzeri ifadeler kullanır.

Öğrenme-Öğretme Süreci Ebeveyn/eğitimci/bakım veren bebeğin önüne sık kullandığı ya da ilgilendiği çeşitli materyalleri koyar. Bebeğe "Bu ne?" diye sorarak bebeğin nesneyi kendi ürettiği sözcüklerle isimlendirmesini ister.

Açıklama Bu dönemde bebek, cümle seslerine benzeyen bir dizi ses üretir ancak sözcükler karmaşık ve anlaşılabilir niteliktedir. Henüz sözcük üretememesine ya da sadece birkaç sözcük üretebilmesine rağmen ana diline uygun, anlamsız sözcükleri yan yana getirerek anlamsız cümleler kurmaya başlar. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğe nesneleri verdikten sonra "Bu ne?" şeklinde sorular sormalıdır. İhtiyaç duyduğunda nesnenin adını kendisi söylemeli, sonra bebeğin tekrar etmesini beklemelidir.

Gelişim Göstergesi Basit soruları bakarak/göstererek yanıtlar.

Öğrenme-Öğretme Süreci Eğitimci basit olayları (örneğin hayvan ya da bebek karakterleri olan ve basit eylem içeren) ya da basit nesneleri (top, at, ev gibi) içeren bir resimli çocuk kitabı seçer. Bebekle göz kontağı kurar ve kitabı ona gösterir. Kitabın kapağındakileri (adını, yazarı, resimleyeni, nesne/karakter resimlerini) parmağı ile bebeğe göstererek anlatır. Bebeğin dikkatini kitaba yoğunlaştırabilmek için kitaptaki resimleri göstererek "Bak burada ne var? Aaa, bu da ne?" gibi sorular sorar. Bebeğin yüzüne bakarak 3-5 saniye bekler. Bebeğin tekrarlı babıldamalarını ve sözcüğe benzer ifadelerini pekiştirir. Ardından gösterdiği resmin ne olduğunu açıklar. "Acaba başka neler var?" diyerek kitabı okumaya devam eder. Bağlama uygun basit sorular sorarak çocuğun cevap vermesini bekler.

Açıklama Bu süreçte bebeğe soru sorarken "Bu ne mektubu? Buna ne denir?" gibi sorular sormaktan kaçınmak gerekir. "Bir kuşun şarkı söylediğini duyuyorum. Sence ne diyor?" "Kedi nerede?" Burada ne yazıyor?" gibi sorular sorulmalıdır. Eğer bebek gösterilen resme bakmıyorsa bebeğin parmağından tutup bebekle birlikte resme işaret edilebilir.

DEĞERLENDİRME

Bu dönemde bebeğin nesne ve varlıkları ifade edebilmek için kendine özgü ses-sözcük benzeri ifadeler kullanması izlenir. Gelişim izleme formundaki ilgili ay-lara ait maddeler gözlenerek değerlendirilir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

Gelişim Göstergesi Nesnelerin ya da kişilerin adlarını söyler.**Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin yakın çevresindeki nesne ya da varlıkların (insan/hayvan/bitki) kendilerini ya da resimlerini gösterip isimlerini sorar. Bebekten gösterilen nesnenin ismini söylemesini bekler. Örneğin babasının gösterip "Bu kim?" diye sorulduğunda bebeğin "baba" demesi beklenir. Gün içindeki fırsatları da kullanır. Örneğin bir şeyler yaparken veya yolda giderken bebekle konuşur, gördüklerini isimlendirir ("Bak bu bir araba. Mavi bir araba." gibi). Bebekle gün içinde olanlar hakkında konuşur. Örneğin el yıkama etkinliği bir şarkı eşliğinde yapılır.

Açıklama

Bu dönemdeki bebekler, daha çok değişikliğe ve harekete yönelirler. İlk sözcüklerin çoğu hareket eden, bebeğin hareket ettirebildiği nesneler ya da bebeğin kendi hareketleri ile ilgilidir. Bebeğin söylemeye çalıştığı sözcükler temel alınmalıdır. Örneğin "ku" derse "Evet, bu bir kuzu!" denir veya "zuzu" derse "Evet, bu beyaz bir kuzu!" denir.

Gelişim Göstergesi Bir-on arasında sözcük söyler.**Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebekle sık sık tanıdık nesneleri/varlıkları adlandırarak konuşur ve bebeğin anlamlarını bildiği sözcük dağarcığını geliştirir. "Baba gitti, abla yemek yiyor." gibi cümleler kurarak bebeğin "gel, git, mama" gibi on kadar sözcüğü kullanmasını destekler.

Açıklama

Baba, anne, dede, mama gibi sözcükleri söyler. Bu sözcüklerin çeşitlendirilmesi için ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğe resimli çocuk kitapları ya da albümleri kullanarak destek olmalıdır.

Gelişim Göstergesi Tek sözcüklü cümle kurar.**Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin "atta, gel" gibi kullandığı ifadeleri genişleterek bu ifadeleri cümle hâlinde yansıtır. Eğitimci, yeni sözcükler ekleyerek bebeğin tek kelimelik ifadelerini genişletir. Örneğin bebek yemek yerken "daha" dediğinde "Daha fazla süt mü istiyorsun?" gibi cümlelerle bebeğin söylediklerini genişletir.

Açıklama

Tek sözcüklü cümleler kurarak isteklerini ifade eder. Bu ilk sözcükler insanlar, hareketler veya nesneleri isimlendirmek için kullanılır. Sözcüklerin söylenişindeki tonlama, bebeğin duygusal durumunu belli eder.

DEĞERLENDİRME

Bebeğin tek sözcüğü cümleye karşılık gelecek şekilde kullanıp kullanmadığı izlenir, kullandığı sözcükler kaydedilir. Gelişim izleme formundaki ilgili aylara ait maddeler gözlenerek değerlendirilir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

13-24 Ay

13-15. AY

Gelişim Göstergesi Sorulduğunda adını söyler.

Öğrenme-Öğretme Süreci Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocukla her zaman adını söyleyerek konuşur. Çocuğun adını öğrenmesine fırsat verir. Eğitimci, çocuğa ara ara ismini sorar, söylemesini bekler.

Açıklama Çocuğun kendi ismini söylemesi için sık sık "Adın ne?" diye sorarak cevap vermesi beklenir.

Gelişim Göstergesi Bir-yirmi arasında sözcük söyler.

Öğrenme-Öğretme Süreci Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocukla birlikte olduğu her ortamda çevreyi ve çevredeki nesneleri isimlendirerek konuşur. Sözcük dağarcığını genişletir. Çocuğa "Bu ne, bu kim?" gibi sorular sorar ve sorulan nesnenin ismini söylemesini bekler.

Açıklama Çocuk "Baba yok!" cümlesi yerine "baba" deyip ellerini iki yana açarak kendini ifade edebilir. Kız çocuklar erkeklerden daha erken ilk sözcüklerini üretirler. Bu sözcükler çoğunlukla iki hecelidir. Üretilen ilk sözcükler genelde isimlerden oluşur. Bu dönemde nesnelerin isimleri resimlerle gösterilerek öğretilebilir.

Gelişim Göstergesi Anne-baba sözcüklerini anlamına uygun kullanır.

Öğrenme-Öğretme Süreci Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğun annesinin ve babasının fotoğraflarını gösterir. "Bu kim?" sorusunu her ikisi için de sorar ve yanıtlarını dinler. Ardından çocuğun anne ve babasıyla birlikte farklı yetişkinlerin bir arada olduğu fotoğrafları gösterir. "Anneni/babanı gösterir misin?" sorularını sorar ve çocuğun yanıt vermesini bekler.

Açıklama Çocuğun "Baba atta," sorusuna ebeveyn/eğitimci/bakım veren "Baba işe gitti." şeklinde geri bildirimde bulunmalıdır. Çocuk "ba" sesi çıkardığında ebeveyn/eğitimci/bakım veren bunu "baba" olarak yorumlamalıdır ve böyle bir ifadenin genişletilmesini sağlamalıdır.

Gelişim Göstergesi Beş veya daha fazla sözcüğü sıklıkla kullanır.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren araba, küp, kitap, top gibi nesneleri birkaçını çocuğun önüne, birkaçını da kendi önüne yerleştirir. Örneğin "Kitabı verir misin?" der ve çocuğun kitabı verirken aynı anda "Al!" demesini sağlar. Ardından çocuğun eğitimciden bir nesne istemesini bekler. Çocuğun istediği nesneyi verirken "Arabayı verdim ya da arabayı alabilirsin." gibi cümleler kurar.

Açıklama

Başlangıçta çocuğun sözcük dağarcığında olan nesne adlarını kullanmaya özen gösterilmelidir. Bu süreçte seçim içeren sorular da sorulabilir. "Elma mı yoksa portakal mı istersin?" "Kırmızı gömleğini mi yoksa mavi gömleğini mi giymek istersin?" gibi.

DEĞERLENDİRME

Bebeğin sıklıkla kullandığı sözcükler kaydedilir. Gelişim izleme formundaki ilgili aylara ait maddeler gözlenerek değerlendirilir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

Gelişim Göstergesi Ritmik/melodik sesleri mırıldanarak tekrar eder.

Öğrenme-Öğretme Süreci Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocukla birlikte "Fış Fış Kayıkçı, Ali Babanın Çiftliği" gibi şarkılı oyunlar oynar. Çocuğu da şarkıya eşlik etmesi için teşvik eder.

Açıklama Çocukların sahip oldukları sözcük sayısı ve sözcüklerin nitelikleri yönünden bireysel farkları olduğu dikkate alınmalıdır.

Gelişim Göstergesi Eylemleri, uygun ses taklitleriyle ifade eder.

Öğrenme-Öğretme Süreci Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğun oyunları sırasında bebeğini uyuturken "ee" diye, arabasını sürerken "düt düt" diye ses çıkarıp çıkarmadığını gözlemler. Daha sonra ses taklitlerini kendisi de çeşitlendirir.

Açıklama Uygun ses taklitleri "düt düt, çuf çuf" gibi seslerdir.

Gelişim Göstergesi Sözel oyunlar oynar.

Öğrenme-Öğretme Süreci Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bir parmak oyunu gösterir. Ardından her hareketi ayrı ayrı yaparken çocuğun tekrar etmesini sağlar.

Kitabımı açtım. (İki el açılır yan yana tutulur.)

Sayfalarına baktım. (Eller üst üste konur sol el sağ elin üzerinde açılır, kapatılır.)

İşte birinci sayfa. (Sol elin başparmağı gösterilir.)

Sayfada bir kuş. (İki elin parmakları hareket ettirilir, uçuş taklidi yapılır.)

Kuş uçuşta uzaklara. (Eller yukarıya doğru uçuş hareketi yapılır.)

İşte ikinci sayfa. (İki el açılır yan yana tutulur.)

Aaaaa ördek! (İki el üst üste konur ve açılıp kapatılarak ördek gagası taklidi yapılır.)

Bak diyor vak vak! (Eller açılıp kapatılarak ördek gagası taklidi yapılır.)

İşte üçüncü sayfa. (İki el açılır, yan yana tutulur.)

Aaaaa örümcek! (Sağ elin iki parmağı sol kolun üzerinde yürüme hareketi yapılır.)

Koluma tırmandı gülerek. (Sol kolun üzerinde yürüme hareketi yapılır.)

Kapattım kapağını, sarıldım kitabıma sımsıkı. (İki kol üst üste konur ve sarılma hareketi yapılır.)

Açıklama

Çocuğun anlayacağı uzunlukta cümleler kurulmasına özen gösterilmelidir.

Gelişim Göstergesi

İsteklerini ve gereksinimlerini ifade etmek için jest ve mimikler yerine sözcükleri kullanmaya başlar.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğun uzanamayacağı yerlere sevdiği ya da kullanacağı materyalleri güvenli bir şekilde yerleştirir. Çocuk nesneleri işaret ettiğinde ne istediğini sorar ve nesneleri ona vermeden önce herhangi bir sözcük kullanıp kullanmadığını gözlemler. Sözcüğü söylerse onu onaylar ve nesnenin adını tekrar eder: "Topunu mu istiyorsun?" gibi.

Açıklama

Başlangıçta alıcı dilin ön planda olduğu çocuk, zamanla ifade edici dili etkin bir şekilde kullanmaya başlar. Bu süreçte isteklerini ifade etmek için beden dilini kullanmayı alışkanlık hâline getiren çocuğun sözcükleri kullanmasına model olunmalı, sözcük kullanma girişimleri çocuk dostu terimler (çocukların yaşlarına ve gelişim özelliklerine uygun ifadeler), görseller, jest ve mimikler yoluyla pekiştirilmelidir.

Gelişim Göstergesi

İletişim sırasında olumsuzluk (-me, -ma) eklerini kullanır.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren bir kukla yardımıyla kurguladığı hikâyeyi anlatmaya başlar. "Bu Tavşan Tini. Tini bizimle oynamaya geldi. Ona hoş geldin diyelim. Tini masadaki şekerleri yemek istiyormuş. Ama dişleri çürüyebilir. Ona ne diyelim?" Çocuğun cevap vermesini bekler. Ardından "Tini mutfağa gitme. Şekerleri yememelisin. Dişlerin çürüyebilir." denir. Eğitimci, bu şekilde model olduktan sonra çocuğun olumsuzluk eklerini (-ma, -me) kullanıp kullanmadığını gözlemler. Gitme, koşma, açma gibi sözcüklerle hikâyeyi devam ettirir. Çocuk olumsuzluk ekini kullanmıyorsa kuklanın yaptıklarını sözleştirir. Örneğin "Tamam, kutuyu açmaya çağım." gibi.

Açıklama

Bu dönemde çocuğun yaptıklarını ya da ebeveynin/egitimcinin/bakım verenin yaptıklarını sözcüklerle ifade etmek ve hedef yapı için çocuğa model olmak uzun bir zaman alabilir. Bu nedenle ısrarcı olunmamalıdır.

DEĞERLENDİRME

Gelişim izleme formundaki ilgili aylara ait maddeler gözlenerek değerlendirilir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

Gelişim Göstergesi Yirmi-elli sözcüğü anlamına uygun kullanır.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocukla "Evet-hayır" oyununu oynar. Çocuğa çeşitli sözcüklerin kullanıldığı sorular sorar ve yanıtlamasına fırsat verir (Örneğin "Senin adın mı? İnekler uçar mı? Kar yağıyor mu? Arabalar koşar mı?" gibi sorular sorar.). Ardından çocuğu soru sormaya teşvik eder.

Açıklama

Çocuğun bildiği sözcüklerin yanı sıra yeni sözcüklerle tanışması sağlanmalıdır. Yeni sözcükler görsellerle desteklenerek sunulmalıdır. Vücut kısımlarını adlandırma ve onlarla yapılanlar hakkında konuşma bu süreci zenginleştirir ("Bu benim burnum. Çiçeklerin, keklerin ve sabunun kokusunu alabiliyorum." gibi.). Bu dönemde çocuğun konuşmaları başkaları tarafından ortalama %25-50 oranında anlaşılır.

Gelişim Göstergesi İki-üç sözcükten oluşan basit cümleler kurar (telegrafik konuşma).

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çeşitli eylemleri içeren resimli kartlar hazırlar (Örneğin yemek yiyen çocuk, uçan kuş, su içen çocuk gibi.). Resimli kartların her birini sırayla çocuğa gösterir ve sorular sorar. Örneğin "Bu hangi hayvan? Kuş ne yapıyor? Çocuk ne yapıyor?" gibi soruları sorduktan sonra çocuğun iki sözcükten oluşan cümle kullanıp kullanmadığını gözlemler. Çocuk, iki sözcük kullanıyorsa gülümseyerek, onaylayarak, tekrar ederek pekiştirir ya da onun konuşmasını genişletir (Örneğin "Su içiyor," dendiğinde, "Evet, kedi su içiyor," denir.). Eğer çocuk tek sözcük kullanıyorsa (Örneğin "Çocuk ne yapıyor?" sorusuna "yemek" cevabını veriyorsa) eğitimci çocuğa iki ya da üç sözcük kullanması yönünde model olur ve çocuğun iki sözcüklü cümleyi tekrar etmesini sağlar ("Yemek yiyor" ya da "Çocuk yemek yiyor." gibi.).

Açıklama

Telgraf konuşmasında (kısa mesajlar içeren, ekler kullanmadan iki-üç sözcüklü cümle kullanımı) ilk cümleler sadece anlam taşıyan sözcüklerden oluşur. Bu cümleler genellikle edat zarf, sıfat gibi cümle öğeleri taşımazlar. Örneğin ceketini giymekte olan annesini görünce "Ben de attaaal!" diyerek dışarı çıkmak istediğini belirtir. Bu konuşma tarzı zamanla gelişme gösterir. Çocuk sözcükleri hızla yan yana getirerek Türkçenin dil bilgisi kurallarını öğrenmeye başlar. "Buraya gel. kapıyı aç!" gibi. Bu süreçte çocukların yaşlarına ve gelişim düzeylerine uygun çocuk kitaplarının kullanılması önemlidir.

Gelişim Göstergesi Basit sorulara yanıt verir.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren çocuğa "Kedi nereye gitti? Bisküvi nerede? Karnın acıktı mı?" gibi çeşitli sorular sorar. Resimli kartlardan ya da çocuk kitaplarından yararlanarak, "Bu ne, bu kim, nerede?" gibi sorular sorar, çocuğun bu sorulara cevap vermesini bekler. Çocuğa soru sorarken "evet-hayır" şeklinde cevaplayacağı kapalı uçlu soruların yanı sıra birkaç sözcük kullanarak cevaplayabileceği açık uçlu sorular da sorar ("Kedi nereye gitti? Çocuk neden üzgün?" gibi.).

Açıklama

Çocukların yanıtlarına ilişkin geri bildirimler "Aferin, evet doğru, çok güzel." ifadelerinden daha fazlası olmalıdır. Eğitimci, yanıtın uygun yönlerini ve çocuğun kullandığı anlama stratejisini onaylamalıdır. Örneğin eğitimci resimleri gösterip "Kelebeğin annesi hangisi?" sorusuna "Kuş çünkü uçuyor." cevabını veren çocuğun cevabını "Evet hem kuşların hem kelebeklerin kanatları var. İkisi de uçabiliyor." diyerek doğrulamalıdır.

Gelişim Göstergesi Kısa öyküleri dikkatini vererek dinler.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, öykü okumak için görsel ve işitsel dikkat dağıtıcı unsurlardan uzak, sessiz bir alan seçer. Çocuğa renkli, resimli kitabın kapağını gösterir; kitabın adını, yazarını, çizerini, yayınevini söyler. Kitabın sayfalarını sırayla açar, çocuğa resimleri göstererek açıklamalarda bulunur.

Açıklama

Öykü okurken kısa cümleler ve prozodi kullanılmalıdır (Prozodi, söylenene anlam katmak için tonlamanın, yüksek sesin, ritmin içindeki değişimlerin kullanılma şeklidir.). Öykü yavaş ve açık bir şekilde okunmalı, belirli ifade ve sözcükler tekrar edilmelidir. Ses efektleri, jest ve mimikler kitabı çocuk için eğlendirici ve dikkat çekici hâle getirir. Çocuk, öykü dinleme sürecine katılım sağlanması için teşvik edilmelidir. Çocuğun konuşma sırasını almasını teşvik etmek için yüz ifadeleri "Sıra sende!" gibi yönergeler ve soru sorma tekniği kullanılabilir.

Gelişim Göstergesi

Resmini gördüğü nesneyi isimlendirir.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, uygun zamanlarda çocuğun yaş ve gelişimine uygun kitapları resimlerini gösterek okur. Çocuğun resimleri takip ederek dinlemesini ister. Çocuğa renkli, resimli öykü kitabını gösterir. Öykünün adını tahmin etmesini ister ve sonra söyler. Kitabın sayfalarını sırayla açıp çocuğa göstererek okur. Kitap bittikten sonra çocuğa kitabın resimleri hakkında sorular sorar. Kitapta ki resimlerle ilgili "Bu ne?" şeklinde soru sorar, çocuğun o nesnenin ismini söylemesini ister. Resimlere bakarak öyküyü anlatmasını ister.

Açıklama

0-2 yaş grubu için yazılmış resimli çocuk kitapları, genellikle ABC kitabı olarak adlandırılır. Bu kitaplar hafif, silinebilir özellikte olmalı ve çocukların dikkatini çekmek için renkli resimlerle süslenmelidir. Bu kitaplarda çocuğun yakın çevresindeki eşyaların (tabak, saç fırçası, sandalye, tencere gibi), insanların (bakal, polis, itfaiyeci gibi) ve hayvanların (kedi, köpek, inek, kuzu, tavuk gibi) resimlerinin olmasına özen gösterilmelidir.

Gelişim Göstergesi

Çevresinde duyduğu sesleri (motor, kapı, hayvanlar gibi) taklit eder.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren çocuğa "Dikkatlice dinleyelim. Hangi sesleri duyuyoruz?" diye sorar, çocuğun yanıtını dinler. Ardından nesneleri kullanarak (birbirine vurma, yırtma, buruşturma, yuvarlama, sallama gibi) "hırş, tak, güm, şşşş, cırt, rap, küt, zır, dum" gibi sesler çıkarır. Çocuğun duyduğu sesleri taklit etmesine fırsat verir.

Açıklama

Çocukların farklı sesleri taklit etmesi dil gelişimi ve ilerleyen yıllarda okuma yazma gelişimi açısından önemlidir. 16-18. aylardan itibaren çocuklar /m/, /n/, /p/, /b/, /t/, /d/, /k/, /h/ ses birimlerini doğru ürettikleri için çevrelerinde duydukları pek çok sesi kolayca taklit ederler. Üfleme alıştırmaları (masadaki/yerdeki nesnelere, aynaya, mum gibi hayal ettiği parmağına üfleme gibi) ve dil, dudak, çene, yüz kaslarını çalıştırma alıştırmaları (komik yüz şekillerini taklit etme, dudakları açıp kapatıp büzme gibi) bu sürece katkı sağlar.

Gelişim Göstergesi Kişi zamirlerindeki farklılıkları anlar.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bir oyuncak bebek ya da figürü çocuğa gösterir. "Üçümüz bir oyun oynayalım, elimdeki kutuda eşyalar var ve üçümüz için paylaşalım." der. Kutudaki eşyaları sırayla çıkarır. Eşyaları çıkarırken "benim, senin, onun, bizim" gibi zamirleri kullanarak çocuğa model olur. Ardından eşyaları tekrar bir araya toplar, sırayla kutudan çıkarırken "Bu kimin?" diye sorar ve çocuğun yanıt vermesini bekler. Çocuğun konuşmalarını pekiştirir (Örneğin çocuk eşyayı göstererek "Bebeğin." derse "Evet onun!" diyerek model olur.).

Açıklama

Zamirlerin edinimi çocukların yürümeye başlaması ile başlar ve okul öncesi döneme kadar uzanır. "Ben" ve "sen" zamirlerinin edinimi dinleyicinin (sen) ve konuşmacının rolüne (ben) bağlı olduğu için çocuklar için daha karmaşıktır. Çocuklar yavaş yavaş ben ve sen zamirlerini uygun şekilde kullanmayı öğrenseler de ebeveyn/eğitimci/bakım verenin, çocukların zamirleri öğrenirken yaşadıkları karışıklıkları bilmesi önemlidir.

DEĞERLENDİRME

Çocuğun kullandığı sözcük sayısı ve cümle yapısı kaydedilir. Gelişim izleme formundaki ilgili aylara ait maddeler gözlenerek değerlendirilir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

Gelişim Göstergesi Elliden fazla sözcüğü anlamına uygun kullanır.

Öğrenme-Öğretme Süreci Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, dergiler ya da kitaplardan bulduğu çeşitli resimleri çocuğa gösterir. Çocuğa "Bu resimde neler var?" diye sorarak çocuğun iki ya da daha fazla sözcükten oluşan cümlelerle cevap vermesini bekler.

Açıklama Çocuğun herhangi bir sözcüğü bilmesi ve kullanması, hem sözcüğü duyduğunda ne anlama geldiğini bilmesini hem de o sözcüğü doğru seslendirmesini gerektirir. Bu süreçte, kitap okuma, şarkılar ve kafiyeli tekerlemeler söyleme, çocuğa yeni nesneleri/varlıkları gösterip isimlerini söyleme ve çevrede gördükleri hakkında konuşma gibi sözcük dağarcığını geliştiren etkinlikler planlanmalıdır. (Örneğin yürüyüş yaparken arabaları, ağaçları ve hayvanları gösterip konuşma gibi.).

Gelişim Göstergesi Soru cümleleri kurar.

Öğrenme-Öğretme Süreci Ebeveyn/eğitimci/bakım veren "yumurta, araba, üzüm, ev, bardak, kaplumbağa, kelebek" gibi görselleri sırasıyla çocuğa gösterir. "Bu ne?" sorusunu sorduktan sonra kartları çocuğa verir. Çocuğun kartları gösterip "Bu ne?" sorusunu sormasına model olur. Kartlar ters çevrilir. Eğitimci çocuğa bir kart seçmesini ve kartı kendisine göstermemesini söyler. Çocuğa soru sorarak kartta ne olduğunu bulmaya çalışır (Örneğin "Kırılır mı? Kaç ayağı var? Yumuşak mı? Hangi renk?" gibi.). Eğitimci tüm kartlar ile ilgili sorular sorarak çocuğa model olur. Ardından eğitimci kartları alır. Çocuğa göstermeden onun sorular sormasını bekler.

Açıklama Kitap okuma etkinliklerinde 5N1K (ne, neden, nerede, ne zaman, nasıl, kim) soruları kullanılarak çocuklara soru sorma konusunda model olunabilir.

Gelişim Göstergesi Bildiği şarkı ya da tekerlemelere eşlik eder.

Öğrenme-Öğretme Süreci Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, "Mini Mini Bir Kuş, Baş Parmığım Neredesin?" gibi çocuğun daha önceden bir kısmını veya tamamını öğrendiği şarkıları "Birlikte söyleyelim mi?" diye çocuğa sorar ve daha sonra çocuğun istediği şarkıyı birlikte söylerler.

Açıklama

Çocukların bildiği tekerlemeleri alkış eşliğinde ritmik bir şekilde söyleme, görsellerden faydalanarak şarkılar öğretme, uyaklı tekerlemeleri ritmik şekilde söyleme gibi etkinlikler çocukları dildeki ritim ve seslerle keyifli şekilde tanışmasını sağlar.

DEĞERLENDİRME

Çocuğun sorularını nasıl ifade ettiği izlenir. Soru sorarken kullandığı sözcükler, jest ve mimikleri kaydedilir. Gelişim izleme formundaki ilgili aylara ait maddeler gözlenerek değerlendirilir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

25-36 Ay

25-30. AY

Gelişim Göstergesi Çoğul ekini kullanır.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, önceden hazırlamış olduğu oyuncak sepetini çocuğa gösterir ve "Oyuncak sepetinde neler var?" gibi bir soru yönelterek çocuğun "Bebeklerim, arabalarım" gibi çoğul ekini kullanarak cevap vermesini bekler. Çocuğa model olmak için oyuncakları tekil ya da çoğul olacak şekilde yerleştirir. Örneğin sepetin sağına bir bebek, soluna ise birden fazla bebek yerleştirir. "Bak bebek, bak bebekler" gibi çoğul ekini kullanacağı şekilde tüm oyuncakları sırayla betimler. Ardından "Bu ne?/Bunlar ne?" sorusunu sorar, çocuğun çoğul eklerini kullanarak nesneleri isimlendirmesine fırsat verir.

Açıklama

Tekil ve çoğul unsurları içeren görseller ve şarkılar ile süreç zenginleştirilebilir.

Gelişim Göstergesi Anlaşılır şekilde konuşur.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğun öğrendiği ve yanlış kullandığı kelimeleri çocuk her kullandığında düzelterek kelimeyi doğru kullanmasını sağlar. Çocuk konuşurken sorular sorarak kelimeleri düzgün kullanması için ona destek verilir. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, her fırsatta dili doğru bir şekilde kullanarak çocuğa model olur.

Açıklama

Çocuğun konuşmaları, başkaları tarafından ortalama % 50 oranında anlaşılır. Çocuklar dili, çevredeki insanlarla etkileşimde bulunurken, nesne ve olaylar hakkında konuşup tartışırken, kitap okunurken, bakarken, oyun oynarken öğrenmektedirler. Bu nedenle çocuğun yakın çevresindeki yetişkinler dil bilgisi kurallarına uygun konuşmalıdır.

Gelişim Göstergesi Adını ve soyadını söyler.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğun grup içinde adını ve soyadını söyleyeceği oyunlar düzenler. Örneğin eline bir top ya da şapka alır. Top/şapka, müzik eşliğinde elden ele dolaşır. Müzik durduğunda top/şapka kimin elindeyse o kişi adını ve soyadını söyler. Çocuk soyadını söylemekte zorlanırsa yetişkin yardımcı olur.

Açıklama

Çocuk adını ve soyadını doğru söylemezse ebeveyn/eğitimci/bakım veren, ona onun adını ve soyadını söyleyerek model olmalıdır.

Gelişim Göstergesi

Üç ve daha fazla sözcüklü cümleler kurar.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğa bir öykü anlatır. Ardından çocuğun bu öyküyü anlatmasını bekler. "Başka ne oldu?" gibi bir soru sorarak uzun cümlelerle anlatmasını ister. Çocuğun tek sözcükle verdiği yanıtlar genişletilir. Örneğin öyküdeki "Annesi çocuğuna ne almıştı?" sorusuna çocuk "top" cevabını verdiğinde eğitimci "Evet, mavi bir top aldı." şeklinde cevabı genişleterek model olur.

Açıklama

Çocukların bu göstergeye ulaşmadan önce tek sözcük ürettiyor olması gerekir. Çocuklar, en az elli sözcük üretebiliyorsa cümle kurmaya hazırdır. Ancak bu sözcüklerin sadece isimlerden oluşmaması, eylemleri de içermesi gerekir.

Gelişim Göstergesi

Basit cümlelerde zamirleri kullanır.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, farklı kişilere ait eşyaları bir kutuda toplar (Çocuğa ait çorap, babasına ait ceket, annesine ait takı, eğitimciye ait kalem gibi.). Bu kişilerin fotoğraflarını yan yana dizer. İlk aşamada çocuğa model olmak için etkinliği kendisi yapar. Kutudan çıkardığı eşya kime aitse zamirleri kullanarak söyler. Örneğin "Benim kalemim, senin çorabın, onun ceketini, onun kolyesi (fotoğrafı göstererek)." gibi. Çocuğun söylenen kişiye göre eşyayı fotoğrafın yanına götürmesini ister. İkinci aşamada çocuğun kutudan eşya çekmesini ve "Bu kimin?" sorusuna yanıt vermesini bekler. Çocuğun "Onun ceketini, senin kalemin, benim çorabım." şeklinde cevap vermesi beklenir. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren çocuğun yönergelerine göre eşyaları fotoğraflarla eşleştirir.

Açıklama

Dilin etkili kullanımı; isim, sıfat, zamir ve eylem gibi sözcük türlerine cümle içinde yer verebilmesiyle gerçekleşir. Çocuklar, cümle içerisinde zamirleri kullanmaya başlar. Örneğin "Benim bebeğim" gibi. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, farklı resimleri çocuğa göstererek de zamirleri kullanmasına yönelik çeşitli sorular sormalıdır. Ayrıca "Topu bana at, topu ona at!" gibi oyunlar da zamir öğrenimini çabuklaştırılabilir.

Gelişim Göstergesi Basit cümlelerde edatları kullanır.

Öğrenme-Öğretme Süreci Ebeveyn/eğitimci/bakım veren "ile, için, kadar, karşı, göre, sanki, gibi» çok kullanılan edatları çocuğun kullanması için «Baban ne kadar büyük? Kim gibi gülüyorsun? Kim/ne ile oynamak istersin?" gibi sorular sorar. Çocuktan "...kadar hızlıyım/yavaşım/uzunum/ağırım." cümlelerini tamamlamasını ister.

Açıklama Edat, tek başına anlamı olmayan, ancak eklendiği kelime ile cümledeki diğer sözcükler arasında ilişki kuran bir sözcüktür. Örneğin «Çocuk 'gibi' ağlıyor, dağ 'kadar' çamaşır.» gibi. Çocuğun bu öğeleri kullanma durumu izlenerek desteklenmelidir.

Gelişim Göstergesi "Hepsi" ve "biri" ifadelerine uygun tepki verir.

Öğrenme-Öğretme Süreci Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğun önüne bazı oyuncaklar koyar. "Oyuncakların hepsini bana getir." veya "Oyuncaklarından birini bana ver." gibi yönergeler vererek çocuğun bu yönergelere uygun davranmasını bekler.

Açıklama Günlük rutinlerde de bu sözcükler kullanılarak pekiştirilebilir (Örneğin "Yemeğinin hepsini yedin, bir parmağını yıkdın." gibi.).

Gelişim Göstergesi Nesneleri isterken isimlerini söyler.

Öğrenme-Öğretme Süreci Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğun en sevdiği oyuncaklarını yetismekte zorlanacağı ancak rahatlıkla görebileceği bir yere koyar. Çocuk, istediği oyuncağı işaret ederek eğitimciye gösterdiğinde eğitimci "Hangi oyuncağını istiyorsun?" diye sorarak çocuğun oyuncağın adını söylemesini bekler.

Açıklama Bu süreçte çocuğun kullandığı genel anlam ifade eden sözcükler yerine sözcüğün kendisini kullanarak çocuğa model olunmalıdır (Örneğin çocuk istediği nesneyi işaret ederek "Onu istiyorum." dediğinde "Kutuyu istiyorsun" denmelidir.).

DEĞERLENDİRME

Çocuğun sözcük dağarcığındaki çeşitlilik gözlemlenir. İsim, fiil, zamir, sıfat gibi sözcük türlerini kullanıp kullanmadığı kaydedilir. Gelişim izleme formundaki ilgili aylara ait maddeler gözlenerek değerlendirilir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

Gelişim Göstergesi İki basit cümleyi birleştirir.**Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocukla neden-sonuç ilişkisine dayalı cümleler oluşturma oyunu oynar. Çocuğa "Şimdi sana bazı cümleler söyleyeceğim. Onları istediğin gibi tamamlayabilirsin." der ve cümleleri sırayla söyler. "Çocuk ellerini yıkamadan yemek yedi ve ..." "Köpek yağmurda yürümek istedi ama ..." "Bebek annesini çağırdı çünkü ..." gibi. Ardından çocuğun iki cümleyi birleştirerek söylemesini sağlar.

Açıklama

Çocuklara çok uzun cümleler kurmaktan kaçınılmalıdır. Türkçeyi doğru kullanmaya özen gösterilmeli, bu konuda çocuklara model olunmalıdır.

Gelişim Göstergesi Resimde gördüklerini anlatır.**Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğa tanıdık kişilerin ve yerlerin resimlerini gösterir. Kim/ne oldukları hakkında konuşur. Ardından bu resimlerden birini seçer. Çocuğun resimdeki anın öncesinde ve sonrasında neler olduğu ile ilgili tahminlerini ve çıkarımlarını dinler. Resimde gördükleri ile ilgili bir öykü anlatmaları istenir.

Açıklama

Çocuk, aralarında neden-sonuç, zaman, şart, yer ilişkileri bulunan birleşik anlamları tek cümlede anlatabilir. Olayları öncelik sonralık sırasına dizebilir.

Gelişim Göstergesi Dinlediği öyküyü anlatır.**Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğun sevdiği kitaplardan birini seçer. Etkileşimli kitap okuma yönteminde öykü, farklı sorular eşliğinde çocuklarla birlikte diyaloglar hâlinde okunur. Cümleyi tamamlama, hatırlama, açık uçlu, 5N1K (ne, nerede, neden, ne zaman, nasıl ve kim) ve yaşamla ilişkilendirme soruları öykünün bağlamına göre çocuklara sorulur ve çocukların yanıtları genişletilir.

Açıklama

Bu yaş çocuklarda cümle hatırlama ve dinlenen öyküyü tekrar anlatma, çocuğun dilin anlam ve söz dizimi yönlerini kullanma yeteneği hakkında bize fikir verir. Ortalama olarak 16 sayfalık resimli öykü kitapları bu yaş çocuklarına okunabilir.

Gelişim Göstergesi**Çevresindeki ya da öyküdeki olayları canlandırır.****Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğun öyküdeki varlıkların davranışlarını, konuşmalarını, ses ve hareketleriyle dramatize etmesini bekler.

Açıklama

Çocukların dil gelişiminin ve yaratıcı hayal gücünün desteklenmesi için basit sözsüz hareketlerle pandomim çalışmaları, doğaçlama ve canlandırmalar yapılmalıdır.

Gelişim Göstergesi**Çevresinde gördükleri ile ilgili ne, nerede, kim, ne demek, neden sorularını sorar.****Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğa "dedektif" adlı bir oyun oynayacaklarını söyler. Kendisi çeşitli rollere girer ve çocuğun dedektif rolüne girerek dilediği soruları sormasını söyler (Örneğin bavulunu kaybeden adam, oyuncağını kaybeden çocuk, ayakkabılarını çamurlu gören kişi gibi.). Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğa ihtiyaç duyduğunu hissettirerek onu soru sormaya teşvik eder (Örneğin "Bavulumu bulamıyorum. Yardımcı olur musun?" diyerek konuşma sürecini başlatır.).

Açıklama

Bu dönem çocuğun çok soru sorduğu bir dönemdir. Bu nedenle ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğun sorduğu açık uçlu soruları geçiştirmemeli, sabırla cevaplamalıdır. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, gün içinde farklı durumlarda kitap okurken, oyun oynarken, yemek yerken çocuğun "Ne renk, kim, nerede, nasıl, neden, ne zaman?" gibi sorular sormasını teşvik eder. Çocuğun sorduğu bu soruları yanıtlarak onu başka sorular sorması için cesaretlendirir.

DEĞERLENDİRME

Çocuğun resimde gördüğü ya da dinlediği şeyleri anlatması izlenir. Gelişim izleme formundaki ilgili aylara ait maddeler gözlenerek değerlendirilir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

FİZİKSEL GELİŞİM VE SAĞLIK ALANI ÖZELLİKLERİ

Bebeğin/çocuğun hareket becerileri fiziksel olarak büyüme, olgunlaşma ve gelişme ile ilişkilidir. Büyüme, bedenin ve uzuvların olgunlaşma süreci boyunca uğradığı bedensel ölçümlerdeki artıştır. Büyüme, beden yapısındaki hücrelerin çoğalması ve genişlemesi sonucunda oluşur. Bireyin fizik yapısında meydana gelen nicelik boyutundaki değişiklikler olarak tanımlanan büyüme, yaşla birlikte meydana gelen yapısal değişiklikleri kapsamaktadır.

0-12 ay arası bebeklerin gelişiminin en hızlı olduğu alan fiziksel gelişim alanıdır. Bu hızlı gelişim bebeğe sağlanacak uygun bakım desteğini de gerektirmektedir. Örneğin bebeğin ilk yılında karnının üstünde oynamasına olanak tanıyacak ortam ve oyuncaklar sunulması, düz bir zeminde destekle ve gelişime bağlı olarak desteksiz oturabilmesine, dönebilmesine, uzanabilmesine olanak tanıyan zeminler oluşturulması önemlidir.

Fiziksel gelişim süreci bebeğin/çocuğun bilişsel, dil, sosyal-duygusal gelişimini ve sağlığına ilişkin özelliklerini etkilemektedir. Bebekler/çocuklar doğdukları andan itibaren tutma, bırakma, uzanma, yuvarlanma, emekleme gibi çeşitli hareketler yaparak baş, boyun ve gövde kontrolünü sağlamaya başlarlar. Bebeğin/çocuğun hareket becerileri geliştikçe temel hareket becerileri (nesne kontrolü, yer değiştirme ve denge) yürüme, koşma şeklinde ilerler. Dolayısıyla fiziksel gelişim ve sağlık, insan yaşamında önemli bir yere sahiptir.

Fiziksel gelişim ve sağlık alanı, pek çok yaşamsal hareket becerisini kapsamaktadır. Bu becerilerin ediniminde, olgunlaşma ve öğrenmenin etkileşimi sonucu hareketlerde gözlenebilir değişimler yaşanır. Fiziksel gelişim farklı sınıflandırma biçimleri ile ele alınarak incelenmektedir. En yaygın ve kabul gören hâliyle iki alt başlıkta ele alınmaktadır. Bunlar:

Büyük Kas Hareket Gelişimi Alanı: Büyük yani geniş kasların kullanımını içerir. Bireyin denge ve koordinasyon sağlamasını ayrıca yer değiştirme hareketlerini gerçekleştirmesini temel alır. Dönme, emekleme, sıralama, ayakta durma, yürüme, koşma, yuvarlanma, zıplama gibi hareketleri içerir.

Küçük Kas Hareket Gelişimi Alanı: El ve ayak hareketlerini ve bazı nesne kontrolü hareketlerini kapsar. Bireyin elini ve ayağını koordineli olarak kullanmasını gerektirir. Tutma, kavrama, buruşturma, yırtma, çizme, kesme gibi hareketleri içerir.

Bebeklerin/çocukların fiziksel gelişimleri desteklemek uzun vadede fiziksel uygunluk bileşenlerinden olan koordinasyon, denge, çeviklik, kuvvet, dayanıklılık ve esneklik özelliklerini geliştirmelerine de hizmet edecektir.

Fiziksel gelişim ve sağlık alanı duyu-algı gelişimi için de önemli bir yere sahiptir. Bebeğin/çocuğun büyük kas ve küçük kas gelişiminin desteklenmesi, diğer gelişim alanlarının desteklenmesine de katkı sağlamaktadır. Fiziksel gelişimi desteklemek için seçi-

len etkinliklerde bebeğin/çocuğun takvim yaşının yanı sıra gelişim düzeyinin dikkate alınması gerekmektedir. Bu anlamda bebeğin gelişimini desteklemeye yönelik gerçekleştirilecek öğrenme sürecinde ve etkinliklerde 24 aydan (2 yaş) küçük bebeklerin kaç haftalık doğduğuna yani prematüre olup olmadıklarına mutlaka dikkat edilmelidir. Prematüre doğmuş olmak, bebeğin dünyaya gelmeden önce edinmesi gereken bazı özellikleri henüz kazanamamış olmasına neden olabilir. Bu anlamda prematüre bebeklerin zamanında dünyaya gelmiş akranı olan bebekler gibi gelişim göstermesini beklemek, bireysel hızda gelişimi, bireysel farklılıkları göz önünde bulundurmamayı getirir ve bu durum uygun olmayan bir gelişimsel uygulama desteğini doğurur.

Bebeklik döneminde fiziksel gelişim ve sağlığı etkileyen temel unsurlardan biri de beslenmedir. Doğal beslenme olan anne sütü ile beslenme, hekimler tarafından önerilen hem anne sütünün besleyiciliği hem de anne ile bebek arasında kurulacak sağlıklı bağlanma için temel oluşturmaktadır. Bebeklerin beslenme rutini, annenin sütü, bebeğin ihtiyaçları ve birlikte oluşturacakları alışkanlıklar doğrultusunda şekillenir. Rutin kontrollerde çocuk hekimlerinin bebeğin gelişimine özgü ek gıda sürecini takip etmesi bebeğin sağlığı ve fiziksel gelişimi açısından elzemdir.

Bebeklerin fiziksel gelişiminde olgunlaşma kadar öğrenme de önemli rol oynar. Olgunlaşmada kalıtım ve cinsiyet gibi faktörler etkili olurken öğrenmede bebeğe sunulan çevresel uyaranlar ve deneyimleme olanağı önem kazanmaktadır. Bu nedenle ebeveyn/eğitimi/bakım verenlerin bebeklerin fiziksel gelişim ve sağlık alanını desteklerken onların bireysel özelliklerini göz önünde bulundurarak öğrenmelerine olanak tanıyan uygulamaları (öğrenme süreçlerini) planlı ve sistematik olarak gerçekleştirmeye özen göstermeleri gerekmektedir. Bebekle gerçekleştirilecek etkinliklerde fiziksel ve çevresel bağlamda güvenlik unsurları sağlanmış biçimde çevrenin düzenlenmesine ve uygun materyal seçimine özen gösterilmelidir.

Uygulamalarda jest ve mimikler kullanılarak bebekle konuşulması, cesaretlendirici sözcüklerin (Örneğin "Çok güzel, aferin!" gibi.) söylenmesi, bebeği/çocuğu hareketleri yapmada istekli olmaya ve tekrar etmeye teşvik edecektir. Bebeğin/çocuğun motivasyonu açısından bu tür davranışlara özen gösterilmelidir. Ayrıca her çocuğun fiziksel gelişim becerilerini kazanma hızı aynı değildir. Dolayısıyla çocuklar gelişimleri doğrultusunda değerlendirilmeli ve destek programlar çocuğun bireysel gelişim özellikleri dikkate alınarak planlanmalıdır. Bunun yanı sıra vücut ağırlığının beklenenden fazla olması, sağlık sorunları gibi bazı özel durumlar, hareketlerin kazanımında gecikmelere neden olabilmektedir. Dolayısıyla çocuk hekiminin de görüşü dikkate alınarak fiziksel gelişim ve sağlık alanına ilişkin becerilerin desteklenmesine özen gösterilmelidir. Örneğin, doğumdan itibaren rutin kontrollerde baş ve göğüs çevresi ölçümleri, boy ve ağırlık ölçümlerinin takibi, kalça kontrolü gibi süreçlerin takibi ve kontrolü önemlidir.

FİZİKSEL GELİŞİM VE SAĞLIK ALANI ÖZELLİKLERİ

1-12 Ay

1. AY

Gelişim Göstergesi **Başını ve boynunu kısa süreli kontrol etmeye çabalar.**

Öğrenme-Öğretme Süreci Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeği çeşitli zamanlarda kucağına aldığı anda bebeğin başını 2-3 saniye kadar dik tutmaya çabalayıp çabalamadığını takip eder.

Açıklama Bebek doğumdan sonraki ilk haftalarda başını ve boynunu kontrol etmekte zorlanabilir. Ayın sonlarına doğru baş ve boynu kontrol süresinde artış olur. Bebek bu yönde değerlendirilmelidir.

Gelişim Göstergesi **Meme/biberon emer.**

Öğrenme-Öğretme Süreci Anne memesinin veya biberonun ağız çevresine temas etmesiyle bebek arama refleksini başlatır; ardından dudak, diş eti, dil ve damağın uyarılmasıyla bu davranış emme refleksine dönüşür.

Açıklama Emmenin ilk aşaması olan sıkıştırmada meme ucu/biberon dil ile damak arasına sıkıştırılır, ardından ritmik emme davranışı gerçekleşir.

Gelişim Göstergesi **Sırtüstü pozisyonda yatarken ani bir uyarın verildiğinde sıçrar.**

Öğrenme-Öğretme Süreci Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebek sırtüstü yatarken bebeğin duyabileceği bir mesafede ellerini birbirine olabildiğince hızlı bir şekilde vurur. Bebeğin bu ani ses karşısında kol ve bacaklarını aynı anda açıp kapaması beklenir.

Açıklama Bebek için uyarın olarak verilen sesin bebeği uzun süre huzursuz edecek şekilde olmaması gerekmektedir. Ayrıca bebekte bu tepkinin 2. aya kadar görülmemesi durumunda bir uzmana başvurulmalıdır. Bebeğin bu tepkilerinin yaşamın ilk dört ayından itibaren azalması beklenir. Prematüre ya da düşük doğum ağırlığı olan bebeklerde ise 6. aya kadar görülmesi normal kabul edilmelidir.

Gelişim Göstergesi **Yüzüstü pozisyonda yatarken kısa süreli başını kaldırır.**

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren bebeği düz bir yüzeye yatırır. Bebeğin yüzüstü yatarken başını yana döndürmeksizin çenesi yere değmeyecek şekilde başını 1-2 saniye yerden kaldırması beklenir.

Açıklama

Bebeğin başını kaldırma hareketleri, yüzüstü yatış pozisyonunda gözlemlenebilir.

Gelişim Göstergesi

Elleri yumruk hâlinindedir.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin ellerinin yumruk hâlinde olup olmadığını kontrol eder.

Açıklama

Yeni doğan bebeğin elleri, doğum öncesi pozisyonuna uygun olarak yumruk şeklindedir, zorla açılmaya çalışılmamalıdır.

Gelişim Göstergesi

Avucunun içine verilen nesneyi kavrar.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, kavramasını istediği çingirak gibi bir nesneyi bebeğe gösterir. Daha sonra nesneyi bebeğin parmaklarının arkasına ve uçlarına hafifçe dokundurur. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bu hareketle parmakları açılan bebeğin avucunun içine nesneyi koyar. Bebeğin nesneyi kavrayıp kavramadığı izlenir.

Açıklama

Bebeğin nesneyi kavraması bilinçli değildir. Bu nedenle bebeğe verilecek nesneler ince saplı (çingirak gibi) olmalıdır. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin avucuna kendi parmağını dokundurarak da kavraması için bir uyaran olarak kullanabilir.

DEĞERLENDİRME

Birinci ay süresince bebekte gözlenecek ve izlenecek özellikler gelişimsel olarak büyük önem taşımaktadır. Gerek kucakta gerekse yüzükoyun yatarken baş ve boyun kontrolü için bebeğin gayret gösteriyor olması kritiktir. Buna ek olarak nesne kavrama, sese tepki verme özelliklerinin hiç olmayışı ya da ortadan kalkması gerektiği zaman hâlâ devam ediyor oluşu bebeğin gelişimi konusunda erken müdahale ve hekimlerle ortak hareket etmeyi gerektirebilecek durumların işaretçisi olabilir.

2. AY

Gelişim Göstergesi	Sırtüstü yatırıldığında başını kaldırmaya çabalar.
Öğrenme-Öğretme Süreci	Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebek sırtüstü yatarken bebeğin göz hizasında çingirak ya da parlak renkli bir nesne sallar. Bebeğin çingirak veya parlak renkli nesneye bakmak için başını kaldırma çabası gözlenir.
Açıklama	Bebeğin yatırılacağı zemin ne çok sert ne de çok yumuşak olmalıdır. Aynı zamanda zeminde yumuşak ve temiz bir battaniye/örtü olması gerekir.
Gelişim Göstergesi	Yüzüstü yatırıldığında başını hafifçe kaldırır ve kontrollü olarak indirir.
Öğrenme-Öğretme Süreci	Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeği yüzüstü yatırır. Bebeğin önceden tanıdığı ve ilgi gösterdiği bir oyuncacı eli-ne alır. Onun ilgisini çekmek için hareket ettirir. Bebeğin yüzüstü yatarken başını hafifçe kaldırıp kaldırmadığı ve başını indirmede kontrollü olup olmadığı izlenir.
Açıklama	Uygulamaya başlamadan önce bebeğin kıyafetlerinin zıbın ya da tulum olmasına; düğme, ponpon gibi aksesuarların olmamasına dikkat edilmelidir.
Gelişim Göstergesi	Kucağa alındığında başını yaklaşık birkaç saniye dik ve dengeli tutar.
Öğrenme-Öğretme Süreci	Bebeğin başı, ebeveynin/bakım verenin omuzunda olacak şekilde kucağa alındığında eğitimci ya da bir başka yetişkin, bebeğin başını dik tutabilmesi için çingirak ya da sesli oyuncak sallar. Bebeğin başını birkaç saniye kadar dik ve dengeli tutup tutmadığı takip edilir.
Açıklama	Bebeğin başının kısa süreli öne, yanlara ve arkaya düşmesi normaldir ancak ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin başının ani düşmesini önlemek amacıyla elini, bebeğin başının arkasında hazır tutmalıdır. Başını tutamayan bebeğe renkli uyarıcılar gösterilerek bebeğin başını kaldırmaya çalışması için destek sağlanmalıdır.
Gelişim Göstergesi	Ellerini orta hatta birleştirir.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin karşısında iki elini birleştirir ya da el çırpma hareketini birkaç kez yapar. Onun da yapması için ilgili sözcükleri ("Haydi sen de ellerini birleştir." "Alkışlayalım." gibi.) söyler. Daha sonra bu oyunu bebeği kucağına aldığı anda da bebeğin arkasındayken de yapmasını destekleyerek ellerini birbirine vurmasını sağlar. Bu oyun bebek yatariken de tekrarlanır. Ayrıca tekerleme, parmak oyunu, mimik ve jestlerin kullanımı ile yönlendirilmede bulunulabilir.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/ bakım veren, bebeğe model olurken bebeğin görüş alanında olmaya ve bebeğin dikkatinin kendisine odaklanmış olmasına özen göstermelidir.

Gelişim Göstergesi

Ellerini kısa süre açık tutar.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin avuç içi uyarıldığında bebeğin elini kısa süreliğine açtığını ve ardından başparmağını kullanmadan uzatılan çingirak gibi bir nesneyi sıkıca kavradığını gözlemleyebilir.

Açıklama

Kavramanın genellikle ilk dört ay boyunca devam etmesi, tepki yoğunluğunun ilk aydan sonra yavaş yavaş azalması beklenir.

DEĞERLENDİRME

Her ne kadar fiziksel gelişim göstergesi olarak belirtilse de özellikle ilk aylarda bebeğin bilişsel gelişimi hakkında da bilgi veren ve nörolojik süreçleri takip etmeye yarayan gelişim göstergeleri özenle takip edilmelidir. Başını kaldırma, kısa süreli tutma, emme konusunda bebeğin gösterdiği çabalar gelişimsel olarak çok değerlidir ve bebeğin yaşamını sürdürmesi için gerekli tepkilerini gösteren gelişimin işaretçileridir.

3. AY

Gelişim Göstergesi	Kucağa alındığında başını dik tutar.
Öğrenme-Öğretme Süreci	Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeği kucağına alır. Elindeki çingirak, sesli oyuncak gibi parlak ve sesli nesneleri bebeğin göz hizasında sallar. Bebeğin başını dik tutup tutmadığını gözlemler.
Açıklama	Bebek kucağa alındığında baş ve boyun kontrolü gelişmeye başlamış olsa da yine de bir el ile bebeğin başı ve boynu desteklenmelidir.
Gelişim Göstergesi	Ellerinden tutulup kaldırılmaya çalışıldığında başını dik tutar.
Öğrenme-Öğretme Süreci	Bebek sırtüstü yatırılır. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeği iki elinden tutarak vücudunu hafifçe yukarı kaldırmak için yavaşça kendine doğru çeker ve destek sağlar. Bebeğin başını geriye düşürmeden 1-2 saniye dik tutup tutmadığını izler.
Açıklama	Kontrolün ebeveynde/bakım verende olduğu unutulmamalı, ebeveynin/bakım verenin bebeği güvenliğini sağlayarak bu süreci gerçekleştirmeye özen göstermesi gerekmektedir.
Gelişim Göstergesi	Yüzüstü yatarken başını 45 derece kaldırır.
Öğrenme-Öğretme Süreci	Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeği yüzüstü yatırır. Bebeğin önceden tanıdığı ve ilgi gösterdiği oyuncak eline alarak bebeğin ilgisini çekmek için hareket ettirir. Bebeğin başını, yerden 45 derecelik açı yapacak şekilde birkaç saniye kaldırması beklenir.
Açıklama	Bebeğin başını düşürme olasılığına karşı, düz bir zeminde güvenliğini sağlamak için zarar görmeyeceği yumuşak bir yüzey hazırlanmalıdır.
Gelişim Göstergesi	Ellerine uzun süre bakar.
Öğrenme-Öğretme Süreci	Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, önceden hazırladığı renkli yün veya bez bilezikleri bebeğin bileklerine takar. Bu bileklere ses çıkaran küçük ziller de takılır. Böylece bebeğin ellerini uzun süre izlemesi sağlanır.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren hazırladığı bileziklere takacağı küçük zil, ponpon gibi nesnelerin yaratabileceği olası tehlike ve kazalara (ağızına götürüp yutma gibi) karşı uygun materyal seçimine özen göstermelidir.

Gelişim Göstergesi El ve ayaklarıyla oynar.**Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebekle konuşarak farklı ritmik sesler çıkaran uyarıcılar sunar. Ayrıca renkli kurdeleler, küçük ponponlar ve zil gibi uyarıcıları bebeğin el ve ayak bileklerine bağlayarak bebeğin bu uyarıcıları hareket ettirmesini ve ayaklarına dokunmasını teşvik eder. Eğer bebek dokunmazsa ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin dikkatini uyarıcılara çekerek ona destek olur.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren hazırladığı bileziklere takacağı küçük zil, ponpon gibi nesnelerin yaratabileceği olası tehlike ve kazalara (ağızına götürüp yutma gibi) karşı uygun materyal seçimine özen göstermelidir.

Gelişim Göstergesi Elinin yanındaki nesneyi yakalar.**Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin dikkatini kavrayabileceği uzaklıktaki nesneye çeker ve nesneyi bebeğin elinin hemen yanına koyar ya da nesneyi bebeğin eline doğru uzatır. Bebeğin elinin yanındaki nesneyi yakalayıp yakalamadığını gözler.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin yakalamasını istediği nesnenin bebeğin eline sığacak boyutta ve hafif olmasına özen göstermelidir.

Gelişim Göstergesi Uzaktaki bir nesneyi almak için kolları ile uzanır.**Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren bebek sırtüstü yatarken yatağın üzerinde asılı olan mobili ya da dikkat çekici bir nesneyi, fark etmesini sağlamak için işaret ederek sözlü ifadelerle, ünlem sesleriyle ya da sallayarak bebeğin dikkatini çekip odaklanmasını sağlar. Bebeği mobile/nesneye uzanması için "Ne varmış burada, haydi yakala bakalım bunu." diyerek cesaretlendirir. Bebeğin mobile/nesneye uzanmasını bekler.

Açıklama

Bebeğin uzanması için kullanılacak nesne, parlak renklerde olmalı ve uzanma denemeleri sırasında ona fiziksel risk yaratmayacak şekilde güvenli tasarlanmalıdır. Nesnenin bebeğin uzandığında erişebileceği bir mesafede tutulmasına dikkat edilmelidir.

DEĞERLENDİRME

Bebeğin ilk aylarında gerçekleştirmesi beklenen gelişimsel özellikleri merkezî sinir sisteminin işleyişi hakkında bilgi verir. Baş ve boyun kontrolündeki niceliksel ve niteliksel artış, bebeğin bedenini keşfetmesi ve çevresindeki nesnelere ilgi göstermesi açısından gelişimsel olarak izlenmelidir.

4. AY

Gelişim Göstergesi	Yüzüstü yatırıldığında ağırlığını kollarına vererek göğsünü kaldırır.
Öğrenme-Öğretme Süreci	Bebek yüzüstü yatarken ebeveyn/ eğitimci/bakım veren, onu kucağına almak için yöneldiğinde bebeğin kalkmaya çalışmasına fırsat tanımalıdır.
Açıklama	Bebek yüzüstü yatarken ağırlığını kollarına veremezse ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin göğsünü kaldırmasına yardımcı olmalıdır.
Gelişim Göstergesi	Yüzüstü yatırıldığında ayakları ile kendini öne doğru iter.
Öğrenme-Öğretme Süreci	Bebek yüzüstü yatırıldığında ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin ayak tabanlarına çok az bir kuvvet uygular. Bebek bu kuvvete tepki olarak ayakları ile itme davranışı gösterir.
Açıklama	Ebeveynin/eğitimci/bakım verenin bebeğin ayağına uygulayacağı kuvvet bebeğin kendini öne doğru itmesine yardımcı olacak şekilde avuç içiyle uygulayacağı destek şeklinde olmalıdır.
Gelişim Göstergesi	Koltuk altlarından tutulduğunda adımlamaya benzer hareketler yapar.
Öğrenme-Öğretme Süreci	Bebek, koltuk altlarından tutulup ayağa kaldırıldığında sert zemin üzerinde kendiliğinden ayağını kaldırıp adımlama hareketi yapar.
Açıklama	Koltuk altlarından tutulduğunda bebeğin yaptığı adımlama hareketi tamamen refleksiftir. Bu refleks 6-7. ayda kaybolur. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin bu hareketi yapıp yapmadığını kontrol etmelidir.
Gelişim Göstergesi	Yüzüstü yatış pozisyonunda başını kaldırarak 90 derecede tutar.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeği yüzüstü yatırır. Bebeğin önceden tanıdığı ve ilgi gösterdiği oyuncacı alır. Onun ilgisini çekmek için hareket ettirir. Bebeğin yüzüstü yatırıldığında başını 90 derecelik açıyla kaldırıp kaldırmadığını kontrol eder.

Açıklama

Bebeğin başını kaldırmasını desteklemek için görsel ve işitsel olarak dikkat çeken güvenli bir nesne veya oyuncak kullanılır. Ayrıca bebeğin çabasını artırmak için bu nesne veya oyuncak uygun bir açıyla hareket ettirilmelidir.

Gelişim Göstergesi

Elindeki nesneyi vücudunun orta hattına getirir.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebek otururken eline bir nesne verir. Bebeğin nesneyi vücudunun orta hattına getirmesini, incelemesini ve onunla oynamasını bekler.

Açıklama

Bebeğe verilecek nesnenin kesici veya delici olmaması ve ağza sokulma riskine karşı yutulamayacak özellikte olması sağlanmalıdır.

Gelişim Göstergesi

Görme alanı içindeki nesneyi alır.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeği kucağına alır ya da sırtüstü pozisyonda yatırır. Göz hizasına ponpon, mobil gibi nesneler tutar/asar. Bebeğin uzanarak nesneyi almasını/tutmasını bekler.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren bebeğin göz hizasına astığı mobil, ponpon gibi nesnelerin tehlike ve kaza (asılan nesnenin bebeğin yüzüne düşmesi, ağzına götürüp boğulmasına sebep olacak şekilde küçük olması gibi) oluşturmamasına dikkat etmelidir. Ayrıca asılan mobiller belirli aralıklarla değiştirilmeli ve bebeğin dikkati çekilerek onlara uzanması teşvik edilmelidir.

Gelişim Göstergesi

Elindeki nesneyi ağzına götürür.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Bebek, ebeveynin/bakım verenin kucağında oturur pozisyonda iken bebeğin eliyle uzanıp alabileceği uzaklıktan çingirak gibi nesneler uzatılır. Bebeğin eline aldığı nesneyi ağzına götürüp götürmediği izlenir.

Açıklama

Bebek, eline aldığı nesneyi sıkıca tutarak sahiplenir. Nesne alınmak istendiğinde bebeğin buna karşı direndiği gözlemlenir. Bu nedenle zorla bebeğin elinden nesne alınmaya çalışılmamalıdır. Bebeğin, kendisini ve çevresini ağız yoluyla keşfetmeye çalıştığı gelişimsel dönemde ebeveynin veya bakım verenin, bebeğin güvenliğini sağlarken aynı zamanda gelişimini destekleyecek uygun materyaller seçmesi ve süreci buna göre planlaması önemlidir. Bu nedenle bebeğin etrafında küçük parçalı, tüylü, kesici, batıcı nesneler; ip, fular, poşet gibi tehlike yaratacak nesneler ve ekmek, salatalık, elma gibi kopabilen yiyecekler bulundurulmamalıdır. Bebeğin eline alabileceği nesnelerin ya da oyuncakların temizliğinden emin olunmalıdır.

DEĞERLENDİRME

Bebeğin vücut ağırlığını yüzüstü pozisyonda başını ve göğsünü nasıl kaldırdığı, eline verilen ve görme alanına giren nesnelerle nasıl etkileşime girdiği gözlemlenerek değerlendirilir. Bu değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli düzenlemeler yapılır.

5. AY

Gelişim Göstergesi

Kucağa alındığında vücudunu dik tutar.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeği kucağına alır ve omzuna yaslar. Bebeğin başını dik tutabilmesinin yanı sıra vücudunu da dik pozisyonda tutup tutmadığı izlenir.

Açıklama

Bebeğin gelişimsel olarak başını ve vücudunu dik tutması beklenirken ebeveyn/eğitimci/ bakım veren, yine de bebeği gövdesinden tutup desteklemeli ve bebeğin vücut kontrolünü sağlayıp sağlamadığını göz önünde bulundurarak bebeğin güvenliğini sağlamaktan sorumlu olduğunu hatırlamalıdır.

Gelişim Göstergesi

Sırtüstü pozisyondayken ellerinden tutup çekildiğinde oturmak için gayret gösterir.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren bebeği sırtüstü düz bir zemine yatırır. Oturur pozisyona geçmek için bebeğin başını, kollarını ve bacaklarını bükerek oturmaya çalışması beklenir ve izlenir.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeği oturur pozisyona getirirken bebeğin sürece katılacağı hızda davranmaya ve bebeği çekerken uygun kuvvet kullanmaya özen gösterir.

Gelişim Göstergesi

Yüzüstü yatırıldığında ağırlığını bir kolundan diğerine aktarır.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Bebek yüzüstü yatırılır. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin göz hizasında olmak koşuluyla önce bir tarafından sonra diğer tarafından bebeğin ilgisini çekecek nesneyi gösterir. Bebeğin nesnenin gösterildiği yöne doğru kollarına ağırlık vererek dönmesini bekler.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğe gösterilecek nesneyi hareket ettirirken bebeğin ağırlığını aktarabileceği hızda, bebeğe uygun biçimde nesnenin yerini değiştirmeye özen göstermelidir.

Gelişim Göstergesi

Sırtüstü yatarken yan döner.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, gün boyunca bebeğin değişik pozisyonlarda yatmasını sağlar. Bebeğe sırtüstü yatarak renkli ve sesli uyarılar vererek yan dönmesini bekler. Bebeğin döneceği yönün tersindeki kol ve bacaklarını uyarana doğru uzatarak vücudunu yan pozisyonunda tutması izlenir.

Açıklama

Bebeğin yan dönmeyi öğrenme sürecinde müdahalelerde bulunulabileceği gibi bebeğin kendiliğinden de yan dönmesi gerçekleşebilir. Ebeveyn, eğitimci veya bakım veren kişi, her iki durumda da bebeğin güvenliğini sağlamak için yatılan yerin alçak olmasını sağlamalı ve düşme riskine karşı koruyucu yumuşak bariyerler (yastık, battaniye gibi) oluşturmalıdır.

Gelişim Göstergesi

El bileğini çevirir.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin karşısına geçip onunla göz teması kuracak şekilde ellerini el bileklerinden çevirerek tel sarar gibi oyunlar oynar. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren "Tel sarar (Bebeğin adı) tel sarar, tel sarar (Bebeğin adı) tel sarar, tel bulamazsa ne sarar?" diyerek sağ ve sol elini parmakları yukarıda olacak şekilde sağa sola çevirerek hareket ettirir. Bebeğin kendisini taklit ederek ellerini bileklerinden çevirmesini izler.

Açıklama

Bebeğin oyuna eşlik etmesini teşvik etmek için eğitimcinin kuracağı oyunda tekrarlayacağı sözcükleri çocuğun katılımını sağlayacak canlı, vurgulu, jest ve mimiklerini kullanarak şekilde gerçekleştirmesi gerekmektedir.

Gelişim Göstergesi

Meme, biberon ya da kaşık yaklaşıncı ağzını açar.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, biberon ya da kaşığı bebeğin ağzına doğru yaklaştırdığında bebeğin ağzını açması beklenir.

Açıklama

Kullanılacak biberon ve kaşığın bebeğin ağzına uygun büyüklükte ve temiz olmasına özen gösterilmelidir.

DEĞERLENDİRME

Bebeğin baş ve boyun kontrolünün ardından gövde kontrolü konusunda denemeler yaptığı bu süreçte beklenen gelişim göstergelerine ulaşabilmesi için bebeğe gerekli yardım ve destek sağlanmalıdır. Gelişim gözlem formundaki ilgili aya ait maddeler gözlenerek değerlendirmeler yapılır. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli düzenlemeler gerçekleştirilir.

6. AY

Gelişim Göstergesi Destekle oturur.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeği koltuk altlarından tutarak bebek masasına oturtur ve bebeğin düşmeyeceğinden emin olarak ellerini yavaşça çeker. Bebeğin ellerini bacaklarına veya masaya dayayarak 5 saniye ve daha uzun süre kendi başına oturması beklenir.

Açıklama

Bu süreçte yastık ve diğer desteklerin kullanılmamasına dikkat edilmelidir.

Gelişim Göstergesi Kol ve bacaklarının yardımıyla vücudunu öne doğru hareket ettirir.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Bebek yüzüstü yatırıldığında ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin uzağına ilgisini çeken bir nesne koyarak bebeği ona doğru gelmesi ve alması için cesaretlendirir. Bebeğin ileri gitmek için kol ve bacaklarını hareket ettirme çabasını izler.

Açıklama

Bebeğin harekete güdülenmesi için dikkat çekici renkte, işitsel olarak uyaran ve görsel olarak çekici güvenli nesneler ve oyuncaklar tercih etmesi gerekir.

Gelişim Göstergesi Yüzüstü pozisyonda elleri ve dizleri üzerinde doğrulur.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Yüzüstü pozisyondayken bebeğin elleri ve dizleri üzerinde doğrularak karnını ve göğsünü yerden kaldırmaya çaba göstermesi izlenir.

Açıklama

Bebeğin bu hareketi yapmasında ritmik müzikler güdüleyici olmaktadır. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin elleri ve dizleri üzerinde doğrulması için hareketli müzikler dinlemesine olanak tanıyabilir.

Gelişim Göstergesi Sırtüstü pozisyondan yüzüstü pozisyona geçer.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Bebek sırtüstü yatırıldığında ebeveyn/eğitimci/bakım veren onun görebileceği şekilde ilgisini çeken bir nesneyi hareket ettirir. Bebeğin yüzüstü dönmesini, pozisyona geçmesini izler.

Açıklama

Bebek bu hareketi yetişkinin olmadığı zamanlarda da deneyebileceğinden bebeğin güvenliğini sağlamak için bebeği yatırılan yer alçak olmalı ve düşme riskine karşı koruyucu yumuşak (yastık, battaniye gibi) bariyerler oluşturulmalıdır.

Gelişim Göstergesi

Sırtüstü yatarken kendini kaldırmaya çalışır.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Bebek sırtüstü yatarken ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeği kucağına alacakmış gibi kollarını ona doğru uzatır. Bebeğin kendisini yerden kaldırmaya çalışmasını bekler.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bu süreci bir oyuna dönüştürebilir. Bebeği kucağına almak için heyecanlı bir ses tonuyla ve kollarını açarak bebeğe yaklaşıp dokunduktan sonra geriye doğru uzaklaşılabilir. Ardından tekrar bebeğe yaklaşıp bebeği kucağına alacakmış gibi kollarını uzatıp yaklaşması sağlanabilir.

Gelişim Göstergesi

Elinde bir nesne varken diğer eliyle ikinci nesneyi alır.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeği yastıkla destekleyerek oturtur. Kendisi de karşısına oturur ve ona bir nesne uzatarak tutmasını ister. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, birinci nesne bebeğin elindeyken ona ikinci bir nesne uzatır. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin elindeki bırakıp kendisine uzatılan yeni nesneyi alması için onunla oyun oynar.

Açıklama

Bebeğin eline verilecek nesnelerin avuç içinde kavrayabileceği özellikte olmasına özen gösterilmelidir. Ayrıca bebek, bu süreçte yalnız bırakılmamalıdır. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren bu konuda dikkatli olmalıdır.

Gelişim Göstergesi

Elindeki nesneyi yere vurur.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin eline tutabileceği büyüklükte çingirak gibi bir nesne verir. Bebeğin elindeki nesneyi yere vurarak ses çıkarması için ona model olur ve onu teşvik eder.

Açıklama

Bebek, elindeki nesneyi masaya veya yere vururken nesne kontrolünü henüz tam olarak kazanmadığı için elindeki nesne başına çarpabilir. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bu konuda dikkatli olmalıdır.

Gelişim Göstergesi Elindeki nesneyi gelişigüzel fırlatır.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren tarafından bebeğe sunulan ve ona zarar vermeyecek nesne ve materyalleri (çingirak, küp, bez oyuncaklar gibi) amaçsızca fırlatması beklenir. Bebek, eyleminin sonucu olarak çıkan sesi dinler. Fırlattığı nesnenin kendisine verilmesini ister ve yeniden nesneyi fırlatır.

Açıklama

Bebeğin gelişigüzel fırlatması, kendisi ve çevresi için tehlike oluşturabilecek nesnelere erişiminin olmaması konusunda ebeveyn/eğitimci/bakım veren önlem almalı ve dikkatli davranmalıdır.

Gelişim Göstergesi Püre ya da lapa kıvamındaki besinleri yutar.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin gelişimsel olarak gereksinimi olan besinleri (yoğurt, patates, muz gibi) püre ya da lapa olarak bebeğe verir. Bebeğin bu besinleri emerek yutması beklenir.

Açıklama

Ek besinlere başlanan bu süreçte bebeğin damak tadına uygun besinlerin belirlenmesi önem taşır. Bebeğin öncelikle tercihleri belirlenir ve o besinler bebeğe sunulur. Ardından yeni lezzetler ve karma tatlar denenmeye başlanmalıdır.

DEĞERLENDİRME

Kısa süreli oturma, kısmi olarak gövde kontrolünün sağlanması, ağırlığını aktararak dönme ve uzanma hareketleri ile nesneleri tanımak, kontrol etmek ve onlarla ses çıkarma girişimlerinin kendiliğinden veya öğrenme süreçlerinde gerçekleşip gerçekleşmediği takip edilir.

Bebeğe ilişkin bilgiler gelişim gözlem formuna kaydedilir, değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli düzenlemeler gerçekleştirilir.

7. AY

Gelişim Göstergesi Desteksiz oturur.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin desteksiz oturarak oyun oynayabileceği ortamlar hazırlar. Eğitimci, bebeği düz bir zemine ya da bebek masasına oturtur. Bebeğin önüne ilgisini çekecek oyuncaklar koyar. Yetişkin, bu oyuncaklar hakkında konuşur. Bebeğin elleriyle yerden, bedeninden, herhangi bir nesneden (yastık ya da duvardan) destek almaksızın bağımsız biçimde oturup oturmadığı gözlenir. Bebeğin desteksiz olarak üst ve alt gövdesinin kontrolünü sağlayarak 4-5 saniye oturması takip edilir.

Açıklama

Üst ve alt gövde kontrolünün sağlanmamış olması durumunda uygun destekler eğitimci tarafından bebeğe sunulur ve bebeğin bu konuda pratik yapması sağlanır. Bu destekler, bebeğin bağımsız olarak oturabilmesi için yavaş yavaş geri çekilir.

Gelişim Göstergesi Elleriyle ayaklarını tutar.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Bebek sırtüstü yatarken yetişkin, onun ayaklarına ponpon, kurdele gibi nesneler takar. Bebeğin bu minik nesnelere ilgi göstermesini ve elleriyle ayaklarını tutmasını bekler.

Açıklama

Bebeğin ayaklarına takılacak nesnelerin ona zarar veremeyecek özellikte olmasına ve nesneler ayaklarında takılıken tek başına bırakılmamasına dikkat edilmelidir.

Gelişim Göstergesi Kol altlarından desteklendiğinde adım atar.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeği kollarının altından dik tutup ayağa kaldırır. Bebeğin tepki olarak yürüme hareketini bacaklarıyla verip vermediği, adım atıp atmadığı gözlenir.

Açıklama

Öğrenme sürecinin uygun sıklıkta tekrarlanmasının bebeklerde istemli yürüme davranışının artmasına, uzuvların güçlenmesine ve koordinasyonun sağlanmasına katkı sunar.

Gelişim Göstergesi Otururken emekleme pozisyonuna geçer.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebek otururken biraz uzağına ilgisini çeken bir nesne koyar. Bebeğin, belden öne doğru eğilerek emekleme pozisyonuna geçmesini bekler.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeği emeklemesi için güdülerken uzak mesafeler belirlememeye özen göstermelidir.

Gelişim Göstergesi

Yüzüstü pozisyondan sırtüstü pozisyona geçer.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Eğitimci, bebek yüzüstü yatarken onun görebileceği şekilde ilgisini çeken bir nesneyi hareket ettirir. Bu sırada onunla konuşarak sırtüstü pozisyona dönmesini izler.

Açıklama

Bebeğin yüzüstü pozisyondan sırtüstü pozisyona dönmesi için öğrenme sürecindeki müdahalelerde bulunulacağı gibi bebeğin kendiliğinden de dönmesi gerçekleşebilir. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, her iki durumda da bebeğin güvenliğini sağlamak için yatılan yerin alçak olmasını sağlamalı ve düşme riskine karşı koruyucu yumuşak bariyerler (yastık, battaniye gibi) oluşturmaktadır.

Gelişim Göstergesi

Tutunarak ayakta durur.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren bebeğin koltuk, kanepesi gibi bir yere göğsünü yaslayarak ayakta durmasını sağlar. Bebek, kolları ve elleriyle kanepesi veya koltuk gibi bir yüzeyden destek alarak ağırlığını ayaklarına ve bacaklarına vermeye çalışır. Bu süreçte ayakta durma pozisyonunu 2-3 saniye boyunca koruması beklenir. Bu hareket, bebeğin kas gücü ve denge gelişimi için önemli bir adımdır.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, olası bir denge kaybetme riskine karşı bebeğin tutunduğu nesne ve çevresinde ona zarar verecek durumların oluşmaması için gerekli önlemleri alır. Bebeğin ayakta durmasının ardından onu motive edecek şekilde "Ne güzel ayakta durdun, tebrikler!" diyerek bebeği coşkuyla kucaklar.

Gelişim Göstergesi

Aynı eline uzatılan ikinci nesneyi almak için elindeki nesneyi diğer eline geçirir.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebekle oyun oynar. Bebeğin bir elinde oyuncak varken diğer eline de bir oyuncak uzatır. Bebeğin uzatılan oyuncak alması için elindeki oyuncak diğer eline geçirmesini bekler.

Açıklama

Bebeğin eline uzatılan nesnelerin bebeğin avuç içine sığabilecek büyüklükte ve ilgi çekici özellikte olması önemlidir. İkinci nesne, bebeğin dolu olan eline doğru uzatılmalıdır.

Gelişim Göstergesi **İki elinde birer nesne tutar.**

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren bebek henüz oturmuyor ise yastıkla destekleyerek bebeği oturtur. Kendisi de karşısına oturur ve iki eline aynı anda birer oyuncak vererek bebeğin her ikisini de tutmasını izler.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım verenin, bebeğin iki eline aynı anda nesneyi uzatması gerekmektedir.

Gelişim Göstergesi **Her iki elindeki nesneyi birbirine vurur.**

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren bebeğin iki eline birer nesne (küçük tahta kaşıklar, küpler gibi) verir. Kendisi de iki eline birer nesne alır, bebeğin iki elindeki nesneyi birbirine vurarak ses çıkarması için ona model olur. Bebeğin benzer hareketleri yapmasını teşvik eder.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, uygulama sonrası bebeğin tepkisini hemen gözleyemeyebilir. Bebeğin elindeki nesne ile günün farklı zamanlarında ilgilenmesinin sağlanması önemlidir. Bebek, nesneyi tanımak için onu ağızına götürme, bir yere vurma veya iki nesneyi birbirine çarpma gibi çeşitli girişimlerde bulunabilir.

Gelişim Göstergesi **Küçük nesneleri baş, işaret ve orta parmağını kullanarak kavrar.**

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeği bir başka eğitimcinin kucağına oturtur. Masanın üzerine beyaz bir kâğıt koyarak onun üzerine de küp ya da kuru üzüm koyar. Bebeğe kâğıdın üstündeki nesne gösterilerek "Haydi küpü/üzümü al." denir. Bebeğin başparmağı ile diğer parmaklarından birini ya da birkaçını karşı karşıya kullanarak nesneyi kavrayıp kavramadığı gözlenir.

Açıklama

Bebeğin ağına olduğu bir nesnenin kullanılmasına özen gösterilmelidir. Süreçte üzüm kullanılacaksa ebeveyn/eğitimci/bakım veren bebeğin üzümü risk oluşturacak şekilde ağızına götürme ihtimaline karşı dikkatli olmalıdır

Gelişim Göstergesi **Kabın içindeki nesneleri kabı ters çevirerek boşaltır.**

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebekle yere oturur. Bebeğin önüne içinde çingirak, küp, diş kaşıyıcı, top, plastik dolu oyuncaklar gibi farklı büyüklükte ve renkte nesnelerin olduğu bir kap koyar. Bebeğin kabı ters çevirerek içindekileri boşaltması için ona model olur ve onu teşvik eder.

Açıklama

Oturma alanının bebeğin serbest hareket edebileceği özellikte olması gerekmektedir. Mandal sepeti, yoğurt kabı gibi kaplar da kullanılabilir ancak kullanılan bu kapların kesici olmamasına dikkat edilmelidir.

Gelişim Göstergesi **Yiyecekleri kendisine doğru çekmek için parmaklarını kullanır.**

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeği bebek masasına ya da bir başka eğitimcinin kucağına oturtur. Bebeğin erişebileceği mesafeye tanıdık ve isteyebileceği bir besini yerleştirir. Bebeğin besini kendisine doğru çekmek için tırmıklama hareketi gibi hareketler yaparak el parmaklarını kullanması izlenir.

Açıklama

Bebeğin tüketmesinde risk oluşturmayacak besinlerin sunulmasına dikkat edilmelidir. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin besine erişiminde yaşadığı zorlukları gidermek için bebeğin yakınında bulunmalıdır. Bu destek, bebeğin ihtiyaçlarını karşılamasını kolaylaştırır ve onun beslenme sürecinde güvenliğini ve konforunu artırır. Ebeveyn, eğitimci veya bakım veren kişi, bebeğin yakınında bulunmalı ve parmaklarıyla yemek yemesine olanak tanımalıdır.

DEĞERLENDİRME

Bebeğe sunulan desteklerin gittikçe azaltılarak gövde kontrolünü sağladığı desteksiz oturma, küçük desteklerle yer değiştirmeyi deneme girişimleri ve çevresindeki nesneleri tanımaya ve kontrol etmeye yönelik davranışları izlenerek takip edilir. Bebeğe ilişkin bilgiler gelişim gözlem formuna kaydedilir, değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli düzenlemeler gerçekleştirilir.

8. AY

Gelişim Göstergesi **Sırtüstü yatarken oturur pozisyona geçer.**

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebek sırtüstü yatarken nesneyi sallayarak onun ilgisini çeker. Nesne bebekten yavaş yavaş uzaklaştırılır ve nesneyi alabilmesi için bebeğin yere oturması beklenir. Bebek oturamıyorsa önce yan dönmesi sağlanır daha sonra elleri yardımıyla oturması için bebeğe destek olunur.

Açıklama

Süreçte bebeğin güdülenmesi için görsel ve işitsel olarak dikkat çekici bir nesne kullanılmalıdır. Bebeğin yan dönerek destek alıp nesneyi alması için ipucu verir şekilde nesneyi yana doğru sallamak da kolaylaştırıcı bir strateji olarak kullanılabilir.

Gelişim Göstergesi **Emekler.**

Öğrenme-Öğretme Süreci

Bebek rahatça emekleyebileceği bir yere konur. "Gel, gel!" diyerek ya da sevdiği bir nesne gösterilerek emeklemesi için cesaretlendirilir.

Açıklama

Emekleme becerisi, 6-10 ay arasında görülebilir. Bazı bebekler hiç emeklemeden yürüyebilir. Bu durum normal kabul edilmelidir.

Gelişim Göstergesi **Başparmağı ile herhangi bir parmağını karşı karşıya getirir.**

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebekle oynarken oyuncak veya nesneyi bebeğin eline verir. Oyunağı baş ve herhangi bir parmağı ile tutması için yardımcı olur. Tuttuğu oyuncak kutunun içine atma oyununu bebeğe önce kendisi model olarak gösterir. Sonra bebeği aynı hareketi yapması için cesaretlendirir.

Açıklama

Bebek nesneyi bağımsız olarak tutamazsa yetişkin, bebeğin elini kavrayıp nesneyi birlikte almaya çalışmalı ve bebek ile konuşmalıdır. Örneğin "Eveettt!(çocuğun adı) Bu ... (nesnenin adı) alalım." der.

Gelişim Göstergesi **İki elinde nesne varken elindeki nesnelerden birini bırakarak uzatılan üçüncü nesneyi alır.**

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebekle oyun oynarken her iki eline de birer oyuncak verir. Bunları tutarken bebeğe üçüncü oyuncakı uzatır. Bebeğin elindeki bir oyuncakı bırakıp uzatılanı almasını bekler.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebekle günün farklı zamanlarında bu uygulamayı tekrar etmelidir. Bebeğe sunulacak olan üç nesnenin de bebek için ilgi çekici olmasına dikkat edilmelidir.

Gelişim Göstergesi

Kucağa alınmak için yetişkine doğru kollarını uzatır.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin karşısına geçer ve onu kucağına almak için sesli olarak "Gel, geel, gel!!!" diyerek kollarını ona doğru uzatır. Bebek de ona doğru kollarını uzatıyorsa yetişkin yaklaşarak onu kucağına alır. Bebeğin davranışlarını dikkatle takip eder.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğe "gel gel" hareketi yaptığında bebek kollarını uzatarak yetişkine yöneliyorsa kucağa alınmalı ve biraz dolaştırılmalıdır.

Gelişim Göstergesi

Yardımla bardaktan su içer.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğe yakın bir mesafede durup bebeğin bardağı iki eliyle kavrayarak doğru şekilde tutarak su içmesine yardımcı olur. Bebeğin yardımla su içmesi izlenir.

Açıklama

Kullanılacak bardağın çok büyük, geniş ve ağır olmamasına, bebeğin tutmasına uygun boyutta kavramaya olanak tanınmasına ve uygun materyalden yapılmış olmasına dikkat edilmelidir.

DEĞERLENDİRME

Bebeğin vücudunu kontrol edip emekleyerek bağımsız yer değiştirme ve nesneleri kontrol etme konusunda ustalaşıp ustalaşmadığı parmak hareketleri takip edilerek anlaşılır. Bebeğe ilişkin bilgiler gelişim gözlem formuna kaydedilir, değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli düzenlemeler gerçekleştirilir.

Gelişim Göstergesi**Eşyaya tutunarak ayağa kalkar.****Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebekle oyun oynar. Oyun sırasında bebeğin ilgi duyduğu bir nesneyi onun erişebileceği kanep, koltuk gibi bir yere koyar. Nesneyi alması için bebeği cesaretlendirir. Bebeğin tutunarak ayağa kalkmasını bekler.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin tutunarak ayağa kalktığı eşyanın bebeğin hareketinden dolayı yer değiştirmeyecek özellikte olmasına dikkat etmelidir. Ayrıca bebeğin ayağa kalktığı zeminin kaygan olmayan, bebek için risk oluşturmıyacak özellikte olması sağlanmalıdır.

Gelişim Göstergesi**Ayaktayken bir eliyle tutunarak diğer eliyle yerdeki nesneyi alır.****Öğrenme-Öğretme Süreci**

Bebek kanep, koltuk gibi bir yere tutunup ayakta dururken eğitimci, bir nesneyi bebeğe gösterir ve kısa bir oyun sonrası nesneyi yere düşürür. Bebeğin bir eliyle tutunduğu yerden dengesini sağlayarak yere düşen nesneyi alabilmesi konusunda onu cesaretlendirir.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, kullanılacak nesnenin yapıldığı malzemenin düşmeye karşı zarar vermeyecek özellikte ve bebeğin eliyle kavrayacağı büyüklükte olmasına dikkat etmelidir.

Gelişim Göstergesi**Elindeki nesneyi bir kabın içine atar.****Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin önüne ilgisini çekecek küçük nesneler koyar. Ona dokunması ve kavraması için fırsat tanır. Gerekirse nesneyi bebeğin eline doğru uzatır. Bebeğin bu küçük nesneleri parmakları ile tutmasını bekler. Eğitimci, yerdeki nesneleri bir kabın içine koyarak bebeğe model olur. Bebeği de nesneleri kabın içine koyması için cesaretlendirir. Bebek nesneleri kabın içine koyduğunda onu alkışlar, tebrik eder.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin eline tutması için verdiği küçük nesnelere (yutma, boğulma gibi tehlikelere karşı) dikkat etmelidir.

Gelişim Göstergesi Nesnelerle oyun oynar.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeği uygun bir zemin üzerine oturtur. Bebeğin önüne onun eliyle tutup kavrayabileceği nitelikte ve sallandığında farklı sesler çıkaran renkli nesneler koyar. Bebeğin herhangi bir nesneyi eline alıp incelemesini ve onunla oynamasını izler.

Açıklama

Bebeğe sunulan nesnelerin görsel ve işitsel olarak dikkat çekici olmasına özen gösterilmelidir.

Gelişim Göstergesi Parmaklarıyla nesneleri dürter.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin önüne düğmele-ri ve/veya delikleri olan nesneler koyar. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin ilgisini nesnelere çeker. Bebeğin işa-ret parmağı ile düğmelerin deliklerine parmağını sokmaya çalışmasını, onları dürtmesini takip eder.

Açıklama

Bebek için seçilen nesnelerin bebeğin parmağını sıkıştır-mayacak özellikte olmasına dikkat edilmelidir. Bebeğin emekleyerek elektrik prizi, anahtar deliği gibi yerlere par-mağını sokmaması için gerekli önlemler alınmalıdır.

DEĞERLENDİRME

Bebeğin kendi bedenini ve nesneler üzerindeki kontrolünü deneyimlemesi, eş-yaya tutunarak ayağa kalkması, bir eliyle tutunurken diğer eliyle yerdeki nesneyi alması, nesnelerle oynaması, nesneleri taşıması ve parmaklarıyla nesneleri dürt-rek keşfetmeye çalışması izlenir. Bebeğe ilişkin bilgiler gelişim gözlem formuna kaydedilir, değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli düzen-lemeler gerçekleştirilir.

Gelişim Göstergesi Eşyaya tutunarak sıralar.**Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin sevdiği bir nesneyi sehpa, kanepeler gibi yüksekte ve uzakta bir yere koyar. Bebeği nesneyi alması ve eşyalara tutunarak yürümesi için cesaretlendirir. Nesne yavaş yavaş çekilerek bebekten uzaklaştırılır. Bebeğin eşyaya tutunarak yürümesi izlenir.

Açıklama

Bebeğin tutunacağı eşyanın tutunma sırasında kaymayacak ağırlıkta ve zemin üzerinde olmasına dikkat edilmelidir.

Gelişim Göstergesi Tek eli ile eşyaya tutunarak yürür.**Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin sevdiği ve ilgisini çeken nesneyi ulaşabileceği sehpa ya da kanepenin üzerine koyar. Bebeği, nesneyi alması ve eşyaya tek eliyle tutunarak yürümesi konusunda cesaretlendirir. Bebek tutunarak ayakta bekliyor ve yürümüyorsa nesneyi yavaş yavaş ondan uzaklaştırır. Bebeğin nesneye doğru yürümesini sağlamak için sözlü iletişim ve işaret etme yoluyla onu teşvik eder.

Açıklama

Bebeğin tutunacağı eşyanın tutunma sırasında kaymayacak ağırlıkta ve zemin üzerinde olmasına dikkat edilmelidir.

Gelişim Göstergesi Kutunun içindeki nesneleri tek tek çıkarır.**Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebekle oynamak için karşısına oturur ve küçük nesneleri önlerindeki kutulara atar. Kutuyu sallayarak ilgisini çeker ve nesneleri kutudan çıkarması için ona model olur. Bebeğin kutu içindeki nesneleri tek tek çıkarmasını bekler.

Açıklama

Bebek, nesneleri kutunun içinden almadığında ya da kutu ile ilgilenmediğinde zorlanmamalıdır. Oyun, bir süre geçtikten sonra tekrar denenebilir. Zorlamadan bebeğin elini kutuya sokmasına yardım edilebilir. Kutu içine bebeğin en çok ilgisini çeken nesneler konulmalıdır.

Gelişim Göstergesi Nesneleri, eliyle ileri-geri hareket ettirir.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren bebeğe araba, kamyon, tren gibi kolayca hareket edebilen tekerlekli oyuncaklar verir. Bebeğin zeminde iterek tekerlekli nesneleri hareket ettirmesini izler.

Açıklama

Bebeğe verilecek oyuncakların çıkardıkları seslerin çıkarılması yoluyla ve eğitmenin bebeğin erişebileceği kadar uzağında durarak "Haydi bana ...(oyuncağın adını söyleyerek) getir." demesiyle bebek cesaretlendirilir.

Gelişim Göstergesi

Küçük nesneleri toplamak için baş ve işaret parmağını kullanır.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeği uygun bir zeminde oturtur. Bebeğin önüne baş ve işaret parmağını kullanarak kavrayıp tutabileceği nitelikte kuru üzüm gibi nesneler koyar. Bebeğin bu nesneleri baş ve işaret parmağını kullanarak toplaması beklenir.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin küçük nesneleri yutarak boğulma tehlikesine karşı dikkatli olmalıdır. Ayrıca bebeğin yerdeki tüy, toprak gibi maddeleri tutup ağzına götürmemesine dikkat etmelidir.

Gelişim Göstergesi

Küçük lokmalar hâlinde parçalanmış yarı katı ve katı yiyecekleri kendisi alıp yer.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Bebeğin önüne yutabileceği büyüklükte (lokma hâlinde bisküvi ya da ekmek kabuğu gibi) ve kıvamda (püre ya da lapa) yiyecekler konulur. Bu besinleri bebeğin kendi girişimiyle eline alıp yemesi izlenir.

Açıklama

Bebeklerin bu gelişim aşamasında karınlarını doyurma girişimleri, düzenli ve temiz bir ortam kaygısı gözetilmeksizin eğitimci tarafından teşvik edilmelidir.

Gelişim Göstergesi

Kaşıkla ağzına yiyecek götürmeye çalışır.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren gözetiminde bebeğin önüne rahatlıkla erişebileceği şekilde yutabileceği besinler (püre, lapa şeklinde) tabak içinde getirilir. Bebeğin kullanımına uygun boyutta kaşık verilmesine dikkat edilir. Bebeğin kaşığı kullanarak ağzına yiyecek götürmeye çalışması izlenir. Ebeveyn/eğitimci/bakım verenin bebeğin beslenme girişimini "Ne güzel tuttun kaşığı sen, tebrikler, afiyet olsun!" gibi pekiştiricilerle desteklemesi teşvik edici olacaktır.

Açıklama

Süreçte bebeğin kendi kendine beslenmesi takip edilirken yutma konusunda olası bir riske karşı besinlerin bebeğin yutabileceği büyüklükte, kıvamda olmasına özen gösterilmelidir. Diğer yandan bu süreçte bebek, eğitimci tarafından gerekli bir müdahale olasılığına karşın gözetiliyor olmalıdır.

DEĞERLENDİRME

Bebeğin sürünme, emekleme, sıralama, destekle yürüme gibi yer değiştirme denemelerine olanak tanıyan güvenli fiziksel koşullar sağlanarak gelişimleri oyunlarla izlenerek değerlendirilmelidir. Ayrıca gerek oyun gerekse beslenme açısından bebeğin parmaklarını kullanmasındaki ustalaşma takip edilmelidir. Beslenme konusunda bebeğin denemeler yapmasına uygun materyal ve ortam sağlanmalı ve bebeğin beslenme süreci kayıt altına alınmalıdır. Bebeğe ilişkin bilgiler gelişim gözlem formuna kaydedilir, değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli düzenlemeler gerçekleştirilir.

Gelişim Göstergesi**Ortalama iki saniye ayakta yardımsız durur.****Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin koltuk altlarından tutarak yardımla ayakta durmasını sağlar. Bebek dengesini sağladıktan sonra desteğini kısa bir süreliğine çeker. Bebeğin düşmemesi için dikkat eder ve onu cesaretlendirir.

Açıklama

Bebeğin yaşayabileceği olası bir denge kuramama ya da dengeyi devam ettirememeye durumuna karşın ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğe erişebilecek yakınlıkta olmaya ve bebeğin güvenliğini sağlamaya özen göstermelidir.

Gelişim Göstergesi**Ellerinden tutulunca bir-iki adım atar.****Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin arkasına geçip iki elinden tutar. Bebeği adım atması ve yürümesi için sözlü ve fiziksel olarak cesaretlendirir. Bebeğin aldığı bu destekle bir-iki adım atması beklenir.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, yürüme denemelerinin yapıldığı zeminin bebeğin kaymayacağı ve kendini güvende hissedeceği özellikte olmasına dikkat etmelidir.

Gelişim Göstergesi**Oturarak top oynar.****Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, yere bacakları açık bir şekilde oturur. Bebeği de karşısına aynı şekilde oturtur. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, topu iki elini kullanarak bebeğe doğru iter. Bebeğin de topu kendisine doğru itmesini bekler.

Açıklama

Süreçte kullanılacak topun büyüklüğü, bebeğin yaşı ile ters orantılı olmalıdır. Bebeğin yaşı küçüldükçe kullanılacak top büyüklüğü artmalıdır. Örneğin bu çalışmada ortalama 12 cm çapında büyük boy bir top kullanılabilir.

Gelişim Göstergesi**Ayakta dururken oturma pozisyonuna geçer.****Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeği oyuna davet eder ve yere oturması için teşvik eder. Bebek tutunarak beklerken eğitimci yanına gelir ve yere oturur. Bebeğin tutunduğu nesneyi ya da eşyayı bırakarak yere oturması beklenir.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, zeminin bebeğin kaymayacağı ve kendini güvende hissedeceği özellikte olmasına dikkat etmelidir.

Gelişim Göstergesi

Küçük nesneleri dar ağızlı bir kaba atar.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeği rahat ve uygun bir zemine oturtur. Bebeğin önüne farklı büyüklükte ve renkte nesneler koyar. Bu nesneleri dar ağızlı plastik bir kabın içine atmasını ister, gerektiğinde ona model olur.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin önüne konulacak olan nesnelerin dikkat çekici renkte olmasına ve yutma riskine karşı zarar vermeyecek büyüklükte olmasına özen göstermelidir.

Gelişim Göstergesi

Çift kulplu bardağı kaldırır.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren; bebeğin eline içinde az miktarda su bulunan, kulpları olan bir bardak verir. Bebeğin iki eliyle bardağı kulplarından tutarak ağızına götürüp içindeki sıvıyı içmesini bekler.

Açıklama

Bebeğe verilecek bardağın hafif ve kırılmayacak nitelikte olmasına dikkat edilmelidir.

DEĞERLENDİRME

Bebeğin bağımsız yürüme girişimleri eğitimci tarafından oyunlarla desteklenirken kendiliğinden oluşan davranışlar da değerlendirilmelidir. Sağlık açısından bağımsız beslenme denemeleri ve uygulamalarında parmakların ve elin kavraması gibi bebeğe ilişkin bilgiler gelişim gözlem formuna kaydedilir, değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli düzenlemeler gerçekleştirilir.

12. AY

Gelişim Göstergesi **Çömelme pozisyonundayken ayağa kalkar.**

Öğrenme-Öğretme Süreci Bebek, yerde oturmuş oyun oynarken yetişkin ilgi gösterdiği veya sevdiği bir oyuncacı alması için ona uzatır. Bebeği ayağa kalkıp alması için cesaretlendirir.

Açıklama Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin ayağa kalkarken dengesini kaybetmeyecek hızda hareket etmesine özen göstermelidir.

Gelişim Göstergesi **Saplı nesneleri iter.**

Öğrenme-Öğretme Süreci Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, sapı olan itmeli oyuncacı önce kendi iterek hareket ettirir. Oyuncacı sapından iterek ileri doğru yürümesi için bebeği cesaretlendirir.

Açıklama Ebeveyn/eğitimci/bakım verenin bebeğe vereceği oyuncacığın ittirirken ses çıkartıyor olmasına dikkat edilmesinin bebeğin oyuncacı iterek yürümesinde teşvik edici olacağı unutulmamalıdır.

Gelişim Göstergesi **Basamakları emekleyerek çıkar.**

Öğrenme-Öğretme Süreci Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin merdiveni emekleyerek çıkması için birkaç basamak yukarıya onun ilgisini çekebilecek veya sevdiği bir nesneyi koyar. Bebeği emekleyerek nesneye ulaşması konusunda cesaretlendirir.

Açıklama Bebeğin merdivenlerden çıkması sırasında ebeveyn/eğitimci/bakım veren gözetiminde olmasına ve merdivenlerin yumuşak ve hijyenik özelliğe sahip olmasına özen gösterilmelidir.

Gelişim Göstergesi **Kolları ile güç gerektiren hareketleri yapar.**

Öğrenme-Öğretme Süreci Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebek ile karşılıklı oturur. Eline aldığı küçük nesneyi (kumaş, mendil gibi) bebeğin önüne koyarak dikkatini çeker. Bebek, mendil ile oynamaya başlayınca mendilin bir ucundan da yetişkin tutarak mendili hafifçe kendisine doğru çeker. Bebeğin elinden alınmaya çalışıldığını düşündüğü nesneyi kol gücünü kullanarak kendisine doğru çekmesi beklenir.

Açıklama

Bu sürecin oyunlaştırılmasına özen gösterilmelidir. Diğer yandan eğitmenin mendili çekmek için güç kullanırken bebeğin de karşı yönde güç uyguladığı bu süreçte bebeğin dengesini kaybetmemesine dikkat etmesi gerekir. Herhangi bir denge kaybına karşın bebeğin oturduğu zeminin yumuşak olması sağlanmalıdır.

Gelişim Göstergesi

Nesnelerin kapağını yerlerine yerleştirir.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Bebek oturur pozisyonda iken önüne tencere gibi kapaklı nesneler konur. Bebeğin bu nesnelerin kapaklarını tek hareketle açması/kapatması ve yerlerine yerleştirmesi beklenir. Eğitmen, gerektiğinde bebeğe yardımcı olur.

Açıklama

Küçük çaydanlık ya da tencereler bu amaçla kullanılabilir.

Gelişim Göstergesi

Kalın yapraklı kitap sayfalarını çevirir.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitmen/bakım veren, bebeğe sayfaları kalın karton, bez, naylon veya mukavvadan yapılmış, gelişimsel açıdan uygun resimli çocuk kitabı verir. Bebeğin kitabın sayfalarını eliyle çevirmeye çalışması için gerektiğinde ona model olur ve onu teşvik eder.

Açıklama

Kullanılacak kitabın bebeğin kavramasına uygun kalın sayfalı bebek kitabı olmasına özen gösterilmelidir.

Gelişim Göstergesi

Kaşıkla yardımsız yemek yer.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitmen/bakım veren gözetiminde bebeğin önüne rahatlıkla erişebileceği şekilde yutabileceği besinler konur. Bebeğin kullanımına uygun boyutta kaşık verilmesine dikkat edilir. Bebeğin kaşığı kullanarak kendi kendine dökerek de olsa yemek yemesi izlenir. Ebeveyn/eğitmen/bakım veren, bebeğin beslenme girişimini "Ne güzel tuttun kaşığı sen, tebrikler, afiyet olsun!" gibi pekiştireçlerle desteklemesi teşvik edici olacaktır.

Açıklama

Süreçte bebeğin kendi kendine beslenmesi takip edilirken yutma konusunda olası bir riske karşı besinlerin bebeğin yutabileceği büyüklükte ve kıvamda olmasına özen gösterilmelidir. Diğer yandan bu süreçte bebek, ebeveyn/eğitmen/bakım veren tarafından gerekli bir müdahale olasılığına karşın gözetiliyor olmalıdır. Bebeklerin bu gelişim aşamasında karınlarını doyurmak konusundaki girişimleri düzenli ve temiz bir ortam kaygısı duyulmaksızın eğitmen tarafından teşvik edilmelidir.

Gelişim Göstergesi **Çorabını ve şapkasını çıkarır.**

Öğrenme-Öğretme Süreci Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin giysilerini değiştirirken bebekten istediğinde ya da günlük yaşantıda bebeğin çorabını ve şapkasını çıkarmasını gözlemler.

Açıklama Bebeğin giysilerinin değiştirilmesi sırasında çorabını ve şapkasını üzerindeki aksesuarlar açısından kendisine zarar verecek (koparma, ağzına götürme ve yutma) şekilde kullanmasına karşın gerekli önlemler alınmalıdır.

Gelişim Göstergesi **Kalemi avucuyla tutar.**

Öğrenme-Öğretme Süreci Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin önüne kolayca karalama yapabileceği büyük kâğıt (A3) ve eline kolay kavrayabileceği kalın, renkli bir kalem verir. Bebek kalemi avucu içinde tüm parmakları ile tutar. Bebeğin kalemin ucunu kâğıda değdirerek karalamalar yapmasına fırsat verilmelidir.

Açıklama Bebeğe verilecek kalemin kalın gövdeli olması gerekmektedir. Farklı renklerdeki kalemler bebeğin daha çok ilgisini çekebilir.

Gelişim Göstergesi **Eline verilen kalemle kâğıda karalamalar yapar.**

Öğrenme-Öğretme Süreci Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeği rahat şekilde masaya oturtur. Bebeğin önüne kâğıt ve kalın keçeli kalem konur. Gerekirse bebeğin eline kalem yerleştirilir. Bebeğin kâğıda karalamalar yapıp yapmadığı gözlemlenir.

Açıklama Bebeğe verilecek kalemin bebeğin yaşı ile ters orantılı biçimde kalın gövdeli ve kalın uçlu olmasına özen gösterilmelidir. Diğer yandan bebeğin kalemi ağzına götürme ihtimali göz önünde bulundurularak müdahale için hazırlıklı olunmalıdır.

DEĞERLENDİRME

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bu gelişim döneminde bebeğin pozisyon değiştirirken dengesini koruma, merdiven üzerinde yer değiştirme, nesne kullanarak yer değiştirme, elleri ve kolları ile güç gerektiren hareketleri yapma, kalem gibi nesneleri kontrol etme, karalamalar yapma ve beslenme, giyinme-soyunma gibi öz bakım, sağlık konularındaki davranışlarını izler. Gelişim izleme formundaki ilgili aylara ait maddeler gözlenerek değerlendirilir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli düzenlemeler yapılır.

Gelişim Göstergesi Yardımsız yürür.**Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebek oyun oynarken onun ilgisini çeken veya sevdiği bir nesneyi oyun alanı içine koyar. Bebek, kol ve bacaklarını açarak dengesini sağlar ve yardımsız yürüyerek nesneye ulaşır.

Açıklama

Bebeğin yürüme çalışmaları esnasında denge gelişimini sağlamak için farklı zeminlerde (kum, çakıl taşlı alan, beton zemin gibi) yürütmesine fırsat verilmelidir. Yürüme alanında bebek için tehlike yaratacak unsurların olmamasına dikkat edilmelidir. Ayrıca bebeğin hızlı hareket etmesini gerektiren oyunlarda (yakalama oyunu gibi) bebek, yürüme yerine emeklemeyi tercih edebilir. Bu, doğal karşılanmalıdır.

Gelişim Göstergesi Elinde nesne taşıyarak yürür.**Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocukla oyuncak toplama oyunu oynar. Çocuğun eline aldığı oyuncacı yerine götürmesini gözlemler.

Açıklama

Bebeğin taşıyacağı nesne/lerin bebeğe uygun büyüklükte ve ağırlıkta olmasına dikkat edilmelidir. Bazen bebeklerin boylarına ve ağırlıklarına uygun olmayan nesneleri taşıma girişimi olabilir. Bu gibi girişimler açısından bebek gözetim altında bulundurulmalı, gerekirse müdahale edilmelidir.

Gelişim Göstergesi Yerdeki bir nesneyi eğilerek alır.**Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğun yerdeki nesneyi bir yere tutunmadan almasını izler.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğun bulunduğu alandaki yere ilgisini çekecek nesneler yerleştirerek bu süreci gözlemleyebilir.

Gelişim Göstergesi Geri geri yürür.**Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebek ayakta dururken geri geri yürümeyi oyun olarak sunar. Eğitimci kapıyı, çekmeceyi açmak için çocuğu sözlü ve görsel olarak teşvik eder ve geri geri yürümeyi takip eder. Geri geri yürüme için ipli ve sopalı oyuncakların kullanılması da oyunlaştırma ile gelişim göstergesini çalışmak için uygun olacaktır.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, geri geri yürürken düşme, çarpma gibi kazalardan korumak için çocuğa sırtından destek olmalıdır veya geri geri yürümesine yardımcı olmalıdır.

Gelişim Göstergesi

Sabit duran topa ayağı ile vurur.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğun 15-20 cm önüne yere topu koyar ve topa ilgisini çeker. Çocuğun ayağı ile vurarak topu kendisine doğru atmasını ister. Çocuğun topa ayağıyla vurarak hareket ettirmesi izlenir.

Açıklama

Süreçte kullanılacak topun büyüklüğü bebeğin yaşı ile ters orantılı olmalıdır. Bebeğin yaşı küçüldükçe kullanılacak top büyüklüğü artmalıdır. Örneğin bu çalışmada ortalama 20 cm çapında büyük boy ya da 12 cm çapında orta boy bir top kullanılabilir.

Gelişim Göstergesi

Belirli bir yüksekliğe tırmanır.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin ilgisini çeken bir nesneyi kanep, koltuk gibi yüksekte bir yere koyar. Bebeğin nesneye ulaşmak için yardımsız olarak koltuğa, kanepye tırmanmasını bekler. Tırmanılacak eşyanın yüksekliğinin bebeğin dizini/bacağını atmasına olanak tanıyacak yükseklikte olması gözetilmelidir.

Açıklama

Bebek, 15. ayın sonuna doğru tırmandığı koltuğa ya da kanepye oturur. Tırmanılacak eşyanın bebeğin tırmanma girişiminde kaymayacak/devrilmeyecek ağırlıkta ve kaygan olmayan zeminde olmasına dikkat edilmelidir.

Gelişim Göstergesi

Nesneleri dengeli bir şekilde üst üste koyar.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebekle birlikte bulunduğu mekânı toplarken çocuğun yastık, tabak, kitap, giysi gibi nesneleri üst üste koyması için ona model olur ve fırsat verir.

Açıklama

Bebek iki veya üç küpü düşürmeden kule yaptığında "Aferin!" gibi sözel ifadelerle mutlu olunduğu belirtilmelidir.

Gelişim Göstergesi

Oyunlarda her iki elini eş güdümlü kullanır.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğe oynaması için içinde küçük nesnelerin olduğu çeşitli kaplar verir. Nesneleri kaptan kaba, kaptan yere iki elini eş güdümlü kullanarak doldurmasını ya da boşaltmasını bekler. Bahçede küçük kalıpların içine bir eliyle kalıbı tutup diğer eliyle kum doldurma oyunları oynamasını sağlar.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin her iki elini eş güdümlü kullanmasına yönelik materyaller ile oyun kurup rehberlik ederek model olmaya özen gösterir.

Gelişim Göstergesi

Açılır kapanır nesnelerle açma kapama yapar.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, etrafı keşfe çıkan bebekle birlikte dolaşırken çekmece, dolap kapağı gibi açıp kapatabileceği nesnelere çocuğun dikkatini çeker. Bebeğe "... (çocuğun adı) dolabı/çekmeceyi açalım ve bakalım içinde ne var?" der. Bebeğin çekmeceyi, dolap kapağını açıp kapamasını bekler.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çekmece ve dolapların kapağına dikkat etmelidir. Çocuğun parmağını kıştırmasına, yaralamasına sebep olacak tehlikeleri ortadan kaldırmalı, bunlar sabitlenmeli ve fren sistemi yapılmalıdır.

Gelişim Göstergesi

Her iki eliyle kavradığı nesneyi koparmaya, yırtmaya çalışır.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren ve bebek karşılıklı otururlar. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin önüne artık kâğıt ve benzeri kolay yırtılıp kopartılabilecek materyaller koyar. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğe model olmak için kâğıtları kuvvet uygulayarak yırtar. Daha sonra bebekten de aynı hareketi yapmasını ister.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım verenin bebeğe sunacağı materyalin bebeğin güvenliğini riske atacak nitelikte olmamasına özen gösterilmelidir. Gerekli durumlarda müdahale edebilecek mesafede bebeğe yakın olunmalıdır.

Gelişim Göstergesi

Nesnelerin düğmelerine basar.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebek etrafı keşfe çıktığında ya da günlük rutin işler yapılırken elektrik süpürgesi, televizyon gibi düğmesine/tuşuna basılarak çalıştırılan aletleri çalıştırmaya fırsat verir. Çocukla nesnelerle ilgili konuşur.

Açıklama

Düğmesine basılarak çalıştırılan (oyuncaklar, bazı müzik aletleri, bilgisayar gibi) araçlar bu amaçla kullanılabilir. Fırın, çamaşır makinesi gibi düğmesine basılarak açılan ve çalışan elektronik aletler, bebeğin bunları açması ve herhangi bir tehlike yaratmasına karşı çalıştırılmadığı zamanlarda fişi çekilerek bırakılmalıdır.

Gelişim Göstergesi

Topu, iki eliyle tutarak karşısındakine atar.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebekle karşılıklı ayakta durur. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğe "Haydi, top oynayalım." der. Bebeğe doğru topu atar ve "Şimdi sen de topu bana at!" der ve bebeği karşılıklı top oynamaya teşvik eder. Bebeğin topu iki eliyle atmasını izler.

Açıklama

Süreçte kullanılacak topun büyüklüğü bebeğin yaşı ile ters orantılı olmalıdır. Bebeğin yaşı küçüldükçe kullanılacak top büyüklüğü artmalıdır. Örneğin bu çalışmada ortalama 20 cm çapında büyük boy ya da 12 cm çapında orta boy bir top kullanılabilir.

Gelişim Göstergesi

Suyu kaptan kaba boşaltır.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebekle karşılıklı oturur. İçinde su bulunan çeşitli büyüklükte kaplarla boş olan kapları önüne koyar. Bebeğin suyu kaptan kaba doldurup boşaltmasını gözler.

Açıklama

Bebeklerin bu gelişim aşamasında suyu doldurup boşaltma girişimleri düzenli ve temiz bir ortam kaygısı duyulmaksızın ebeveyn/eğitimci/bakım veren tarafından teşvik edilmelidir.

Gelişim Göstergesi

Küçük nesneleri dar ağızlı kaptan çıkarır.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, dar ağızlı şeffaf küçük bir şişe içine küçük nesneleri koyar, şişeyi sallar ve çocuğun dikkatini çeker. Şişeyi bebeğe vererek oynamasına fırsat verir. Bebeğin bu küçük nesneleri çıkarmak için önce parmağıyla denemeler yapması, sonra şişeyi ters çevirerek küçük nesneleri kaptan çıkarması beklenir.

Açıklama

Bebeğin parmağını sokarak nesneyi çıkarabilmesi için şişe içine kurdele ya da kumaş parçaları da konabilir. Uygulama, yetişkinin gözetimi altında olmalıdır. Bebeğin parmağını şişeye sıkıştırmamasına dikkat edilmelidir.

Gelişim Göstergesi

Kollarını, bacaklarını uzatarak giydirilmesine yardımcı olur.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren bebeğin giysilerini değiştirirken bebeğin kollarını ve bacaklarını uzatarak giydirilmesine yardımcı olmasını bekler ve bu süreç gözlemlenir.

Açıklama

Giysi değiştirirken bebeğin rahat edeceği sırada ve şekilde vücut bölümlerini uzatmasına özen gösterilmelidir.

Gelişim Göstergesi

Bezi kirlendiğinde rahatsız olduğunu davranışlarıyla belli eder.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin bezi kirlendiğinde nasıl davrandığını (göstererek, çömelerek, gözden uzak yerlere giderek) gözlemler.

Açıklama

Bebek bezinin kirlendiğini davranışlarıyla belli etmez ise ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeği utandırmaksızın "Haydi, gel, temiz olmaya, temizlenmeye gidelim." diyerek bebeğin bezini değiştirerek rahatlaması için uygun bir ortama götürür.

DEĞERLENDİRME

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren bu gelişim döneminde bebeğin bağımsız yürümelerini, yer değiştirirken nesne kontrolü gerçekleştirmesini, sabit duran topa ayağı ile vurmasını, nesnelere kuvvet uygulamasını, nesneleri üst üste dizmesini, sıvıları kaptan kaba boşaltmasını, öz bakım ve sağlık açısından giyinip soyunmaya yardımcı olmasını ve bezi kirlendiğinde rahatsız olduğunu belirtecek şekilde davranmasını izler. Gelişim izleme formundaki ilgili aylara ait maddeler gözlenerek değerlendirilir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli düzenlemeler yapılır.

Gelişim Göstergesi Elinden tutulduğunda basamakları çıkar.

Öğrenme-Öğretme Süreci Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, merdiven çıkarken çocuğun elinden tutar ve basamakları çıkması için onu cesaretlendirir.

Açıklama Ebeveyn/eğitimci/bakım veren çıkılacak merdivenin derinliğinin bebek için zorlayıcı yükseklikte olmamasına özen göstermelidir.

Gelişim Göstergesi Parmak ucunda yükselir.

Öğrenme-Öğretme Süreci Bebekle bu süreç, ebeveyn/eğitimci/bakım veren tarafından oyuna dönüştürerek gerçekleştirilmelidir. Bebeğin sevdiği ve erişmek istediği bir oyuncak ya da materyali, ebeveyn/eğitimci/bakım veren bebeğin ayaktaiken parmak ucunda yükselerek erişebileceği bir mesafede tutar ve bebeği erişmesi yönünde heyecanlandırmak için nesneyi alçaltıp yükseltir.

Açıklama Bebek, parmak ucunda yükselerek kapı kolunu açabilir, ulaşamadığı yükseklikteki nesneyi alabilmek için parmak ucunda yükselirken örtü gibi nesnelerden destek almaya çalışabilir. Bu tip durumlar tehlike (parmağın kapıya sıkışması, örtü üzerindeki nesnenin üzerine düşmesi gibi) yaratabilir. Dolayısıyla eğitimci, bebeği her an kontrol edebileceği bir mesafede durmalıdır.

Gelişim Göstergesi Bisikleti, ayakları yerdeyken sürer.

Öğrenme-Öğretme Süreci Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeği üç veya dört tekerlekli bisiklete oturtur ve bisikletini sürmesi için destekler. Bebek, ayakları ile bisikleti ilerletir.

Açıklama Bisikletin hareket edeceği alanın kazalara ortam hazırlamayacak şekilde güvenli olması için önceden gerekli önlemler alınmalıdır.

Gelişim Göstergesi Koltuğa veya sandalyeye yardım almadan tırmanır ve iner.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren bebeği tırmanması için koltuğu ve sandalyeyi işaret ederek çağırır. Ardından bebekten etrafta bulunan bir nesneyi vermesi istenerek yardımsız inme davranışında bulunmaya teşvik edilir. Bebeğin yardım almaksızın tırmanması ve inmesi gözlenir.

Açıklama

Ebeveynin/eğitimcinin/bakım verenin bebeğin tırmanacağı özellikte ve yükseklikteki koltuğu ve sandalyeyi sağlaması gerekmektedir.

Gelişim Göstergesi

Kaşık ve çatalı uygun biçimde kullanır.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren bebek yemek yerken onun kaşık/çatal kullanmasına fırsat verir. Gerektiğinde kaşığı tutmasına yardımcı olur. Kaşık ya da çatal kullanarak yemeğini kendi kendine yediğinde bebeği ödüllendirir.

Açıklama

Bu ay aralığındaki bebek, çorba kaşığı kullanamayacağı için küçük tatlı kaşığı verilmelidir. Çocuk beslenirken yalnız bırakılmamalıdır.

Gelişim Göstergesi

Ağız ya da burnu kirlendiğinde rahatsız olduğunu hareketleri ile belli ederek silmeye çalışır.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin ağız ya da burnu kirlendiğinde nasıl davrandığını (göstererek, yüz ve beden hareketleriyle) silmek için çaba gösterip göstermediğini gözlemler.

Açıklama

Bebeğin bu gelişim aşamasında kirlenmekten rahatsızlık duyup temizlenmek konusunda girişimde bulunması uygun temizlik koşulları ve düzeni için kaygı duyulmaksızın eğitimci tarafından nasıl temizlenileceğine rehberlik edilerek teşvik edilmelidir.

DEĞERLENDİRME

Bu gelişim döneminde bebeğin ayaktayken (parmak ucunda yükselme) ve yer değiştirirken (destekle merdiven çıkma) dengesini korumaya, nesne kontrolü ile yer değiştirmeye (ayakları yerdeyken bisikletle ilerleme) yönelik davranışları takip edilir. Bebeğin beslenme (kaşık- çatal kullanma) ve temizlikle ilgili (ağız-burnu kirlendiğinde silmeye çalışma) sağlığa hizmet eden davranışları izlenir. Gelişim izleme formundaki ilgili aylara ait maddeler kayıt altına alınır. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli düzenlemeler yapılır.

Gelişim Göstergesi Merdivenleri, ayağını diğer ayağının yanına getirerek çıkar.

Öğrenme-Öğretme Süreci Ebeveyn/eğitimci/bakım veren basamaklardan çıkarken çocuğu cesaretlendirir. Çocuğun bir ayağının yanına diğerini getirerek çıkmasını izler.

Açıklama Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, gerekli güvenlik önlemlerini aldıktan sonra çocuğun bağımsız olarak merdivenden çıkmasını desteklemelidir. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren gerekli durumlarda dört-beş basamak yukarıya çocuğun sevdiği bir oyuncağını koyarak onu merdiven çıkması için cesaretlendirmelidir.

Gelişim Göstergesi Karşısındakine topu havadan atar.

Öğrenme-Öğretme Süreci Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğun ortalama 1 metre uzağında durur. Önce ebeveyn/eğitimci/bakım veren topu havadan çocuğa atar, daha sonra çocuğun topu ona iki eliyle havadan atmasını ister.

Açıklama Süreçte kullanılacak topun büyüklüğü çocuğun yaşı ile ters orantılı olmalıdır. Çocuğun yaşı küçüldükçe kullanılacak top büyüklüğü artmalıdır. Örneğin bu süreçte 19-21. ay aralığındaki çocuklar için 12 cm çapında orta boy bir top kullanılabilir.

Gelişim Göstergesi Dengeli biçimde koşar.

Öğrenme-Öğretme Süreci Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğun günlük süreçlerde dengesini koruyarak koşmasını takip eder. Çocuğun koşmasını izlemek için eğitimci çocukla kovalamaca oyunu oynar. "Haydi, sen de beni kovalala!" denerek çocuğun dengesini kaybetmeksizin koşup koşmadığı izlenir.

Açıklama Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğa koşması için tehlikesiz ve uygun bir ortam sağlamalıdır. Çocuğu koşturmak için teşvik edecek "kovalamaca oyunu" gibi oyunlar oynamalıdır.

Gelişim Göstergesi Yan yan yürür.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, sırt sırta vermiş ikili sandalye dizisi oluşturur. Sandalyeler arasındaki mesafeyi çocuğun yan dönerek geçebileceği şekilde düzenler. Çocuğu yan yan yürümesi için teşvik eder.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren çocukla birlikte değişik yönlerde yürüme oyunları oynamalıdır. Bu oyun süreci "mış gibi yapma" oyunları ile "Şimdi ormanda dar bir yolda yürüyormuş gibi..." denerek ya da benzer şekilde çocuk teşvik edilerek gerçekleştirilir.

Gelişim Göstergesi

Yardım almaksızın tek ayağının üzerinde bir-iki saniye durur.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren çocuğa "leylek oyunu" oynayacaklarını söyler. Önce yetişkin bir ayağını yerden kaldırır. Yerden kaldırılan ayağın diğer ayaktan ya da bacadan destek almadan ve ellerle bir yere tutunmadan dengede durabilmesi önemlidir. Bu, bebeğin denge ve koordinasyon becerilerinin gelişimini destekler. Bu tür alıştırma sırasında dikkatli olunmalı ve bebeğin güvenliği sağlanmalıdır. Ardından çocuğun benzer şekilde leylek gibi durması istenir ve süreç takip edilir.

Açıklama

Yirmi birinci ayın sonunda çocuğun yarımsız olarak tek ayak üzerinde kısa süreli durmasını sağlayacak etkinlikler yapılmalıdır.

Gelişim Göstergesi

Kitap sayfalarını ikişerli ya da üçerli çevirir.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocukla yan yana rahat bir yere oturur ve birlikte kitaba bakarlar. Eğitimci, çocuğun kitap sayfalarını açması için onu destekler, cesaretlendirir. Çocuk yapamazsa yetişkin ona model olur, çocuğun yapıp yapmadığını gözlemler.

Açıklama

Bu süreç, çocuğun dil gelişimini desteklerken doğal biçimde izlenmelidir. Etkileşimli kitap okunurken çocuktan kitap sayfalarını çevirmesi istenebilir.

Gelişim Göstergesi

Dört-altı küpü üst üste koyar.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren masada çocukla karşılıklı oturur ve küpleri çocuğun önüne koyar. Çocuğa küpleri üst üste koyarak kule yapması söylenir. Kule yaparken çocuğa model olunur veya küpler tek tek eline verilir. Çocuğun düşürmeden en az 4 küpü üst üste yerleştirilmesi izlenir.

Açıklama

Çocuğa verilecek küplerin kenar uzunluğunun 5x5 cm olmasına ve en az 4 tane olmasına özen gösterilmelidir.

Gelişim Göstergesi İri boncukları ipe/çubuğa dizer.**Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren çocuğun önüne içinde iri delikli boncukların olduğu kutu ve ayakkabı bağcığı kalınlığındaki ipi koyar. Eline bir boncuk alır ve çocuğa boncukun deliğini gösterir. Çocuktan boncukları bu ipe dizmesi istenir. Çocuk da eline aldığı boncuğu çubuğa geçirmeye çalışır. Başarılı olduğunda "Aferin!" diyerek çocuk ödüllendirilir. Boncukun deliğini çubuğa denk getiremediğinde rehberlikte bulunarak boncuğu çubuğa geçirmesine yardımcı olunur.

Açıklama

Boncukların iri delikli olması gerekmektedir.

Gelişim Göstergesi Kavanoz kapağını açar.**Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren içinde küçük nesnelerin olduğu şeffaf ve ağzı vidalı kapağı olan kavanozu çocuğa gösterir. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğa "... (çocuğun adı) bu kavanozun kapağını açar mısın?" der. Çocuğun avuç içi ile kavanoz kapağını kavraması ve bileğini de kullanarak kavanozun vidalı kapağını açması beklenir.

Açıklama

Kavanoz kapağının çocuğun avucu ile kavrayabileceği büyüklükte ve kapağının çevirme hareketiyle açılabilir özellikte olmasına dikkat edilmelidir.

Gelişim Göstergesi Yardımla ellerini yıkar.**Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğun boyuna uygun şekilde ellerini yıkayabileceği koşulları oluşturur. Eller yıkılırken suyun, sabunun kullanım sıralaması ve şekli hakkında çocuğu cesaretlendirici sözlü açıklamalarda bulunulur. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren gerektiğinde çocuğa ellerini yıkaması için gerekli yardımı sağlar.

Açıklama

Çocuğa uygun çevresel koşullar hazırlamada güvenliğin (Üstüne çıkılacak yükselti, kaygan olmayan zemin gibi) sağlanması gerekmektedir.

Gelişim Göstergesi Macunsuz diş fırçası ile dişlerini fırçalar.

**Öğrenme-Öğretme
Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren dişlerini fırçalaması için çocuğun yaşına uygun bir diş fırçası verir. Çocuğun diş fırçasını macun olmaksızın fırçalamasını izler.

Açıklama

Çocuğa verilecek fırçanın yaşına uygun büyüklükte ve özellikte olması sağlanmalıdır. Çocuğa beslenme sonrasında fırça verilerek fırçalamanın alışkanlığa dönüşmesine olanak tanınmalıdır.

DEĞERLENDİRME

Çocuğun yan yan yürümesi, dengesini kaybetmeksizin koşması, topu havadan atması, tek ayak üzerinde dengesini koruyarak durma süresi takip edilir. İnce hareket becerileri açısından çocuğun küpleri üst üste koyması, kitap sayfalarını çevirmesi, boncukları dizmesi ve sağlık özellikleri açısından yardımla elini yıkaması ve diş fırçalama hareketlerini yapması izlenir. Gelişim izleme formundaki ilgili aylara ait maddeler kayıt altına alınır. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli düzenlemeler yapılır.

Gelişim Göstergesi **Oyuncağı ipinden çekerek yürür.**

Öğrenme-Öğretme Süreci Ebeveyn/eğitimci/bakım veren çocuğa iple çekip oynatabileceği bir nesne sağlar. Çocuktan nesnenin ipini tutup çekmesini ister. Gerekirse nasıl çekebileceğini gösterir.

Açıklama Ebeveyn/eğitimci/bakım veren çekilecek nesnenin ağırlığının ve ipin uzunluğunun çocuğa uygun olmasını sağlamalıdır.

Gelişim Göstergesi **Merdivenden yardımsız iner.**

Öğrenme-Öğretme Süreci Ebeveyn/eğitimci/bakım veren çocuğa yardım etmeksizin çocuğun merdivenden inmesini takip eder. İnilen merdivenin sonunda çocuğun erişmekten hoşlanacağı bir oyuncak da güdüleyici olarak kullanılabilir. Ebeveynin/eğitimcinin/bakım verenin süreçte yardım gerektiğinde çocuğa ulaşabilecek mesafede olması gereklidir.

Açıklama Çocuğun bağımsız biçimde merdivenden inmesine olanak tanınırken olası bir güvenlik riskine karşı mutlaka eğitimci gözetiminde olması gerekmektedir.

Gelişim Göstergesi **Yerinde zıplar.**

Öğrenme-Öğretme Süreci Çocuğun günlük yaşantısında ve oyunlarında herhangi bir yerden destek almadan zıplaması izlenir. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren çocukla zıplama içeren "Hoplarım, zıplarım daldan elma toplarım" gibi oyunlar da oynayarak çocuğun zıplamasını gözlemleyecek ve pekiştirecek süreçler uygulanmalıdır.

Açıklama Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğun zıplayacağı ortamı, olası çarpma ve düşmelere karşı güvenli şekilde hazırlamalıdır.

Gelişim Göstergesi **Altı-yedi küpü üst üste koyar.**

Öğrenme-Öğretme Süreci Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğun önüne kenar uzunluğunun ortalama 2.5x2.5 cm olan küpler koyar. Küplerden birini alır, masa üzerindeki diğer küpün üzerine koyar. Sonra masada duran diğer küpü de üst üste duran küplerin üzerine koyar. Daha sonra oluşan kuleyi yıkar ve çocuktan aynı uygulamayı yapmasını ister.

Açıklama

Çocuğa verilecek küplerin kenar uzunluğunun 2.5 x 2.5 cm olmasına ve bu küplerden en az yedi tane bulunmasına özen gösterilmelidir.

Gelişim Göstergesi

Kapları boyutlarına göre iç içe yerleştirir.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğa iç içe geçen kaplar, oyuncak kova veya bardaklar verir. Çocuktan bu kapları iç içe geçirmesini ister.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğa verilecek kapların çocuğun kendi bedenine çarpması/vurması durumunda zarar vermeyecek materyalden olmasına özen göstermelidir.

Gelişim Göstergesi

Makasla bir açıklık hamleler ile kâğıdı keser.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğun el büyüklüğüne ve parmak kullanımına uygun çocuk makası verir. Elindeki kâğıdı göstererek "Bu kâğıdı keselim." der. Makası çocuğun tek elinin parmaklarına geçirir. Çocuğun yetişkinin tuttuğu kâğıdı, makası bir kez açıp kapatarak kesmesi izlenir. Gerektiğinde çocuğa model olunur.

Açıklama

Her ne kadar çocuk makası kullanılsa da güvenlik açısından çocuğa rehberlik edilmeli, gerektiğinde çocuğa destek verilerek çocuğun kâğıdı kesmesine yardım edilmelidir.

Gelişim Göstergesi

Nesneyi iki elinin avuçları içinde yuvarlar.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, oyun hamurunu ya da kendi hazırlamış olduğu hamuru çocuğun önüne koyar. Çocuğa model olarak hamurdan bir parça koparıp avuçları içinde yuvarlamaya başlar. Daha sonra yuvarladığı hamuru çocuğa göstererek "Bir tane daha yapalım." der. Çocuğa bir parça hamur verir ve onun da avuçları içinde yuvarlamasını bekler.

Açıklama

Çocuğun hamur parçasını iki avucunun içinde yuvarlamaya başlamasından önce sert ve düz bir zemin üzerinde bir elinin ayası ile dairesel hareketler yaparak yuvarlaması istenir. Ardından hamuru iki avucun arasına alıp dairesel hareketlerle yuvarlaması da beklenen bir davranıştır.

Gelişim Göstergesi **Kalemi üç parmağı ile tutar.**

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren çocuğun önüne kalın kalemler koyar. Model olarak kalemi açık ucu aşağıya bakan şekilde orta parmağı üzerinde baş ve işaret parmağı ile tutar. Kalemi kâğıda değiştirerek karalamalar yapar. Daha sonra çocuğun kalemi aynı şekilde tutarak karalamalar yapmasını bekler.

Açıklama

Bebeğe verilecek kalemin bebeğin yaşı ile ters orantılı biçimde kalın gövdeli ve kalın uçlu olmasına özen gösterilmelidir.

Gelişim Göstergesi **Kâğıdı iki eliyle buruşturur.**

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren çocuğun önüne pelür kâğıt/kâğıt peçete/tuvalet kâğıdı gibi yumuşak kâğıtlar koyar. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, kâğıttan bir parça koparır, kâğıdı iki elinin avuçları arasına alır ve parmaklarını kapatarak buruşturur. Çocuğun da aynı hareketleri yapmasını ister.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğun güvenliğini sağlamak için süreçte çocuğun yanında olmalı, çocuğun kâğıdı ağzına götürmesine engel olmalıdır.

DEĞERLENDİRME

Bu gelişim döneminde çocuğun merdivenden yardımsız inme, yerinde zıplama ve ipli oyuncağı çekerek yürüme davranışları takip edilir. Çocuğun ince hareket becerileri açısından kâğıt buruşturma ve yuvarlama, kalemi üç parmağı ile tutma, makas kullanma ve gün geçtikçe daha çok küpü üst üste dizme (yedi-sekiz) davranışları izlenir. Gelişim izleme formundaki ilgili aylara ait maddeler kayıt altına alınır. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli düzenlemeler yapılır.

Gelişim Göstergesi Topu başının üzerinden ileri doğru atar.**Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocukla aralarında ortalama 2-2,5 metre olacak şekilde ayakta durur. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, elindeki orta boy topu başının üzerinden çocuğa atar. Çocuğun da elindeki topu aynı şekilde başının üzerinden kendisine atmasını bekler.

Açıklama

Süreçte kullanılacak topun büyüklüğü, çocuğun yaşı ile ters orantılı olmalıdır. Çocuğun yaşı küçüldükçe kullanılacak top büyüklüğü artmalıdır. Örneğin bu süreçte 25-30. ay aralığındaki çocuklar için 12 cm çapında orta boy bir top kullanılabilir.

Gelişim Göstergesi Topu hedefe atar.**Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren şişe/kutu/lobut gibi nesneleri, aralarında ortalama 10 cm olacak şekilde yan yana dizer. Bu dizi ile aralarında ortalama 1-1,5 metre mesafe olacak şekilde çocuk ile yetişkin yan yana durur. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, elindeki orta boy topu yerden hedefe doğru atarak şişe/kutu/lobut gibi nesneleri yıkmaya/devirmeye çalışır. Daha sonra topu alıp çocuğa verir ve "Şimdi sıra sende!" der. Çocuğun topu hedefe atmasını bekler.

Açıklama

Süreçte kullanılacak topun büyüklüğü çocuğun yaşı ile ters orantılı olmalıdır. Çocuğun yaşı küçüldükçe kullanılacak top büyüklüğü artmalıdır. Örneğin bu süreçte 25-30. ay aralığındaki çocuklar için 12 cm çapında orta boy bir top ya da 20 cm çapında büyük bir top kullanılabilir.

Gelişim Göstergesi Kaydırdaktan kayar.**Öğrenme-Öğretme Süreci**

Çocuğun kaydırak merdivenlerini çıkması sağlanır.. Çocuğun kaydırak tepesinde, bacaklarını öne uzatarak ayakları önde, kaydırak kenarlarından tutunması desteklenir. Ardından kendisini hafifçe öne itmesi söylenir. Çocuğun kendisini bırakması ve kayarak kaydırdaktan aşağıya inmesi için cesaretlendirilir.

Açıklama

Kaydırakın güvenlik açısından uygun koşulları içerip içermediğini mutlaka kontrol ediniz.

Gelişim Göstergesi Düz ve belirli bir hat üzerinde geriye doğru yürür.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren yere tebeşirle ortalama 2 metre uzunluğunda bir çizgi çizer ya da kurdele yapııştırarak düz bir çizgi oluşturur. Çocuğun çizgi üzerinde geriye doğru yürümesini bekler.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren çocuğun denemesi sırasında olası endişelerine karşı yanında olur ve çocuğu cesaretlendirir.

Gelişim Göstergesi

Yumuşak malzemelerle şekiller oluşturur.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren oyun hamuru ya da kendi hazırladığı çocuğun hamurdan kopardığı küçük parçaları çocuğa verir ve bir süre hamurla istediği gibi oynamasına fırsat tanır. Çocuğun hamurdan parçalar kopararak değişik şekiller yapmasını ister.

Açıklama

Her çocuğa en az elma büyüklüğünde hamur verilmesi gerekir.

Gelişim Göstergesi

Dik çizgiyi kopyalar.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğu masada rahat yazabileceği şekilde oturtur ve kendisi de oturur. Çocuğun önüne kâğıt ve kalem çıkarılır. Sonrasında "Sen de bunun gibi çiz!" denerek çocuktan da dik çizgi çizmesi istenir. Daha sonra çocuğun en az 2,5 cm uzunluğunda ve 30 derecelik bir açıdan fazla eğik olmayan dik çizgiler çizmesi beklenir.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, model olurken çizgiyi yukarıdan aşağıya doğru çizmeye ve çocuğun da çizgilerini bu açıda çizmesine dikkat etmelidir.

Gelişim Göstergesi

Nesneleri belirli bir hat üzerinde yan yana dizer.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren ve çocuk yerde ya da masada oturur. Nesneleri oturdukları yere dağınık olarak koyar. Çocuğun bunları tek bir hat üzerinde yan yana dizmesini ister. Çocuk, nesneleri dizdiğinde bu nesnelerle bir oyun kurması için teşvik edilir.

Açıklama

Çocuğa verilecek nesnelerin güvenlik açısından tehlike oluşturmayacak özellikte olması sağlanmalıdır.

Gelişim Göstergesi

Sekiz küpü üst üste koyar.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuk ile masaya oturur. Çocuğun önüne kenar uzunluğu ortalama 2.5 x 2.5 cm olan küpler koyar. Çocuktan bu küpleri dengeli bir şekilde üst üste koymasını ister.

Açıklama

Çocuğa verilecek küplerin kenar uzunluğunun 2.5 x 2.5 cm olmasına ve bu küplerden en az sekiz tane bulunmasına özen gösterilmelidir.

Gelişim Göstergesi

Kapı kolunu kullanarak kapıyı açar.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Çocuğun bulunduğu odanın kapısı kapalıdır. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuktan diğer odadaki bir nesneyi getirmesini ister ya da "Haydi, kapıyı aç da dışarı/bahçeye çıkalım." der. Çocuktan odanın kapısını açması beklenir.

Açıklama

Çocuğun dengesini kaybetme ya da kapının karşı taraftan farkında olunmaksızın çocuğun üzerine açılma riski için gerekli önlemler alınmalıdır.

Gelişim Göstergesi

Kaşıkla dökmeden yemek yer.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, beslenme süreçlerinde çocuğun kaşığı uygun şekilde tutup masaya ve üzerine dökmezsizin yemek yemesini izler.

Açıklama

Çocuğun kullanımına uygun boyutta kaşık verilmesine dikkat edilir.

Gelişim Göstergesi

Tuvaleti yetişkin gözetiminde kullanır.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren gözetiminde çocuğun tuvaleti gereksinim durumunda kullanmasına olanak tanınır ve çocuk takip edilir.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren tuvalet kullanım şekli ve temizlik için gerekli süreçler hakkında çocukla konuşarak ona rehberlik etmeli ve çocuğa gerekli desteği sağlamalıdır.

DEĞERLENDİRME

Bu gelişim döneminde çocuğun topu karşısındaki kişiye ve hedefe atması, kaydırdan kayması, geriye doğru yürümesi, yumuşak malzemelerle şekiller oluşturmaları, dik çizgiyi kopyalaması, nesneleri bir hat üzerine dizmesi, kapı kolunu kullanarak kapıyı açması izlenir. Sağlık özellikleri açısından öz bakımına katkı sağlayarak kaşıkla dökmeden yemek yemesi ve eğitimci gözetiminde tuvaleti kullanması takip edilir. Gelişim izleme formundaki ilgili aylara ait maddeler gözlenerek değerlendirilir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli düzenlemeler yapılır.

Gelişim Göstergesi Parmak uçlarında birkaç adım atar.

Öğrenme-Öğretme Süreci Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, günlük yaşantıda çocuğun parmak ucunda adımlama davranışlarını gözlemler.

Açıklama Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, günlük yaşantıda çocuğun parmak ucunda adımlama davranışlarını gözlemlemenin yanı sıra çocukla birlikte şarkılı, ritimli, dans ve oyunlar eşliğinde parmak ucunda yürümeyi deneyimleyecek oyunları oynamalıdır.

Gelişim Göstergesi 15-20 cm yükseklikten atlar.

Öğrenme-Öğretme Süreci Ebeveyn/bakım veren/eğitimci, çocukla birlikte merdivenden inerken çocuğun merdivenin son basamağından atlamasını ister.

Açıklama Yetişkin çocuğun iki elinden tutarak basamaktan çift ayakla atlaması için -gerektiğinde- ona destek olmalıdır.

Gelişim Göstergesi Belirli bir uzaklığı (ortalama 15-20 cm) atlayarak geçer.

Öğrenme-Öğretme Süreci Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, yere aralarında yaklaşık 15-20 cm olacak şekilde kâğıtları dizer. Çocuğun kâğıtların üzerinden atlamasını bekler.

Açıklama Çocuğun atlaması için mesafe olarak konulacak materyallerin çocuğun istenen mesafeyi atlayamamasına karşın çocuğa zarar vermeyecek ya da bastığında kaymasına neden olmayacak özellikte olmasına dikkat edilmelidir.

Gelişim Göstergesi Hareket eden topa vurur.

Öğrenme-Öğretme Süreci Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, topa ayağı ile vurarak çocuğa doğru topu atar. Çocuğun kendisine atılan topa durmasını beklemeden karşılayıp vurmasını ister.

Açıklama Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çok hızlı ya da yavaş olmayan bir vuruşla ve çocuğun karşı açısından topu yollamaya özen göstermelidir.

Gelişim Göstergesi Kendisine doğru havadan atılan büyük topu gövde ve kolları ile tutar.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocukla aralarında ortalama 2-2,5 metre olacak şekilde karşılıklı durur. Yetişkin, ortalama büyüklükte bir topu çocuğa doğru atar. Çocuğun topu yakalamak için kollarını uzatması ve yakalamaya çalışmasını bekler.

Açıklama

Süreçte kullanılacak topun büyüklüğü, çocuğun yaşı ile ters orantılı olmalıdır. Çocuğun yaşı küçüldükçe kullanılacak top büyüklüğü artmalıdır. Örneğin bu süreçte 31-36. ay aralığındaki çocuklar için 12 cm çapında orta boy bir top ya da 20 cm çapında büyük bir top kullanılabilir.

Gelişim Göstergesi

Koşarken durup yerdeki nesneyi alıp koşmaya devam eder.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, yere top, ponpon gibi küçük nesneleri koyar. Çocuğun koşarak bu nesnelerden birini yerden alıp tekrar koşmaya devam etmesini ister.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bu gelişim göstergesini takip etmek için süreci oyunlaştırmalıdır.

Gelişim Göstergesi

Alçak engellerin üzerinden atlar.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, iki sandalyenin bacakları arasına yerden beş cm yükseklikte ip bağlar. "Haydi, gel, şimdi seninle bu ipin üzerinden atlayalım." diyerek çocuğun ipin üzerinden atlamasını bekler.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bu gelişim göstergesini takip etmek için süreci oyunlaştırmalıdır. Örneğin "Ormanda karşımıza çıkan bu dal parçasının üstünden atlayalım, haydi gel!" diyerek çocuk cesaretlendirilir.

Gelişim Göstergesi

Pedal çevirir.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğu üç tekerlekli bisiklete oturtur. Çocuğun ayaklarını pedallar üzerine yerleştirmesini bekler. Yukarıda olan pedaldaki ayağını itmesini ve pedalı iki-üç kez çevirerek bisikleti hareket ettirmesini destekler.

Açıklama	Çocuğa pedal çevirmek konusunda anlatımda bulunmak, olası endişesini azaltmak ve onu cesaretlendirmek için yetişkinin ilerlerken çocuğa eşlik etmesi gereklidir.
Gelişim Göstergesi	Modele bakarak yuvarlak çizer.
Öğrenme-Öğretme Süreci	Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, dik çizgi sürecindeki gibi çocuğa ortamı hazırlar ve önce kendisi yuvarlak çizer. Sonrasında "Sen de bunun gibi çiz." denilerek çocuktan da yanına yuvarlak çizmesini ister ve onu cesaretlendirir.
Açıklama	Çocuğa verilecek kalemin çocuğun parmaklarıyla kavramasına uygun özellikte olması gerekmektedir.
Gelişim Göstergesi	Bir eliyle keseceği nesneyi tutarken diğer eli ile makası koordinesiz kullanır.
Öğrenme-Öğretme Süreci	Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğa çocuk makası verir ve "...(çocuğun adı) makas ile bu kâğıdı keselim." diyerek elindeki kâğıdı gösterir. Çocuktan makası tek elinin parmaklarına geçirmesini, diğer eliyle de kâğıdı tutmasını ister. Kâğıdı kesmesi için çocuğu teşvik eder.
Açıklama	Çocuğun kâğıdı makasın kolları arasına koyarak art arda en az iki-üç kez makas açıp kapama hareketi ile kâğıdı kesmesi yeterli sayılabilir. Kâğıtların yaklaşık 10 x 10 cm olması kesme için kolaylık sağlar.
Gelişim Göstergesi	Katlamalar yapar.
Öğrenme-Öğretme Süreci	Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocukla karşılıklı oturur. Kâğıt ya da kumaş benzeri nesneleri çocuğa verir ve çocuktan bunları katlamasını ister.
Açıklama	Çocuğa verilecek materyalin, çocuğun katlamak için kontrol edebileceği uygun büyüklükte olmasına özen gösterilir.
Gelişim Göstergesi	Dokuz küpü üst üste koyar.
Öğrenme-Öğretme Süreci	Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocukla daha fazla sayıda küp kullanarak dengeli kule yapma oyunları oynar.

Açıklama

Çocuğa verilecek küplerin kenar uzunluğunun 2.5x2.5 cm olmasına ve en az dokuz tane olmasına özen gösterilmelidir.

Gelişim Göstergesi

Tüp şeklindeki nesneleri işlevine uygun olarak sıkır.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğun yapıştırıcı, diş macunu, tüp boya gibi nesneleri kullanabileceği fırsatlar yaratır. Çocuktan tüpleri kullanım amacına uygun olarak ve yeterli miktarda sıkarak kullanmasını bekler.

Açıklama

Tüp şeklindeki nesneler kullanılırken çocukların bunları koklama ya da yalama tehlikesine karşı çok dikkatli olunmalıdır.

Gelişim Göstergesi

Çatal kullanır.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, beslenme sürecinde çatal ile yenilecek besinleri çocuğun çatal ile yemesini gözlemler.

Açıklama

Çocuğun kullanımına uygun boyut ve özellikte çatal verilmeye özen gösterilmelidir.

Gelişim Göstergesi

Bağciksız ayakkabılarını giyer.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, günlük süreçlerde çocuğun bağciksız ayakkabılarını giymesini takip eder. Uygulama olarak da çocuğun bağciksız ayakkabılarını nasıl giyineceği konusunda rehberlik eder.

Açıklama

Bağciksız ayakkabı olarak sandalet, yapıştırırmalı ayakkabılar ve panduflar kullanılabilir.

DEĞERLENDİRME

Bu gelişim döneminde çocuğun yükseklikten atlaması, hareket eden topa ayağıyla vurması, parmak uçlarında yürümesi, top tutması, pedal çevirmesi, engellerin üzerinden atlaması, modele bakarak yuvarlak çizmesi, katlamalar yapması, çatal kullanması ve bağciksız ayakkabılarını giymesi izlenir. Gelişim izleme formundaki ilgili aylara ait maddeler gözlenerek değerlendirilir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli düzenlemeler yapılır.

SOSYAL VE DUYGUSAL GELİŞİM ALANI ÖZELLİKLERİ

Sosyal duygusal gelişim süreci; çocuğun kendini ifade edebilmesi, duygularını kontrol edebilmesi, kendisi ve çevresiyle uyum içinde olabilmesidir. Yaşamın ilk yılları, sosyal duygusal gelişim süreci şekillenmeye başladığı en kritik dönemdir. Bebeğin sağlıklı bir birey olarak yetişebilmesi için gerekli olan temel güven duygusu, bağımsızlık ve merak duygusu, araştırma, keşfetme arzusu gibi birçok özelliğin temelleri bu dönemde atılır.

İlk sosyal davranışlar arasında bebeklerin bakım verenine bağıllık göstermesi, temel ihtiyaçlarının karşılanması için ağlama, ses çıkarma gibi yollarla iletişim kurma yer alır. Bebekler kendilerini güvende hissetmek ve rahatlamak amacıyla bakım vereni yakınılarında arar; açlık, rahatsızlık ya da ilgi ihtiyacı gibi durumlarda bakım verene yönelerek bu ihtiyaçlarını ifade ederler. Bu erken dönem tepkileri, bebeğin sosyal gelişiminin başlangıcı olarak çevresiyle kurduğu ilk ilişkilerin temelini oluşturur. Yenidoğan doğuştan getirdiği ayna nöronlar aracılığıyla karşısındaki kişiyi taklit etme davranışı gösterir. Bu sayede bebek çevresini incelemeye ve keşfetmeye başlar. İlk aylarda emme refleksi bebek için bir sakinleştirici işlevi görerek endişe, korku veya yorgunluk durumlarında bebeğin duygularını düzenlemesine yardımcı olur. Bu şekilde bebek yoğun ve olumsuz duygularını düzenlemeye çalışır. Emmek, bebeğin sakinleşmesine ve güvende hissetmesine yardımcı olur. Bu nedenle özellikle bebeğin ilk aylarında emzirilmesi büyük önem taşır. Bebek her istediğinde emzirilmesine izin verilmeli, belirli periyotlarla sınırlama yapılmamalıdır. Zamanla doğal bir beslenme rutini oluşturulması da faydalı olacaktır.

Bebekler ilk altı ay içinde sevinç, şaşkınlık, korku, üzüntü, kızgınlık gibi duygularını yansıtır. Öz farkındalık (ben duygusu) ilk altı aydan sonra kendini gösterir ve kıskançlık, empati, gurur, utanma, suçluluk, mutluluk gibi duygular ile açığa çıkar. İlk aylarda "sosyal gülümseme" dediğimiz tepki, bebeğin ailesiyle pozitif iletişiminin bir sonucu olarak ortaya çıkar. Mutluluklarını, dördüncü ay civarında sergiledikleri gülümseme ve sesli gülme ile gösterirler. Bebekler kızgınlık, acı ya da gereksinimlerini ağlayarak, çeşitli sesler çıkararak, jest ve mimikler yaparak (Örneğin uykusu geldiğinde refleks olarak gözlerini ovuşturması, rahatladığında huzurlu sesler çıkarması gibi.) ifade ederler. Yetişkinler bebeğin çeşitli ihtiyaçları ve bunlara bağlı ortaya çıkan duygu durumlarını yansıtan ipuçlarını izleyerek bebekle etkileşime girebilirler. Bebeğin verdiği bu ipuçlarının gözlemlenmesi, ihtiyaçları ile tutarlı yanıtlar verilmesi bebeğin uyku beslenme vb. konularda rutinler oluşturmaya katkı sağlar. Rutin çocuğun duygusal dünyasında güven ile ilişkilendirildiği için bu dönemden itibaren rutinler oluşturmak oldukça önemlidir.

Bebekler ilk bir yıl içinde temel güven duygusunu kazanırlar. Bu dönemde çocukla ilgilenen yetişkinin verdiği tutarlı ilgi ve bakım çocuğun güven duygusu ve güvenli bağlanma süreçlerinin gelişimi için çok önemlidir. Yabancı kaygısı altıncı aydan sonra başlayıp 13-15. aylarda en yoğun şekilde yaşanır. Bebek tanımadığı kişiler ile karşılaştığında huzursuzlanma, korkma ya da ağlama gibi tepkiler verir. Yine aynı aylarda bebeklerde bakım verenden ayrılma korkusu göze çarpar. Bu ayrılık kaygısı ebeveynleri ya da bakım veren kişi yanından ayrıldığında görülebilir. Bazı bebekler, ebeveyni aynı ev içerisindeki bir

başka odaya geçtiğinde dahi ağlayarak tepkisini gösterebilir. Aynı zamanda bebekler iyi birer gözlemcidirler. Birinci yılın sonunda diğerlerinin duygusal durumunu anlama olarak açıklanan “sosyal referans alma” davranışını sergilerler. Yakın çevresindeki kişilerin yeni durumlara, insanlara veya nesnelere karşı verdikleri tepkileri gözlemler ve bunları kendi tepkilerinde referans alırlar. Çevresindekilerin duygularını yüzlerine bakarak anlayabilirler. Bu sayede çevresindeki yetişkinin tepkilerine bakarak yeni bir duruma nasıl tepki vereceğini öğrenir. Örneğin, ilk kez balon gören bir bebek annesinin ya da bir başka yetişkinin tepkisini gözlemler. Eğer yetişkin balonla neşeli bir şekilde oynuyorsa bebek de balona yaklaşarak onu merakla inceleyebilir ya da dokunabilir. Ancak yetişkin balonu tehlikeli bir nesne gibi görüp korkarsa bebek de bu tepkiye dayanarak balondan uzak durabilir ya da balona ürkek bir tavır sergileyebilir. Bu sosyal referans alma becerisi, bebeklerin çevrelerindeki yeni ve belirsiz durumlara adapte olmalarını sağlar ve hangi durumlarda korkmaları, rahat hissetmeleri veya temkinli olmaları gerektiğini anlamalarına yardımcı olur. Sosyal gelişimde akranlara ilgi gösterme altıncı aydan itibaren başlar. On iki aylık bebekler bir araya getirildiklerinde birbirlerine bakma, yaklaşma ve ses çıkarma yoluyla etkileşime girerler. Artık bu aylarda hareket kabiliyeti gelişen bebekler giden bir kişiye hoşça kal anlamında el sallayabilir.

On ikinci aydan sonra çocuk kendi ismini tanır. Artan dikkat süresi sayesinde çevresindeki kişi ve nesneleri daha uzun süre inceleyerek etkileşime girer. On sekiz aydan iki yaşına kadar sözel olmayan, daha çok zıplama, koşma gibi birbirlerinin davranışlarını taklit ederek ortaya çıkan “akranla oyun” gözlemlenir. İki buçuk yaşlarında sevdiği kişileri taklit ederek rol ağırlıklı dramatik oyunları oynamaya başlarlar. İkinci yılın ortalarına doğru artık çocuklarda utanma, kıskanma, suçluluk, gurur gibi ikincil olarak adlandırılan duygular gelişmeye başlar. Ahlak gelişiminde de önemli bir rol oynayan bu ikincil duygular genellikle yetişkin etkisi ile ortaya çıkmaktadır. İkinci yılın sonuna doğru sembolik oyunlar gözlemlenir. Bu dönemde akranlarıyla çeşitli şekillerde etkileşim gözlenirse de paylaşma henüz istendik düzeyde değildir.

Yaşamın ikinci yılında çocuklar aşırı bağımlılık ile bağımsızlık arasında değişen davranışlar gösterirler. Etraflarındaki kişilere vurarak, onları çekiştirerek, ağlayarak, kuralları reddederek dikkat çekme davranışları sergileyebilirler. Yine aynı dönemde özerklik duygusu gelişen çocuk, yetişkinlerden bağımsız bir şekilde hareket etmeyi ister. Örneğin annesi ile birlikte yürürken annesinin elini tutmak istemez. Bu dönemdeki çocukların kendilerine güvenen bağımsız bireyler olabilmesi için aileleri tarafından güvenli bir ortam sağlandıktan sonra desteklenmeleri çok önemlidir. İki yaşına gelen bebeklerde artık öz-farkındalık duyguları gelişmeye başlar. Kendilerini fiziksel olarak tanırlar. Bir fotoğrafta gördüklerinde kendilerini gösterebilirler. Eğitimciler ve aileler, çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerini iyi gözlemleyip hangi durumlarda nasıl davranılması gerektiğini bilmeli ve bireysel farklılıkları göz önünde bulundurmalıdırlar. Özellikle tuvalet eğitime başlanıldığı zaman çok titiz davranmak veya çocuk tuvaletini söylemeyip altını ıslattığı zaman onu cezalandırmak yanlıştır. İki yaş çocuklarının içinde bulundukları gelişim döneminin özelliğine bağlı olarak gösterdikleri inatçı davranışlara tahammül göstermemek ve cezalandırma yoluna gitmek ya da tam tersi her istediğini yerine getirmek eğitimcilerin yapmaması gereken davranışlardır.

İkinci yılın sonunda ve üçüncü yılda çocuklar, kendilerini ve bağımsızlık isteklerini net bir şekilde ortaya koyarlar. Üç yaşında günlük rutinlerde yetişkinlere yardımcı olmak-

tan hoşlanırlar. Üç yaşındaki çocuklar, sosyal-duygusal yılda gelişimlerinde önemli adımlar atarak çevreleriyle etkileşimlerini artırmaya başlarlar. Bu dönemde çocuklar başkalarıyla oynamayı, paylaşmayı ve iş birliği yapmayı öğrenirler. Duygularını daha iyi tanıma ve ifade etme becerileri gelişirken başkalarının duygularını anlama yetenekleri de artar. Ayrıca benlik kavramları oluşmakta ve öz güvenlerini pekiştirecek deneyimler yaşamaktadırlar. Üç yaşında çocuklar, bağlanma figürleriyle olan ilişkileri sayesinde güven duygusu geliştirirler ve bu güven, sosyal ilişkilerinde sağlıklı bir temel oluşturur. Oyun oynarken rolleri deneyimleme ve grup içinde yer alma arzusu, sosyal becerilerin gelişimini desteklerken duygusal tepkilerin düzenlenmesi konusunda da önemli bir öğrenme fırsatı sunar.

Tüm bunlara ek olarak eğitimcilerin 0-36 aylık grubu çocukların gelişimsel süreçlerinde sağladıkları desteğin çocuğun sosyal ve duygusal gelişimi üzerinde ayrı bir önemi vardır. Bu destek çocukların güven duygusuyla doğrudan ilişkilidir. Bu dönem diğer gelişim alanlarında olduğu gibi çocukların sosyal, duygusal gelişimlerinin temellerinin atıldığı kritik bir dönemdir. Ebeveynler ve bakım verenler ilk bağlanma figürleri olsalar da eğitimciler bu sürecin devamında önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle eğitim ortamlarında eğitimcinin çocukla kurduğu ilişki, çocukların kendilerini güvende hissetmeleri ve olumlu sosyal beceriler geliştirmeleri için oldukça değerlidir. Eğitimci, çocukların duygusal ihtiyaçlarını anlama ve destekleme kapasitesine sahip olmalı, böylece çocukların kendilerini ifade etmelerine ve çeşitli duygusal durumlarla başa çıkmalarına yardımcı olmalıdır. Eğitimci ile çocuklar arasındaki güvenli bağ, çocukların öz güvenlerini artırır ve öğrenme süreçlerini olumlu yönde etkiler. Ayrıca bu tür bir ilişki, sosyal becerilerin gelişimine, arkadaşlık kurma ve grup içinde yer alma gibi becerilerin kazanılmasına olanak tanır.

0-36 ay arasındaki çocuklar için ay ve gelişim özelliklerine uygun bir oryantasyon süreci, onların sosyal ve duygusal gelişimleri açısından kritik bir aşamadır. Bu süreç, bireysel farklılıkları göz önünde bulundurarak planlanmalı ve her çocuğun kendine özgü ihtiyaçlarına göre şekillendirilmelidir. Oryantasyon sürecinde çocukların güvenli bir ortamda hissetmelerini sağlamak amacıyla tanıdık bir yüz olarak eğitimci ve diğer çocuklarla etkileşimlerini teşvik etmek önemlidir. Eğitimci, çocukların duygusal ihtiyaçlarını anlamalı ve onlara duygusal destek sunarak öz güvenlerini artırmalıdır. Ebeveynlerle yapılacak uyum süreci çalışmaları da son derece önemlidir. Ebeveynlere yönelik bilgilendirme toplantıları düzenleyerek okulun felsefesi, eğitim metodları ve çocukların gelişim süreçleri hakkında bilgi verilebilir. Ailelerin çocukları ile ilgili gözlemlerini paylaşabilecekleri etkileşimli oturumlar düzenlemek, evdeki rutinlerle okul arasındaki bağın güçlenmesine yardımcı olabilir. Bu iş birliği, hem ebeveynlerin hem de eğitimcilerin, çocukların gelişimlerini desteklemeleri için uyumlu bir yaklaşım geliştirmelerine olanak tanır.

SOSYAL- DUYGUSAL GELİŞİM ALANI ÖZELLİKLERİ

1-12 Ay

1. AY

Gelişim Göstergesi Kendiliğinden gülümser.

Öğrenme-Öğretme Süreci Bu davranış refleksiftir, istemsiz kas çekilmeleri nedeniyle oluşur.

Açıklama Ebeveyn/eğitimci/bakım veren refleksif gülmeyi izler. Genellikle uyku esnasında ortaya çıkan bu davranışın henüz sosyal bir anlamı yoktur. Bebekler birinci ayda bu gelişim özelliğini gösterir.

Gelişim Göstergesi Dokunsal uyaranlara tepki verir.

Öğrenme-Öğretme Süreci Ebeveyn/eğitimci/bakım veren baş veya işaret parmağı ile bebeğin yanağına, çenesine, elinin üzerine, ayağına, bacağına, karnına, sırtına yumuşak ve nazik bir biçimde dokunur. Bebeğin ellerini, saçını ve yüzünü yumuşak bir şekilde okşar. Bu süreçte zaman zaman ponpon, pamuk gibi yumuşak dokulu sünger ve kumaşlar da kullanılabilir.

Açıklama Dokunsal uyaran bebeğin kendini güvende hissetmesini sağlar. Birçok gelişimsel alanda destekleyicidir. Bebeğin ihtiyaçlarını karşılarken sakın dokunuşlar bebeğin iyi hissetmesini sağlar. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren bebeğe ponpon, pamuk gibi yumuşak dokulu sünger ve kumaşlarla, parmak uçlarıyla yavaş ve dairesel hareketlerle de dokunabilir.

Gelişim Göstergesi Kucağa alındığında sakinleşir.

Öğrenme-Öğretme Süreci Ebeveyn/eğitimci/bakım veren bebeği sık sık kucağına alır.

Açıklama Bebek için ebeveyn/bakım verenden gelen en iyi dokunsal uyaran sevgi dolu bir kucaklamadır. Bebeğe sık sık dokunmak, yumuşak bir biçimde konuşmak, sakın şarkılar, ninniler mırıldanmak bebeğin aynı zamanda ilk sosyal ilişkilerinin başlangıcıdır.

DEĞERLENDİRME

Bebeğin ilk ayda kendiliğinden gülümseme, dokunsal uyaranlara tepki verme, kucağa alındığında sakinleşme gibi davranışları gösterip göstermediği izlenir. Değerlendirme sonuçlarına göre gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

2. AY

Gelişim Göstergesi

İnsan yüzüne gülümseyerek tepki verir.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren bebekle göz teması kurarak etkileşimi başlatır. Bebeğin yüzüne yakın bir mesafeden konuşur ve ona gülümser.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren bebekle kuracağı her tür etkileşimde sevecen bir ses tonu ile gülümseyerek ona yaklaşmalıdır. Bebekler güler ve ağlayarak ihtiyaçlarını karşı tarafa iletebilirler. Özellikle gülümseme önemli bir sinyal olarak kabul edilmektedir. Bu dönemde bebeğe birincil bakım veren kişi veya kişilerin belirlenmesi ve bu kişilerin sürekli, tutarlı bir şekilde bakım ve ilgi göstermesi, bebeğin temel güven duygusunun gelişimi için kritik öneme sahiptir. Bu yaklaşım, bebeğin çevresine güven duymayı öğrenmesini ve sağlıklı bir bağlanma süreci geliştirmesini destekler. Bebek, bu dönemden itibaren birincil bakım veren kişiyi tanımaya ve onu diğerlerinden ayırt etmeye başlamaktadır.

DEĞERLENDİRME

Bebeğin göz teması kurarak kendisine gülümseyen yüze gülümseyerek tepki verip vermediği izlenir. Değerlendirme sonuçlarına göre gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

3. AY

Gelişim Göstergesi **Sesli güler.**

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren bebekle göz teması kurar. Çıngırak, el kuklaları, oyuncak bebek gibi işitsel-dokunsal uyaranlar kullanarak bebeğin dikkatini çeker, gülerek tepki vermesini sağlar, bu esnada kendisi de güler.

Açıklama

Bebek, çevresel uyaranlara bilinçli tepki vermeye başlar. Bunun en önemli göstergelerinden biri de sesli gülmedir.

Gelişim Göstergesi **Tanıdık durumlara tepki verir.**

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin görme alanı içinde onun ihtiyaçlarını gidermek için birtakım hazırlıklar yapar. Bu hazırlıkları yaparken bebek ile göz teması kurarak yapılanlarla ilgili konuşur. Bebek, karnı acıktığında beslenme şekline göre biberona ya da anne sütü alıyorsa anneye yönelir. Banyo saatinde küvetine götürülürken havlusuna sarılıp kucağa alındığında gülümseyerek ve el kol hareketleriyle cıvıldaarak tepki vermesi beklenir. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin görme alanı dışında iken bebeğe seslenir, bebeğin tepkilerine dikkat eder ve konuşarak bebeğin yanına gelir. Sık sık bebeğin adı ile ona seslenir.

Açıklama

Bebek, bakımını yapan ya da sıklıkla kendisiyle ilgilenen kişilerin sunduğu duruma/nesneye ses ve hareketlerle tepki verir. Bebek, tanıdığı kişilerin seslerine gülme, ses çıkartma, elini-kolunu hareket ettirme gibi tepkiler verir. Bu çocuğun sosyal tepkilerinin arttığının bir göstergesidir. Bebeğin çıkardığı sesler, tanıdığı kişilerin olduğu ortamlarda daha farklıdır. Tanımadığı kişilere genelde gülümsemez ve gözlerini dikerek bakarlar. Bebekler, bu dönemde verdikleri tepkilerde bir ya da iki kişiyi seçmeye başlarlar. Bu durum, bebeğin bağlanma süreçleri açısından önemli bir döneme girmiş olduğunu gösterir.

DEĞERLENDİRME

Farklı jest ve mimiklere tepki vermesi, rahatsızlıklarını ve çeşitli duygu durumlarını ifade etmesi, tanıdık durumlara tepki vermesi gibi davranışlar gözlemlenir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

4. AY

Gelişim Göstergesi Farklı yüz ifadelerine tepki verir.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren bebekle yüz yüze gelecek şekilde durur. Ağlama, gülme, şaşırma ve komik yüz ifadelerini kullanır ve bebeğin de kendisine farklı sesler çıkararak, ellerini ve kollarını hareket ettirerek tepki vermesini bekler.

Açıklama

Bebeğin ebeveynin/eğitimcinin/bakım verenin kullandığı yüz ifadelerine uygun tepki vermesi beklenir. Ağlama ifadesine yüzünü buruşturma, komik yüz ifadelerine gülme gibi.

Gelişim Göstergesi Diğer bebekler ağladığında ağlayarak akranları ile etkileşime girer.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren akranları ağladığı için onlardan etkilenen bebeği kucağına alır, sakin bir ses tonu ile onunla konuşur ve onu sakinleştirir.

Açıklama

Bebekler, bu dönemde çevreleri ile basit düzeyde etkileşime girmeye başlarlar. Özellikle akranları ve onların verdiği tepkilerden etkilenebilirler.

DEĞERLENDİRME

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin akranları ağladığında bebeğin verdiği tepkiyi gözlemler. Bebeğin farklı yüz ifadelerini ayırt etme durumu ve bu ifadelere tepki verip vermediği izlenir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

5. AY

Gelişim Göstergesi Farklı duygusal durumlara farklı tepkiler verir.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren bebekle sevecen, yumuşak ses tonu ve gülümseyen yüz ifadesi ile sık sık konuşur. Bebekten ebeveynin/bakım verenin yüz ifadesine uygun olarak gülmesi beklenir. Ebeveyn/bakım veren, "Gel benim güzel kızım/oğlum." diyerek kollarını uzatır. Bebekten gülme, mutlu sesler çıkarma, elini uzatma ve kucağa alınma davranışı sergilemesini bekler.

Açıklama

Bebekler, bu dönemde sesin sert ve yumuşak tonunu ayırt etmeye başlarlar. Sert bir ses tonu ile konuşulduğunda yüzünün şeklini değiştirerek ya da ağlayarak rahatsızlığını belli ederler. Bebeğin tüm ihtiyaçları ve oyun gereksinimi gülümseyerek, göz teması kurarak ve yumuşak bir sesle konuşarak karşılanmalıdır.

Gelişim Göstergesi Aynadaki görüntüsüne gülümser ve sesler çıkarır.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğe bir ayna gösterir. Aynada kendisini izlemesini ve vücudunun farklı kısımlarını görmesini sağlar. Bu esnada "Bak bu senin burnun, bak bu senin ellerin." şeklinde açıklamalar yapar ve gülümser.

Açıklama

Bebek kendi görüntüsünü ayırt etmeye ve kendini keşfetmeye başlar. Bebeğe rahat hareket edebileceği güvenli ortamlar yaratılarak kendini keşfetmesine, kendisini görmesine ve kendi kendisi ile iletişime geçmesine destek olunmalıdır.

DEĞERLENDİRME

Bebekte farklı duygusal durumlara farklı tepkiler verme, gülümseyen yüze gülme, mutlu sesler çıkartma, aynadaki görüntüsünü tanıma ve kendisi ile iletişime geçme gibi davranışların oluşup oluşmadığı gözlemlenir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

6. AY

Gelişim Göstergesi Basit düzeyde dürtü kontrolü yapar.

Öğrenme-Öğretme Süreci Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin tepkilerini izler ve kendini düzenleme ihtiyaçlarını belli etme çabasına destek olur; zaman zaman da bu tepkileri sesli olarak yansıtır. Örneğin "Bebeğim artık doymuş." gibi.

Açıklama Bebek, bu dönemde basit düzeyde öz farkındalık geliştirmeye ve bunu çeşitli yollarla ifade etmeye başlar. Doyduğunu meme ucunu, biberonu, kaşığı iterek ya da kafasını çevirerek belli eder.

Gelişim Göstergesi Kucağa alınmak ister.

Öğrenme-Öğretme Süreci Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin kucağa alınmak isteğini anladığını belirtecek biçimde onunla konuşarak "Kucağa mı gelmek istiyorsun?" gibi cümleler kurup sık sık bebeği kucağına alır.

Açıklama Bebek, tanıdığı ebeveyni/bakım vereni/eğitimciyi gördüğünde kollarını uzatarak kucağa alınmak istediğini gösterir. Bu, bebeğin artık sosyal farkındalığının artmış olduğunu, çevresinde tanıdığı yetişkinler ile etkileşime girmek istediğini göstermektedir.

Gelişim Göstergesi Tanıdığı kişi kucağına aldığı anda ona sarılır.

Öğrenme-Öğretme Süreci Bebeğin tanıdığı ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeği kucağına aldığı anda bebeğin ona sarılmasını bekler. Eğer bebek sarılmıyorsa kendisine sarılmasına destek olur.

Açıklama Bebekler çevrelerindeki kişileri tanımaya ve onları diğer kişilerden ayırt etmeye başladıkça tanıdıkları ve sevdikleri kişilere olan davranışları da farklılaşır. Sevdiği ve tanıdığı kişiler onları kucağına aldıklarında sevgilerini onlara sarılarak belli ederler.

DEĞERLENDİRME

Tanıdığı kişiyi gördüğünde kollarını uzatarak kucağa alınmak istediği ve alındığında sarılıp sarılmadığı, doyduğunda bunu fark edip etmediği ve bunu nasıl ifade ettiği gözlemlenir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

7. AY

Gelişim Göstergesi

Kendisiyle oynayan kişiye eşlik eder.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebekle karşılıklı olarak "oyuncakları alıp verme, ce-ee oyunu ve şarkı eşliğinde bedenini hareket ettirme" gibi oyunlar oynar. Bebeğin oyuna katılması, tekrarlı hareketler yapmaktan hoşlanması ve gülmesi beklenir.

Açıklama

Bebekler, bu dönemde karşısındaki kişilerin tepkilerini izleyip onları taklit ederek karşılıklı etkileşime girerler. Özellikle tekrarlı etkinliklerden oluşan oyunlar ilgilerini çekmeye başlar.

Gelişim Göstergesi

Müzik dinlemekten hoşlanır.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğe hareketli müzik / ninniler (örneğin, Dandini Dandini Dastana, Fış Fış Kayıkçı gib) dinletir. Bebeğin el kol hareketleriyle ya da bedeni ile müzikten zevk aldığını ve heyecanlandığını göstermesini bekler.

Açıklama

Bebek müziğe/söylenen ninniye herhangi bir tepki vermiyorsa müziğin tonunu veya ninnileri söylerken ses tonunu alçaltıp yükselterek müziği duyup duymadığı anlamaya çalışılır. Bebek hiç tepki vermiyor veya ağlama gibi huzursuz tepkiler gösteriyorsa tam teşekküllü bir sağlık kuruluşuna başvurulmalıdır.

DEĞERLENDİRME

Kendisiyle oynayan kişiye eşlik edip etmediği, müziğe tepki verip vermediği izlenir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

8. AY

Gelişim Göstergesi **Dinlediği müziğin özelliğine göre tepkiler verir.**

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğe farklı ritimlerde, ses tonlarında ve türde müzikler dinletir. Bebeği kucağına alarak dans eder. Müziğe bedensel ve duygusal tepkiler vermesini bekler. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, müziği durdurur. Bebeğin müziğin bittiğini fark etmesini sağlar ve müziğin tekrar başlatılması yönünde tepki vermesini bekler.

Açıklama

Bebeğin müziğin türüne ve ritmine göre farklı tepkiler vermesi, müzik yolu ile duygusal uyarılmanın gerçekleştiğini ifade eder. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren ile ya da başka bir çocuk/bebek ile birlikte ve/veya paralel olarak dans etmesi ise etkileşim, sosyal öğrenme ve iletişim becerileri açısından önemlidir.

Gelişim Göstergesi **Hoşuna giden durumlarda el çırpır.**

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, oyuncak ya da çeşitli farklı materyaller ile çocuğa düzenek kurar ve basit bir işlem yapmaya teşvik eder. Örneğin kutuya tuğlalarını yerleştirmek gibi. Bebek her bir tuğlayı koyduğunda onu alkışlar.

Açıklama

Bebekler, davranışlarına karşı yakın çevrelerinden aldıkları tepkilerle benlik algılarını geliştirir. İlk zamanlar eğitimciler bebeği desteklemek amacı ile alkışladıklarında bebekler, desteklendikleri davranışların tekrarını yaparlar. Daha sonraki süreçte bebek hem kendi başarabildiği durumlarda kendisini hem de başkalarının yaptığı ve onun da hoşuna giden durumlarda başkalarını alkışlayarak duygularını ifade eder. Aynı zamanda sevdiği etkinliği sürdürmek için bir tepki gösterir. Bu durum, aynı zamanda çocuğun öz yeterlik duygusunun gelişimini de desteklemektedir.

DEĞERLENDİRME

Bebeğin dinlediği müziğin türüne ve ritmine göre farklı tepkiler vermesi, hoşuna giden durumları el çırparak ifade etmesi gibi davranışları gözlemlenir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

Gelişim Göstergesi**Engellendiğinde ses çıkararak tepki verir.****Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin uzandığı bir nesneyi tutacakken nesneyi bebekten biraz daha uzaklaştırarak bir oyun başlatır. Bunu gülümseyerek ve sakin bir ses tonu ile konuşarak yapar. "Tut bakalım ayıcığı, kaçtı kaçtı ayıcık." gibi. Bebeğin nesneyi tutması engellendiğinde tepki vermesini bekler. Ardından oyun, bebeğin uzandığı şeyi alması ile sonlandırılır.

Açıklama

Bebekler, istekleri yapılmadığında ya da engellediklerinde genelde olumsuz duygularını ağlayarak, bağırarak ve çeşitli huzursuz sesler çıkararak gösterirler. Bebek olumsuz duygu durum ifadeleri gösterdiğinde içinde bulunduğu duygu durumunun anlaşıldığı ona yansıtılarak bebekle yumuşak bir ses tonu ile konuşulmalıdır. Zaman zaman dikkati başka yöne çekilerek ikna edilmeye özen gösterilmelidir. Örneğin "Bebeğim, çorabını giymek istemiyor musun? Çorap giymekten hoşlanmıyorsun, anladım. Evet, ama çorap ayaklarımızı koruyacak." gibi yansıtma/açıklamalar yapılabilir.

Gelişim Göstergesi**Tanımadığı kişilerden utanır.****Öğrenme-Öğretme Süreci**

Bebek, tanımadığı kişilerle karşılaştığında ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeği kucağına alır, bebeğin yanına oturur ve onunla fiziksel temas kurar. Ardından sakin ve yumuşak bir ses tonu ile yeni gelen kişi bebeğe tanıtılır. "Gamze Öğretmen gelmiş, o benim arkadaşım, ona merhaba diyelim mi?" Yabancı kişinin bebeğe sakin bir ses tonu ile yaklaşması ve yanında oturarak onunla göz teması kurması istenir.

Açıklama

Bebek bulunduğu ortama tanımadığı kişiler geldiğinde utanma, saklanma, kaçınma, gözlerini kaçırma, ortamdaki birincil bağlanma figürünün kucağına gitmek isteme, yetişkinin ardına saklanma gibi tepkiler verir. Bu bebeğin sosyal benlik algısının gelişiminde önemli bir aşamadır. Bebekler, yeni insanlar ile yavaş yavaş tanıştırılmalı ve bebeğin tanıdığı kişilerin sayısı giderek artırılmalıdır. Bebeğin tanımadığı kişilere karşı gösterdiği tepkiler dikkatlice gözlemlenmelidir.

Gelişim Göstergesi**Kendisiyle yakın iletişimi olan kişiler yanından ayrıldığında ağlar.**

Öğrenme-Öğretme Süreci

Bebeğin güven duyduğu ve birincil bağlanma geliştirdiği kişiler (anne, baba, bakıcı, büyükanne ve büyükbaba gibi) ortamdaki ayrılacakları zaman durumu bebeğe sakin bir ses tonuyla ve basit açıklamalarla anlatır.

Açıklama

Bebeğin güvenli bağlanma ve bağıllık duygusunun gelişmesiyle birlikte anne, baba veya bakım veren kişi görüş alanından çıktığında ağlaması, o kişiyi araması, onun arkasından bakması veya yetişkine doğru çeşitli ayrılık kaygısı tepkileri göstermesi normaldir. Bu nedenle güven duygusunun sağlıklı gelişmesi açısından bebek uzun süre yalnız bırakılmamalıdır. Bebeğin güven duyduğu birincil bağlanma kişilerine ulaşabilmesi ve onların duyarlı tepkiler vermesi, diğer sosyal etkileşimler için temel oluşturur.

Gelişim Göstergesi

Oyuna katılır.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren; bebekle kartlar, oyuncak bebekler, dolgu oyuncaklar, kuklalar ve sesli hareketli oyuncaklar gibi çeşitli materyallerden yararlanarak basit oyunlar oynar. Bebeğin oyuncaklarını alarak, sallayarak, atarak, ses çıkararak oyuna katılması beklenir.

Açıklama

Bebek, bu ayda eğitimcinin yönlendirdiği oyuna katılarak tepki verir. Bebeğin kendisi ile oynanmaya çalışılan oyuna karşı gösterdiği tepkiler gözlemlenir ve kaydedilir.

DEĞERLENDİRME

Bu aylarda bebeğin tanımadığı kişilerden utanması ve yakın iletişimde olduğu kişiler yanından ayrıldığında ağlaması normaldir. Ayrıca oyuna katılıp katılmadığı ve engellendiğinde ses çıkararak tepki verip vermediği de gözlemlenir. Bu değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli düzenlemeler yapılır.

10. AY

Gelişim Göstergesi Kişi tercihi yapar.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Bebeğin oyun ve sevgi ihtiyacı karşılanır. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğe sevgi gösterir ve onu ödüllendirir. Bebek tanıdığı kişilere karşı gülerek, onların kucağına giderek, onlarla oynayarak, hayret ifadeleri gibi belirgin tepkiler vererek etkileşime geçer. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin davranışlarını izler.

Açıklama

Bebek, sevdiği kişilerle birlikte olmak ister. Onlarla zaman geçirmekten hoşlanır. Onların kendisi ile ilgilenmesini bekler. Sevdiği kişi yanından uzaklaştığında ağlayabilir, emekleyerek ona doğru gitmek isteyebilir.

Gelişim Göstergesi Oyuncak tercihi yapar.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Bebeğin sevdiği oyuncaklarla sık sık oynaması sağlanır, bu oyuncaklar sıklıkla yanında bulundurulur. Bebeklerin evden getirilen sevdikleri oyuncaklar ile oynamaları beklenir. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bu oyuncaklar hakkında bebeklerle konuşur.

Açıklama

Bebeklerin çok sevdiği ve sürekli oynamaktan hoşlandığı bir oyuncak çoğunlukla vardır. Bu oyuncakın bebek istediği zaman yanında olması bebeğin güven duygusunu desteklemektedir.

Gelişim Göstergesi Ses çıkaran nesnelerle/oyuncaklarla oynamaktan hoşlanır.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin önüne plastik tabak, tencere, tava, tahta kaşık gibi materyalleri koyar. Kaşıkla tabağa, tencereye vurarak bebeğe model olur. Bebeğin de kaşığı alması tencere, tava gibi materyallere vurması ve çıkan sesle birlikte gülme, vücudunu sağa sola hareket ettirme gibi tepkiler vermesi beklenir.

Açıklama

Bebeğin tencere, tava, bardak, kaşık gibi ses çıkaran materyallerle oynaması için fırsat yaratılmalıdır. Bu materyallerin kırılmayan, kesmeyen türden olmasına dikkat edilmelidir. Bebek oynarken ebeveyn/eğitimci/bakım veren de oyuna katılmalı, farklı ritim ve tonda sesler çıkararak bebeğe model olmalıdır.

DEĞERLENDİRME

Kişi ve oyuncak tercihi yapması, ses çıkaran oyuncaklarla oynamaktan hoşlanması gibi davranışları izlenir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

Gelişim Göstergesi Duygularını ses, jest ve mimiklerle ifade eder.**Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğe uygun zamanlarda oyuncak ayı, kedi, köpek, bebek gibi nesneler gösterir. Bunları gösterirken nesnelerle ilgili duygularını ses, jest ve mimiklerle belirtir. Bebeğin de oyuncaklara ilişkin duygularını ses, jest ve mimikleri ile ifade etmesini bekler.

Açıklama

Bebek, olumlu ve olumsuz duygularını nesne/varlık ve durumlara göre sesle, jest ve mimiklerle ifade eder. Örneğin kedi, köpek, bebek, çocuk gibi canlıları gördüğünde sevinç gösterebilir. Yüksek sese (matkap, elektrik süpürgesi gibi) ağlayarak tepki verebilir. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren bebeğin duygularını ifade etmesine olanak sağlamalı, bebeğin duygularını tanımlarken kendi duygularından da söz etmelidir. "Bu sestən korktun mu? Ben de meyveyi çok seviyorum." gibi.

Gelişim Göstergesi Oyunlarında taklitleri kullanır.**Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, oyun esnasında uygun yerlerde hayvanların sesini, insanların mimiklerini, davranışlarını basit düzeyde taklit etmesi için bebeğe fırsat verir.

Açıklama

Bebekler, bu dönemden itibaren bilinçli olarak taklit edebilirler. Özellikle sık deneyimlediği durumlarda karşılaştığı, ona tanıdık gelen her türlü sesi ve hareketi kopyalayabilir ve bunları oyunlarına yansıtabilir.

DEĞERLENDİRME

Duygularını çeşitli ses mimik ve jestlerle ifade edip etmediği izlenir. Oyunlarında taklit davranışının ortaya çıkıp çıkmadığı gözlemlenir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

Gelişim Göstergesi Başkalarının ilgi gösterdiği davranışları tekrar eder.**Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin bazı davranışlarına ilgi gösterir ve bu ilgisini bebeğe hissettirir. Bebeğin ebeveyn/eğitimci/bakım veren tarafından beğenilen davranışları farklı zamanlarda göstermesi beklenir. Bebeklere istenen davranışlar, ne yapmaları gerektiği net bir şekilde gösterilerek ve olumlu bir dil kullanılarak öğretilir. Ayrıca bu davranışları sergilediklerinde onları kucaklayarak veya öperek ödüllendirmek de etkili bir yöntemdir.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin dikkat çekmek amacıyla yaptığı olumlu davranışları, çıkardığı sesleri izlemeli ve olumlu tepkiler vermelidir. Sosyal ortamlarda bebeğin bu davranışları tekrar etmesi desteklenmelidir. Bebekler, onaylandıkları davranışları sık tekrar ederler ve böylece rastlantısal davranışlar bir süre sonra yerleşmiş davranış kalıplarına dönüşür. Bu nedenle eğitimciler bebeğin olumsuz bir davranışını gülerek karşıladıklarında (örneğin vurma) bebekler, bunun onaylanan bir davranış olduğunu kabul edebilirler. Böylece bu olumsuz davranışları da sık tekrarlamak eğilimine girebilirler. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin olumlu davranışlarını sıcak bir bakış, gülüş, okşama, alkış yapma gibi çeşitli biçimlerde pekiştirilmelidir. Ancak olumsuz davranışlara karşılık bunun hoş gitmeyen bir durum olduğu sert olmadan, net bir biçimde ifade edilmelidir.

Gelişim Göstergesi Yetişkinden bağımsız hareket etmek ister.**Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğe bazı durumlarda bağımsız davranabilmesi için destek olmalı ve güven vermelidir. Bebeğin gelişimine göre gün içinde kendi kendine yapabileceği bazı şeyler için güvenli ve kontrollü bir biçimde bebeğe fırsat verir.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin bağımsız davranma çabasını fark etmeli ve desteklemelidir. Bağımsız davranışlar göstermek istediğinde gerekli tedbirler alındıktan sonra çocuğun desteklenmesi onda güven ve öz yeterlilik duygularının gelişimi için çok önemlidir.

Gelişim Göstergesi Hoşuna giden hareketleri tekrar tekrar yapar.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğin hoşuna giden hareketleri içeren oyunlar kurar. Örneğin bebek, çekme ve bırakma davranışını sık yapıyor ve bundan hoşlanıyorsa içinde çekme ve bırakma olan bir oyun kurgulanabilir.

Açıklama

Bebek, çevresinde gördüğü bazı davranışları taklit ederek ya da kendi keşfettiği bazı şeyleri tekrarlayarak içselleştirir. Hoşuna giden ve sık tekrarladığı bu hareket bir süre sonra yerini başka bir harekete bırakabilir. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren bunları desteklemelidir.

Gelişim Göstergesi

Akranları ile basit düzeyde etkileşime girer.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeği akranları ile bir araya getirir. Bebeklerin birbirlerini gözlemleyebilecekleri, birbirlerine kontrollü olarak dokunabilecekleri ortamlar oluşturur.

Açıklama

Bebeklerde 6. aydan itibaren başlayan akarana ilgi gösterme, bu dönemde daha da belirginleşir. Bir araya getirilen bebekler birbirleri ile yakınlaşma, ses çıkarma gibi etkileşimde bulunurlar. Bebeklerin akranlarıyla daha çok deneyim kazanabilmeleri desteklenmelidir. Bu amaçla eğitimciler, bebeği akranları ve farklı yaş gruplarından diğer bebekler ve çocuklarla bir araya getirmeye özen göstermelidir.

DEĞERLENDİRME

Bağımsız hareket etme, başkalarının hoşuna giden davranışlarını tekrar etme, akranları ile etkileşime girme gibi davranışların olup olmadığı izlenir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

Gelişim Göstergesi**Kendi isteklerinin yapılması için ısrar eder.****Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bebeğe oyuncak bebek ya da top gibi iki farklı nesne uzatarak hangisi ile oynamak istediğini sorar. Bebek hangisine uzanıyorsa diğerini gülümseyerek ve şakacı bir ses tonu ile "Bunu istedin galiba..." diyerek uzatır. Bebeğin gerçekte istediğine ulaşmak için ısrarcı olup olmadığını gözlemler. Bebeğin istediği oyuncak verilerek oyun sonlandırılır.

Açıklama

Bebek ses çıkararak, eğitimcinin el ya da giysisini çekiştirerek isteklerinin yapılması için çabalar. İsteği yapılmayınca tepki gösterir. İsteği yapıldıca sevincini belli eder.

Gelişim Göstergesi**Yeni karşılaştığı durumlarda duygularını ifade eden sesler çıkarır.****Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, daha önce görmediği yeni bir nesne ya da oyuncak bebeğe gösterir. Bebeğin, bu nesneye hayret ifade eden ses çıkarmasını ya da hareket etmesini bekler. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, günlük yaşam içinde bu tür durumlarda benzer tepkiler göstererek model olur. Bu tür duygusal tepkiler içeren kitapları okurken uygun sesler çıkarılmasına ve hareketlerin yapılmasına özen gösterir.

Açıklama

Bebek herhangi bir nesne/varlık ya da durum karşısında sevincini, kızgınlığını, şaşkınlığını, coşkusunu ifade eden sesler çıkarır. Bebeğin yeni durum, nesne, birey ve mekânlarla karşılaştığında kızgın, mutlu ve şaşkın gibi duygularını ifade etmesine fırsat verilmelidir. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğa model olurken abartılı ses ve hareketlerden kaçınmalıdır.

Gelişim Göstergesi**Başkasının duygularını anlamak için yüzüne bakar.****Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bu beceriyi desteklemek için çocuğa bir ayna verir, kendisi duygunun adını da söyleyerek çeşitli yüz ifadeleri yapar. Örneğin "Şimdi çok mutluym, şaşkıyım, üzgünüm." gibi. Bebeğe de aynaya bakarak yüz ifadelerini onunla yapması için destek olur.

Açıklama

Bu dönemde bebekler çevrelerindeki kişilerin duygularını anlamaya başlarlar. Bebek, ebeveynin/eğitimcinin/bakım verenin duygularını anlamak için yüzüne bakar ve onun duygularını tanımaya çalışır.

DEĞERLENDİRME

Kendi isteklerinin yapılması için ısrar etme, yeni karşılaştığı durumlarda duygularını ifade eden sesler çıkarma, başkasının duygularını anlamak için yüzüne bakma gibi davranışları izlenir. Gelişim izleme formundaki ilgili aylara ait maddeler gözlenerek değerlendirilir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

Gelişim Göstergesi **Başkalarının duygusal ifadelerini taklit eder.****Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çeşitli duyguları farklı yüz ve beden ifadeleri ile göstererek bebeğe model olur. Bebeği de taklit etmesi için teşvik eder. Çocuğa kitap okunurken öyküde geçen duygusal ifadeler önce ebeveyn/eğitimci/bakım veren sonra da çocuk tarafından taklit edilir.

Açıklama

Bu dönemde bebeğe ebeveyn/eğitimci/bakım verenin kendi duygularından söz etmesi, ne hissettiğini düşündüğünü söylemesi (Örneğin üzgün, kızgın, mutlu gibi.) ve yüz ifadelerini, sesini kullanması çok önemlidir. Örneğin "Dışarı çıkmadığımız için hayal kırıklığına uğradın ama yağmur çok hızlandı, salonda oynayabileceğimiz bir oyun bakalım mı?" gibi.

Gelişim Göstergesi **Öfkelendiğinde yetişkin desteği ile sakinleşir.****Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren bebeğin beslenme, temizlik, uyku, güvenlik ve oyun ihtiyaçlarını geciktirmeden karşılar. Bebeği dikkatle gözlemler, olumsuz tepkileri önceden fark edip bu tepkiler ortaya çıkmadan önce ona yeterli zaman ayırmaya özen gösterir.

Açıklama

Bebekler, bu dönemde yoğun duygularını nasıl yönetebilecekleri konusunda zaman zaman desteğe ihtiyaç duyabilirler. Öfke patlamaları bu dönemde normaldir; özellikle engellendiğinde, uykusuz kaldığında ve/veya yorulduğunda kendini kontrol edemeyip öfke tepkileri gösterebilirler. Bu durumlarda bebek, ilgisini çekmek için yetişkinin yüzünü eli ile kendine doğru çevirme, eteğini çekiştirme, istenmeyen davranışı sergileme gibi davranışlara başvurabilir. Ancak bunlar kısa süreli ve giderek azalan özellikte olmalıdır. Bu durumlarda eğitmenin sakin kalması önemlidir. Bebeğin dikkatini başka yöne çevirmeye çalışmak, ona sıkıca sarılmak, tensel temas kurmak, yüzünü yıkamak, su içirmek gibi hareketler veya kendine, başkasına ya da bir şeye zarar vermediği sürece, bu duygusunu yaşaması ve sakinleşmesi için biraz zaman tanımak önerilir.

Gelişim Göstergesi **Paralel oyun oynar.****Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğun bir ya da iki farklı çocukla aynı ortamda oynaması için fırsat oluşturur. Çocuğun diğer çocuklarla etkileşime geçmeden bireysel olarak oyun oynamasını gözlemler.

Açıklama

Paralel oyun, çocuğun diğer çocuklarla aynı mekânda farklı oyunlar oynamasıdır. Aynı oynadığı zaman zaman birlikte kullanabilirler.

Gelişim Göstergesi

Yetişkin ile etkileşimli oyun oynar.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocukla karşılıklı olacak biçimde çeşitli oyunlar oynar

(Fış fış kayıkçı, örümcek kardeş, kuklaları veya bebekleri karşılıklı konuşturma gibi.).

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, sık sık çocukla birlikte oyun oynamak için fırsat yaratmalıdır. Bu şekilde çocuk, başkalarıyla etkileşim kurarak sosyal iletişim becerileri geliştirmeye başlayacaktır.

DEĞERLENDİRME

Başkalarının duygusal ifadelerini taklit etme, öfkeli olduğunda yetişkin desteği ile sakinleşme, aynı mekânda diğer çocuklarla etkileşime girmeden oyun oynama gibi davranışları izlenir. Gelişim izleme formundaki ilgili aylara ait maddeler gözlenerek değerlendirilir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

Gelişim Göstergesi Yetişkinden bağımsız davranışlar gösterir.**Öğrenme-Öğretme Süreci**

Çocuk, farklı zaman ve mekânlarda ebeveyn/eğitimci/bakım veren olmaksızın merdivenlerden çıkmak ve kendi kendine bardağı alarak su içmeye çalışmak gibi davranışlar sergiler. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, güvenli ortamlarda çocuğun bu davranışlarını destekler.

Açıklama

Çocuk, dışarıya çıktığında ya da diğer zamanlarda aşırı hareketlilik gösterebilir, her türlü ortama girmek isteyebilir ve eğitimciden uzaklaşabilir. Çocuğun bu durumu engellenmemeli, cezalandırılmamalı ancak tehlikeli olabilecek nesne ve durumlar için kararlı bir şekilde "Hayır!" denmelidir. Çocuğa herhangi bir durum ve nesne için basit seçenekler sunulmalıdır. Çocuğun gelişimine bağlı merak ve hareketleri risk yaratmıyorsa engellemeye çalışarak baskı oluşturulmamalıdır.

Gelişim Göstergesi Akranlarına ilgi gösterir.**Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğun akranları ile birlikte oynayabileceği ortamlar hazırlar. Oyun ortamı için çeşitli materyaller sağlar. Çocukların birlikte oynamalarını teşvik eder.

Açıklama

Çocuklar, bu dönemde akranları ile birlikte olmaktan zevk duymaya başlar. Çocukların bir araya gelmesi, birbirleri ile etkileşime girmesi sosyal deneyim kazanmaları çok önemlidir.

DEĞERLENDİRME

Bağımsız davranışlar gösterme ve akranlarına ilgi gösterme gibi davranışları izlenir. Gelişim izleme formundaki ilgili aylara ait maddeler gözlenerek değerlendirilir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

Gelişim Göstergesi Sosyal iletişim kalıplarını kullanır.**Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğa sosyal iletişime yönelik durumlarda model olur. Çocuğun da bu kalıpları kullanması için destek verir. Bu tür sosyal iletişim kalıpları içeren resimli çocuk kitapları okunur, kartlar incelenir, şarkılar söylenir.

Açıklama

Sosyal iletişim kalıpları, günlük yaşamda diğer insanlarla olan iletişimi kolaylaştıran sözcük ve cümlelerdir. "Teşekkür ederim, günaydın, merhaba, iyi günler" gibi nezaket sözcükleri günlük hayatta sıkça kullanılan iletişim kalıplarına örnek olarak verilebilir. Çocuk, bu tür sosyal iletişim kalıplarını kullanması için teşvik edilmelidir.

Gelişim Göstergesi Basit işlere yardım eder.**Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğa evde ve kurumda basit işlere yardım etmek amacıyla küçük sorumluluklar verir. Masa hazırlarken peçeteleri masaya koyma, eğitim ortamını toplama, giysilerini katlama/toplama gibi davranışları çocuktan bekler.

Açıklama

Ebeveyn/eğitimci/bakım verenin yaptığı birçok işte çocuk rol almak istiyorsa engellenmemeli, ona da rol ve sorumluluk verilmelidir. Çocuğun yardım etme, birlikte iş yapma gibi davranışları karşısında eğitimci

"Aferin, teşekkür ederim!" gibi sözlerle ya da gülümseme, kucağa alma gibi davranışlarla memnuniyetini belli etmelidir.

DEĞERLENDİRME

Sosyal iletişim kalıplarını kullanma ve basit işlere yardım etme gibi davranışları izlenir. Gelişim izleme formundaki ilgili aylara ait maddeler gözlenerek değerlendirilir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

Gelişim Göstergesi **Oyun arkadaşlarını seçer.****Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, ortama farklı oyuncaklar veya materyaller getirerek çocukların oyun oynamaları için ortamı hazırlar ve çocukların bu oyuncak veya malzemelerle oyunlarını gözlemler. Çocukların oyun oynarken yaptığı arkadaş tercihlerini gözlemleyerek gerekli durumlarda çocukların birbiriyle etkileşim hâlinde oyun oynamaları için onları yönlendirir.

Açıklama

Her çocuğun oyun sırasında arkadaşları tarafından seçilmesi ve farklı arkadaşlarını seçmesi için fırsat yaratılmalıdır.

Gelişim Göstergesi **Akranları ile farklı roller içeren oyunlar oynar.****Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocukların farklı roller alabileceği yarı yapılandırılmış oyunlar için ortam hazırlar. Çocukların akranları ile rolleri paylaşarak oynamaları için onları destekler.

Açıklama

Çocuklar, bu dönemde basit düzeyde sembolik oyunlar oynamaya başlar. Bu oyunlar, farklı sosyal rolleri ve duygu durumlarını deneyimlemek için önemli bir fırsat olarak düşünülmelidir.

Gelişim Göstergesi **Cinsiyetini bilir.****Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, sınıfta kız ve erkek bebekleri kullanarak cinsiyet özellikleri hakkında çocuklarla konuşur. Çocukların sorularını cevaplar. Cinsiyet özellikleri içeren, yapıştırımlı kartondan yapılmış büyük kız ve erkek modellere giysi giydirme oyunu, evcilik, drama gibi oyunlarla ve resimli çocuk kitaplarıyla bu özellikler vurgulanır. Ebeveyn/eğitimci/bakım verenlerin çocuklarla konuşurken ve/veya çocukların sorularını cevaplarken mahremiyet, kişisel güvenliğin önemini basit bir şekilde anlatmalıdır.

Açıklama

Çocuklar, kendi cinsel kimliklerini fark etmeye başlarlar. Kız ya da erkeğe ait tipik özellikleri ayırt ederler. Zaman zaman çocukların isimleri dışında kız çocuklarına "kızım," erkek çocuklarına "oğlum" diyerek hitap edilmelidir.

Gelişim Göstergesi **Kendine ait nesneleri paylaşır.**

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, bazı günler çocuklardan sevdikleri bir oyuncak getirmelerini ister. Çocukların getirdikleri oyuncakla ilgili duygularını anlatmalarına fırsat verir. Paylaşma davranışı içeren resimli çocuk kitapları okunur. Öykülerdeki paylaşma davranışlarına çocuğun dikkati çekilir. Daha sonra eğitimci, çocukların getirdikleri oyuncakları paylaşarak oynamaları için bir oyun kurar. Çocuğun paylaşma davranışı sergilememesi durumunda onu zorlamaz. Paylaşımında bulunduğu olumlu tepkiler verir.

Açıklama

Bazı çocuklar, bu dönemde paylaşmaya henüz hazır olmayabilirler. Bu durumda çocuklar bu konuda zorlanmamalıdır. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, paylaşma davranışı gösteren çocukların bu davranışını onaylayarak diğer çocukları teşvik etmeye çalışabilir.

Gelişim Göstergesi Basit kurallara uyar.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, günlük yaşamdaki kuralları içeren resimli çocuk kitapları okur. Gerçek yaşamda çocuğa somut durumlarla birlikte anlayabileceği şekilde kuralları canlandırarak, oyunlaştırarak veya pandomimle açıklar. Çocuğun kurallara uyup uymadığını izler. Çocuk, gün içinde çeşitli durumlarda bu kuralları uyguladığında gördüğü davranışı da söyleyerek "İzin isteyerek aldığını gördüm, aferin, çok güzel, çok hoşuma gitti." diyerek, gülümseyerek olumlu tepkiler verir.

Açıklama

Çocuk, sosyal kuralların bazılarını tam olarak kavrayamaz ve bu kurallara uyamaz. Bu nedenle kurallar tek bir kuralla başlayıp sonra diğerleri eklenerek benimsetilmelidir. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, kurallar konusunda çocukla inatlaşmamalıdır. Çocuğun kuralları öğrenmesi ve içselleştirmesi için çeşitli fırsatlar yaratılmalı ve çocuğa bir süre tanınmalıdır. Kuralların basit görselleri eğitim ortamına asılarak da görsel uyaran desteği sağlanabilir.

Gelişim Göstergesi İhtiyaç duyduğunda yardım ister.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren gün içinde çocukların kendi başlarına yapabilecekleri işleri denemeleri için fırsat yaratır. İhtiyaç duyduğunda yardım istemelerini teşvik eder. Yardım istemenin de bir şeyi tek başına yapmak kadar önemli olduğuna dikkat çeker.

Açıklama

Çocuklar, bu dönemde gelişen benlik algılarının etkisiyle birçok şeyi yardım almadan bağımsız olarak yapmak isteyebilirler. Çocukların başarı ihtiyacından kaynaklı bu istekleri yaşlarına ve gelişimlerine uygun basit görevlerle desteklenmeli ancak gerekli durumlarda yardım istemesinin önemli olduğu da vurgulanmalıdır.

DEĞERLENDİRME

Cinsiyetinin farkına varma, grupta oyun oynama, dans etme, oyun arkadaşını seçme, paylaşma, gerektiğinde yardım isteme gibi davranışları izlenir. Gelişim izleme formundaki ilgili aylara ait maddeler gözlenerek değerlendirilir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

Gelişim Göstergesi Kendisini tanıtır.**Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocukların kendilerine ait çeşitli fiziksel özelliklerini ve aile üyelerini tanıtmalarına fırsat yaratacak çalışmalar yapar. Çeşitli etkinliklerde çocukların kendilerinden söz etmelerine imkân yaratır. Çocuğa kendi fiziksel özellikleri ve ebeveynleri hakkında sorular sorar, farklı çocukların karşılıklı olarak birbirlerine soru sormasını ve birbirlerine kendilerini tanıtmalarını sağlayacak oyunlar oynatır.

Açıklama

Çocuğun bu dönemde gelişmeye devam eden öz farkındalığı ile kendi fiziksel özellikleri (saç, göz rengi gibi), aile üyeleri ya da yakın çevresindeki kişiler ve bu kişilere ait özellikler (adı, kim olduğu, fiziksel özellikleri gibi) hakkındaki bilgileri de artmaktadır. Çocuğun kendisi ve yakın çevresi ile ilgili çeşitli özellikleri fark etmesine ve kendisini tanıtmaya yönelik çabası desteklenmelidir.

Gelişim Göstergesi Başkaları ile benzer yönlerini söyler.**Öğrenme-Öğretme Süreci**

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocukların benzer özelliklerine dikkat çeker. Bunlar fiziksel (Kimlerin saçları sarı, kimlerin gözü kahverengi?), ebeveynleri ile ilgili özellikler (Kimlerin abisi var, kimlerin kız kardeşi var?) ya da ilgileri (Kimler boyama yapmayı sever, kimler şarkı söylemeyi sever?), sevdikleri şeyler (En sevdiğiniz meyve hangisi?) olabilir. Çocukların verdikleri cevaplar üzerinden kendilerinin diğer arkadaşlarıyla benzer özelliklere sahip olduklarını fark etmelerine ve bu özellikler hakkında konuşmalarına destek olunur.

Açıklama

Çocuk, bu dönemde gelişmeye devam eden sosyal farkındalığı ile kendi fiziksel özelliklerini, ilgi alanlarını, ailesine ilişkin özellikleri başkaları ile karşılaştırmaya başlar. Bu karşılaştırmalarda başkaları ile olan benzerlikleri fark etmek aynı zamanda güven ve aidiyet duygusunu desteklemeye de yardımcı olur. Çocuğa başkaları ile olan benzerliklerini fark etmesi ve bunlar üzerine konuşması için uygun fırsatlar sunulmalıdır.

Gelişim Göstergesi Başkalarından farklı olan özelliklerini söyler.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocukların farklı özelliklerine dikkat çeker. Bunlar fiziksel (Hepimizin saçları var ama hepimizin saçı aynı renk mi? Hepimizin elleri var ama hepsi aynı büyüklükte mi?) veya tercih ettikleri şeyler ile ilgili (Oyun oynamayı seviyoruz ama herkesin en sevdiği oyun aynı mı?) olabilir. Çocukların verdikleri cevaplar üzerinden kendilerinin diğer arkadaşlarıyla farklı özelliklere sahip olduklarını fark etmelerine ve bu farklılıklar hakkında konuşmalarına destek olunur.

Gelişim Göstergesi

Başkalarına yardım eder.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren çocukların gün içinde birbirlerine yardım ettikleri zamanları fark etmeye çalışır ve gördüğü davranışlara çocukların da dikkatini çekerek pekiştirme yapar. Örneğin "Ayşe'nin yapbozları toplamak için Ali'ye yardım ettiğini görüyorum, bu çok hoşuma gitti." gibi.

Açıklama

Çocuklar başkalarının duygularını ve ihtiyaçlarını giderek daha çok fark etmeye başladıkları bu dönemde başkalarına yardım etmek konusunda oldukça gönüllüdürler. Başkalarına yardım etmek aynı zamanda çocuğun benlik algısında öz yeterlik duygusunun gelişiminde de oldukça önemlidir. Bu nedenle bu dönemde başkalarına yardım etme davranışlarının desteklenmesi gerekmektedir.

Gelişim Göstergesi

Yaşlılarıyla birlikte oyun oynar.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocukların birlikte oyun oynamaları için uygun ortam ve materyalleri hazırlar. Çocukların dikkatini oyun materyallerine çeker. Çocuklar birlikte oyun oynarken gruba katılmayanları birlikte oyun oynamaları için yönlendirir. Çocukların oyun sırasında materyallerini grupça paylaşarak oynamalarını ve iş birliği yapmalarını teşvik eder. Grup içindeki çatışma durumlarında çocuklarla konuşur ve çocukların sorunu çözmeleri için fırsatlar sunar.

Açıklama

Çocuğun sadece kendi grubundaki ebeveyn/eğitimci/bakım verenlerle değil kurumdaki diğer kişilerle ve çocuklarla da sık sık bir arada olması sağlanmalıdır. Birçok günlük rutinin diğer çocuklarla da birlikte yaşanmasına fırsat verilmelidir. Bu yaşta diğer çocuklarla birlikte sembolik oyunlar oynama davranışı görülmeye başlar.

Gelişim Göstergesi

Grup içi konuşmalara katılır.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, resimli çocuk kitabını okurken çocuklara fikirlerini sorar ve çocukların fikirlerini ve duygularını serbestçe ifade etmelerine fırsat verir. Konuşmaya katılmayan çocuklara "Sen bu konuda ne düşünüyorsun, ne söylemek istersin?" şeklinde sorular sorarak duygu ve düşüncelerini ifade etmelerini bekler.

Açıklama

Çocuk, ebeveyn/eğitimci/bakım veren konuşurken konuşmalara sıklıkla dâhil olabilir. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğun konuşmalarını engellememeli, iyi bir dinleyici olmalı, konuyu geçiştirmemeli ve açık uçlu sorularla çocuğun konuşmasını desteklemelidir. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, çocuğun söylediklerine ve kendi cevaplarına uygun olarak memnuniyet ve diğer duyguları ifade eden tutumlar sergilemelidir. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, diğer birey ve çocuklarla konuşurken konuşmayı başlatma, sürdürme ve sonlandırma süreçlerinde ona model olmalıdır.

Gelişim Göstergesi

Gerektiğinde isteklerini erteler.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, gün içinde çocuğa her isteğinin yerine getirilemeyeceğini gerekçeli olarak açıklar. Grup içinde başkalarının da istekleri olabileceğini fark etmesini sağlar. Bunun için birlikte grup kuralları oluşturulur ve bu kurallara uymaları teşvik edilir.

Açıklama

Çocuğun hiçbir ihtiyacı kasıtlı olarak ertelenmemelidir. Ertelenmesi gereken durumlar onun anlayabileceği kısa ve somut cümlelerle açıklanmalıdır. Erteleme gerekçesi olarak olumsuz nedenler gösterilmemeye çalışılmalıdır.

Örneğin; "Şimdi arkadaşının sırası, o oynasın." gibi ifadeler yerine "Bu oyuncakla ne kadar çok oynamak istediğini görüyorum, ancak şimdi arkadaşının sırası geldi. Arkadaşını beklerken dilersen içinden şarkı söyleyebilirsin ya da sayabilirsin. gibi olumlu ve çocuğun dikkatini çekecek, hoşlanabileceği alternatifler sunmak daha yararlı olacaktır.

Gelişim Göstergesi

Grupla şarkı söyler/dans eder.

Öğrenme-Öğretme Süreci

Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, gün içinde şarkı, dans ve ritim içeren etkinlikler için ortamlar oluşturur. Çocukların katılımını da sağlayarak şarkı söyler. Müzik eşliğinde çocukların dans etmelerini ister. Çocukların şarkı söyleme ve dans etmeye katılımlarını destekler. Ebeveyn/eğitimci/bakım veren, farklı ritimlerde dans etmeleri için çocukları yönlendirir.

Açıklama

Çocuklarla birlikte iken kolay söylenebilecek çocuk şarkıları seçilmelidir. Dans etme sırasında çocuklar yalnız bırakılmamalıdır. Düşme, çarpma olasılıkları en aza indirilmelidir. Çocuklar kıyaslanmamalı, şarkı söylemeye ve dansa zorlanmamalıdır.

DEĞERLENDİRME

Bu süreçte çocuk kendisiyle ilgili özellikleri ifade ederek başkalarına tanıtmayı öğrenir. Ayrıca benzerlik ve farklılıklarını fark eder, yaşlılarıyla oyun oynar, gerektiğinde onlara yardım eder, şarkı söyleyip dans eder. Grup içi konuşmalara katılma, isteklerini ertelemeyi kabullenme gibi sosyal davranışları da gözlemlenir. Gelişim izleme formundaki ilgili aylara ait maddeler gözlenerek değerlendirilir. Değerlendirme sonuçlarına göre öğrenme süreçlerinde gerekli görülen düzenlemeler yapılır.

0-36 AY ÇOCUKLAR İÇİN GELİŞİM GÖZLEM FORMU

1. AY					
GELİŞİM ALANI	GÖSTERGELER	DÜZEYİ			AÇIKLAMA
		GÖZLENDİ	KISMEN GÖZLENDİ	GÖZLENMEDİ	
BİLİŞSEL	Kendinden 20-30 cm uzaklıktaki parlak renkli nesneye bakar.				
	Sese tepki verir.				
DİL	Yüksek seslere tepki verir.				
	Kendisiyle konuşan kişiye bakar.				
	Farklılaşmamış ağlama davranışı gösterir.				
	Rastgele sesler çıkarır.				
	Tanıdık bir ses duyduğunda sakinleşir.				
FİZİKSEL GELİŞİM VE SAĞLIK	Başını ve boynunu kısa süreli kontrol etmeye çabalar.				
	Meme/biberon emer.				
	Sırtüstü pozisyonda yatarken ani bir uyarana verildiğinde sığır.				
	Yüzüstü pozisyonda yatarken kısa süreli başını kaldırır.				
	Elleri yumruk hâlinde.				
	Avucunun içine verilen nesneyi kavrar.				

SOSYAL DUYGUSAL	Kendiliğinden gülümser.				
	Dokunsal uyarana tepki verir.				
	Kucağa alındığında sakinleşir.				
2.AY					
		DÜZEYİ			
GELİŞİM ALANI	GÖSTERGELER	GÖZLENDİ	KISMEN GÖZLENDİ	GÖZLENMEDİ	AÇIKLAMA
BİLİŞSEL	Görme alanı içinde hareket eden nesneleri izler.				
	Yetişkini tanıdığını belli eder.				
	Göz kontağı kurar.				
DİL	İhtiyacına göre farklılaşmış ağlama davranışı gösterir.				
	Durumundan hoşnut olduğunu gösteren sesler çıkarır.				
FİZİKSEL GELİŞİM VE SAĞLIK	Sırtüstü yatırıldığında başını kaldırmaya çabalar.				
	Yüzüstü yatırıldığında başını hafifçe kaldırır ve kontrollü olarak indirir.				
	Kucağa alındığında başını yaklaşık birkaç saniye dik ve dengeli tutar.				
	Ellerini orta hatta birleştirir.				
	Ellerini kısa süre açık tutar.				
SOSYAL DUYGUSAL	İnsan yüzüne gülümseyerek tepki verir.				

3.AY					
GELİŞİM ALANI	GÖSTERGELER	DÜZEYİ			AÇIKLAMA
		GÖZLENDİ	KISMEN GÖZLENDİ	GÖZLENMEDİ	
BİLİŞSEL	Görüş alanında olan bir oyuncacı kavrar.				
	Parlak renkli ve hareketli bir nesneyi 180 derece izler.				
DİL	Sesin kaynağına yönelir.				
	Konuşan kişiye/ ses çıkaran nesneye sesli tepki verir.				
	Tanıdığı seslere vücut hareketleriyle tepki verir.				
	Ağlama dışında gırtlak sesleri ile /a,e,o,u/sesleri üretir.				
FİZİKSEL GELİŞİM VE SAĞLIK	Kucağa alındığında başını dik tutar.				
	Ellerinden tutulup kaldırılmaya çalışıldığında başını dik tutar.				
	Yüzüstü yatarken başını 45 derece kaldırır.				
	Ellerine uzun süre bakar.				
	El ve ayaklarıyla oynar.				
	Elinin yanındaki nesneyi yakalar.				
	Uzaktaki bir nesneyi almak için kolları ile uzanır.				
SOSYAL DUYGUSAL	Sesli güler.				
	Tanıdık durumlara tepki verir.				

4.AY					
GELİŞİM ALANI	GÖSTERGELER	DÜZEYİ			AÇIKLAMA
		GÖZLENDİ	KISMEN GÖZLENDİ	GÖZLENMEDİ	
BİLİŞSEL	Elindeki nesne alındığında nesneyi arar.				
	Elindeki nesne alındığında nesneyi almak için elini uzatır.				
	Ellerini ilgiyle inceler.				
	Sesleri ayırt eder.				
	Değişik tatlara farklı yüz ifadeleri ile tepki verir.				
DİL	Babıldar.				
	Ses perdesini alçaltıp yükseltir.				
	Görüş alanı dışındaki ses kaynağını arar.				
	Kendisiyle konuşulduğunda cıvıldar.				
	Kızgın ve hoşnut ses farkını anlar.				
FİZİKSEL GELİŞİM VE SAĞLIK	Yüzüstü yatırıldığında ağırlığını kollarına vererek göğsünü kaldırır.				
	Yüzüstü yatırıldığında ayakları ile kendini öne doğru iter.				
	Koltuk altlarından tutulduğunda adımlamaya benzer hareketler yapar.				
	Yüzüstü yatış pozisyonunda başını kaldırarak 90 derecede tutar.				

	Elindeki nesneyi vücudunun orta hattına getirir.				
	Görme alanı içindeki nesneyi alır.				
	Elindeki nesneyi ağızına götürür.				
SOSYAL DUYGUSAL	Farklı yüz ifadelerine tepki verir.				
	Diğer bebekler ağladığında ağlayarak akranları ile etkileşime girer.				

5.AY					
		DÜZEYİ			
GELİŞİM ALANI	GÖSTERGELER	GÖZLENDİ	KISMEN GÖZLENDİ	GÖZLENMEDİ	AÇIKLAMA
BİLİŞSEL	Eline verilen nesneyle oynar.				
	Çeşitli kokulara farklı tepkiler verir.				
DİL	Adı söylendiğinde tepki verir.				
	Ebeveynin/ eğitimcinin/bakım verenin çıkardığı sesleri taklit eder.				
FİZİKSEL GELİŞİM VE SAĞLIK	Kucağa alındığında vücudunu dik tutar.				
	Sırtüstü pozisyondayken ellerinden tutup çekildiğinde oturmak için gayret gösterir.				
	Yüzüstü yatırıldığında ağırlığını bir kolundan diğerine aktarır.				
	Sırtüstü yatarken yan döner.				
	El bileğini çevirir.				
	Meme, biberon ya da kaşık yaklaşınca ağzını açar.				
SOSYAL DUYGUSAL	Farklı duygusal durumlara farklı tepkiler verir.				
	Aynadaki görüntüsüne gülümser ve sesler çıkarır.				

6.AY					
GELİŞİM ALANI	GÖSTERGELER	DÜZEYİ			AÇIKLAMA
		GÖZLENDİ	KISMEN GÖZLENDİ	GÖZLENMEDİ	
BİLİŞSEL	Kaybolan nesneyi/ kişiyi arar.				
	Aynadaki görüntüsüne tepki verir.				
DİL	Dudak sesleri çıkarır.				
	Tek heceli anlamsız sesler çıkarır.				
	Ses çıkarak hoşlandığını veya memnun olmadığını belirtir.				
	İsteklerini belirtmek için ses, jest ve mimikleri kullanır.				
FİZİKSEL GELİŞİM VE SAĞLIK	Destekle oturur.				
	Kol ve bacaklarının yardımıyla vücudunu öne doğru hareket ettirir.				
	Yüzüstü pozisyonda elleri ve dizleri üzerinde doğrulur.				
	Sırtüstü pozisyondan yüzüstü pozisyona geçer.				
	Sırtüstü yatarken kendini kaldırmaya çalışır.				
	Elinde bir nesne varken diğer eliyle ikinci nesneyi alır.				
	Elindeki nesneyi yere vurur.				
	Elindeki nesneyi gelişigüzel fırlatır.				

	Püre ya da lapa kıvamındaki besinleri yutar.				
SOSYAL DUYGUSAL	Kucağa alınmak ister.				
	Basit düzeyde dürtü kontrolü yapar.				
	Tanıdığı kişi kucağına aldığında ona sarılır.				

7.AY					
GELİŞİM ALANI	GÖSTERGELER	DÜZEYİ			AÇIKLAMA
		GÖZLENDİ	KISMEN GÖZLENDİ	GÖZLENMEDİ	
BİLİŞSEL	Görme alanı içinde saklanan nesneyi arar.				
	Görme alanı dışına çıkan yetişkine ses, jest, mimik ve hareketlerle tepki verir.				
	Nesneyi eliyle keşfetmeye çalışır.				
DİL	Yüksek/alçak ses tonlamalarına tepki verir.				
	Hece tekrarları yapar.				
	Kelime benzeri sesler çıkarır.				
FİZİKSEL GELİŞİM VE SAĞLIK	Desteksiz oturur.				
	Elleriyle ayaklarını tutar.				
	Kol altlarından desteklendiğinde adım atar.				
	Otururken emekleme pozisyonuna geçer.				
	Yüzüstü pozisyondan sırtüstü pozisyona geçer.				
	Tutunarak ayakta durur.				
	Aynı eline uzatılan ikinci nesneyi almak için elindeki nesneyi diğer eline geçirir.				

	İki elinde birer nesne tutar.				
	Her iki elindeki nesneyi birbirine vurur.				
	Küçük nesneleri baş, işaret ve orta parmağını kullanarak kavrar.				
	Kabın içindeki nesneleri kabı ters çevirerek boşaltır.				
	Yiyecekleri kendisine doğru çekmek için parmaklarını kullanır.				
SOSYAL DUYGUSAL	Kendisiyle oynayan kişiye eşlik eder.				
	Müzik dinlemekten hoşlanır.				

8.AY					
GELİŞİM ALANI	GÖSTERGELER	DÜZEYİ			AÇIKLAMA
		GÖZLENDİ	KISMEN GÖZLENDİ	GÖZLENMEDİ	
BİLİŞSEL	Kismen saklanmış nesneyi bulur.				
	Eylemlerinin sonuçlarını görmek için eylemlerini tekrarlar.				
	İstedikğini elde etmek için yetişkini aracı olarak kullanır.				
DİL	Adı söylendiğinde hareketini durdurur.				
	Tanıdığı nesnelere bakar.				
	İlgi çekmek için kendi kendine sesler çıkarır.				
FİZİKSEL GELİŞİM VE SAĞLIK	Sırtüstü yatarken oturur pozisyona geçer.				
	Emekler.				
	Başparmağı ile herhangi bir parmağını karşı karşıya getirir.				
	ki elinde nesne varken elindeki nesnelerden birini bırakarak uzatılan üçüncü nesneyi alır				
	Kucağa alınmak için yetişkine doğru kollarını uzatır.				
	Yardımla bardaktan su içer.				
SOSYAL DUYGUSAL	Dinlediği müziğin özelliğine göre tepkiler verir.				
	Hoşuna giden durumlarda el çırpır.				

9.AY

BİLİŞSEL	İstendiğinde elindeki nesneyi verir.				
	Tanıdığı bir kişi ya da nesne sorulduğunda onu aramak için başını çevirir.				
	Sorulduğunda aynadaki görüntüsünü parmağı ile gösterir.				
DİL	Mama, bay-bay, araba, atta gibi sıkça duyduğu sözcükleri anlar.				
	Dinlediği sesleri taklit eder.				
	Kendisiyle konuşan kişiye farklı sesler çıkararak cevap verir.				
FİZİKSEL GELİŞİM VE SAĞLIK	Eşyaya tutunarak ayağa kalkar.				
	Ayaktayken bir eliyle tutunarak diğer eliyle yerdeki nesneyi alır.				
	Elindeki nesneyi bir kabın içine atar.				
	Nesnelerle oyun oynar.				
	Parmaklarıyla nesneleri dörter.				
SOSYAL DUYGUSAL	Engellendiğinde ses çıkararak tepki verir.				
	Tanımadığı kişilerden utanır.				
	Kendisiyle yakın iletişimi olan kişiler yanından ayrıldığında ağlar.				
	Oyuna katılır.				

10.AY					
		DÜZEYİ			
GELİŞİM ALANI	GÖSTERGELER	GÖZLENDİ	KISMEN GÖZLENDİ	GÖZLENMEDİ	AÇIKLAMA
BİLİŞSEL	Gözünün önünden kaldırılan nesneyi ilk saklanan yerde arar.				
	Yetişkinin yaptığı el ve vücut hareketlerini taklit eder.				
DİL	Konuşmadaki tonlamalara benzer sesler çıkarır.				
	İsteklerini ses, jest ve mimikle belirtir.				
FİZİKSEL GELİŞİM VE SAĞLIK	Eşyaya tutunarak sıralar.				
	Tek eli ile eşyaya tutunarak yürür.				
	Kutunun içindeki nesneleri tek tek çıkarır.				
	Nesneleri eliyle ileri-geri hareket ettirir.				
	Küçük nesneleri toplamak için baş ve işaret parmağını kullanır.				
	Küçük lokmalar hâlinde parçalanmış yarı katı ve katı yiyecekleri kendisi alıp yer.				
SOSYAL DUYGUSAL	Kaşıkla ağzına yiyecek götürmeye çalışır.				
	Kişi tercihi yapar.				
	Oyuncak tercihi yapar.				
	Ses çıkaran nesnelerle/oyuncaklarla oynamaktan hoşlanır.				

11.AY					
GELİŞİM ALANI	GÖSTERGELER	DÜZEYİ			AÇIKLAMA
		GÖZLENDİ	KISMEN GÖZLENDİ	GÖZLENMEDİ	
BİLİŞSEL	Kutuların içindeki nesneleri bulur.				
	Nesneyi amacına uygun biçimde kullanır.				
	Kolayca ulaşamayacağı nesnelere çeşitli yolları deneyerek ulaşır.				
	Resimleri/ fotoğrafları inceler.				
DİL	Nesneleri ve varlıkları ifade edebilmek için kendine özgü ses sözcük ve benzeri ifadeler kullanır.				
	Basit soruları bakarak/ göstererek yanıtlar.				
FİZİKSEL GELİŞİM VE SAĞLIK	Ortalama iki saniye ayakta yardımsız durur.				
	Ellerinden tutunca bir-iki adım atar.				
	Oturarak top oynar.				
	Ayakta dururken oturma pozisyonuna geçer.				
	Küçük nesneleri dar ağızlı bir kaba atar.				
	Çift kulplu bardağı kaldırır.				
SOSYAL DUYGUSAL	Duygularını ses, jest ve mimiklerle ifade eder.				
	Oyunlarında taklitleri kullanır.				

12. AY					
GELİŞİM ALANI	GÖSTERGELER	DÜZEYİ			AÇIKLAMA
		GÖZLENDİ	KISMEN GÖZLENDİ	GÖZLENMEDİ	
BİLİŞSEL	Saklanan nesneyi birden fazla yerde arar.				
	Bir grup nesne arasından adı söylenen nesneyi gösterir.				
	Çevresinde oynayan çocukları izler.				
DİL	Nesnelerin ya da kişilerin adlarını söyler.				
	Bir-on arasında sözcük söyler.				
	Tek sözcüklü cümle kurar.				
FİZİKSEL GELİŞİM VE SAĞLIK	Çömelme pozisyonundayken ayağa kalkar.				
	Saplı nesneleri iter.				
	Basamakları emekleyerek çıkar.				
	Kolları ile güç gerektiren hareketleri yapar.				
	Nesnelerin kapakını yerlerine yerleştirir.				
	Kalın yapraklı kitap sayfalarını çevirir.				
	Kaşıkla yardımsız yemek yer.				
	Çorabını ve şapkasını çıkarır.				
	Kalemi avucuyla tutar.				
	Eline verilen kalemle kâğıda karalamalar yapar.				

SOSYAL DUYGUSAL	Başkalarının ilgi gösterdiği davranışları tekrar eder.				
	Yetişkinden bağımsız hareket etmek ister.				
	Hoşuna giden hareketleri tekrar tekrar yapar.				
	Akranları ile basit düzeyde etkileşime girer.				

13-15 AY					
GELİŞİM ALANI	GÖSTERGELER	DÜZEYİ			AÇIKLAMA
		GÖZLENDİ	KISMEN GÖZLENDİ	GÖZLENMEDİ	
BİLİŞSEL	Nesneyi en son saklandığı yerde bulur.				
	Çeşitli nesneleri oyunlarında kullanır.				
	Eşyaları, mekândaki yerlerinde arar.				
	Özellikleri söylenen nesneleri verir.				
	Şekilleri uygun boşluklara yerleştirir.				
DİL	Sorulduğunda adını söyler.				
	Bir-yirmi arasında sözcük söyler.				
	Anne-baba sözcüklerini anlamına uygun kullanır.				
	Beş veya daha fazla sözcüğü sıklıkla kullanır.				
FİZİKSEL GELİŞİM VE SAĞLIK	Yardımsız yürür.				
	Elinde nesne taşıyarak yürür.				
	Yerdeki bir nesneyi eğilerek alır.				
	Geri geri yürür.				
	Sabit duran topa ayağı ile vurur.				
	Belirli bir yüksekliğe tırmanır.				

	Nesneleri dengeli bir şekilde üst üste koyar.				
	Oyunlarda her iki elini eş güdümlü kullanır.				
	Açılır kapanır nesnelerle, açma kapama yapar.				
	Her iki eliyle kavradığı nesneyi koparmaya, yırtmaya çalışır.				
	Nesnelerin düğmelerine basar.				
	Topu iki eliyle tutarak karşısındakine atar.				
	Suyu kaptan kaba boşaltır.				
	Küçük nesneleri dar ağızlı kaptan çıkarır.				
	Kollarını, bacaklarını uzatarak giydirilmesine yardımcı olur.				
	Bezi kirlendiğinde rahatsız olduğunu davranışlarıyla belli eder.				
SOSYAL DUYGUSAL	Kendi isteklerinin yapılması için ısrar eder.				
	Yeni karşılaştığı durumlarda duygularını ifade eden sesler çıkarır.				
	Başkasının duygularını anlamak için yüzüne bakar.				

16-18 AY					
GELİŞİM ALANI	GÖSTERGELER	DÜZEYİ			AÇIKLAMA
		GÖZLENDİ	KISMEN GÖZLENDİ	GÖZLENMEDİ	
BİLİŞSEL	Tanıdığı varlıkları başka bir yerde gördüğünde onları tanıdığını belli eder.				
	Basit problem durumlarına çözüm üretir.				
	Uzaktaki nesneyi gösterir.				
	Birbirini izleyen iki yönergeye uyar.				
	Vücudun iki parçasını gösterir.				
	Resimli kitaplardaki dikkat çekici resimleri eliyle vurarak/ parmağıyla gösterir.				
DİL	Ritmik/ melodik sesleri mırıldanarak tekrar eder.				
	Eylemleri uygun ses taklitleriyle ifade eder.				
	Sözel oyunlar oynar.				
	İsteklerini ve gereksinimlerini ifade etmek için jest ve mimikler yerine sözcükleri kullanmaya başlar.				
	İletişim sırasında olumsuzluk (-me, -ma) eklerini kullanır.				

FİZİKSEL GELİŞİM VE SAĞLIK	Elinden tutulduğunda basamakları çıkar.				
	Parmak ucunda yükselir.				
	Bisikleti ayakları yerdeyken sürer.				
	Koltuğa veya sandalyeye yardım almadan tırmanır ve iner.				
	Kaşık ve çatalı uygun biçimde kullanır.				
	Ağız ya da burnu kirlendiğinde rahatsız olduğunu, hareketleri ile belli ederek silmeye çalışır.				
SOSYAL DUYGUSAL	Başkalarının duygusal ifadelerini taklit eder.				
	Öfkelendiğinde yetişkin desteği ile sakinleşir.				
	Paralel oyun oynar.				
	Yetişkin ile etkileşimli oyun oynar.				

19-21 AY					
GELİŞİM ALANI	GÖSTERGELER	DÜZEYİ			AÇIKLAMA
		GÖZLENDİ	KISMEN GÖZLENDİ	GÖZLENMEDİ	
BİLİŞSEL	Aynı iki nesneyi eşleştirir.				
	Vücudun üç-dört parçasını gösterir.				
	Birbiriyle ilişkili iki nesneyi bir araya getirir.				
	Basit sınıflamalar yapar.				
	Yetişkinin davranışını ses ve hareketle taklit eder.				
	Nesneleri çıkardıkları sese göre ayırt eder.				
DİL	Yirmi-elli sözcüğü anlamına uygun kullanır.				
	İki-üç sözcükten oluşan basit cümleler kurar (telegrafik konuşma).				
	Basit sorulara yanıt verir.				
	Kısa öyküleri dikkatini vererek dinler.				
	Resmini gördüğü nesneyi isimlendirir.				
	Çevresinde duyduğu sesleri (motor, kapı, hayvanlar gibi) taklit eder.				
	Kişi zamirlerindeki farklılıkları anlar.				

FİZİKSEL GELİŞİM ve SAĞLIK	Merdivenleri, ayağını diğer ayağının yanına getirerek çıkar.				
	Karşısındakine topu havadan atar.				
	Dengeli biçimde koşar.				
	Yan yan yürür.				
	Yardım almaksızın tek ayağının üzerinde bir-iki saniye durur.				
	Kitap sayfalarını ikişerli ya da üçerli çevirir.				
	Dört-altı küpü üst üste koyar.				
	İri boncukları ipe/ çubuğa dizer.				
	Kavanoz kapağını açar.				
	Yardımla ellerini yıkır.				
SOSYAL DUYGUSAL	Macunsuz diş fırçası ile dişlerini fırçalar.				
	Yetişkinden bağımsız davranışlar gösterir.				
	Akranlarına ilgi gösterir.				

22-24 AY					
GELİŞİM ALANI	GÖSTERGELER	DÜZEYİ			AÇIKLAMA
		GÖZLENDİ	KISMEN GÖZLENDİ	GÖZLENMEDİ	
BİLİŞSEL	Nesneleri merak eder.				
	Sembolik oyun oynar.				
	Gözlemlediği kişilerin davranışlarını onlar olmadığında da taklit eder.				
	Yer bildiren yönergelere uygun tepkide bulunur.				
	Parça ve bütün ilişkisi kurar.				
DİL	Elliden fazla sözcüğü anlamına uygun kullanır.				
	Soru cümleleri kurar.				
	Bildiği şarkı ya da tekerlemelere eşlik eder.				
FİZİKSEL GELİŞİM VE SAĞLIK	Oyuncağı ipinden çekerek yürür.				
	Merdivenden yardımsız iner.				
	Yerinde zıplar.				
	Altı-yedi küpü üst üste koyar.				
	Kapları boyutlarına göre iç içe yerleştirir.				
	Makasla bir açıklık hamleler ile kâğıdı keser.				
	Nesneyi iki elinin avuçları içinde yuvarlar.				

	Kalemi üç parmağı ile tutar.				
	Kâğıdı iki eliyle buruşturur.				
SOSYAL DUYGUSAL	Sosyal iletişim kalıplarını kullanır.				
	Basit işlere yardım eder.				

25-30 AY					
GELİŞİM ALANI	GÖSTERGELER	DÜZEYİ			AÇIKLAMA
		GÖZLENDİ	KISMEN GÖZLENDİ	GÖZLENMEDİ	
BİLİŞSEL	Tek basamaklı sayıları art arda söyler.				
	Çeşitli rollere girerek oyun oynar.				
	Rengi söylenen nesneyi gösterir.				
	Art arda verilen üç yönergeyi yerine getirir.				
	Varlıkların sesiyle resimlerini eşleştirir.				
	İki farklı büyüklükteki nesne arasından büyük ya da küçük olanı gösterir.				
DİL	Çoğul ekini kullanır.				
	Anlaşılır şekilde konuşur.				
	Adını ve soyadını söyler.				
	Üç ve daha fazla sözcüklü cümleler kurar.				
	Basit cümlelerde zamirleri kullanır.				
	Basit cümlelerde edatları kullanır.				
	"Hepsi" ve "biri" ifadelerine uygun tepki verir.				
	Nesneleri isterken isimlerini söyler.				

FİZİKSEL GELİŞİM VE SAĞLIK	Topu başının üzerinden ileri doğru atar.				
	Topu hedefe atar.				
	Kaydıraftan kayar.				
	Düz ve belirli bir hat üzerinde geriye doğru yürür.				
	Yumuşak malzemelerle şekiller oluşturur.				
	Dik çizgiyi kopyalar.				
	Nesneleri belirli bir hat üzerinde yan yana dizer.				
	Sekiz küpü üst üste koyar.				
	Kapı kolunu kullanarak kapıyı açar.				
	Kaşıkla dökmeden yemek yer.				
SOSYAL DUYGUSAL	Tuvaleti yetişkin gözetiminde kullanır.				
	Oyun arkadaşlarını seçer.				
	Akranları ile farklı roller içeren oyunlar oynar.				
	Cinsiyetini bilir.				
	Kendine ait nesneleri paylaşır.				
	Basit kurallara uyar.				
	İhtiyaç duyduğunda yardım ister.				

31-36 AY					
GELİŞİM ALANI	GÖSTERGELER	DÜZEYİ			AÇIKLAMA
		GÖZLENDİ	KISMEN GÖZLENDİ	GÖZLENMEDİ	
BİLİŞSEL	Neden-sonuç ilişkisi kurar.				
	Nesneleri birden fazla özelliğine göre sınıflar.				
	Sorulduğunda zıt kavramları söyler.				
	Yakın geçmişteki olayları hatırlar.				
	"Tek" ve "çift" kavramlarını içeren yönergelere uygun davranır.				
	İki nesneyi belirli bir özelliğe göre sınıflar.				
	Basit ritim kalıplarını tekrar eder.				
	Basit şarkıları ezbere söyler.				
	Kendisine okunurken ya da anlatılırken yarım bırakılan bir öyküyü neden-sonuç ilişkisi kurarak tamamlar.				
DİL	İki basit cümleyi birleştirir.				
	Resimde gördüklerini anlatır.				
	Dinlediği öyküyü anlatır.				
	Çevresindeki ya da öyküdeki olayları canlandırır.				

	Çevresinde gördükleri ile ilgili "ne, nerede, kim, ne demek, neden" sorularını sorar.				
FİZİKSEL GELİŞİM VE SAĞLIK	Parmak uçlarında birkaç adım atar.				
	15-20 cm yükseklikten atlar.				
	Belirli bir uzaklığı (ortalama 15-20 cm) atlayarak geçer.				
	Hareket eden topa vurur.				
	Kendisine doğru havadan atılan büyük topu gövde ve kolları ile tutar.				
	Koşarken durup yerdeki nesneyi alıp koşturmayı devam eder.				
	Alçak engellerin üzerinden atlar.				
	Pedal çevirir.				
	Modele bakarak yuvarlak çizer.				
	Bir eliyle keseceği nesneyi tutarken diğer eli ile makası koordinesiz kullanır.				
	Katlamalar yapar.				
	Dokuz küpü üst üste koyar.				
	Tüp şeklindeki nesneleri işlevine uygun olarak sıkar.				
	Çatal kullanır.				
	Bağciksız ayakkabılarını giyer.				

SOSYAL DUYGUSAL	Kendisini tanıtır.				
	Başkaları ile benzer yönlerini söyler.				
	Başkalarından farklı olan özelliklerini söyler.				
	Başkalarına yardım eder.				
	Yaşlılarıyla birlikte oyun oynar.				
	Grup içi konuşmalara katılır.				
	İsteklerinin ertelenmesini kabullenir.				
	Grupla şarkı söyler/dans eder.				

EK-2

0-36 AYLIK ÇOCUKLAR İÇİN GÜNLÜK AKIŞ (TAM GÜN) ÖRNEĞİ

Kuruma/Okula Geliş-Karşılama

Serbest Oyun

Güne Başlama Zamanı

Etkinlik Zamanı

Bahçe/Açık Alan Zamanı

Öğle

Uyku/Dinlenme Zamanı

Etkinlik Zamanı

Bahçe/Açık Alan Zamanı

Günü Değerlendirme

Serbest Oyun/Kurumdan Ayrılış

*Rutin bakımlar, günlük akış içinde ihtiyaç duyulan zamanlarda karşılanır.

EK-3

0-36 AYLIK ÇOCUKLAR İÇİN GÜNLÜK AKIŞ (YARIM GÜN) ÖRNEĞİ

Kuruma/Okula Geliş-Karşılama

Serbest Oyun

Güne Başlama Zamanı

Etkinlik Zamanı

Bahçe/Açık Alan Zamanı

Öğle

Uyku/Dinlenme Zamanı

Günü Değerlendirme

Serbest Oyun/Kurumdan Ayrılış

*Rutin bakımlar, günlük akış içinde ihtiyaç duyulan zamanlarda karşılanır.

EK-4**EK 4: BEBEK/ÇOCUK GÜNLÜĞÜ**

Adı Soyadı:		Tarih:	
BESLENME	Saati	Açıklama	
ALT DEĞİŞTİRME	Saati	Açıklama	Islak bez/Kirli bez
UYKU	Saati	Süresi	Açıklama
İLAÇ (ŞURUP, DAMLA VB.)	Saati	Açıklama	

0-36 AYLIK ÇOCUKLAR İÇİN GÜNLÜK AKIŞ (YARIM GÜN) ÖRNEĞİ

Etkinlik adı	Topları Topluyorum
Gelişim Göstergeleri	Bilişsel Kendisinden 20-30 cm uzaklıktaki parlak renkli nesneye bakar. Nesneyi eliyle keşfetmeye çalışır. Sosyal-Duygusal Ses çıkaran nesnelerle ve oyuncaklarla oynamaktan hoşlanır. Fiziksel Gelişim ve Sağlık Ellerini orta hatta birleştirir. Avucunun içine verilen nesneyi kavrar. Elinin yanındaki nesneyi yakalar. Görme alanı içindeki nesneyi alır. Uzaktaki bir nesneyi almak için kolları ile uzanır.
Materyal	Renkli parlak toplar, rulolar
Kavramlar	Boyut: Büyük-Küçük
Öğrenme-Öğretme Süreci	Bebek, ihtiyaçları giderildiği bir anda sırtüstü yatırılır. Göz teması kurabileceği ve elleriyle uzanıp ulaşabileceği (yaklaşık 20 cm) kâğıt havlu rulolarından yapılmış bir alan (köprü) oluşturulur. Rulolara parlak toplar yapıştırılır. Bebeğin sırasıyla toplara dokunularak dikkati çekilmeye çalışılır. Dikkatini çeken nesneye uzanabilmesi için dokunmasına yardım edilir. Dokunduğunda eğer yumruk şeklindeyse açması için hafifçe ellerine dokunulur. Daha sonra bebeğin topları elleriyle kavrayarak yapışkanlı rulolardan çekmesi beklenir. Zorlandığı durumlarda bebeğe destek olunur. Yanında bulunduğu hissettirilerek güven duygusu verilir. Bebek topları çektikçe vücuduna hafifçe dokunarak, gülümseyerek ya da okşayarak sevgi gösterilir.
Değerlendirme	Yapılan etkinlik sonunda kullanılan materyaller bebeğe gösterilerek çocuğa süreci hatırlatıcı açıklamalar yapılır.

12-24 AY ETKİNLİK PLANI ÖRNEĞİ

Etkinlik adı	Hoş Geldin & Güle Güle
Gelişim Göstergeleri	Bilişsel Özellikleri söylenen nesneleri verir. Şekilleri, uygun boşluklara yerleştirir. Dil Resmini gördüğü nesneyi isimlendirir. Sözel oyunlar oynar. Sosyal-Duygusal Yetişkinle etkileşimli oyun oynar. Sosyal iletişim kalıplarını kullanır.
Materyal	Resimli nesne kartlar, çeşitli nesneler
Kavramlar	-
Öğrenme-Öğretme Süreci	Çocukla oyuna başlamadan önce nesne kartları ve kartlardaki resimlerle uyumlu çeşitli nesnelerin olduğu bir kutu hazırlanır. Malzemeler alınarak çocuğun yanına gidilir. Çocuğa bir oyun oynanacağından bahsedilir, çeşitli nesnelerin olduğu kutu ve nesne kartları çocuğa gösterilerek dikkat çekilir. Çocukla birlikte karşılıklı rahat bir pozisyonda oturularak çocuğa anlatılır. Çocuğun önüne iki adet nesne kartı konulur ve birini seçip "Hoş geldin!" diyerek nesnenin ismini söylediğinde o nesnenin çocuğa verileceği ve "Güle güle!" dediğinde kutuya geri döneceği söylenir. Çocuk, kartlardan seçtikçe kartlar farklı nesnelerin bulunduğu yeni kartlar konur. Çocuk her hoş geldin dediğinde nesne çocuğa verilir ve nesneye dokunup güle güle dediğinde nesne kutuya geri döner. Tüm kartlar bittiğinde hoşça kal denilerek oyun sonlandırılır.
Değerlendirme	Etkinlik sonunda çocuğa bir nesne ismi söylenir ve çocuğun ismi söylenen nesneyi göstermesi istenir.

24-36 AY ETKİNLİK PLANI ÖRNEĞİ

Etkinlik adı	Sesli Hareketler
Gelişim Göstergeleri	Bilişsel Çeşitli rollere girerek oyun oynar. Basit ritim kalıplarını tekrar eder. Dil Çevresindeki ya da öyküdeki olayları canlandırır. Sosyal-Duygusal Duygularını ses, jest ve mimiklerle ifade eder. Basit kurallara uyar. Yaşlılarıyla birlikte oyun oynar.
Materyal	Marakas
Kavramlar	Zıt: Hızlı-Yavaş
Öğrenme-Öğretme Süreci	Çocuklara, "Hareketlerimizin sesi olur mu? Olsa nasıl olurdu?" diye sorulur. Ardından marakaslar dağıtılır ve çocuklara çeşitli durumlar söylenir. Çocukların durumlara göre marakasları sallamaları, aynı zamanda söylenen durumu canlandırmaları istenir. Ebeveyn/bakım veren/eğitimci de sürece aktif olarak katılarak örnek olur. Örneğin "Şimdi çok hızlı koşan bir tavşan olalım. (Çocukların ayakta oldukları yerde hareket etmeden koşma hareketi yapmaları ve bu esnada marakasları hızla sallamaları teşvik edilir.) Şimdi çok yorulmuş, yokuş çıkan bir yaşlı amca olalım. (Çocukların yavaş yürüme hareketi yapmaları ve bu esnada marakasları yavaş yavaş sallamaları teşvik edilir.)" gibi. Etkinlik çocukların dikkat sürelerini aşmayacak biçimde çeşitli örnekler ile devam ettirilir.
Değerlendirme	Etkinlik sonunda çocuklara hangi hareketleri ya da durumları yaparken daha çok eğlendikleri, hangi hareketleri ya da durumları canlandırdıkları sorularak çocukların geriye dönük düşünme becerileri desteklenir.

**T.C. MEB 0-36 AYLIK ÇOCUKLAR İÇİN EĞİTİM PROGRAMI
KAVRAM LİSTESİ***

KATEGORİLER	KAVRAMLAR
RENK	Öğretmen ele aldığı ana renkleri aylara göre kaydeder.
GEOMETRİK ŞEKİL	Daire
	Çember
	Kare
	Dikdörtgen
	Üçgen
BOYUT	Büyük-Küçük
	İnce-Kalın
	Uzun-Kısa
MİKTAR	Az-Çok
	Boş-Dolu
	Tek-Çift
	Parça-Bütün
	Ağır-Hafif
	Yarım-Tam
	En az-En çok
	Hepsi-Hiçbiri
	Tek-Çift
YÖN/MEKÂNDAN KONUM	Ön-Arka
	Yukarı-Aşağı
	Yukarıda-Aşağıda
	İleri-Geri
	Önünde-Arkasında
	Altında-Ortasında-Üstünde
	Yanında
	İç-Dış
	İçinde-Dışında
	İçeri-Dışarı
	Uzak-Yakın
	Alçak-Yüksek

* Bazı kavramlar, birden çok kategoride yer alabilmektedir. Bu kavramlara daha baskın kullanıldıkları kategoriler başlığı altında yer verilmiştir. Örneğin "büyük-küçük" ve "uzun-kısa" boyut kategorisinde yer alan ama aynı zamanda zıt kavramlardır.

DUYU	Tatlı
	Tuzlu
	Acı
	Ekşi
	Sıcak-Soğuk
	Sert-Yumuşak
	Islak-Kuru
	Sesli-Sessiz
	Tüylü-Tüysüz
	Kokulu-Kokusuz
DUYGU	Mutlu
	Üzgün
	Kızgın
	Korkmuş
	Şaşırmış
ZİT	Şişman-Zayıf
	Açık-Kapalı
	Benzer-Farklı
	Hızlı-Yavaş
	Karanlık-Aydınlık
	Eski-Yeni
	Kirli-Temiz
	Hareketli-Hareketsiz
	Aynı-Benzer-Farklı
	Aç-Tok
	Yaşlı-Genç
	Güzel-Çirkin
ZAMAN	Önce-Şimdi-Sonra
	Sabah-Öğle-Akşam
	Gece-Gündüz
KAVRAM EKLENEBİLİR.	

1945993517 - 1945993517 - 1945993517 - 1945993517 - 1945993517

1945993517 - 1945993517 - 1945993517 - 1945993517 - 1945993517

**0-36 AYLIK ÇOCUKLAR İÇİN
EĞİTİM PROGRAMI**

